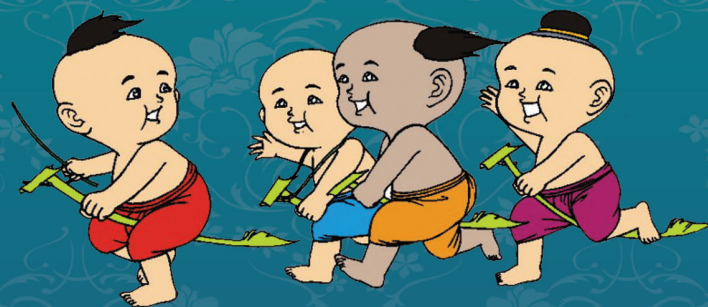

องค์ความรู้วัฒนธรรมท้องถิ่น

เรื่อง “การละเล่นพื้นบ้านในกลุ่มเขตบูรพา”

Thai English Booklet

“Thai Traditional games in the Five Eastern Province Cluster”

องค์ความรู้วัฒนธรรมท้องถิ่น

เรื่อง “การละเล่นพื้นบ้านในกลุ่มเขตบูรพา”

Thai English Booklet

“Thai Traditional games in the Five Eastern Province Cluster”

คำนำ

ศูนย์ศิลปะ วัฒนธรรมและท้องถิ่น มีพันธกิจในการส่งเสริมอนุรักษ์ และสร้างสรรค์งานศิลปะ วัฒนธรรม เป็นที่พึ่งทางภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมทั้งสร้างเครือข่ายทางศิลปะวัฒนธรรมกับหน่วยงานภายในและภายนอก

ในปีงบประมาณ ๒๕๕๘ ศูนย์ศิลปะ วัฒนธรรมและท้องถิ่น ได้ร่วมมือกับสาขาวิชาภาษาอังกฤษ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ และสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ ได้จัดทำหนังสือองค์ความรู้ วัฒนธรรมท้องถิ่น เรื่อง “การละเล่นพื้นบ้านในกลุ่มเบญจบุรพา” ฉบับไทย-อังกฤษ เพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคม อาเซียน และเผยแพร่การละเล่นซึ่งเป็นภูมิปัญญา วิถีชีวิตให้อนุชนรุ่นหลังได้รับทราบ

นอกจากนี้ยังสอดคล้องยุทธศาสตร์การพัฒนามหาวิทยาลัย ปี พ.ศ. ๒๕๕๗ - ๒๕๖๐ ประเด็นยุทธศาสตร์ ที่ ๖ การส่งเสริมสนับสนุนการทำนุบำรุงศิลปะ วัฒนธรรมและพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อเผยแพร่สู่สากล และ ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๘ การพัฒนามหาวิทยาลัยเพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

สุดท้ายนี้คณะผู้บริหารและบุคลากรของศูนย์ศิลปะ วัฒนธรรมและท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์ จังหวัดฉะเชิงเทรา ขอขอบคุณ กรมศิลปากร กระทรวงศึกษาธิการและกระทรวงมหาดไทย ที่ได้ประสานงานกับ ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้ทรงภูมิปัญญาในท้องถิ่น ปราชญ์ชาวบ้าน และสามารถนำองค์ความรู้ที่มีอยู่ในกลุ่มเบญจบุรพา มาจัดทำหนังสือเล่มนี้ให้สำเร็จจนเจตนารมณ์ที่ได้มุ่งมั่นไว้

หากมีข้อผิดพลาดในการจัดทำประการใด ขออภัยเป็นอย่างสูง และขออน้อมรับข้อเสนอแนะในการนำไป พัฒนา เพื่อให้องค์ความรู้เล่มนี้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเกิดประโยชน์ในการเผยแพร่เอกลักษณ์ ภูมิปัญญา และวัฒนธรรมให้เป็นที่รู้จักของประชาชนชาวไทยและนานาชาติสืบต่อไป

คณะผู้บริหารและบุคลากรศูนย์ศิลปะ วัฒนธรรมและท้องถิ่น
มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์

๒๕๕๘

A decorative graphic featuring a series of vertical stripes in various shades of gray and white. Overlaid on the stripes are several white cherry blossom branches with delicate flowers. The design is positioned in the upper right corner of the page.

A decorative graphic featuring a series of vertical stripes in various shades of gray and white. Overlaid on the stripes are several white cherry blossom branches with delicate flowers. The design is positioned in the upper right corner of the page.

A decorative graphic featuring a series of vertical stripes in various shades of gray and white. Overlaid on the stripes are several white cherry blossom branches with delicate flowers. The design is positioned in the upper right corner of the page.

A decorative graphic featuring a series of vertical stripes in various shades of gray and white. Overlaid on the stripes are several white cherry blossom branches with delicate flowers. The design is positioned in the upper right corner of the page.

A decorative graphic featuring a series of vertical stripes in various shades of gray and white. Overlaid on the stripes are several white cherry blossom branches with delicate flowers. The design is positioned in the upper right corner of the page.

A decorative graphic featuring a series of vertical stripes in various shades of gray and white. Overlaid on the stripes are several white cherry blossom branches with delicate flowers. The design is positioned in the upper right corner of the page.

A decorative graphic featuring a series of vertical stripes in various shades of gray and white. Overlaid on the stripes are several white cherry blossom branches with delicate flowers. The design is positioned in the upper right corner of the page.

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	
การเล่นพื้นบ้าน จังหวัดฉะเชิงเทรา	๑
การเล่นพื้นบ้าน จังหวัดสมุทรปราการ	๔๔
การเล่นพื้นบ้าน จังหวัดปราจีนบุรี	๗๕
การเล่นพื้นบ้าน จังหวัดสระแก้ว	๘๘
การเล่นพื้นบ้าน จังหวัดนครนายก	๑๒๓
บรรณานุกรม	๑๔๘
รายนามคณะผู้จัดทำ	๑๕๐

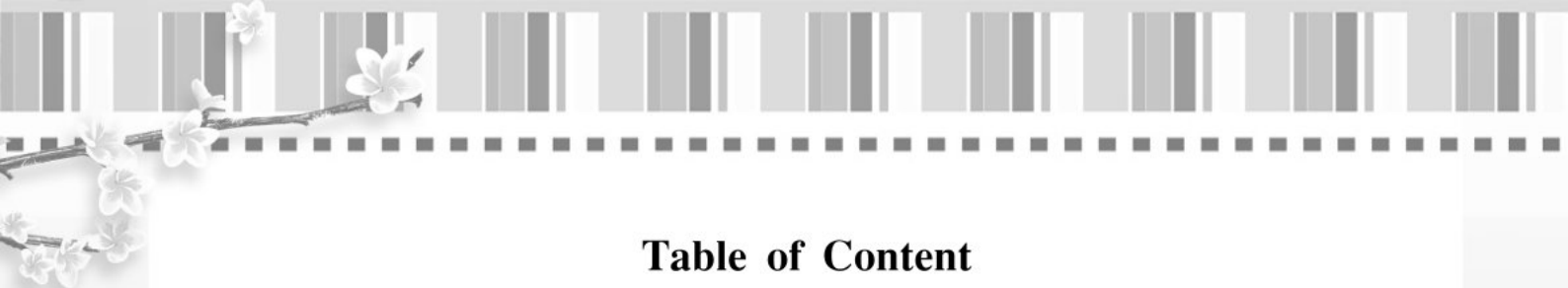

Table of Content

	Page
Preface	
Thai Traditional Games in Chachoengsao	๑
Thai Traditional Games in Samut Prakarn	๔๔
Thai Traditional Games in Prachinburi	๗๕
Thai Traditional Games in Sakaew	๙๘
Thai Traditional Game in Nakhon Nayok	๑๒๓
Bibliography	๑๔๘
Board of Contributors	๑๕๐

การละเล่นพื้นบ้าน จังหวัดฉะเชิงเทรา *Thai Traditional Games in Chachoengsao*

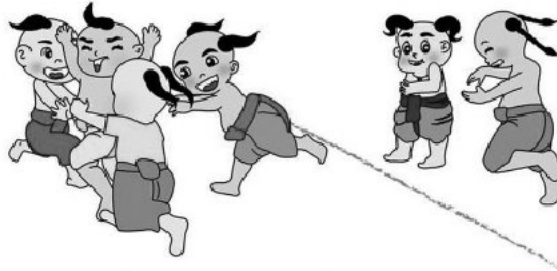

การเล่นพื้นบ้าน จังหวัดฉะเชิงเทรา

การเล่นพื้นบ้านของเด็ก

จังหวัดฉะเชิงเทรา มีการเล่นของเด็กที่สามารถเล่นได้ทั้งกลางแจ้งและในร่ม ที่มีเล่นสืบทอดกันมาแต่ครั้งอดีต แสดงถึงวัฒนธรรมอันเก่าแก่ของจังหวัดฉะเชิงเทราที่ควรอนุรักษ์ไว้ตลอดไป การเล่นของเด็กในจังหวัดฉะเชิงเทรา มีเล่นกันโดยทั่วไปแต่ละอำเภอ รายละเอียดการเล่นโดยสังเขป มีดังนี้

๑. ตีจับ

ที่มาของภาพ : <https://www.gotoknow.org/posts/๔๓๐๐๑๓>

ผู้เล่น แบ่งเป็น ๒ ฝ่าย เท่า ๆ กัน ฝ่ายละ ๓-๕ คน

อุปกรณ์ ไม่มี

วิธีเล่น ผู้เล่นทั้งสองฝ่ายขีดเส้นแบ่งเขตแดน แต่ละฝ่ายยืนคนละด้านของเส้นที่แบ่งเขตแดนนั้น แล้วตกลงกันว่าใครจะเป็นคนตีก่อน (ฝ่ายรุก) ฝ่ายที่ตีก่อนจะเฝ้าดูใจหาเสียงร้อง “ตี” โดยไม่อำปาก วิ่งไล่ตะตัวฝ่ายตรงข้าม ให้ได้จำนวนมากที่สุด หรือจนกว่าสุดกลัณหลมหายใจของตน แล้วจึงวิ่งกลับแดนของตน ผู้ถูกตะตัวต้องถือว่าตาย ต้องไปเป็นเชลยของฝ่ายตรงข้ามรอให้ฝ่ายของตนตีเข้าไปช่วย โดยฝ่ายตรงข้ามต้องช่วยกันไม่ให้คนตีแตะมือช่วยเชลยได้ ฝ่ายใดถูกจับตัวเป็นเชลยหมดก็ถือว่าเป็นฝ่ายแพ้ ถ้าผู้รุกตีเข้าไปในฝ่ายตรงข้ามทำเสียงร้อง “ตี” จนสุดกลัณหลมหายใจไม่อาจกลับมาที่แดนของตนได้ ก็ถือว่าเป็นเชลยอยู่ในแดนฝ่ายตรงข้าม

๒. ล้อต๊อก

ผู้เล่น ไม่จำกัดจำนวน

อุปกรณ์ ๑. เหยี่ยวบาท / เหยี่ยวห้าบาท / เหยี่ยวสิบบาท ๑ เหยี่ยว

๒. ไ้ม้กระดาน ๑ แผ่น

วิธีเล่น วางไ้ม้กระดานโดยหนุนให้ด้านหนึ่งสูง อีกด้านหนึ่งลาดติดกับพื้นดินขุดหลุม

ให้อยู่ตรงข้ามกับไ้ม้กระดาน ๑ หลุม โดยขุดให้ห่างจากไ้ม้กระดาน ประมาณ ๑ เมตร ให้ผู้เล่นแต่ละคนผลัดกันล้อเหยี่ยวจากบนกระดานดังกล่าวให้กลิ้งลงหลุม ถ้าลงหลุมจะได้ ๑ คะแนน โดยตกลงกันก่อนว่าต้องผลัดกันล้อคนละกี่ครั้ง เช่น ๓ ครั้ง หรือ ๕ ครั้ง เป็นต้น จากนั้นก็รวมคะแนน ผู้เล่นคนใดได้คะแนนมากที่สุดเป็นผู้ชนะ

๓. เป้ากบ

ที่มาของภาพ : http://jggyj.blogspot.com/p/blog-page_๓๒๕๔.html

ผู้เล่น จำนวน ๒-๕ คน

อุปกรณ์ ยางหนังสติ๊ก

วิธีเล่น ผู้เล่นแต่ละคนวางยางหนังสติ๊กของตนไว้ตรงหน้า จากนั้นตกลงกันว่าใครจะเป็นผู้เป่ายางหนังสติ๊กก่อน ผู้เล่นที่เป่าก่อนจะใช้ปากเป่าลมไปที่ยางหนังสติ๊กของตนเอง ให้เลื่อนไปโดยผลัดกันเป่าลมที่ยางหนังสติ๊กของตนเองทีละครั้งจนครบ ถ้าใครสามารถเป่ายางหนังสติ๊กของตนไปซ้อนของผู้อื่นได้ ให้รับยางหนังสติ๊กเส้นนั้นไว้ ผู้ที่สามารถรับยางหนังสติ๊กได้มากที่สุด ถือว่าเป็นผู้ชนะ

๔. ซ่อนหา หรือโป้งแปะ

ที่มาของภาพ : <http://thaichildrengames.exteen.com/๒๐๑๔๑๑๒๐/hide-and-see>

ผู้เล่น ไม่จำกัดจำนวน

อุปกรณ์ ไม่มี

วิธีเล่น ผู้เล่นทั้งหมดตกลงกันว่าจะให้ใครเป็นผู้ปิดตา ผู้ที่ปิดตาต้องนับ ๑ ถึง ๑๐๐ เพื่อให้ผู้เล่นคนอื่นๆ วิ่งไปซ่อนตัวบริเวณที่อยู่ใกล้ๆ นั้น เมื่อนับครบ ๑๐๐ แล้ว ก็ค้นหาผู้เล่นที่ซ่อนตัวอยู่ ถ้าพบผู้ที่ซ่อนตัวคนใด ให้คนหาร้องดังๆ ว่า “โป้ง” แล้วออกชื่อผู้ที่พบตัวนั้นต่อท้ายคำว่า “โป้ง” จากนั้นจึงหาผู้เล่นที่ซ่อนตัวให้ได้ครบทุกคน เมื่อครบทุกคนแล้ว ผู้เล่นที่ถูก “โป้ง” คนแรกจะต้องเป็นคนปิดตาแทน แต่ถ้าคนที่ซ่อนแล้วเห็นคนหาก่อนก็จะวิ่งเข้าไปใช้มือแตะตัวคนหา พร้อมกับพูดว่า “แปะ” คนหาก็จะต้องปิดตาใหม่อีกครั้ง

๕. กระโดดเชือก แบ่งออกเป็น กระโดดเชือกเดี่ยว และกระโดดเชือกคู่ กระโดดเชือกเดี่ยว

ที่มาของภาพ : http://www.stjohn.ac.th/departement/internet_rally/rally๕_๔๗/it_cul/

ผู้เล่น ไม่จำกัดจำนวน

อุปกรณ์ เชือก ๑ เส้น มีความยาวพอที่จะกระโดดข้ามได้

วิธีเล่น ผู้เล่น ๑ คน จับปลายเชือกทั้ง ๒ ข้าง แล้วแกว่งเชือกไปด้านหน้า เมื่อเชือกแกว่งลงให้กระโดดข้ามเชือกพร้อมกันทั้ง ๒ ขา ถ้าเหยียบเชือกหรือกระโดดข้ามเชือกไม่ได้ ถือว่าแพ้ ต้องให้คนอื่นกระโดดต่อ บางครั้งการแกว่งเชือกไปด้านหลัง หรือมีการกระโดดข้ามทีละขาก็มี

ที่มาของภาพ : <https://sites.google.com/site/pxsxngonlinekruta/rwm-baeb-fuk>

ผู้เล่น ไม่จำกัดจำนวน

อุปกรณ์ เชือก ๑ เส้น ยาวประมาณ ๕-๑๐ เมตร

วิธีเล่น ผู้เล่นตกลงกันก่อนว่าจะให้ผู้เล่นคนใด จำนวน ๒ คน เป็นผู้จับปลายเชือกคนละข้าง เมื่อตกลงได้แล้ว ให้ผู้เล่นทั้ง ๒ คน เป็นผู้จับปลายเชือกคนละข้าง พร้อมๆ กัน ผู้เล่นที่เหลือจะกระโดดเชือกที่กำลังแกว่ง โดยจะกระโดดไปที่ละคน ถ้าใครเหยียบเชือก สะดุดเชือก หรือกระโดดคร่อมเชือก ถือว่าตายต้องไปเป็นผู้จับปลายเชือกแทน และให้ผู้ที่จับปลายเชือกนั้นมากระโดดเชือกแทน บางครั้งมีการกระโดดพร้อมกันหลายๆ คนก็ได้

๖. หมากเก็บ

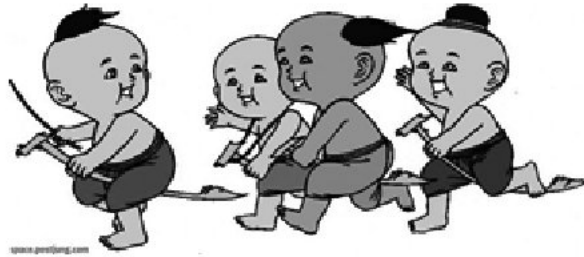
ที่มาของภาพ : <http://www.m-culture.go.th/ilovethaiculture/index.php/>

ผู้เล่น จำนวน ๒-๔ คน

อุปกรณ์ ก้อนหินก้อนกลม ๆ จำนวน ๕ ก้อน

วิธีเล่น วิธีการหาผู้ที่จะได้เล่นก็ใช้วิธี “จิ้นร้าน” คือ การกำก้อนหินทั้ง ๕ ก้อน ไว้ในมือแล้วโยนขึ้นไม่ให้สูงนัก รับก้อนหินทั้งห้าด้วยหลังมือ แล้วโยนพร้อมกันพลิกมือหงายจับก้อนหิน ใครจับก้อนหินได้มากที่สุดได้เล่นก่อน การเล่นหมากเก็บจะเริ่มจากหมากที่ ๑ ถึง หมาก ๔ ด้วยวิธีการโยนก้อนหินก้อนหนึ่งไปบนอากาศ แล้วเก็บก้อนหินทีละก้อน พร้อมกับรับก้อนหินที่โยนไปไม่ให้ตกพื้น ทำจนกว่าจะครบ ๕ ก้อน หมากที่ ๒ ถึงหมากที่ ๔ ก็เหมือนกัน แต่ต่างกันตรงการเก็บลูกหินเก็บครั้งละ ๒ ครั้งละ ๓ และครั้งละ ๔ ตามลำดับ เมื่อครบหมากที่ ๔ ก็ “จิ้นร้าน” แล้วนับคะแนน ส่วนการเล่นใครทำก้อนหินตก โยนแล้วรับไม่ได้เก็บไม่ครบจำนวน หรือขณะหยิบก้อนหินนิ้วมือไปโดนก้อนหินก็ถือว่า “ตาย” ต้องให้สิทธิ์คนอื่นเล่นต่อ

๗. ม้าก้านกล้วย

ที่มาของภาพ : <http://picpost.postjung.com/m/๑๘๘๕๔๖.html>

ผู้เล่น ไม่จำกัดจำนวน

อุปกรณ์ ก้านกล้วย

วิธีเล่น ผู้เล่นนำก้านกล้วย มาคนละ ๑ อัน ริดใบกล้วยตอนกลางออกให้หมด เหลือส่วนหางไว้นิดหน่อย ส่วนหัวของม้าให้ตัด แล้วใช้ไม้เสียบ ลักษณะงอลงมาเวลาเล่นให้ผู้เล่นขึ้นขี่หาสายผูกโยงเป็นบังเหียนแล้ววิ่งไปรอบ ๆ ทำท่าเหมือนขี่ม้าและเป็นม้าแข่งประลองความไวกัน

๘. มอญซ่อนผ้า

ที่มาของภาพ : http://thaiskits.blogspot.com/๒๐๑๓/๐๖/blog-post_๒๕.html

ผู้เล่น ไม่จำกัดจำนวน

อุปกรณ์ ผ้า ๑ ผืน บทร้องเพลง

วิธีเล่น เลือกผู้เล่น ๑ คน เป็นมอญถือผ้า ๑ ผืน ไว้ในมือผู้เล่นที่เหลือนั่งล้อมวงเป็นวงกลมใหญ่หันหน้าเข้าหากัน และร้องเพลง อาจจะตบมือไปด้วยก็ได้ คนที่เป็นมอญจะถือผ้าแล้วเดินรอบวงด้านนอก และแอบทิ้งผ้าไว้ด้านหลังผู้ใดผู้หนึ่งแล้วแอบซ่อนมือทำว่ายังไม่ได้ทิ้งผ้า เดินไปให้ครบรอบ ถ้าผู้เล่นไม่รู้ตัวก็ให้ใช้ผ้าตีกันผู้เล่นและคนเป็นมอญก็นั่งลงแทนที่ แต่ในกรณีที่ผู้เล่นรู้ตัว หยิบผ้าขึ้นให้มอญวิ่งหนีไปให้ครบรอบวงและนั่งลงแทนที่ผู้เล่น แต่ถ้ามอญวิ่งไม่ทันถูกตีกันก็ต้องเป็นมอญต่อไป ในการสังเกตการถูกวางผ้าข้างหลังของผู้เล่น ห้ามหันไปดูให้ใช้วิธีคลำ เขามือคลำข้างหลังถ้าพบผ้าก็ลุกขึ้น ถ้าไม่พบผ้าก็นั่งเล่นต่อไป

บทร้องเพลงประกอบการเล่น

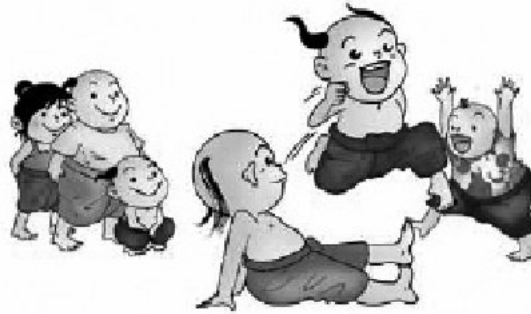
มอญซ่อนผ้า

ตุ๊กตาอยู่ข้างหลัง

ระวังให้ดี

ฉันจะตีกันเธอ

๕. เสือข้ามห้วย

ที่มาของภาพ : <http://student.swu.ac.th/sc๕๑๑๐๑๓๖๒/workhome/tiger๑.htm>

ผู้เล่น ไม่จำกัดจำนวน

อุปกรณ์ ไม่มี

วิธีเล่น หาผู้เล่นเพื่อเป็นห้วย ๑ คน นอกนั้นจะเป็นเสือที่กระโดดข้ามห้วย การกระโดดข้ามก็จะเป็นท่าทางทั้งหมด ๘ ท่าทางด้วยกัน คือ

ท่าที่ ๑ เขยียดขาออกไปข้างหน้า ๑ ข้าง อีกข้างนั่งทับไว้

ท่าที่ ๒ เขยียดขาที่เหลืออีกข้างหนึ่ง โดยให้ส้นเท้าตั้งอยู่บนปลายนิ้วเท้าอีกข้างหนึ่ง

ท่าที่ ๓ เขยียดแขนอีกข้างหนึ่งมาข้างหน้า กางนิ้วมือทั้ง ๕ ให้ปลายนิ้วก้อยแตะที่ปลายหัวแม่เท้าในท่าที่ ๒ ปลายนิ้วมือแตะปลายเท้าในท่าที่ ๒

ท่าที่ ๔ เขยียดแขนอีกข้างหนึ่ง ให้ปลายนิ้วก้อยจรดหัวแม่มือของท่าที่ ๓

ท่าที่ ๕ ลูกเข้านั่งหมอบข้อศอกกราบไปกับพื้น

ท่าที่ ๖ ชักเขย่งในท่านั่งหมอบ ซึ่งยกหัวขึ้นสูงกว่าท่าที่ ๕ และใช้ข้อศอกข้างหนึ่งยันขึ้นยันลง

ท่าที่ ๗ ชักเขย่งทั้ง ๒ ข้าง เหมือนท่าที่ ๖ แต่ใช้ศอกยก ๒ ข้าง

ท่าที่ ๘ ลูกเขยยืนก้มหัวใช้ปลายนิ้วแตะปลายเท้าในลักษณะเข่าตึง ผู้เล่นเป็นเสือต้องกระโดดห้วยทีละคน ตั้งแต่คนที่ ๑ ไล่ไปตามลำดับ ผู้ใดกระโดดไม่ข้ามก็จะ “ตาย” แล้วต้องมาเป็น ห้วยแทน แต่ถ้าปรากฏว่าไม่มีผู้ใด “ตาย” เลย กระโดดข้ามได้ทุกคนก็ให้ข้ามห้วยไป ทั้งในระยะห่างพอสมควร แล้วพวกเข็วรีบวิ่งกลับมายังจุดเริ่มต้น คนเป็นห้วยก็ต้องจับให้ได้เพื่อหาคนมาเป็นห้วยแทน

๑๐. ตีวงล้อ

ที่มาของภาพ : http://pawino๕๕.blogspot.com/๒๐๐๘/๐๓/blog-post_๕๙๕๖.html

ผู้เล่น ไม่จำกัดจำนวน

อุปกรณ์ ขากรรจักรยาน (ขางนอก)

วิธีเล่น กรรมการกำหนดจุดเริ่มต้นและเส้นชัย พวกที่เข้าแข่งขันนำล้อและไม้ตีมาเข้าแถวหน้ากระดานที่จุดเริ่มต้น แล้วใช้ไม้ตีวงล้อให้กลิ้งไป แข่งขันว่าใครจะถึงเส้นชัยก่อนกัน กติกาการเล่นต้องตีวงล้อให้ไปถึงเส้นชัย ถ้าใครหรือวงล้อล้มต้องออกจากการแข่งขัน ใครที่ไปถึงเส้นชัยก่อนคือผู้ชนะ

๑๑. ตีไก่ดอกหญ้า

ผู้เล่น ๒ คน (เป็นคู่ๆ คู่ใครคู่มัน)

อุปกรณ์ ดอกหญ้าที่มีก้านยาวพอจับถือได้

วิธีเล่น หาผู้เล่นที่ชนะที่จะได้เล่นเป็นผู้ตีก่อน ผู้ที่เล่นจะหาไก่จากดอกหญ้าต้องเลือกเอาก้านเหนียวๆ หนาๆ เพื่อจะเป็นคู่ซึ่งช่วยที่มีคุณภาพ เมื่อได้ดอกหญ้าแล้วให้ถือส่วนปลาย ผู้ชนะจะได้ฟาดไก่ของตนเองก่อน วิธีฟาดก็จะจับส่วนปลาย ก้านในท่าที่ถนัดมือ แอ้มมือฟาดลงบนไก่ของอีกฝ่ายอย่างจังๆ ถ้าดอกหญ้าไม่ขาดก็ยังเล่นได้ต่อไป แต่จะสลับกันฟาดไก่ แต่ถ้าดอกหญ้าขาดก็ถือว่าแพ้ หาไก่ตัวใหม่มาตีกันแทน

๑๒. กาฟักไข่

ที่มาของภาพ : <https://sites.google.com/site/karlalenchunbankhxngthiy/ka-fak-khi>

ผู้เล่น ไม่จำกัดจำนวน

อุปกรณ์ ก้อนหินหรือผลไม้เท่าจำนวนคนเล่น ยกเว้นคนที่เปนก

วิธีเล่น ขีดวงกลมที่พื้นเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ ๑ เมตร ๑ วง นำก้อนหินทั้งหมดมาวางไว้กลางวง สมมุติให้เป็นไข่กา ให้คนที่เล่นเป็นกาคอยป้องกันไข่อยู่กลางวงด้วย ส่วนคนอื่น ๆ ยืนนอกวงพยายามหลอกล่อ เพื่อขโมยไข่ไปซ่อนและต้องระวังไม่ให้ถูกกาตีมือ ใครถูกกาตีมือจะต้องเป็นกาแทน แต่ถ้ากาถูกแย่งไข่มาได้หมด กาก็ต้องออกมาหาไข่ว่าอยู่ที่ใคร ถ้าหาพบว่าใครเอาไป คนนั้นต้องมาเป็นกาแทน

๑๓. จำจี

ที่มาของภาพ : <http://www.oocities.org/thaiple๒๒/frame/P๒๑.htm>

ผู้เล่น ไม่จำกัดจำนวน

อุปกรณ์ บทร้องเพลง

วิธีเล่น ให้ผู้เล่นทั้งหมดนั่งล้อมวงกัน แอ้มมือทั้งสองข้างลงบนพื้นเลือกให้ผู้เล่นคนหนึ่งเป็นคนจี โดยใช้นิ้วจิ้มไปที่มือของผู้เล่นรอบๆ วง พร้อมทั้งร้องเพลงไปด้วย เมื่อจบบทเพลงนิ้วที่จิ้มอยู่กับมือใครคนนั้นต้องชักมือไป ผู้ใดถูกจิ้มแล้วหัดมือทั้ง ๒ มือ ก็ต้องออกจากการเล่น เล่นไปเรื่อยๆ จนครบหมดทุกคน คนใดเหลือมือเป็นคนสุดท้าย จะต้องถูกรุมกินโต๊ะ โดยการ “นั่งหมอบ” สมมุติว่ามีอาหารอยู่บนโต๊ะ (บนหลัง) แล้วให้พวกที่เล่นด้วยกันทำท่าหยิบอาหารกิน

บทร้องเพลงประกอบการเล่น

จ้ำจ๊ะเขือเปราะ	กระเทาะหน้าแว่น	พายเรือออกแอ่น
กระแท่นตันกุ่ม	สาวสาวหนุ่มหนุ่ม	อาบนํ้าท่าไหน
อาบนํ้าท่าวัด	เอาแป้งที่ไหนผัด	เอากระจกที่ไหนส่อง
เยิ้มเยิ้มมอมมอง	นกขุนทองร้องวู้	

๑๔. อีตัก

ผู้เล่น ไม่จำกัดจำนวน

อุปกรณ์ เมล็ดน้อยหน้า หรือเมล็ดมะขาม กระดาษแข็ง

วิธีเล่น ผู้เล่นจะต้องหาเมล็ดผลไม้ที่แข็ง เช่น เมล็ดน้อยหน้า เมล็ดมะขาม มาร่วมเล่น เวลาเล่นให้ผู้เล่นกำเมล็ดผลไม้แล้วขว้างลงบนพื้น ใช้กระดาษแข็งพับเป็นกระถางสำหรับตักเมล็ดผลไม้ ตักเมล็ดผลไม้ทีละเมล็ดไม่ให้ถูกเมล็ดอื่น ถ้าสะเทือนถูกเมล็ดอื่นก็ต้อง “ตาย” หมุนเวียนให้คนอื่นเล่นบ้าง การตักเมล็ดผลไม้ตักจนเมล็ดผลไม้หมดจึงเลิก ผู้ใดได้เมล็ดผลไม้มากที่สุดก็จะเป็นผู้ชนะ บางครั้งการเล่นก็ให้วางเมล็ดผลไม้จำนวนเท่ากันแล้วตัก เลิกเล่น ใครได้มากก็นำกลับบ้านไปเลย เป็นสิทธิ์ของคนนั้น

๑๕. รีรีข้าวสาร

ที่มาของภาพ : <http://www.bloggang.com/m/viewdiary.php?id=burapakorn&month=๐๘-๒๐๑๒&date=๐๑&group=๔&gblog=๕>

ผู้เล่น จำนวนอย่างน้อย ๘ คน

อุปกรณ์ บทร้องเพลง

วิธีเล่น ให้ผู้เล่น ๒ คน เอามือประสานกันเหนือศีรษะ ทำเป็นขั้วลอดให้พวกที่เล่นที่เหลือลอด ให้คนหนึ่งเป็นพ่อ อีกคนหนึ่งเป็นแม่ ผู้เล่นที่เหลือลอดเอวเป็นแถวยาว ลอดได้ขั้วพร้อมร้องเพลง พอจบเพลงผู้ที่ขั้วจะครอบเป็นคนสุดท้ายของแถวไว้ แล้วจะถามว่าอยู่กับใคร “พ่อหรือแม่” เมื่อเลือกพ่อ จะบอกให้ “หักคอจมน้ำพริก” เมื่อเลือกแม่ “ลอยแพไป” แล้วให้ทอดหลังพ่อหรือแม่ไว้ เมื่อเล่นเสร็จจนหมด ทุกคนก็จะทำการชักกะเย่อ ระหว่างพ่อกับแม่และลูกๆ ที่ทอดเอวกันไว้

บทร้องเพลงประกอบการเล่น

รีรีข้าวสาร	สองทะนานข้าวเปลือก
เลือกท้องโปลา	เก็บเบี้ยใต้ถุนร้าน
คดข้าวใส่จาน	พานเอาคนข้างหลังไว้

๑๖. ข่ายแดงโม

ผู้เล่น อย่างน้อย ๔ คน

อุปกรณ์ เสื่อเร็น หรือเสื่ออย่างอื่นก็ได้

วิธีเล่น ให้กำหนดผู้เล่นผู้หนึ่งเป็นคนซื้อแดงโม อีกคนหนึ่งเป็นผู้ขายและผู้เล่นที่เหลือเป็นแดงโม ให้ผู้เล่นที่เล่นเป็นคนขายทอดเสื่อเร็นไว้ให้แน่น พวกแดงโมจะนั่งยองๆ กอดเอาผู้ขายไว้ให้แน่นเช่นเดียวกัน กอดเอาต่อกันเป็นแถวยาว ผู้ซื้อจะสนทนากับผู้ขายและจะได้ตอบกัน ผู้ซื้อจะลองดีลูกแดงโมแต่ละลูก เมื่อผู้ซื้อชอบใจแดงโมลูกไหนก็จะขอซื้อ และพยายามดึงออกจากแถวจนกว่าจะได้มาเป็นพวกจนหมดจึงจะสิ้นสุดการแข่งขัน

บทสนทนาโต้ตอบ

ผู้ซื้อ : แดงโมลูกอะไร

ผู้ขาย : ๕ บาท

ผู้ซื้อ : ขอเลือกได้ไหม

ผู้ขาย : เชิญเลือกได้เลย

๑๗. เก้าอี้ดนตรี

ที่มาของภาพ : http://nantanat๑๕๕๘..blogspot.com/p/blog-page_๔๓๕๐.html

ผู้เล่น ไม่จำกัดจำนวน

อุปกรณ์ เก้าอี้

วิธีเล่น ตั้งเก้าอี้เรียงเป็นวงกลมให้เก้าอี้มีจำนวนน้อยกว่าผู้เล่น ๑ ตัว แล้วให้ผู้เล่นยืนเป็นวงกลมล้อมเก้าอี้ เมื่อเพลงขึ้นให้ผู้เล่นเดินไปรอบวงพร้อมกับรำไปด้วยให้เข้าจังหวะเพลง พอเพลงหยุดผู้เล่นต้องรีบนั่งลงบนเก้าอี้ ผู้ใดที่ไม่มีที่นั่งต้องออกจากการแข่งขัน แล้วดึงเก้าอี้ออกไป ๑ ตัว จากนั้นก็เริ่มเล่นต่อไปจนกระทั่งเหลือผู้เล่น ๒ คนสุดท้าย และเหลือเก้าอี้ ๑ ตัว ผู้ใดที่นั่งได้ก่อนเป็นผู้ชนะ

๑๘. ชีม้าส่งเมือง

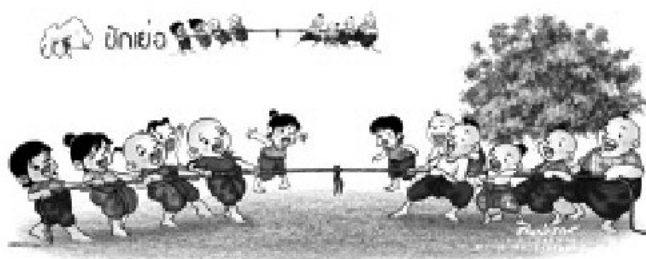
ที่มาของภาพ : <http://student.swu.ac.th/sc๕๑๐๑๐๓๖๒/workhome/kema.htm>

ผู้เล่น ไม่จำกัดจำนวน แต่จะต้องแบ่งเป็น ๒ ฝ่ายเท่าๆ กัน

อุปกรณ์ แก้ว ๑ ตัว

วิธีเล่น เลือกผู้เล่นคนหนึ่งเป็นเจ้าเมือง (ตามความสมัครใจ) เจ้าเมืองนี้จะต้องเป็นกลางไม่เข้าข้างฝ่ายหนึ่งฝ่ายใด เมื่อได้เจ้าเมืองแล้ว ให้ทั้ง ๒ ฝ่ายจับไม้สั้นไม้ยาวเพื่อเลือกว่าฝ่ายใดจะเริ่มเล่นก่อน เมื่อได้ฝ่ายชนะแล้วก็จะได้เริ่มเล่นก่อน โดยการจัดที่นั่งให้เจ้าเมืองนั่งใกล้ๆ สักหน่อย แล้วฝ่ายชนะก็จะเดินไปกระซิบกับฝ่ายเจ้าเมือง (กำหนดวงจำกัดเกี่ยวกับเรื่องที่กระซิบ เช่น เกี่ยวกับดอกไม้ สัตว์ เครื่องใช้ ฯลฯ) การเดินมากระซิบของฝ่ายแรกจะต้องปิดเป็นความลับและให้อีกฝ่ายหนึ่งมากระซิบบ้าง ถ้ากระซิบชื่อตรงกับฝ่ายแรก เจ้าเมืองก็จะพูดว่า “โป้ง” ฝ่ายแรกก็จะเป็นเชลย ของอีกฝ่ายหนึ่ง (เชลยคือคนที่ถูกระซิบตรง) แต่ถ้าฝ่ายที่สองไม่ตรงกับฝ่ายแรก ฝ่ายที่ ๒ (คนกระซิบ) ก็จะเป็นเชลยของฝ่ายแรก ทำเช่นนี้จนฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหมดคนเล่นก็ให้ฝ่ายชนะขึ้นขี่หลังไปส่งยังตัวเจ้าเมือง

๑๕. ชักกะเย่อ

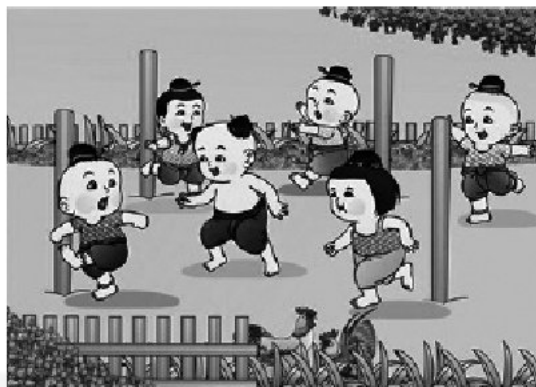
ที่มาของภาพ : <http://www.bloggang.com/m/viewdiary.php?id=burapakorn&month=๐๘-๒๐๑๒&date=๐๑&group=๔&gblog=๕>

ผู้เล่น ไม่จำกัดจำนวน แบ่งออกเป็น ๒ ฝ่าย เท่าๆ กัน

อุปกรณ์ เชือกมณีนีลเส้นยาว

วิธีเล่น แบ่งผู้เล่นเป็น ๒ ฝ่ายเท่าๆ กัน ขีดเส้นแบ่งเขต ตกกลงให้แต่ละฝ่ายอยู่ตรงกันข้ามกัน ให้ผู้เล่นที่แข็งแรงที่สุดอยู่หัวแถว ที่เหลือยืนต่อๆ กัน เมื่อได้ยินสัญญาณจากกรรมการ ให้แต่ละฝ่ายช่วยกันออกแรงดึง ให้ฝ่ายตรงข้ามเข้ามาเขตแดนของตนให้ได้ ถ้าดึงข้ามเขตมาได้ก็จะเป็นฝ่ายชนะ

๒๐. ลิงชิงหลัก

ที่มาของภาพ : <http://www.bloggang.com/m/viewdiary.php?id=burapakorn&month=๐๘-๒๐๑๒&date=๐๑&group=๔&gblog=๕>

ผู้เล่น จำนวนไม่น้อยกว่า ๓ คน

อุปกรณ์ ดินไม้ เสาเรือน

วิธีเล่น สมมุติให้ผู้เล่น ๑ คน เป็นลิงที่ไม่มีหลักจับอยู่ตรงกลาง ผู้เล่นที่เหลือทั้งหมดไปหาหลักจับโดยยึดเสาเรือน หรือต้นไม้ก็ได้ ผู้เล่นที่เป็นลิงไม่มีหลักก็ต้องพยายามแย่งหลักที่ถูกปล่อยในขณะที่ตนเองออกคำสั่งให้เปลี่ยนหลักกัน วิธีการออกคำสั่งของลิงไม่มีหลัก จะพูดว่า “ใครไม่เปลี่ยนหลักเป็น” หรือ “ใครเปลี่ยนหลักเป็น” ผู้เล่นต้องคอยฟังให้ดี ถ้าผิดคำสั่งก็ต้องเป็นลิงไม่มีหลักแทนการเล่นต้องอาศัยความว่องไวและสังเกต ว่าหลักไหนสะดวกก็รีบวิ่งไปชิงหลักนั้นไว้ ถ้าจับหลักได้ก่อนผู้ที่มาช้าก็ต้องเป็นลิงคอยชิงหลักของคนอื่นต่อไป

๒๑. โยกเยก

ผู้เล่น เป็นคู่ ๒ คน ขึ้นไป

อุปกรณ์ บทร้องเพลง

วิธีเล่น ผู้เล่นนั่งหันหน้าเข้าหากัน เอามือจับเอวกันแล้วโยกไปทางข้างหน้าและข้างหลังสลับกันไป พร้อมกับร้องเพลงโยกเยกประกอบ การโยกควรโยกให้เข้าจังหวะ บทร้องโยกเยกนี้บางครั้งคนแก่คนเฒ่าก็นำมาร้องกล่อมเด็กก็มี

บทเพลงร้องประกอบการเล่น

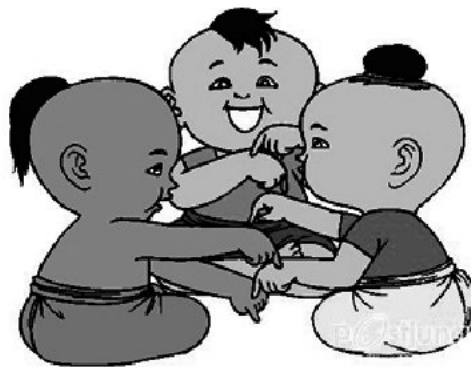
โยกเยกเยย

น้ำท่วมเมฆ

กระต่ายลอยคอ

หมาหางงอ กอดคอโยกเยก

๒๒. แมงมุม

ที่มาของภาพ : <http://picpost.postjung.com/m/๑๘๘๕๔๖.html>

ผู้เล่น จำนวน ๒ ขึ้นไป

อุปกรณ์ บทร้องเพลง

วิธีเล่น ให้ผู้เล่นคนหนึ่งเอามือวางบนพื้นข้างหนึ่ง แล้วใช้มืออีกข้างหนึ่งหยิบโดยใช้นิ้วชี้และนิ้วโป้งลงบนหลังมือ แล้วกรีดนิ้วให้กระจาย ผู้เล่นคนอื่นๆ หยิบหลังมือต่อๆ กัน ซ้อนกันขึ้นไปตามลำดับ พร้อมกับร้องเพลง พอเพลงจบก็กระแทกเสียงให้หนักแล้วใช้มือทั้งสองจับหูของตนเอง ว่าใครจะไวกว่ากัน หรือปล่อยมือพร้อมๆ กัน แล้วเริ่มเล่นใหม่

บทร้องเพลงประกอบการเล่น

แมงมุมเอ๋ย

ขยุ้มหลังคา

แมวกินปลา

หมากันกระพุงกัน

๒๓. ปิดตาตีหม้อ (ป๊อบ)

ที่มาของภาพ : <http://xn๑๒๔๘bmi๑bc๕hqqc๕p.com/tag>

ผู้เล่น ไม่จำกัดจำนวน

อุปกรณ์ ๑. หม้อดิน ป๊อบ หรือกระป๋องน้ำ

๒. ไม้ตี ๑ อัน

วิธีเล่น ในสมัยก่อนใช้หม้อดินเพราะสามารถปั้นเองได้ แต่ปัจจุบันหม้อดินราคาแพงหายาก จึงใช้ป๊อบหรือกระป๋องแทน ในการเล่นจะเล่นปิดตาตีหม้อทีละคน แล้วมีกองเชียร์คอยลุ้นและบอกทิศทาง หรือจะใช้วิธีการเล่นหลายๆ คน (๒ คนขึ้นไป) อาจเป็นชาย-หญิง แล้วมีกองเชียร์ของแต่ละฝ่ายบอกทิศทางก็สนุกกว่า และแข่งขันว่าใครจะตีให้ถูกหม้อก่อนกัน ในการเล่นใช้วิธีตั้งหม้อดินหรือป๊อบไว้ในระยะห่างจากตัวผู้เล่นสัก ๓-๔ เมตร แล้วปิดตา ให้เดินถือไม้สำหรับตี ๑ อัน มีกองเชียร์สนับสนุนคอยบอกทิศทางและจังหวะการตี ถ้าตีถูกก็ชนะ แล้วให้คนอื่นปิดตาไปตีหม้อบ้าง แต่ในกรณีเล่นหลายคนควรวางหม้อให้อยู่ในระยะห่างกันพอสมควร เพราะอาจจะตีโดนกันได้ จึงต้องระมัดระวังกันพอสมควร

๒๔. กระต่ายขาเดียว

ผู้เล่น ไม่จำกัดจำนวน

อุปกรณ์ ไม่มี

วิธีเล่น โดยแบ่งผู้เล่นออกเป็น ๒ ฝ่าย ฝ่ายหนึ่งกระโดดขาเดียว และอีกฝ่ายหนึ่งต้องวิ่งหนี เมื่อแบ่งได้เรียบร้อยก็ให้ฝ่ายกระต่ายขาเดียวกำหนดชื่อผู้เล่นเป็นชื่อต่างๆ เช่น ชื่อพวกสัตว์ ดอกไม้ ของกิน ของใช้ ผลไม้ ฯลฯ เพื่อกำหนดตำแหน่งชื่อ ฝ่ายวิ่งหนีก็จะเลือกตัวกระต่ายด้วยการเลือกชื่อที่อีกฝ่ายกำหนด เมื่อตรงชื่อใครผู้นั้นก็กระโดดขาเดียวออกมาโดยพยายามไล่แตะพวกที่วิ่งหนี เมื่อแตะโดนใครก็ต้องออกจากการแข่งขัน และเมื่อฝ่ายวิ่งหนีถูกจับหมดก็จะสลับเปลี่ยนกันเป็นกระต่ายบ้าง

๒๕. เตย

ผู้เล่น ไม่จำกัดจำนวน

อุปกรณ์ ไม่มี

วิธีเล่น ให้ขีดเส้นบนพื้นเป็นตารางเท่ากับจำนวนคนที่เล่น แล้วแบ่งผู้เล่นออกเป็น ๒ ฝ่าย ฝ่ายหนึ่งเป็นผู้คอยกัน อีกฝ่ายหนึ่งเป็นผู้วิ่ง ฝ่ายที่กันจะยืนประจำเส้นของตัวเอง คอยกันไม่ให้คนของอีกฝ่ายวิ่งผ่านไปได้ ส่วนฝ่ายวิ่งจะต้องพยายามล่อหลอกให้คนกันเผลอ เพื่อจะวิ่งผ่านไปให้ได้ถึงเส้นสุดท้ายให้ได้ ถ้าคนใดถูกคนกันแตะถูกตัวฝ่ายวิ่ง ฝ่ายที่วิ่งทั้งหมดจะต้องเปลี่ยนไปยืนกันบ้าน แต่ถ้าสามารถวิ่งผ่านไปแล้ววิ่งกลับมาได้จนถึงเส้นเริ่มต้นก็ต้องพูดดังๆ ว่า “เตย” แสดงว่าชนะแล้วจะเริ่มเล่นใหม่อีกโดยฝ่ายชนะเป็นผู้วิ่งเช่นเดิม

๒๖. แม่นาคพระโขนง

ผู้เล่น ๓-๔ คน หรือมากกว่านี้

อุปกรณ์ ไม่มี

วิธีเล่น ให้เลือกผู้เล่นให้เป็นแม่นาค ๑ คน และส่วนที่เหลือ คือ ชาวบ้าน โดยแม่นาคจะเดินหาชาวบ้านและสนทนาโต้ตอบกัน ดังนี้

แม่นาค : ตะล๊อคต๊อคต๊าก (เกาะประตู)
 ชาวบ้าน : มาทำไม
 แม่นาค : มาชวนเจ้ไปดูหนัง
 ชาวบ้าน : หนังเรื่องอะไร
 แม่นาค : เรื่องแม่นาคพระโขนง
 ชาวบ้าน : ฉันไม่มีเสื้อใส่
 แม่นาค : ฉันให้
 ชาวบ้าน : ฉันไม่มีรถ
 แม่นาค : ฉันให้
 โห้ง.....โห้ง.....โห้ง (เสียงหมาหอน)
 ชาวบ้าน : อะไรเห่า
 แม่นาค : “หมาเห่า” ฉันไม่กลัวเดินตามฉันมา
 ชาวบ้านเดินตามแม่นาคไปเรื่อยๆ พร้อมกับถามต่อ

ชาวบ้าน : เล็บเจ้ทำไมยาว
 แม่นาค : ฉันไว้เล็บ
 ชาวบ้าน : เล็บเจ้ทำไมแดง
 แม่นาค : ฉันทาเล็บ
 ชาวบ้าน : หน้าเจ้ทำไมขาว
 แม่นาค : ฉันผัดแป้ง
 ชาวบ้าน : ผมเจ้ทำไมยาว
 แม่นาค : ฉันไว้ผม
 ชาวบ้าน : ปากเจ้ทำไมแดง
 แม่นาค : ฉันทาปาก
 ชาวบ้าน : ตาเจ้ทำไมโป้

แม่นาคตอบพร้อมกับวิ่งไล่จับชาวบ้าน เมื่อพูดคำว่า “ฉันเป็นผี” ชาวบ้านวิ่งหนีเข้าจุดเล่นเริ่มแรกพร้อมปิดประตู ถ้าแม่นาคจับใครได้ คนนั้นจะต้องเป็นแม่นาคต่อไป แต่ถ้าจับไม่ได้ก็ต้องเป็นแม่นาคต่อไป

๒๗. วึ่งเปี้ยว

ผู้เล่น ไม่จำกัดจำนวน

อุปกรณ์ ผ้า ๒ ผืน หลัก ๒ หลัก

วิธีเล่น ปักหลักสำหรับวึ่งอ้อม ๒ หลัก หรือไม่มีหลักก็ให้ผู้เล่น ๒ คน นั่งของๆ ฝ่ายฝ่ายละ ๑ คน เป็น “หัวตอ” ให้ผู้เล่นวึ่งอ้อม เวลาเล่นให้แต่ละฝ่ายขึ้นเข้าแถวเรื่องหนึ่งไปทางด้านหลังของหลัก มีกรรมการคอยให้สัญญาณวึ่ง เมื่อได้ยินสัญญาณ ผู้วึ่งทั้ง ๒ ฝ่าย วึ่งถือผ้าคนละ ๑ ผืน อ้อมหลักของแต่ละฝ่าย เมื่อวึ่งมาถึงฝ่ายตนเองให้ส่งผ้าให้คนที่เข้าแถวถัดไปและวึ่งเช่นเดียวกับคนแรก ในขณะที่วึ่งพยายามวึ่งกวาดให้ทันฝ่ายตรงข้าม เมื่อวึ่งทันก็ใช้ผ้าที่ถืออยู่ตีอีกฝ่ายหนึ่ง ถ้าตีได้ก็ถือว่าเป็นฝ่ายชนะ

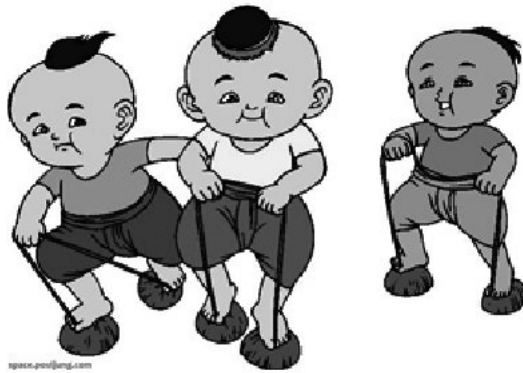
๒๘. หยอดหลุม

ผู้เล่น ไม่จำกัดจำนวน

อุปกรณ์ เหรียญ

วิธีเล่น ให้ขีดเส้นบนพื้นจำนวน ๒ เส้น โดยระหว่างเส้นห่างกันไม่ต่ำกว่า ๒ เมตร เมื่อได้เส้นแล้วก็ทำหลุม อยู่เหนือเส้นใดเส้นหนึ่ง โดยห่างจากเส้นประมาณ ๑ คืบ จำนวน ๑ หลุม ซึ่งการขุดหลุม เราจะให้เหรียญขุดหลุมเป็นหลุมเล็กๆ การเล่น ผู้เล่นจะยืนอยู่ที่เส้นที่ไม่มีหลุมแล้ว “โยน” หรือ “ทอย” เหรียญให้ไกลหลุมที่สุด หรือลงอยู่ในหลุมใครลงหลุมหรือ ใกล้หลุมที่สุดก็ถือว่าเป็นผู้ชนะ แล้วเหรียญทั้งหมดก็เป็นสิทธิ์ของผู้ชนะ

๒๕. เดินกะลา

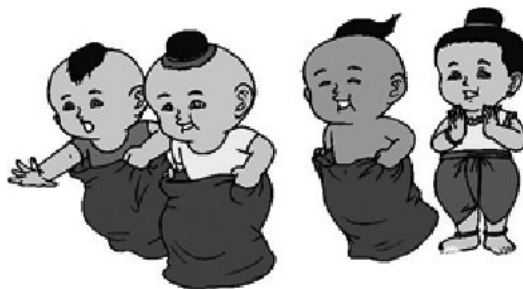
ที่มาของภาพ : <http://www.americangladiatorshow.com/?p=๑๐๒>

ผู้เล่น ไม่จำกัดจำนวน

อุปกรณ์ กะลามะพร้าว คนละ ๒ อัน เชือกยาวประมาณ ๑ เมตร

วิธีเล่น นำกะลาที่ล้างสะอาดมาขัดเรียบร้อยแล้วมาเจาะรูตรงกลางสำหรับร้อยเชือก แล้วร้อยเชือกผูกปมให้ใหญ่และแน่นหนาจนหลุด ในเวลาเดินผู้เล่นขึ้นไปยืนบนกะลามะพร้าว ใช้นิ้วหัวแม่มือกับนิ้วชี้หนีบเชือกทั้ง ๒ ข้าง เหมือนกับการไถรองเท้าแตะแบบหนีบ เมื่อเตรียมตัวเสร็จก็เริ่มเดินแข่งกันให้ถึงเส้นชัย ใครถึงก่อนคนนั้นคือผู้ชนะ

๓๐. วิ่งกระสอบ

ที่มาของภาพ : <http://picpost.postjung.com/m/๑๘๘๕๔๖.html>

ผู้เล่น ไม่จำกัดจำนวน

อุปกรณ์ กระสอบ จำนวนเท่าผู้เล่น

วิธีเล่น การเล่นเกมวิ่งกระสอบนี้ เหมือนกับการเล่นเกมวิ่งแข่งกัน ต่างกันตรงใช้กระสอบสวมตั้งแต่ช่วงเท้าจนถึงเอว ทำให้การวิ่งลำบากขึ้น เพื่อความสนุกสนานของผู้เชียร์ การวิ่งกระสอบเริ่มต้นคือให้ผู้แข่งขันอยู่ที่จุดเริ่มต้น เรียงแถวหน้ากระดาน วางถุงกระสอบไว้ข้างหน้า เมื่อได้ยินสัญญาณผู้เล่นจะรีบสวมถุงกระสอบ ไข่มือจับปากกระสอบไว้แล้วเริ่มวิ่งไปให้ถึงเส้นชัย ผู้ใดถึงก่อนก็จะชนะ หากมีผู้เล่นคนใดล้มลงก็จะให้ลุกขึ้นแล้ววิ่งต่อไป เพื่อฝึกการมีน้ำใจเป็นนักกีฬา

๓๑. วิ่งสามขา

ผู้เล่น ไม่จำกัดจำนวน แต่ต้องเป็นคู่

อุปกรณ์ ผ้าสำหรับผูกขา

วิธีเล่น ให้ผู้เล่นจับคู่เป็นคู่ๆ ผูกผ้าที่ข้อเท้าอย่างหลวมๆ ให้วิ่งคราวละ ๔-๕ คู่ ให้กรรมการขีดเส้นเริ่มต้นและเส้นชัย แข่งขันวิ่งว่าใครไปถึงเส้นชัยก่อนเป็นผู้ชนะ

๓๒. ลิงชิงบอล

ผู้เล่น จำนวนอย่างน้อย ๕ คน

อุปกรณ์ ลูกบอล ๑ ลูก

วิธีเล่น เลือกผู้เล่นหนึ่งคนสมมติให้เป็น “ลิง” อยู่ตรงกลางวงกลมที่ล้อมรอบด้วยผู้เล่นที่เหลืออยู่ โดยรอบห่างพอสมควร ในการเล่นจะใช้ลูกบอลโยนข้ามศีรษะของผู้เล่นเป็นลิงไปมาระหว่างผู้เล่นด้วยกัน โดยพยายามหลอกกล่อลิงไม่ให้รับลูกบอลได้ ถ้าลิงเอื้อมถึงรับได้หรือแตะลูกบอลเพียงนิดหนึ่ง ผู้ที่โยนบอลคนสุดท้ายจะต้องกลายเป็นลิงแทน ส่วนตัวผู้เป็นลิงต้องพยายามแย่งชิงลูกบอลให้ได้ จึงจะมีโอกาสเป็นผู้โยนบอลได้

การละเล่นพื้นบ้านของผู้ใหญ่

จังหวัดฉะเชิงเทรา มีการละเล่นของผู้ใหญ่ที่มีเอกลักษณ์และแบบอย่างเฉพาะท้องถิ่น ซึ่งมีมาแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน คือ

๑. เพลงพื้นบ้าน “เพลงซางซึก”

เป็นการละเล่นของชาวบ้าน ตำบลหัวสำโรง อำเภอบางพลาย มีลักษณะคล้ายกับเพลงโคราช มักนิยมเล่นภายหลังการเก็บเกี่ยวในฤดูทำนา ซึ่งประชาชนส่วนใหญ่มีเวลาว่างก็ชักชวนกันใช้เวลาว่างร้องเพลงพื้นบ้าน เนื้อหาของเพลงเน้นเกี่ยวกับความยากจนลำบากในการประกอบอาชีพ การเกี่ยว พาราสีของหนุ่มสาว การกล่าวชมบุคคลและความสวยงามของธรรมชาติ ซึ่งต่อมาได้วิวัฒนาการจากการเล่นในยามว่างมาเป็นการแสดงในงานเทศกาลต่างๆ เช่น งานประเพณีสงกรานต์ งานประเพณีลอยกระทง จำนวนผู้เล่นจะแบ่งเป็นฝ่ายชายและฝ่ายหญิง ฝ่ายละประมาณ ๑๐ คน ร้องสลับกันไป โดยมีพ่อเพลงและแม่เพลงเป็นคนเริ่มต้นขึ้นเพลงจากเพลงไหว้ครูและเพลงอื่น ซึ่งปัจจุบันนี้เพลงพื้นบ้านยังได้รับความนิยมมากพอสมควร

๒. กลองยาว

เป็นการละเล่นของชาวบ้านตำบลหัวสำโรง อำเภอบางพลาย โดยชาวบ้านจะเล่นกันในยามว่างจากการประกอบอาชีพ กลุ่มศิลปินพื้นบ้านได้รวมตัวกันฝึกซ้อมกลองยาว แต่เดิมมีวัตถุประสงค์เพื่อความสุขสนุกสนานครั้งนั้น ต่อมานำการแสดงกลองยาวร่วมบรรเลงในพิธีกรรมทางศาสนา เช่น งานบวชนาค ร่วมบรรเลงในงานประเพณีท้องถิ่น เช่น วันสงกรานต์ วงกลองยาวของตำบลหัวสำโรง นอกจากจะใช้ผู้แสดงตีกลองยาว ช้อง ฉาบ กรับ แล้วยังมีการแสดงกระดี่แทงเสือ และมีผู้แสดงสาวสวยออกมาร่ายรำประกอบการแสดงอีกด้วย ปัจจุบันกลองยาวของตำบลหัวสำโรงได้รับความนิยมอย่างแพร่หลาย

๓. ดนตรีไทย

เป็นการละเล่นของชาวบ้านชาวแปดริ้วอีกอย่างหนึ่งที่นิยมเล่นกันหลังจากว่างจากการประกอบอาชีพ หรือในช่วงเย็น โดยจะมีการนัดหมายรวมกลุ่มกันประมาณ ๘-๑๐ คน เล่นดนตรีไทย นอกจากเพื่อเป็นการอนุรักษ์แล้วยังเพื่อความบันเทิงและความเพลิดเพลินอีกด้วย

ดนตรีไทย นิยมเล่นกันโดยทั่วไป บางอำเภอมีกลุ่มผู้สูงอายุมารวมกลุ่มกันเล่น เครื่องดนตรีที่นิยมเล่นกัน ได้แก่ ฆ้อง ขลุ่ย จะเข้ จิม เป็นต้น นอกจากวัตถุประสงค์การเล่นดังกล่าวแล้ว ในการเล่นดนตรีไทยในบางแห่งมีความชำนาญมากจนสามารถรับจ้างเล่นในงานประเพณีต่างๆ ที่สำคัญๆ ได้

๔. ช่างรำ

ที่มาของภาพ : http://chm-thai.onep.go.th/chm/data_province/chachoengsao/tradition.html

<http://www.openbase.in.th/node/๓๕๕๔>

เป็นการละเล่นพื้นบ้านที่ขึ้นชื่อของชาวบ้านตำบลหัวสำโรง อำเภอแปลงยาว ชาวบ้านท้องถิ่นเป็นคนเชื้อสายเขมรมีบรรพบุรุษมาตั้งรกรากอยู่ในประเทศไทย ประมาณ ๑๐๐ ปีมาแล้ว โดยจะเล่นกันในช่วงสงกรานต์ หลังจากทำบุญบนศาลาวัดประจำหมู่บ้านแล้ว

วิธีเล่น ผู้เล่นจะชี่คอกันเป็นคู่ ๆ ยืนล้อมวงประมาณ ๕-๖ คู่ พอชี่คอขึ้นตัวหลักได้แล้วก็เริ่มโยนลูกช่วงให้กัน เมื่อคู่ใดรับพลาดทุกคนจะลงจากคอ และเริ่มต้นร้องเพลงระบำแก้กัน คู่ที่รับลูกช่วงไม่ได้จะออกมาร้องเพลงระบำก่อน คนที่เหลือตอบมือให้จังหวะและเป็นลูกคู่ การร้องเพลงแก้กัน ร้องแก้จนจบถือว่าจบเพลงหนึ่ง จึงเริ่มเล่นเพลงต่อไป ต่อมาคนที่ถูกชี่คอก็จะมาเป็นชี่บ้าง แล้วเริ่มโยนลูกช่วงต่อ ๆ ไป (จังหวัดฉะเชิงเทรา ๒๕๓๕ : ๑๒๑)

ช่วงรำ ยังเป็นการละเล่นของชาวบ้านอำเภอบางน้ำเปรี้ยวด้วย โดยมีวิธีการเล่นที่คล้ายคลึงกัน คือ จะแบ่งออกเป็นฝ่ายๆ ละกี่คนก็ได้ ถ้าจะให้สนุกกันก็มักจะแบ่งเป็นฝ่ายชายและฝ่ายหญิง มีเส้นเขตแดนตรงกลางและด้านหลังทั้งสองฝ่าย อุปกรณ์ในการเล่นก็ใช้ผ้าขาวม้าผูกขมวดเป็นก้อนกลม ๆ และเหลือชายผ้าขาวม้าไว้ยาวประมาณ ๒ คืบ เพื่อสำหรับใช้ถือขว้างไปได้ไกลๆ

ผู้เล่นก็จะตกลงกันเองว่าฝ่ายชายหรือฝ่ายหญิงจะเป็นฝ่ายเล่นก่อน สมมุติฝ่ายหญิงเป็นฝ่ายเล่นก่อนจะโยนผ้าขาวม้าที่เรียกว่า “ลูกช่วง” ไปยังแดนฝ่ายชายก่อน ฝ่ายชายรับได้ก็จะเอาลูกช่วงขว้างมายังฝ่ายหญิงถูกคนใดคนหนึ่ง ถ้าปาหรือขว้างลูกช่วงนี้ไม่ถูกฝ่ายหญิงเลย ก็จะต้องเอาลูกช่วงกลับมาเป็นฝ่ายโยนเข้าไปในแดนฝ่ายหญิงบ้าง ถ้าฝ่ายหญิงรับได้จะต้องเอาลูกช่วงขว้างฝ่ายชายบ้างสลับกันไป ในกรณีที่โยนลูกช่วงไปแล้วอีกฝ่ายรับไม่ได้ก็ให้ฝ่ายนั้นโยนลูกช่วงกลับมาได้เลย โดยไม่มีสิทธิ์ที่จะขว้างฝ่ายตรงข้ามได้แล้ว

สำหรับผู้ที่ขว้างลูกช่วงมาโดน ต้องออกมาพักก่อนจนกว่าจะได้จำนวนที่มากพอสมควร จึงจะให้ออกไปรำเป็นคู่ๆ ชายกับหญิงและผู้เล่นคนอื่น ๆ ทำหน้าที่ร้องเพลงว่า “ชะช้า พระยาหงส์เอ๋ย ปีกอ่อนร่อนลง เข้าในดงระกำ ทำบุญด้วยสิ่งใดหนอ ได้ร่วมหอกับแม่ทองคำ ด้อยตะเลงเตงช้า เจ้าพระยาหงส์เอ๋ย”

๕. มวยป่าจาก

เป็นการละเล่นของชาวบ้านอำเภอบางปะกง นิยมเล่นในช่วงสงกรานต์ โดยกำหนดเวทีมวยจากใบจาก ซึ่งเป็นไม้ป่าชายเลนที่มีจำนวนมาก คู่ชกถูกปิดตา อาศัยเสียงที่เดินบนพื้นจากเป็นทิศทางในการชก ใช้กะลาที่มีรู ที่เรียกว่า กะลาตาเดียว บรรจุน้ำเต็ม น้ำหมดกะลาก็หมดเวลาชก

๖. มวยทะเล

เป็นการละเล่นของชาวบ้านอำเภอบางปะกง เป็นการชกมวยบนคานไม้ สูงจากผิวน้ำ ๑-๒ เมตร โดยชกกันด้วยมือเท่านั้น ส่วนเท้าใช้ควบคุมร่างกายไม่ได้ตกหล่น หากใครโดนชกหล่นจากคานไม้ตกน้ำถือว่าแพ้

๗. ลิงลม

เป็นการละเล่นของชาวบ้านอำเภอบางน้ำเปรี้ยว เป็นการละเล่นของผู้ชายโดยเฉพาะ เพราะเมื่อเวลาที่ลิงลมเข้าถึงในร่างของผู้เล่น แล้วจะมีความดุร้าย และโหดโผนมาก ผู้เล่นลิงลมมีข้อกำหนดว่า จะต้องเป็นลูกชายคนสุดท้ายของพ่อแม่เอาผ้ามาผูกตาทั้งสองข้างปิดไว้ มีที่เลี้ยงคอยดึงผ้าขาวม้าที่ผูกตัวผู้เล่นลิงลมไว้ด้วย การผูกผ้านั้นจะผูกที่เอวผืนหนึ่งและเอาผ้าขาวม้ามาต่อกันหลายผืนผูกต่อจากที่เอวอีกทีหนึ่ง เพื่อกอยดึงมิให้ผู้เล่นวิ่งออกไปนอกกลุ่มนอกทาง เมื่อเวลาที่ลิงลมสิงแล้ว

เวลาเล่นลิงลมผู้ที่เตรียมตัวไว้แล้วจะนอนหมอบคว่ำไปกับพื้น ระหว่างสากมือดำข้าวที่วางขนานไปกับลำตัว และจะมีผู้เชิญลิงลมมาเข้าร่างผู้เล่นด้วย การว่าคาถาบทปลุกหัวใจลิงลม เมื่อลิงลมเข้าถึงร่างแล้วจะมีอาการกระโดดแบบลิงและกระโดดไล่กัดผู้มาดู ผู้เลี้ยงต้องคอยดึงผ้าผูกไว้ บางทีก็กระโดดขึ้นไปบนกองฟางแล้วลาเอาหัวลงต้องคอยรับกันไว้ บางครั้งกระโดดขึ้นไปบนกอไผ่ที่เต็มไปด้วยหนาม ด้วยเหตุที่การละเล่นเข้าถึงลิงลมนี้เป็นการละเล่นที่มีความดุร้ายและมีความโหดโผนมากจนเป็นที่น่ากลัวมากในเวลาที่ลิงลมเข้าถึงร่างผู้เล่น ต่อมาภายหลังจึงไม่ค่อยนิยมเล่นลิงลมกันอีกเลย จนกระทั่งถึงปัจจุบัน

๘. เสือกัดท่าน

เป็นการละเล่นของชาวบ้านอำเภอบางน้ำเปรี้ยว ที่ไม่ต้องมีอุปกรณ์การละเล่นอะไรมากนัก ทุกคนสามารถเล่นได้โดยหาคู่ไปยืนล้อมวงกัน ในลักษณะที่ยืนอยู่ข้างหน้าคนหนึ่งและยืนอยู่ข้างหลังอีกคนหนึ่งหันหน้าเข้าในวง

สมมุติใครคนหนึ่งโดยเป็นเสือคนหนึ่งและเป็นห่านคนหนึ่ง ผู้ที่เป็นห่านจะต้องวิ่งหนีเสือและผู้ที่เป็นเสือก็ต้องวิ่งไล่กัดห่าน อาจจะมีเทคนิคในการหลบหลีกหรือการวิ่งไล่จับของทั้งผู้ที่เป็นห่านและเป็นเสือ การกัดก็คือการไปสัมผัสร่างกายของผู้เล่นทั้งสอง เมื่อผู้ที่เป็นเสือสัมผัสร่างกายของผู้ที่เป็นห่านได้แล้วก็ต้องสลัดกัน ผู้ที่เป็นเสือกลับเป็นห่านวิ่งหนีผู้ที่เป็นเสือ และผู้ที่เป็นห่านกลับเป็นเสือวิ่งไล่กัดผู้ที่เป็นห่านสลัดกันไปเช่นนี้

เมื่อวิ่งกวัดกันพอสมควรแล้ว ผู้ที่เป็นห่านก็จะวิ่งไปซ่อนข้างหน้าของผู้เล่นคนอื่นได้คนที่อยู่ข้างหลังสุดก็ต้องวิ่งหนีเป็นห่านแทน เสือก็วิ่งไล่กวัดห่านตัวใหม่ต่อไปจนกว่าจะดีได้หรือห่านจะไปซ่อนคู่อื่น เป็นห่านแทนต่อไปอีก ถ้าไม่อยากจะวิ่งก็ไปซ่อนข้างใดก็ได้คนอื่นออกวิ่งแทนหรืออาจจะมีการหลบหลีกมิให้ถูกตืออย่างอื่นอีกก็ได้แล้วแต่ไหวพริบของผู้เล่น

อนึ่ง ถ้ามีผู้เล่นเสือกับห่านหลายคู่ ก็จัดให้ผู้เล่นเป็นเสือเป็นห่านเพิ่มอีกคู่หนึ่งก็ได้โดยยังใช้วิธีการเล่นแบบเดิมที่กล่าวมาข้างต้น

๘. ตีจับ

เป็นการเล่นที่เล่นกันโดยทั่วไปของชาวแปดริ้ว ลักษณะและวิธีการเล่นเช่นเดียวกับการเล่นตีจับของเด็ก ซึ่งรายละเอียดได้กล่าวถึงข้างต้นแล้ว

๑๐. วิ่งวัวคน

เป็นการเล่นของชาวบ้านอำเภอบางน้ำเปรี้ยว ถือว่าเป็นการแข่งขันกีฬาอย่างหนึ่ง จะเล่นกันในช่วงเทศกาลตรุษสงกรานต์ หลังจากที่ได้ทำการเก็บเกี่ยวข้าวไปเรียบร้อยแล้ว พื้นที่จะแห้งและว่างเปล่า จึงเหมาะที่จะทำเป็นสนามแข่งขันวิ่งวัว โดยจะหาคูที่เรียบๆ และระยะที่ทำการเป็น “วา” จากจุดเริ่มต้นไปจนจุดปลายทางตัดสินแพ้ชนะ นำไม้ไผ่ยาวประมาณเมตรหนึ่งปักเอนไปข้างหน้าทางหรือซังข้าวมาเสียบไว้ในรูกระบอกไม้ไผ่

ผู้ที่จะทำการแข่งขันก็จะจับคู่กันและไปยังจุดเริ่มต้นเตรียมตัวออกวิ่งและมีผู้ตั้งคอยให้สัญญาณคนหนึ่ง ทำหน้าที่คอยตั้งให้สัญญาณผู้แข่งขันทั้งสองวิ่งไปยังจุดหมายที่มีธงหรือซังข้าวเสียบไม้ไว้ให้เร็วที่สุด และใครสามารถวิ่งไปคว้าธงหรือซังข้าวได้ก่อนเป็นผู้ชนะ

๑๑. รำโทน

เป็นการเล่นของชาวบ้านอำเภอบางน้ำเปรี้ยว ที่นิยมกันมากในเทศกาลตรุษสงกรานต์ สถานที่จัดเป็นวงกลมให้รำเป็นคู่ๆ วนไปรอบบริเวณที่จัดให้มีการเล่นรำโทน ผู้เล่นฝ่ายหญิงที่เรียกว่า นางรำ จะนั่งตรงที่จัดไว้โดยเฉพาะ ซึ่งทำขึ้นอย่างง่าย ๆ อาจเป็นกระดานแผ่นใหญ่มาวางไว้บนขอนไม้ ยกระดับให้สูงพอนั่งห้อยขาได้

เมื่อเริ่มเล่นรำโทนนั้นจะมีกองเชียร์รำโทนทำหน้าที่บรรเลงเพลงประกอบการรำ ซึ่งเป็นเพลงแบบเก่าสมัยก่อน เมื่อเพลงขึ้นแล้วฝ่ายชายก็จะเข้าไปโค้งฝ่ายหญิง ซึ่งหมายถึงการให้เกียรติฝ่ายหญิงออกมารำด้วย โดยฝ่ายหญิงจะรำอยู่นอกและฝ่ายชายก็จะรำอยู่ใน รำกันอย่างเรียบร้อยด้วยท่าทางที่อ่อนช้อยมีความสวยงามน่าชมแบบพื้นบ้าน การที่เรียกว่ารำโทนนั้น เรียกตามลักษณะของเครื่องดนตรี คือ โทน เป็นหลัก ซึ่งเดิมทีเดียวเครื่องดนตรีที่ใช้ประกอบการรำนั้นก็มีแต่โทนอย่างเดียวเป็นหลักและอาจมีเครื่องประกอบจังหวะอื่นๆ อีก เช่น กรับ ฉิ่ง โหม่ง เพื่อให้ดูครึกครื้นยิ่งขึ้น

๑๒. ช้อนเรือ

เป็นการเล่นของชาวบ้านอำเภอบางน้ำเปรี้ยว เป็นการเล่นที่เป็นทีมเข้าแข่งขันกัน โดยถือว่าทีมใดได้คนของอีกทีมหนึ่งมากก็เป็นฝ่ายชนะ ผู้เล่นของทั้งสองทีมต้องนั่งเป็นแถวต่อกันไปข้างหน้าและขานานกันด้วย นอกจากนี้จะมีผู้เล่นของแต่ละฝ่ายออกมาทำหน้าที่ช้อนเรือ

“เรือ” หมายถึงสิ่งของอะไรก็ได้ที่นำมาใช้ในการช้อน

ฝ่ายหนึ่งจะทำการช้อนก่อน โดยผู้ที่ทำหน้าที่ช้อนเรือจะนำสิ่งของที่แทน “เรือ” นี้ไปซ่อนไว้ที่คนหนึ่งคนใดก็ได้ในทีม ในลักษณะที่ใช้วิธีการเอาสิ่งของแอบเสาะๆ ตั้งแต่แต่ต้นไปจนถึงปลายแถว และจะวางไว้ที่ใครก็ได้ตามแต่ผู้ซ่อน

จากนั้นอีกฝ่ายก็จะทายว่าเรืออยู่ที่ใคร ถ้าทายถูกว่าเรืออยู่ที่ใคร ผู้ที่เก็บไว้ก็ต้องมานั่งต่อแถวฝ่ายที่ทายถูก และฝ่ายนี้ก็จะเป็นผู้ทำการช้อนเรือบ้างฝ่ายที่เสียเรือมาก็จะทายบ้าง จนกว่าใครจะถึงจุดหมายหรือมีแถวยาวกว่าจึงเป็นฝ่ายชนะในที่สุด

๑๓. ผีกระजू

เป็นการละเล่นของชาวบ้านอำเภอบางน้ำเปรี้ยว มีลักษณะเกี่ยวกับการพยากรณ์ให้กับผู้ชมได้ด้วย ซึ่งการละเล่นผีกระजूนี้บางทีก็เรียกว่า “บักเซียง”

อุปกรณ์ที่ใช้ในการเล่นผีกระजूนี้ ได้แก่ “กระजू” สำหรับใช้ดักปลาของชาวบ้านที่มีอยู่ในท้องถิ่น นำมาตกแต่งโดยใช้ไม้ไผ่ขนาดที่ไม่ใหญ่เกินไปนักยาวประมาณ ๒ สอก เสียบเข้าไปตรงใกล้กระजूให้ยื่นออกมาทั้งสองข้างคล้ายๆ กับแขนของคน พร้อมทั้งหาเสื่อมาสวมเอาทะเลาเตี้ยที่ชาวบ้านนิยมใช้ทำสะพานมาวางทับบนปากกระजू และใช้ผ้าขาวม้าผูกที่ปากกระजूให้คล้ายกับการผูกผ้าขาวม้าที่ศีรษะ

ในการเล่นจะมีผู้เชิญผีกระजूโดยการจับกระजूที่มุล่งทั้งสองคนและนั่งอยู่บนไม้สากรมือดำขาว อีกคนหนึ่งจะจุดธูปนั่งพนมมือบอกกล่าวเชิญผีกระजूมาให้เข้าสิงในกระजूที่เชื่อกันว่า จะสิงอยู่ตรงงาของกระजू ส่วนคนดูก็จะยืนหรือนั่งล้อมวงกัน พร้อมทั้งร้องเพลง ขณะที่ร้องเพลงอยู่นั้นผีก็จะเข้าสิงในกระजूโดยจะแสดงอาการโยกไปมา (มีใช้คนถือจับโยก) คนดูก็ร้องเพลงเร่งจังหวะและเนื้อร้องให้เร็วขึ้น กระजूยิ่งโยกไปมาเร็วขึ้น สักครู่หนึ่งจึงหยุดร้องเพลงและกระजूก็หยุดโยกและมีการชักถามผีกระजू

การชักถามผีกระजूนั้นต้องเป็นลักษณะที่สื่อความหมายได้ จะถามแล้วให้บอกชื่อเสียงเรียงนามไม่ได้ การตอบของผีกระजूจะแสดงอาการออกมาในลักษณะการเคาะขอนไม้เป็นจำนวนครั้งและการชี้ทิศทาง ซึ่งไปตรงกับปมเด่นปมด้อยของใครเข้าก็ได้

๑๔. ผีสุม

เป็นการละเล่นของชาวบ้านอำเภอบางน้ำเปรี้ยว ที่มีเล่นกันในเทศกาลตรุษสงกรานต์ และจะต้องระมัดระวังกันเป็นอย่างมาก มิฉะนั้นผีสุมจะไล่สุมคนดูจนได้รับบาดเจ็บได้เหมือนกัน

ผู้เล่นผีสุมจะจับสุมในลักษณะคล้ายกับการกอดสุมและพนมมือ สุมที่นำมาเล่นนั้นก็เป็สุมที่ชาวบ้านใช้สุมปลาตามหนองน้ำนั่นเอง โดยมีขนาดเล็กพอเหมาะมือจะมีผู้เชิญผีสุมอีกคนหนึ่งจุดธูป ๒ ดอก นำไปให้ผู้เล่นพนมมือถือไว้ดอกหนึ่ง และผู้เชิญถือไว้ดอกหนึ่ง

จากนั้นผู้ดูก็จะร่วมกันร้องเพลงนางสุมเอ๋ย เพื่อเป็นการเชื้อเชิญผีสุมเข้ามาสิงในร่างผู้เล่นว่า “นางสุมเอ๋ย ลงมาในสุม ลงมาสุมปลา ตัวเล็กตัวน้อย ปลากระสร้อยไม่ว่า สุมหักคอปปลา พระยาสุมเอ๋ย”

การร้องเพลงนางสุมจะร้องกลับไปกลับมาหลายครั้ง จนกว่าผีสุมจะเข้าโดยสุมจะส่ายไปมาจนรูปหล่นจากมือ เมื่อผีสุมเข้าแล้วผู้เล่นจะวางสุมไว้ พร้อมทั้งรำไปรอบ ๆ สุม ถ้าหากว่ามีใครว่าอะไรทำให้ผีสุมไม่พอใจ ก็จะไล่สุมๆ ใครวิ่งหนีไม่ทันอาจบาดเจ็บ

๑๕. ผีกระดัง

เป็นการละเล่นของชาวบ้านอำเภอบางน้ำเปรี้ยว มีอุปกรณ์ที่ใช้ก็คือ กระดัง ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง ๑ เมตร ผู้เล่นผีกระดังจะนั่งคุกเข่าถือกระดังโดยการพนมมือถือรูป ๑ ดอก และจะมีผู้เชิญผีกระดังมาเข้าร่างของผู้เล่นอีกคนหนึ่งด้วย

ผู้ดูที่ล้อมวงก็จะช่วยกันร้องเพลงเชิญให้ผีกระดังมาเข้าสิงตัวผู้เล่นว่า “ผีกระดังเอ๋ย มาเล่นด้วยกัน สวยจริงงามจริง” ร้องให้เร็วขึ้นเป็นจังหวะ ๆ จนกว่าผีกระดังจะเข้าสิง ซึ่งผู้เล่นจะมีอาการสั่น และกระดังจะส่ายไปมาจนรูปหลุดจากมือ

เมื่อผีกระดังเข้าร่างผู้เล่นแล้วจะรำไปมาพร้อมทั้งกระดัง ผู้ชมจะให้รำท่าไหนผีกระดังก็จะทำตามเป็นที่สนุกสนาน แต่ถ้าใครไปทำจิตใจผีกระดังก็จะเอากระดังไล่ฟาด

๑๖. เข้าแม่ศรี

เป็นการละเล่นที่เล่นกันโดยทั่วไปของชาวแปดริ้ว นิยมเล่นกันในเทศกาลสำคัญของหมู่บ้าน และนิยมเล่นกันในเวลากลางคืน ผู้ที่เชิญแม่ศรีส่วนมากจะต้องเป็นหญิงหม้ายจึงจะเชิญได้ผลดี และมีผู้เข้าแม่ศรีอีก ๑ คน ต้องไปนั่งบนกันครกดำขาว และวางเท้าบนสากรมือดำขาวข้างละอันที่วางขนานกันไปข้างหน้า มีผ้าขาวปิดตาทั้งสองข้างพนมมือถือธูปไว้หนึ่งดอก

ผู้เชิญผีแม่ศรีเข้าร่าง จะจุดธูปให้ปักไว้ทางที่ผีจะมาระหว่างปลายสากรมือนั้นดอกหนึ่ง และตนถือไว้เองอีกดอกหนึ่ง คนดูช่วยกันร้องเพลงแม่ศรีและตอบมือไปด้วยว่า

“แม่ศรีเอ๋ยแม่ศรีสาวสะ ยกมือไหว้พระว่าจะมีคนชม
ก็วัดต่อคอก็กลม ชักผ้าปิดนมชมแม่ศรีเอ๋ย”

จนกว่าแม่ศรีจะเข้า ซึ่งจะมีอาการสั่นจนกระทั่งรูปหลุดจากมือ จึงเอาผ้าผูกตาออกและแม่ศรีก็จะรำรำไปรอบ ๆ อาจจะเป็นการรำศรีนวลหรืออุยานก็ได้ทั้งนั้น

อนึ่งในการเล่นที่เกี่ยวกับผีนี้ถ้าเข้าแล้วไม่ยอมออกจากร่างผู้เล่นผีต่าง ๆ นั้นก็มีการแก้ด้วยการจูงผู้เล่นที่ผีไม่ยอมออกไปลอดใต้ถุนบ้านบันไดบ้าน ผีก็จะออกไปเอง

บางอำเภอของจังหวัดฉะเชิงเทรา มีชาวมัณญู ตั้งรกรากถิ่นฐานอยู่ เช่น อำเภอบางปะกง และอำเภอบางน้ำเปรี้ยว ชาวมัณญูเหล่านี้ยังคงยึดถือขนบธรรมเนียมประเพณีดั้งเดิมสืบต่อกันมา รวมถึงการเล่นพื้นบ้านด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งชาวมัณญูที่ตั้งถิ่นฐานอยู่ในเขตอำเภอบางน้ำเปรี้ยว (ศึกษาธิการอำเภอบางน้ำเปรี้ยว, ๒๕๔๑ : ๔๐-๔๑) มีการเล่นที่สำคัญๆ ดังนี้

๑๗. ทะแยมอญ

เป็นการเล่นที่เป็นคู่ๆ ชายและหญิง โดยที่หนุ่มมีความพึงพอใจสาวคนใดก็เข้าไปจับคู่ได้ ซึ่งอาจจะมีหลายๆ คู่ หรือถึง ๕๐ คู่ ก็ได้

การเล่นทะแยมอญ จะมีการร้องเกี่ยวพาราสีกันและกัน โดยฝ่ายหญิงเป็นคนขึ้นเพลงก่อนและฝ่ายชายก็จะร้องแก้ผลัดกันไปด้วยท่วงทำนองที่นุ่มนวลน่าฟัง

เครื่องดนตรีที่ใช้ประกอบเพลง ได้แก่ ขลุ่ย จะเข้ และซอ นอกจากนี้ทะแยมอญยังมีเนื้อร้องที่บรรยายถึงเรื่องที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธเจ้าเสด็จออกบวชและอื่นๆ ด้วย

๑๘. สะบ้ามอญ

เป็นการเล่นที่นิยมเล่นกัน โดยจะต้องมีจำนวนฝ่ายชาย และหญิงที่เท่ากัน เริ่มแรกฝ่ายหญิงจะนั่งตามที่นั่งที่จัดไว้ทางด้านหน้าของฝ่ายหญิงจะมีแค้นตั้งสะบ้าเป็นหลักปักไว้และเอาลูกสะบ้าฟิงเข้ากับหลัก ทั้งนี้เพราะว่าลูกสะบ้ามีลักษณะกลมทำด้วยไม้เนื้อแข็งมีเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ ๑-๒ นิ้ว และมีการขัดให้เป็นมันเรียบ

ส่วนฝ่ายชายก็จะไปตั้งแถวอยู่ตรงหน้าฝ่ายหญิงห่างออกไปประมาณ ๖-๗ เมตร ให้ตรงกับคู่ของตน ผู้ที่จัดก็จะแจกลูกสะบ้าของฝ่ายชายให้กับหญิงไว้ แรกเริ่มการเล่นสะบ้าฝ่ายชายจะต้องเป็นผู้เจรจาขอลูกสะบ้าจากฝ่ายหญิงโดยจะต้องไปนั่งพับเพียบหน้าฝ่ายหญิงให้เรียบร้อย การขอสะบ้าฝ่ายชายจะต้องอ่อนวอน พุดคุยและเกี่ยวพาราสีไปในตัว จนกว่าฝ่ายหญิงจะยอมให้ลูกสะบ้า หรือถ้าฝ่ายหญิงไม่พอใจอาจไม่ให้ลูกสะบ้าก็ได้ ผู้ไปขออาจจะผิดหวังกลับมา เมื่อมีการได้ลูกสะบ้าได้ครบทุกคนแล้วฝ่ายชายก็จะลงมือเล่นสะบ้าก่อน ซึ่งมีวิธีการเล่นเป็นทำต้องยิงสะบ้าให้ล้มหมดเสียก่อน จึงเริ่มเล่นทำใหม่ได้ ถ้าคนใดคนหนึ่งฝ่ายชายเล่นและทำสะบ้าของฝ่ายหญิงล้มไม่ได้ เรียกว่า “อูย” หรือว่า “เนา” ก็จะต้องให้คนที่ยิงถูกยิงหรือเล่นแทน และเมื่อทำให้ลูกสะบ้าของฝ่ายหญิงล้มไม่หมดอีก ก็ต้องเปลี่ยนให้ฝ่ายหญิงเล่นบ้างสลับกันไปจนกว่าฝ่ายใดจะเล่นได้หมดทำก่อนก็เป็นฝ่ายชนะ นอกจากนี้การเล่นที่จะทำให้สนุกยิ่งขึ้นก็ต้องมีการร้องเพลงกัน ซึ่งเป็นการขัดจังหวะให้เกิดความครึกครื้นขึ้นบ้างตามแต่จะตกลงกันว่า ถ้าสะบ้าอูยสักสามครั้งก็ร้องเพลงกัน เพลงที่ร้องก็เป็นประเภทเพลงดอกดิน ซึ่งเป็นเพลงที่มีเนื้อร้องแก้กันไปแก้กันมา และให้เข้าหาตัวเองไว้

Thai Traditional Games in Chachoengsao

Children's Traditional Games

There are children traditional games in each district of Chachoengsao, both outdoors and indoors which represent the old valuable tradition of the province that have been inherited from the past. These are the details of the games.

1. Tee Chap (Humming and Tagging)

Player : two teams, each 3 – 5 people

Equipment : None

How to play : the players of both teams will line a border line then stand behind the line opposite of each other. They will make an agreement which team is the first to be the aggressor. The aggressive team has to send a person who holds his breath while saying “Tee” without opening his mouth wide and runs cross the line to the defense’s area to touch the players in the opposite team as much as possible until there is no more breath to hold then runs back. The touched players are losers; they have to cross to the other team’s area as prisoners. Also, they have to wait until a person from the same team comes to touch them so they can get back. Continue doing the same. The team that all players become prisoners first loses.

2. LorTok (rolling coins)

Player : Unlimited

Equipments : 1. any size of coins 2. a wooden board

How to play : Set the board, use something to support the wooden board, laying one side to the ground and the other side up higher on the supporter. Dig a hole on the ground opposite to the board about one meter away from where it touches the ground. Each player rolls a coin down the board trying to get it in the direction that leads to the hole. Players can decide how many coins each person can roll in a turn, maybe 3 or 5 coins. After the all players finish the one who can roll most coins into the hole is the winner.

3. PaoKob (blowing rubber bands)

Player : 2 – 5 people

Equipment : rubber bands

How to play : each player put a rubber band on the table or the floor then find whom will be the first person to blow the rubber band. Players can blow once in a turn. If a player blows his rubber band and it lays on others he can take the rubber bands under his as the marks. Continue doing the same until there is no more rubber band left. The one who gets the most rubber bands is the winner.

4. Son Ha (Hide and Seek)

Player : Unlimited

Equipment : None

How to play : The players decide who is a seeker. The seeker has to close his eyes and count 1 – 100. During that time others find places to hide near where the seeker is. After the seeker finish counting he can open his eyes and start to find other players. When the seeker find a player, call out the word “Pong” follow with the name of that player loudly. When all the players found by the seeker, the first person found is the next seeker but if someone finds the seeker before, that person has to run to the seeker, touch the seeker and say “Pae”

loudly, then, the seeker has to seek again.

5. KraDodChuak (Rope Skipping)

Single Rope Skipping

Player : Unlimited

Equipment : 5 – 10 meters rope

How to play : The players find two people to swing the rope then the rest will jump across the swinging rope one by one or they can jump together. If the players touch the rope during their jump they must change with a player who is swinging the rope. Players can change jumping and swinging style to make it harder such as to jump forward or backward or jump with one leg.

Pair or Group Rope Skipping

Player : unlimited

Equipment : 5 – 10 meters rope

How to play : the players separate to two teams then find the team and the two people in that team to swing the rope after that the rest in the other team will jump across the swinging rope one by one or they can jump together. If the players touch the rope during their jump they must change with a player who is swinging the rope.

6. MakKeb (Pebbles tossing and picking)

Player : 2 – 5 people

Equipment : 5 small round stones

How to play : Each player starts by putting all the stones in one palm then throw them up not very high and try to get the most stones fallen on the back of the hand. The player that gets the most stones will play first and then other players will take their turns orderly according to the number of the stones they get. There are five levels of the game. In each level, firstly, players have to throw all the stones on the floor gently to make sure they are not too far or too close to each other. Secondly, choose one stone to throw, while picking up the stone, the player must be careful not to touch other stones. Then, there will be four stones left on the floor, in level one the player have to throw the chosen stone up, while the stone is being up in the air try to pick one stone from the four that left on the floor then try to get the thrown stone in the air back in your hand before it touches the ground. Do the same until there is no more stone left. In level two the player will have to throw two times and in each time two stones on the floor will be picked up. In level three the player will have to throw two times, in the first time three stones on the floor will be picked up and the other time only one stone will be picked up so in the fourth level the player will have to throw only one time and all four stones on the floor will be taken. After a player finish all 4 levels just go back to the first step. During the game if the player touches other stones that are not supposed to be picked up or the thrown stone falls on the ground that player has to stop playing and let the next one takes turn. The player who fails can start from the level that he fails when it comes to his turn again.

7. Ma KanKluai (Banana Rib Hobbyhorse Riding)

Player : unlimited

Equipment : banana leaf stalks

How to play : each player cut a banana leaf then cut the leaf off from the stalk but leave the part at the tip for a horse tail. To make a horse head, bend about five inches of the other end of the stalk down

and when it is in the angle that looks like a horse head stick it with a sharpen stick then tie a rope with the stalk for hanging the horse across a shoulder. Children will put the stalks between their legs and pretend they are riding a horse racing with each other.

8. Mon Son Pa (Hiding a cloth behind one's back)

Player : unlimited

Equipment : a handkerchief and a song

How to play : the players sit in a big circle facing each other, one player will be a Mon, Mon is the one who has the handkerchief and walks around the circle while others singing the song, then, hide the handkerchief behind a player try not to let the player know and continue walking. If the player hasn't notice that the handkerchief is behind until Mon walk back to where he is sitting, Mon can pick up the handkerchief and hit the player then change with him but if the player notice that before he has to pick the cloth up and run to Mon to hit him before he reach the spot the player was sitting if not the player will be Mon. To check if there is the handkerchief behind the players have to feel with their hands, not allowed to turn to look.

9. SuaKamHuai (Human Hurdle Race)

Player : Unlimited

Equipment : None

How to play : The name of the game directly means tigers crossing the brook which one player is a hurdle or a brook and the rest of the players will be the tigers who jump across the stream human hurdle. There are eight jumping styles.

1. The player who is the hurdle sit on the floor with a leg straight to the front, bend the other leg back and sit on it
 2. The player who is the hurdle sit on the floor with a leg straight to the front and put the other leg's heel on the tip of the toes
 3. Sit like number two style and straight one arm to the front and put the hand on the upper leg's toes
 4. Sit like number three style and straight another arm to the front, put the side of the hand with the little finger down on the back of the other hand
 5. Kneel down and put your elbows on the floor (looks like a crawling baby)
 6. Kneel down but this time put your hands on the floor which will make your head higher than number 5 style and move one shoulder up and down
 7. Kneel down like number six style but this time move two shoulders up and down
 8. Stand up, bend down keeping your legs straight and touch your toes with the tips of your fingers
- In this game the players will have to cross the brook or jump over the hurdle to pass.

The player who can't jump over the hurdle will change with the one who is the hurdle but if all of the player pass they have to gather at a point then run back to where they start before get caught by the hurdle.

10. Tee Wong Lor(Controlling the wheels)

Player : Unlimited

Equipment : Bicycle tires

How to play : The judge set a start line and a finish line, and then the players stand in the start line. When the game begins, players have to control the wheels using their hands and try not to let the wheels fall down or they fail. The one who reaches the finish line first is the winner.

11. Tee Kai DokYa (Rooster Grass Fight)

Player : in pairs

Equipment : Burmuda grass flowers

How to play : the players find some burmuda grass flowers that have strong, thick and sticky stalks then decide who will fight first. One player holds the stalk of a grass flower and let the opponent hardly hit on it with his own stalk then switch. If the flowery part falls down from the stalk, the player loses and will have to find another grass flower or rooster to fight again.

12. Ga Fug Kai (The Hatching Crow)

Player : Unlimited

Equipment : stones or fruits in the same number with the players except the one that is the crow

How to play : Make a one meter wide circle and put all the stones in the middle suppose they are the crow's eggs. The player who is the crow has to protect his eggs as other players try to steal them and hide them. The stealers have to be careful not to get hit by the crow if not that player will have to change with the crow. If all the eggs are stolen the crow has to find out who has the eggs and if the crow finds out the one who has the eggs will change with the crow.

13. .JumJee(EenieMeenieMiney Mo)

Player : unlimited

Equipment : a song for singing

How to play : all the players sit in a circle then put their hands on the floor. Count the fingers as singing the song. The player counted at the end of the song has to take out the counted hand from the middle of the circle. Continue counting until the last player gets counted. The last player will get a punishment by sitting on the floor like a crawling baby pretending that player is a dining table then the rest of the players will pretend to be eating food on the table.

14. E Tug (Scooping Tamarind Seeds)

Player: unlimited

Equipment : tamarind or custard apple seeds, card paper

How to play : players bring their own tamarind or custard apple seeds then sit together. Each player throw the seeds on the floor then curl the card paper as a cup and use it to scoop each seed without touching any other seeds. If the player touches more than a seed while scooping he has to stop scooping and let others take their turns. The one who scoops up more than others is the winner. Sometimes each player throws their seeds on the floor in the same number then scoop and continue until there's no more left on the floor. It's their rights to take others' seeds if they can scoop up more than theirs that thrown on the floor.

15. ReeRee Kao San (To Trap The Last One In the Line)

Playe r : Unlimited

Equipment : None

How to play : Draw lots for 2 players to play arches. Both players extend their arms forward above their heads to form a double arch. The rest stands in line holding on their respective friends' shoulders. They walk slowly through the arch-way while the 2 human arches singing a chorus. The leader leads the line and makes a

U-turn behind the arch, his teammates follow. It continuously as long as the chorus is still sung. They can make U-turn at alternate side at will. Immediately when the chorus ends, the arches are suddenly lowered to trap the players in between. The trapped persons are then out. The game continues until the last ones trapped out.

16. Kai Tang Mo (Catching ones From Another's Waist)

Player : minimum 4 people

Equipment : a pillar

How to play : one player is a seller, another player is a buyer and the rest of the players are watermelons. The seller holds the pillar tightly and watermelons hold the seller's waist tightly then the buyer will pretend to talk and ask about the price of each watermelon then choose one to buy and try to pull the watermelon that he wants from the sellers. The game ends when the customer gets all watermelon.

Dialogue between the seller and the customer

Customer : How much is a watermelon ?

Seller : 5 Baht

Customer : Can I choose one?

Seller : Yes you can.

17. Kao EeeDontree (Musical Chairs)

Player : unlimited

Equipment : chairs

How to play : put the chairs in a circle. There must be one chair less than the number of the players. Play music and let the players walk and dance around the circle. When the music stops each player has to find a chair to sit. The one who doesn't have a chair has to quit. Continue until there are only who players left with one chair. The winner is the one who can sit on the last chair. To make it more fun you can volume down the music to make the players confused.

18. Kee Ma Song Muang (Piggyback racing)

Player : unlimited but has to be able to equally separated to two teams

Equipment : a chair

How to play : Choose a player to be the city ruler who sits on the chair a little bit far away from the two teams of the players. The players from each team have to come to whisper a word in the topic they agree but they must not say the same word with the former team. To find the first team the players will pick the sticks that have different lengths and the one that gets the longer stick will play first. If a team gets the same word they will lose and have to give the other team a ride to the ruler. The ruler of the game must be impartial.

19. Chuck GaYer (Tug of War)

Player : unlimited

Equipment : a long manila rope

How to play : separate the players into two teams and line a boundary line. The teams are on the opposite sites of each other holding the rope in the rows. The stronger players should be at the front of the rows. The referee will tell the players to get ready and then blows the whistle. Players have to pull the rope so hard that the other team's flag which attached to the rope get into their side. The team that gets the other's flag cross the boundary line wins.

20. Ling ChingLak (The Monkey finding A Tree)

Player : more than three

Equipment : trees or pillars

How to play : a player is supposed to be a monkey who doesn't have his own tree to hold.

Other players have to find their own trees then the monkey will order them to change the positions with their friends or to stay at the tree. Players have to listen carefully because if they do what the monkey didn't order they will become the monkey. The monkey can also try to take a tree from other players while they are changing their positions.

21. YokYek (Sing and Wobble)

Player : two or more

Equipment : a song

How to play : the players sit facing and holding each other's waists while moving their bodies forward and backward singing the YokYek song. The elders also sing this song to children as a lullaby.

YokYek Song

YokYekEi	Nam TuamMek
Kratai Loy Kor	Ma Hang NgorGordKorYokYek

The meaning of the song

Oh wobbling!	The clouds are flooded.
The rabbits are swimming and the dogs are hugging each other and wobbling	

22. MangMoom (The Spiders)

Player : two or more

Equipment : a song

How to play : one player starts the game by putting a hand on the floor then use the thumb and the index finger of the other hand to gently pinch up the skin on the back of the hand and spread out other fingers. The rest of the players do the same up from the back of the first player's hand. Then they move their hands up and down together and sing. In the last two words of the lyrics the players shout out and try to release their hands to touch their ears as fast as possible and see who is the slowest then they start again. Sometimes the players don't touch their hands but just take them back and start again.

MangMoom Song

MangMoomEi	KaYoom Lang Kar
Maw Gin Plar	Mar Gad KraPoongGon

The meaning of the song

Oh spiders	jumping on the roof
The cats are eating fish and then a dog comes bite its butt	

23. Pid Ta Tee Mor (Hit the Clay Pots)

Player : unlimited

Equipment : clay pots or buckets

How to play : in the past clay pots are easy to find but nowadays they are expensive so people use buckets. To play this game the players must close their eyes using pieces of clothes and then walk to the buckets that are 3 to 4 meters away and try to hit the buckets. If there are two teams it will be more fun. The player that hit the bucket first is the winner. If there are two teams make sure that each team are not to stay close to each other if not they can hit another team. The people who watch the game can shout for cheering or giving the player directions.

24. Kra Tai KhaDeaw (Jumping and Tagging on one Leg)

Player : unlimited

Equipment : None

How to play : Divide the players into 2 groups of an equal number. Draw a line between the groups and draw off-limit lines as their respective boundaries. While the game is in progress, no one is allowed to be out of limits. They agree among themselves as to which group is the playing party. The group that plays rabbit comes up with a phrase or name of thing that contains a number of words corresponding to the number of their team mates and each word represents each rabbit. The playing party will then call out one word at a time. The rabbit that bares the called word will then quickly hop out on one leg chasing to touch as many of the running away playing team mates but they must remain within the boundary. The contacted individuals or the one who runs out off-limits must quit the game. It requires that the rabbit hops along on one leg at all time. Once his other leg touches the ground or he intentionally switches it the rabbit is then out. The playing party now selects to call up on any of the next remaining words so that the new rabbit hops out to play. The game ends when the numbers of the playing party have all been touched out.

25. Tei (Running Through The Blocked Squares)

Player : unlimited

Equipment : None

How to play : Divide the players into two teams in the equal number and draw squares or a table using the same number of lines with the number of players in each team. One team will has it players stand for each line of the squares as the blockers and the other team will have its players getting pass through the squares. While one team is blocking the other has to trick the blockers and try to pass through also try not to get tagged. If one of the runners gets tagged his team has to be the blocking team and if any of the runners can pass through and come back to where they start and once shout the word “Tei”, they win.

26. Mae NakPraKhaNong (Running Away from The Mommy Ghost of PraKhaNong)

Player : 3 to 4 or more

Equipment : None

How to play : One players is supposed to be a famous mommy ghost of PraKhaNong, Mae Nak who goes to haunt the villagers of the neighborhood. Other players are the villagers staying in a house. Firstly the players have to make up a roll play that the ghost comes to knock the door and try to trick them and make them get out of the house. This is the dialogue.

Mae Nak : Ta LokTokTak (the ghost knocks the door)

Villagers : Why are you here knocking?

Mae Nak : To ask you out for a movie.

Villagers : What movie?

Mae Nak : Mae NakPraKhaNong (The Mommy Ghost of PraKha Nong)

Villagers : We have no shirts.

Mae Nak : I can give you.

Villagers : We don't have cars.

Mae Nak : I can give you.

boooowwoooowboooowwoooow.....(the dogs howl)

Villagers : What is howling?

Mae Nak : “The dogs” I'm not scared. Just follow me.

The villagers follow the ghost and continue asking.

Villagers : Why are your nails so long?

Mae Nak : I keep it long.

Villagers : Why are they so red?

Mae Nak : I paint them.

Villagers : Why is your face so white?

Mae Nak : I powder it.

Villagers : Why is your hair too long?

Mae Nak : I keep it long.

Villagers : Why are your lips so red?

Mae Nak : I wear the lipstick.

Villagers : Why are your eyes hollowed?

Mae Nak : Because I am a ghost!

Mae Nak answers while starting to chase the villagers. Other players have to run away back in the area that is supposed to be their house and try not to get caught before they are inside. If any player get caught before he can get inside that person has to change with the ghost but if Mae Nak can catch nobody she has to be the ghost again.

27. Wing Peaw (Flag Race)

Player : unlimited

Equipment : 2 pieces of clothes, 2 short poles

How to play : Divide the players into two teams in an equal number then set up two poles or have two players, each from a team sitting as the poles. The teams stand in rows and the first person of the pole will hold a piece of clothes. The referee blows the whistle as a sign to start the game, then the players have to run and encircle the other team's pole. If one can run faster and hit the other runner that team wins but if nobody can run faster than the other just give the flag to the next person then start another round.

28. Yord Loom (Throwing Coins into the hole)

Player : unlimited

Equipment : coins

How to play : Draw two straight lines which are 2 meters far from each other or more. Dig a hole about ten inches far from one line using a coin to dig it to get a small hole. The players stand at the line that is far from the hole and throw their coins try to get it in the hole or get it as near to the hole as possible. The one who has his coin in the hole or nearest to the hole is the winner.

29. Dern Kala (Walking on Coconut Shell Sandals)

Player : minimum 4

Equipment : a pillar

How to play : cut the coconut-shells into 2 halves. Discard the bottom half. Bore a hole with a nail at the dimple of the shell where the coconut root stalk should emerge, pass the string of about 1.5 meters long through it, make a knot at the proximal end to hold the string in place when pulled. The player stands on the shells gripping the string between the big and the second toes like wearing a pair of sandals. Stand in line ready for the race. When the referee whistles, the players start walking as fast as they can. The first arrival at the finish-line wins the race.

30. Wing Kra Sorb (Racing Inside a Big Bag)

Player : unlimited

Equipment : None

How to play : this game is the same with racing but the difference is the runners have to get inside the big bags that the height is about at their waist which makes the game harder and more fun for the people who watch the game. The players will stand in a line like when we do racing but they will have the bag in front of them. When they start they have to first get into the bag and grab it tight then run. During the race they can't be out of the bag but if they get out they have to get inside again before continuing the race. The runner that finishes first wins the race.

31. Wing Sam Kha (Racing with one leg of each in a pair attached)

Player : unlimited but has to be in pairs

Equipment : pieces of clothes for tying legs

How to play : the players get in pairs and attach one of each player in a pair together with a piece of clothes. The referee draws a start and finish line. There can be 4 or 5 pairs running in each race. The pair that finishes first wins.

32. Ling Ching Ball (The Monkey Chasing The Ball)

Player : at least 5 or more

Equipment : a ball

How to play : one player is supposed to be a monkey stand in the middle of a circle of other players trying to chase the ball while other players throwing the ball cross over his head and try to trick the monkey for fun, but, they can't let the monkey touch the ball, not even just the tip of a finger, because the person who fail to keep the ball away from the monkey will have to change with him.

Adult's Traditional Games

These are some adult traditional games in Chachoengsao from the past to the presents.

1. Traditional Songs

The traditional songs are traditions of the people in Hua Sam Rong sub district in Plang Yao district. They are similar with Ko Rad Songs. People usually play it after the harvest season which most of people have free time after the harvest, so, it is the reason that they gather to have fun. The lyrics of the songs are about how hard the farming is and they don't get much money from agriculture. The lyrics are also about flirting of the teenagers and admiring people or the beauty of nature. Later this tradition became shows during the traditional festivals such as Song Kran and Loy Kra Tong. There are two teams of players, one man, and the other women. In each team there are about 10 people. The players or singers will sing and switch from a player from one team to a player from another team. There is a leader in a team who starts the singing. The singer will start with the songs to honor their teachers then other songs. Today the tradition is still popular.

2. Tom Tom

This is another play from Hua Sam Rong sub district in Plang Yao. People play this when they are free from work. Firstly, the people arranged a club of tom-tom plays for fun but later they join religious ceremonies and festival such as Song Kran. The tom-tom club of Plang Yao also play music with other Thai instruments for example, wooden rhythm clappers and tam-tam. They are not famous in tam-tam only; there are other amazing traditional shows from the club such as Cockatoo stabbing The Tiger and beautiful Thai dance.

3. Thai Music

Thai music is another tradition that people in Pad Riw do for fun when they are free from work. Usually, they gather in the evening in a group of 8 to 10 people and play Thai music for fun and to preserve Thai music. Thai music is generally played around the country. In some districts the elders gather to play Thai music as an activity. There are many of Thai music instruments such as xylophone, three-stringed, flute, etc. Some people can play Thai music so well that they can be a professional and play music as a part time job.

4. Cloth Ball Throwing

The game is very famous in Hua Sam Rong sub district. It's from the Cambodians who had moved to settle in Thailand over 100 years ago. People usually play the game during Songkran festival after they finish making merit for the spirit of the village temple's gazebo.

How to play : players will get in pairs and stand in a circle, one in a pair will be sitting on the other's shoulders then they will throw the ball made of a folded piece of cloth to each other. If a pair drops the ball all other players will get down from the shoulders to sing and dance in pairs which the lyrics will be about countering each other. The pair that drops the ball will sing first then other pairs will do the same. When everybody finishes singing they will get on the shoulders and start throwing the ball again but this time the one who first get on the shoulders will let the other player in the same pair sit on their shoulders.

5. Pa Chak (Nipa palm) Boxing

Pa Chak Boxing is a play of residents in Bang Pakong where Chak can be found. People prefer to play the game during Songkran festival. They prepare the boxing ring covered by Chak (Nipa palm) leaves. The two boxing players must have their eyes closed with a blindfold. The players have to track each other's location using the sound when they step on the leaves. The referee use a coconut shell to fix the duration of each round.

6. Muay Tale

Muay Tale is a game of Bang Pakong's people. The two players fight with each other on a hard and thick log which is set at 1- 2 meters above the water. Using only their hands, the players fight with each other while they use their feet to keep them balanced. The loser is the one who fall from the bar first.

7. Ling Lom

Ling Lom is a play of Bang Nam Priaw. This is a game for men because the players have to be possessed by Ling Lom (Loris) and acted as a Ling Lom does. This game is considered that it is too vicious for women. There is a restricted rule that the players of this traditional game have to be the latest son of individual family. They ought to have their eyes closed with blindfolds. The big brothers tie the players with wrap-around clothes to keep them under control when the players are possessed by Ling Lom.

To start the game, the sportspersons lie on the ground between the two arranged pestles. There will be a man chanting the Ploogchai Ling Lom ordination in order to invite Ling Lom to possess them. When they are completely possessed, they act so similar to the animal trying to bite the speculators. The players sometimes jump onto haystacks and barbed bamboo tree. Nowadays, this traditional play is considered that it's so violent. For this reason, it isn't popular to be played.

8. Sue Kad Han (Tigers Bite Geese)

Sue Kad Han is a play of Bang Nam Priaw. This play needs a few instruments in its game. Players can play Sue Kad Han by turning their face to the center of a circle and finding partners standing in front of them.

The player supposed to be a tiger has to try to bite (touch) another. The person supposed to be a goose who is touched has to take turn as a tiger. After chasing for a while, the goose will run directly to the back of the row and let others to play the game. If they won't do this, they have to use their intelligence and abilities to avoid being touched by the tiger.

9. Tee Chab

Tee Chab is a play which is popular among ordinary Chachoengsao's people. Mentioned above, the rules of this play are similar to the one played by children.

10. Wing WuaKon

Wua Wing Kon is a play of residents in Bang Nam Priaw District. It is also considered as a sport which local people like to take part in the game during Songkarn festival after farmers harvest their rice. The organizer will prepare the harvested paddies as a racecourse for the cow race. The organizer measures the length of the racecourse by using Thai Measurement called Wah and sticks two bamboo sections filled with straw or flags at the finish line.

The two competitors with their cows must be ready for the race at the starting point. A man with the starting pistol will signal to start the race. The winner is the one who can take straw put inside the bamboo sections or flags at the finish line first.

11. Ram Tone

Ram Tone is a sort of dance which is very popular among Bang Nam Priaw's people. The dance is played during the whole of Songkran festival. The place to play Ram Tone is prepared for the participants to do Thai classical dance in pairs within the circled stage. The female players called Nahngam sit on the home made bench prepared roughly for her.

When they start dancing, there is a band called Kong Cheer playing music that is the typical Thai dance music. The male player will take a bow for the woman sitting on the bench to honor and invite her to dance with him. The woman dances within the circle but the man dances outside properly. To name this dance, Tone is a main musical instrument played with other minor instrument e.g. Ching, Chab, and Krab to be more enjoyable.

12. Boat Hiding

It is a folk of Bang Nam Priaw district. It is played for team competition. If any team has more people, they will be a winner. Each team will sit in a parallel row. Also, each team will select a player in their team to hide "the boat". In this case, "the boat" means anything that is used for hiding.

The game will start by hiding "the boat" by a player in the first team. "The boat" will be hid at any player in the team. It depends on a hider's decision. Hiding will be done with deceptive trick. By this, the opponent team will guess whom the boat is hid. If the guess is correct, a player who has "the boat" must go to sit in their team. After that, the turn to hide "the boat" will change to another team. Do like this again and again, if which team has more team members, they will be the winner.

13. Krajoo Ghost

It is a folk of Bang Nam Priaw district, Chachoengsao. It is a folk that can forecast for the viewers too. The play of Krajoo Ghost sometimes is known as "Bugcheng".

Equipment used in this game is Krajoo, a local fishing instrument. It is decorated by plugging the bamboo into the middle of Krajoo, making it like the arms of a man. Then, wear cloth and put the one-hole coconut shell

on the mouth of Krajoo. Also, bind the loincloth at the mouth of Krajoo, making it looks like a man who wears a loincloth on the head.

In the game, the Krajoo ghost will be invited by two players who hold Krajoo. They believe thatKrajoo ghost will be possessed at a tusk of Krajoo. The viewers will stay around and sing a song. When they sing a song, Krajoo ghost will possess into Krajoo. After Krajoo ghost comes, the audience will sing a song faster and faster, Krajoo will sway faster and faster too. When the viewers stop singing, they will begin to askKrajoo the questions that they want to know.

By asking the question, the audience can't ask the name. The ghost will reply by knocking on the wood and pinpointing the audience's unique characteristics.

14. Coop Ghost.

It is a folk of Bangnunprew District,Chachoengsao. It is usually played during Songkan festival. For playing this game, the players must be careful because it may hit themselves.

A coop ghost players will embrace a coop and put one' palms together. Usually, a coop is local fishing equipment that is easily found in the locality. The size of the coop will be suitable for girls' hands. For the invitation of the ghost, the players will light two incenses: One for a player who embraces the coop, one for that who invites the ghost.

After that, the viewers will join to sing a song to invite the ghost. The lyric is "Oh! Nang Soom(the name of ghost), please come into the coop. Small fish or big fish are what we want all. This coop will break the fish' neck bones.Oh,the Lord of Coop."

For Nang Soom song, it will be sung repeatedly for many times until Nang Soom ghost will possess one of the players. Then, the coop will swing to left and right until the candle and stick are fallen from the player's hand. By this, the player will drop the coop and dance around. The ghost may get angry and chase those who make the ghost irritated. If the players cannot escape in time, they may hurt themselves while running out the ghost.

15. Threshing Basket Ghost

It is a folk of Bang Nam Priaw District,Chachoengsao. The equipment used in this game is threshing (with one meter diameter size). The player will kneel down, holding a threshing basket. The player will put his hands together, holding an incense in the hand. Also, another player will invite the ghost to possess one of the players.

The players will sit in the circle and sing a song for inviting the threshing ghost to be possessone of the player. The lyric of the song is "Oh threshing ghost!let's play together. It really beautiful". The song will be sung faster and faster until the ghost possesses the player, waiting until the threshing ghost will be possessed the player. The player will shake the body and the stick will fall out of the hand when being possessed. The threshing ghost will dancein any style as the viewers ask. If someone makes the ghost unhappy, the ghost will thrash out by threshing. It is so fun!

16. Mae Sri's Haunted.

It is a folk of the local people ofChachoengsao. This game is usually played in important festivalsand at night. The invitation of ghost should be a widow who is supposed to be a proper medium. The Mae Sri player will sit on the bottom of flail and also put the feet the rice pounding equipment. The player will close her eyes by loincloth and hold an incense in the hand. The invitation will be done by lighting the incense on the way that they believe that the ghost will come. The viewers will sing " Mae Sri song" andclap their hands. The lyric is as follows;

“Oh beautiful, young Mae Sri! You put the hands to pay respect to the monks, People will esteem you for doing like this. Your eyes are beautifully long and your neck pretty, round in shape. Please take the cloth to close up your beats, and we will watch you, Mae Sri!”

The players will do like this until Mae Sri possesses the player. The possessed player will quiver her body and the incense will fall down. Then, cloth will be taken of her eyes. The player will dance around with any styles of traditional dances. Incidentally, if the ghost doesn't leave from the player, the viewer will bring the player to walk past under the house. By this, the ghost will leave that player and then start the game again. Some of districts like Banpakong and Bang Nam Prew in Chachoengsao are the home of Thai of Raman Origin. They strongly adhere their tradition and lifestyle. The traditional games of Raman ethnic group can still be found in Chachoengsao, especially in Bangnunprew District (Education Officer of Bang Nam Preaw District, 1998: pp. 40-41). They are as follows;

17. Tayaeng Mon

It is a folk that both men and women can play. In the game, if the male player is contended to any female player, they can match to play the game together. This folk can be played with couples up to 50 ones. Tayaeng Mon folk will be played through the flirting dialogue between the male and the female. The girl will start to sing the dialogue song, and then the boy will reply in the same story alternately. Instruments used in the folk are flute, zither and fiddle. Interestingly, the lyrics of Tayaeng Mon sometimes are related to the story of Buddha's renunciation and others.

18. Saba Mon

It is a folk for female and male players; the players of each team must be equal in number. Initially, the female players will sit on the arranged place. In front of the female players, there will be the Saba post and with Saba balls. The Saba balls are made of wood with 1-2 inch diameter and are glossy.

The male team will stay in a line in front of the girl team, far away about 6-7 meters, each player has his own couple. The committee will give Saba ball of the male players to female ones. Then, the male player must ask for Saba balls from the female ones; their negotiation must be done with squatting in front of their couple. If the female players are unhappy, they may not give Saba balls to them. In this case, the male players' disappointment can always be found in the game. Then, when all of male players get Saba balls, they will start to play Saba by shooting the Saba balls. If one can't do it, it is called “Auy” or “rot”. So they will change the player if they can't do it. They will change for female team to do the same. For the game, shooting switching will be done until the winner can be found.

For more enjoyment, the fun songs will be used during the game. Usually, the song will be sung after the third time of foul shooting of Saba balls is occurred by the players. The common songs used in the game are called Dok Din song, a song with flirting dialogues between man and women.

การละเล่นพื้นบ้าน จังหวัดสมุทรปราการ

Thai Traditional Games in Samut Prakarn

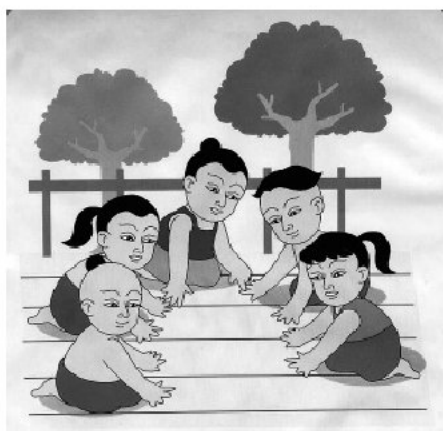
การละเล่นพื้นบ้านจังหวัดสมุทรปราการ

การละเล่นของเด็ก

สมุทรปราการเป็นเมืองที่มีอาณาเขตติดต่อกับกรุงเทพมหานคร จนแยกเขตกันไม่ออก ความเจริญของบ้านเมือง ความรู้สึกนึกคิดและวิถีชีวิตของสังคมเมืองเข้ามามีอิทธิพลต่อความเป็นอยู่ของชาวปากน้ำจนสภาพสังคมดั้งเดิมเกือบหมดสิ้น รวมถึงเด็ก ๆ การละเล่นของเขาเป็นแบบเด็กยุคใหม่ ของเด็กเล่นส่วนใหญ่เป็นสินค้าอุตสาหกรรม ที่มาจากต่างประเทศ หรือผลิตในประเทศแต่มีต้นแบบเป็นของต่างประเทศ เช่น หุ่นยนต์ ตัวต่อ รถแข่งตามิยา ของเด็กเล่นที่ทำจากพลาสติก วีดีโอเกมส์ ฯลฯ มีทั้งสินค้าราคาแพง จำหน่ายตามห้างสรรพสินค้า จนถึงร้านที่ปู่ย่าขายบนฟุตบาทที่ราคาถูก ทั้งนี้เพราะสมุทรปราการเป็นย่านโรงงานอุตสาหกรรม เป็นแหล่งผลิตของเล่นแบบใหม่

ปัจจุบันเราไม่เห็นเด็กๆ ซี่ม้ายากันแล้ว เล่นหมากเก็บ เล่นมอญซ่อนผ้า เล่นงูกินหาง เล่นจ้ำจี้มะเขือเปราะ ฯลฯ วันใดที่เราเห็นเด็กเล่นอะไรที่ผู้ใหญ่เคยเล่น เมื่อสิบกว่าปีก่อน ดูเหมือนจะเป็นสิ่งที่น่าตื่นเต้นไปเสียแล้ว หลายครอบครัวที่ทำการโทรทัศน์เป็นผู้เลี้ยงดูลูก ความอบอุ่นในครอบครัวจึงค่อย ๆ เหือดหายไป จึงจำเป็นที่จะต้องฟื้นฟูความทรงจำการละเล่นของเด็กขึ้นมาใหม่

๑. จ้ำจี้

ที่มาของภาพ : <https://teacharsasikan.wordpress.com>

ประวัติความเป็นมาไม่ทราบจุดกำเนิด แต่เคยเป็นบทคัดอ่านในหนังสือเรียนสำหรับเด็กประถมศึกษามาตั้งแต่แผนการศึกษาชาติ ปี ๒๕๐๓

จำนวนผู้เล่น ใช้ผู้เล่นมีจำนวนตั้งแต่ ๒ คนขึ้นไป

อุปกรณ์ ใช้มือสองข้างของผู้เล่น

วิธีเล่น ผู้เล่นนั่งเป็นวงกลม ยื่นมือทั้งสองข้างมาวางตรงหน้า มืออยู่คนหนึ่งวางมือข้างเดียวแล้วท่องบทจ้ำจี้พร้อมกับจี้ลงบนมือที่วางในวงวลีละ ๑ มือ จบบทที่มีมือใคร ให้ชักมือออก ทำไปเรื่อย ๆ จนเหลือมือสุดท้ายคนนั้นเป็นผู้ชนะ

บทร้องประกอบมีหลายบท เช่น

จ้ำจี้มะเขือเปราะ

กะเทาะหน้าแว่น

พายเรือออกแอ่น

กะทั่งตันกุ่ม

สาว ๆ หนุ่ม ๆ

เขาชวนกันไป

อาบนํ้าท่าไหน

อาบนํ้าท่าวัด

เอาแบ่งที่ไหนผัด

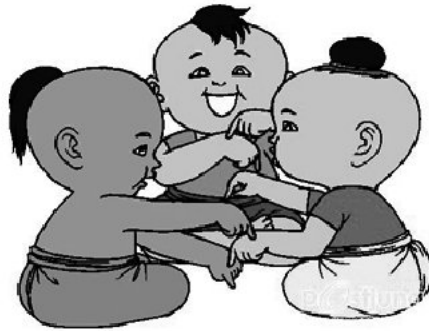
เอากระจกที่ไหนส่อง

เยี่ยม ๆ มอง ๆ

นกขุนทองร้องวู้

ประโยชน์ที่ได้รับ

เป็นการฝึกประสาทสัมผัส ฝึกการใช้ภาษาการพูดเป็นคำกลอน ทำให้เด็กเกิดความสนุกสนาน ได้รับความอบอุ่น รู้จักเล่นอย่างมีมนวลน่ารัก ไม่ออกไปซุกซน ไม่ต้องใช้อุปกรณ์ใดๆ จึงเป็นการประหยัดค่าใช้จ่าย

๒. แมงมุขยุ่มหลังคา

ที่มาของภาพ : <http://picpost.postjung.com/m/๑๘๘๕๔๖.html>

ประวัติความเป็นมา เล่นกันมานาน เคยปรากฏในแบบเรียนเด็กประถมศึกษาเช่นกัน

จำนวนผู้เล่น เล่นหลาย ๆ คน

อุปกรณ์ มือของผู้เล่น

วิธีเล่น เอามือจับต่อ ๆ กัน โดยจับหนึ่งมือคนที่อยู่ล่าง จับซ้อนๆ กันขึ้นไป แล้วเขย่ามือ

พร้อมกัน ท้องบตแมงมุม พอจบทริบชักมือออก เอามือปิดกันทำท่ากลัวหมากัด

บทร้อง

แมงมุขยุ่มหลังคา แมวกินปลาหมากัดกะพุงกัน ไออันดีเหลือ

ไอเจ้าขามหู่ ใส่ตุ้มหูกระดุงกระดิง

ประโยชน์ที่ได้รับ เป็นการเล่นที่เน้นมวลนารักอีกวิธีหนึ่ง ไม่เปลืองเงิน ไม่มีอันตราย ฝึกความว่องไว ฝึกประสาทสัมผัส เหมาะสำหรับให้พ่อแม่เล่นกับลูกๆ ก่อนนอน สร้างสัมพันธ์ เชื่อมโยงด้านจิตใจในครอบครัว และเพื่อนเล่นที่ใกล้ชิดกับตนเองได้มาก

๓. อีกาฟักไข่

ที่มาของภาพ : <https://sites.google.com/site/karlalenchunbankhngthiy/ka-fak-khi>

จำนวนผู้เล่น ใช้ผู้เล่นหลายคน

อุปกรณ์ ก้อนหินหลายๆ ก้อน

วิธีเล่น ชีดเส้นเป็นวงกลม เอาก้อนหินก้อนเล็กๆ วางไว้ สมมุติเป็นไข่อีกา ให้เด็กคนหนึ่งเป็น

อีกา ยืนโค้งโค้งคร่อมไข่คอยเฝ้าไข่ เพื่อนที่อยู่นอกวง จะคอยมาแย่งไข่ไปให้ได้ อีกาจะต้องใช้ขาปิดป้องไข่ไม่ให้ถูกแย่ง ใครถูกขาอีกา คนนั้นจะต้องมาเป็นอีกาแทน เล่นไปจนกว่าไข่จะถูกแย่งหมด

ประโยชน์ที่ได้รับ ทำให้เด็กรู้จักเล่น รู้จักเข้าสังคมเด็ก ประหยัด ปลอดภัย และได้ออกกำลังกาย

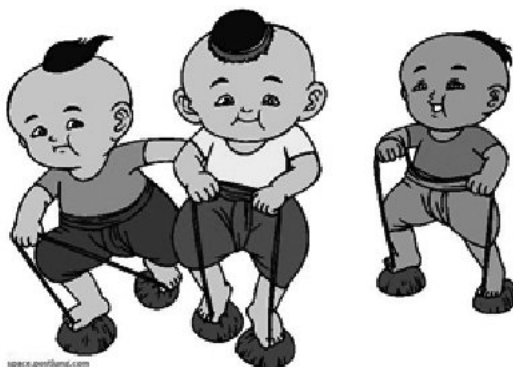
๔. เล่นขายของ

ที่มาของภาพ : <https://sites.google.com/site/khrusuphaphrn๒๕๕๘/>

จำนวนผู้เล่น	ไม่จำกัดจำนวน
อุปกรณ์	วัสดุธรรมชาติใกล้ตัว เช่น ใบไม้ ก้อนดิน ก้อนหิน ชุดเครื่องครัวดินเหนียว ได้แก่ เตา หม้อ กระทะ หรือเป็นจานเก่า ช้อนเก่า ที่ไม่ใช่แล้ว ฯลฯ
วิธีเล่น	สมมุติเด็กคนหนึ่งหรือหลายคนเป็นเจ้าของร้าน วางข้าวของที่ร้าน เช่น ไข่ใบไม้สมมุติเป็นขนม ใบหญ้าเป็นเส้นไหมเอามาทำทำผัด เอามาปรุงด้วยกระทะบนเตาดินเผา แล้วให้เพื่อนๆ มาซื้อ ด้วยเงินใบไม้ หรือเอาเศษกระดาษมาฉีกสมมุติเป็นเงิน เด็กจะใช้ประสบการณ์ที่เห็นมาประดิษฐ์เป็นตัวสินค้า
ประโยชน์ที่ได้รับ	ทำให้เด็กรู้จักเล่น รู้จักเข้าสังคมเด็ก ประหยัด ปลอดภัย

๕. วิ่งกะลา

ที่มาของภาพ : <http://www.americangladiatorshow.com/?p=๑๐๒>

ประวัติความเป็นมา	สมุทรปราการเคยมีมะพร้าวมาก กะลามะพร้าวจึงถูกดัดแปลงเป็นของเล่น
จำนวนผู้เล่น	เล่นหลายคน
อุปกรณ์	กะลามะพร้าวตัวเมีย จำนวน ๑ คู่ เชือก ๑ เส้น ยาวราว ๒ เมตร กิ่งไม้ขนาดตะเกียบ ๒ ชิ้น ใช้กะลามะพร้าวด้านตัวเมียที่มีรู เอาเชือกร้อยเข้าไป ผูกกับไม้กันเชือกหลุด ปลายเชือกอีกด้านผูกกับกะลาอีกข้างแบบเดียวกัน
วิธีเล่น	ใช้มือจับกึ่งกลางเชือก ใช้นิ้วเท้าค้ำกับเชือก ยืนบนกะลาข้างละใบ แล้วเดินหรือวิ่งแข่งกัน
ประโยชน์ที่ได้รับ	ฝึกการทรงตัว และได้รับความสนุกสนานตามประสาเด็ก

๖. รถกาบหมาก

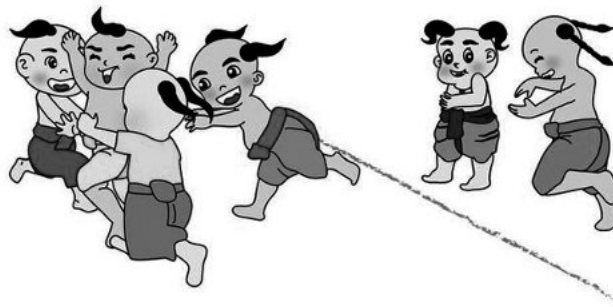
ที่มาของภาพ : <https://siamtoy.wordpress.com>

ประวัติความเป็นมา	สมุทรปราการมีต้นหมากมากมาย จึงมีการใช้กาบหมากมาทำเป็นรถลากสำหรับเด็ก
จำนวนผู้เล่น	๒ คนต่อรถลาก ๑ คัน
อุปกรณ์	กาบหมาก ๑ อัน ตัดใบออกเหลือเพียงก้านและกาบ
วิธีเล่น	ให้เด็กคนหนึ่งลงไปในงบนกาบหมาก อีกคนลากรถให้เพื่อน
ประโยชน์ที่ได้รับ	เด็กได้ออกกำลังกาย มีความสนุกสนาน ประหยัด

๗. เสือข้ามห้วย

จำนวนผู้เล่น	เล่นหลายคน
อุปกรณ์	ใช้ร่างกายผู้เล่น
วิธีเล่น	ให้เด็กคนหนึ่ง นั่งราบลงเหยียดขาออกไป สมมุติเป็นละห้วย แล้วให้เพื่อนสมมุติเป็นเสือ ขันต่อคิวกันกระโดดข้ามห้วยทีละคน เทียวต่อไปห้วยจะต้องขาซ้อนขึ้นอีกข้างและต่อมือทีละข้าง ให้สูงขึ้นตามลำดับ ถ้าใครกระโดดข้ามไม่พ้นให้นั่งเป็นห้วยแทน ทำสูงขึ้นเรื่อยๆ จนถึงขั้นยืนโก้งโค้งให้เพื่อนกระโดดข้าม
ประโยชน์ที่ได้รับ	เด็กได้ออกกำลังกาย ฝึกความว่องไว มีความสนุกสนาน ประหยัด

๘. ตีจับ

ที่มาของภาพ : <https://www.gotoknow.org/posts/๔๓๐๐๑๓>

ประวัติความเป็นมา	มาจากประเทศอินเดีย มีแข่งในกีฬาเอเชียนเกมส์ ครั้งที่ ๑๓
จำนวนผู้เล่น	หลายคน
อุปกรณ์	สนามดินกว้างๆ
วิธีเล่น	ขีดเส้นเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า แบ่งครึ่งออกเป็น ๒ แดน แบ่งผู้เล่นเป็นสองฝ่าย อยู่คนละแดน ฝ่ายเริ่มเล่น คนแรกจะร้องตี ให้เสียงต่อเนื่อง อย่าให้เสียงขาด วิ่งเข้าไปในอีกแดน เอามือแตะอีกฝ่าย แล้วรีบกลับ

เข้าแดนก่อนที่เสียงจะหมด อีกฝ่ายพอเห็นเขาร้องดีเข้ามาในเขตตนก็ต้องพยายามจับตัวให้ได้ ถ้าจับเขาไม่อยู่สะบัดหลุมกลับไปแดนเขาได้คนที่ไปถูกตัว ถูกเขาแตะจะต้องตกเป็นเชลย ให้ไปยืนเส้นหลังของฝ่ายร้องดี ทำสลับฝ่ายกันจนกว่าจะยึดอีกฝ่ายเป็นเชลยได้หมด ฝ่ายที่หมดก่อนจะแพ้

บทร้องประกอบร้องว่า ดี ทอดเสียงยาว

ประโยชน์ที่ได้รับ เด็กได้เข้าสังคมเด็ก ได้ออกกำลังกาย ฝึกความว่องไว มีความสนุกสนาน

๕. หมากรืบ

ที่มาของภาพ : <http://www.m-culture.go.th/ilovethaiculture/index.php/>

จำนวนผู้เล่น

สองคนขึ้นไป

อุปกรณ์

ก้อนหินก้อนกลมๆ หรือลูกแก้ว ๕ ลูก

วิธีเล่น

๑) กำก้อนหินทั้ง ๕ ก้อน ไปรยลงพื้น

๒) หยิบขึ้นมาถือเม็ดหนึ่ง โยนขึ้นเบาๆ ใช้มือข้างเดียวหยิบก้อนหินที่ไปรยบนพื้นมา ๑ ก้อน พร้อมกับใช้มือข้างเดียวกันนี้รับก้อนหินลูกแรกที่โยนขึ้นให้ทันก่อนตกถึงพื้น

๓) ทำลักษณะเดียวกันจนหยิบก้อนหินหมด

๔) เที้ยวต่อไป ให้เก็บก้อนหิน ทีละ ๒ ก้อนให้ทัน ทำเรื่อยไป จนถึงขั้นหยิบทีเดียว ๔ ก้อน เรื่อยไปจนถึงขั้นวางบนหลังมือ ใครทำไม่ได้ต้องสลับให้อีกฝ่ายทำบ้าง

ประโยชน์

ฝึกความว่องไวของมือ ฝึกประสาทตา สนุกสนาน

๑๐. อีตัก

จำนวนผู้เล่น

๒ คนขึ้นไป

อุปกรณ์

เม็ดมะขามหลายเม็ด กระดาษแข็ง ๑ แผ่น

วิธีเล่น

ขีดวงกลม เม็ดมะขามไปรยลงในวง ใช้กระดาษแข็งม้วนทำเป็นช้อนตักเม็ดมะขามขึ้นมา ทีละเม็ด ต้องระวังอย่าให้โดนเม็ดอื่น ถ้าโดนถือว่าตาย ต้องให้คนอื่นตักบ้าง ผลัดกันตักจนกว่าเม็ดมะขามจะหมดจากในวง ใครตักได้มากคนนั้นชนะ

ประโยชน์ที่ได้รับ

เป็นการใช้ผลผลิตจากธรรมชาติมาเป็นของเล่น เด็กได้รับความสนุกสนาน มีความว่องไว แตะนิ่มนวล ฝึกประสาทมือและตา พร้อมกับฝึกสมาธิไปในตัว

๑๑. ล้อต๊อก

จำนวนผู้เล่น

ตั้งแต่ ๒ คน ขึ้นไป

อุปกรณ์

เหรียญบาท หรือวัสดุอื่นเป็นแผ่นกลม ๆ ที่ใช้ล้อได้

วิธีเล่น

ล้อเหรียญบาทไปให้ใกล้เส้นที่ขีดไว้ ใครอยู่ใกล้เส้นมากที่สุดจะมีสิทธิ์ใช้เหรียญทอยไปให้ ถูกเหรียญของคนอื่น ทำเรียงลำดับจนหมดทุกคน ใครถูกทอยโดนถือว่าแพ้ต้องถูกเขกเข่า

ประโยชน์ที่ได้รับ

ฝึกความแม่นยำ และสนุกตามประสาเด็ก (แต่ต้องไม่ให้เป็นการเล่นที่เครียด)

๑๒. เป่า-หึง-จูบ

จำนวนผู้เล่น

หลายคน

วิธีเล่น

ใช้มือเพียงข้างเดียว เอามือซ่อนไว้ข้างหลัง ทุกคนพูดว่า เป่า - หึง - จูบ ลั่นเสียงให้ขึ้นมือมาข้างหน้าสมมุติเป็นสิ่งที่ต่างๆ เช่น กรรไกร ค้อน กระดาด โดยก่อนจะกรรไกร กรรไกรจะกระดาด ตามลำดับ ใครชนะเอามือออกไป ทำต่อจนกว่าจะเหลือเพียงคนเดียว

บทร้อง

เป่า - หึง - จูบ

ประโยชน์ที่ได้รับ

เป็นการเล่นเพื่อคัดเลือกว่าผู้แพ้ ก่อนจะไปเล่นเกมอื่น

๑๓. ซ่อนหา

ที่มาของภาพ : <http://thaichildrensgames.exteen.com/๒๐๑๔๑๒๐/hide-and-seek>

จำนวนผู้เล่น

ตั้งแต่ ๒ คนขึ้นไป

วิธีเล่น

เป่า - หึง - จูบ เพื่อหาคนแพ้ให้มาปิดตา นับ ๑-๑๐ หรืออื่นๆ เพื่อให้เพื่อนๆ มีเวลาไปซ่อนแอบ พอเปิดตาก็จะเริ่มออกค้นหาเพื่อนตามที่ซ่อน ถ้าพบให้ชี้แล้วพูดว่า โป้ง ต้องหาให้ครบทุกคน คนที่ถูกหาเจอคนแรกต้องมาเป็นคนปิดตาหาเพื่อนเป็นรายต่อไป

ประโยชน์ที่ได้รับ

ได้รับความสนุกสนาน

๑๔. เป่ากบ

ที่มาของภาพ : http://jggyj.blogspot.com/p/blog-page_๓๒๕๔.html

จำนวนผู้เล่น

ตั้งแต่ ๒ คนขึ้นไป

อุปกรณ์

หนัวยาง (ที่ใช้รัดของ)

วิธีเล่น

วางหนัวยาง คนละวง ฝ่ายแรกเป่าหนัวยางของตน ๑ ครั้ง ให้กระโดดเหมือนกบขยับเข้าไปให้ใกล้วงของอีกฝ่าย ทำสลับกันจนกว่าใครจะเป่าให้หนัวยางของตนครอบทับของอีกฝ่าย คนนั้นเป็นฝ่ายชนะ ให้รับหนัวยางผู้แพ้ หรือเขกเข้าตามแต่จะตกลงกัน

ประโยชน์ที่ได้รับ ได้รับ ความสนุกสนาน ฝึกให้เด็กรู้จักแพ้ชนะ ฝึกความมีน้ำใจ

นอกจากนี้ยังมีการละเล่นอีกหลายอย่าง ที่เด็ก ๆ คิดกันเองจนเป็นวัฒนธรรมเด็ก แต่จะลืมนั่นไปเมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่

การละเล่นของผู้ใหญ่

จังหวัดสมุทรปราการมีการผสมผสานวัฒนธรรมไทย ลาว มอญ และจีน ชาวไทยเป็นประชากรส่วนใหญ่ การละเล่นเน้นความสนุกสนานอันเป็นเอกลักษณ์ของคนไทย ผสมกับความเชื่อของท้องถิ่น และหลักคำสอนในศาสนาพุทธ จึงเกิดเป็นการละเล่นต่าง ๆ ดังนี้

๑. สะบ้ามอญ

ชาวมอญเมื่ออพยพเข้ามาสู่ประเทศไทย กลุ่มหนึ่งได้ตั้งถิ่นฐานอยู่ที่ปากเกร็ด อีกกลุ่มในสมัยรัชกาลที่ ๒ ได้โปรดฯ ให้ย้ายจากปทุมธานีไปอยู่เมืองใหม่ที่ปากลัด คือ นครเขื่อนขันธ์ หรือพระประแดงในปัจจุบัน ชาวมอญได้นำเอาประเพณีวัฒนธรรมดั้งเดิมของตนเข้ามาด้วย รวมถึงการเล่นสะบ้ามอญในวันสงกรานต์ สำหรับที่พระประแดงจัดขึ้นอย่างยิ่งใหญ่มีการผสมผสานวัฒนธรรมกันระหว่างชาวมอญและชาวไทย

จุดประสงค์ของการเล่นสะบ้ามอญเพื่อให้หนุ่มสาวได้พบปะพูดคุยกัน โดยเลือกเล่นในวันนักขัตฤกษ์ ในสมัยก่อนนั้นไม่มีโรงหนังโรงละคร หนุ่มสาวพร้อมทั้งพ่อแม่จะมาทำบุญกันที่วัดการพบปะกันจึงอยู่ในสายตาของผู้ใหญ่ตลอดเวลาจึงเป็นการเริ่มต้นชีวิตคู่ที่ดี

๒. บ่อนสะบ้า

ในตอนหัวค่ำบรรดาชายหนุ่มจากหมู่บ้านต่าง ๆ จะออกเดินทางมาหาหญิงสาวที่บ่อนสะบ้า พวกเขาจะไม่หาสาวในหมู่บ้านเดียวกันเพราะต่างคุ้นหน้ากันอยู่แล้ว เมื่อมาถึงบ่อนสะบ้าจะเข้าหา เจ้าของบ่อน ซึ่งมักเป็นเจ้าของบ้านที่จัดให้เล่นสะบันานั่นเอง บ่อนสะบ้า ลักษณะบ่อนเป็นพื้นเรียบ มีแผ่นกระดานกั้นขอบเพื่อกันลูกสะบ้าไม่ให้กระเด็นออก กว้างยาว ประมาณ ๔ X ๕ เมตร อยู่ใต้ถุนบ้านแต่ตกแต่งประดับประดาให้สวยงาม เก้าอี้ที่นั่งแบ่งเป็น ๒ ฝ่าย ด้านหนึ่งเป็นที่นั่งของฝ่ายชาย อีกด้านเป็นที่นั่งของฝ่ายหญิง เก้าอี้ที่นั่งอาจแยกเป็นตัว ๆ หรือทำเป็นม้ายาว ให้เพียงพอกับจำนวนผู้เล่น เช่น ฝ่ายละ ๘ คน มีเก้าอี้ ๑๖ ตัว ที่บ่อนสะบ้าจะมีโต๊ะรับแขก วางขันน้ำและกาละแมให้ผู้ชมดื่มกิน

อุปกรณ์การเล่น

ลูกสะบ้ารูปร่างเหมือนสะบ้าหัวเข่าคน มีลักษณะกลมแบนเป็นของฝ่ายชาย ทำจากไม้กลึง มีขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง ๑๐ - ๑๓.๕ เซนติเมตร หนา ๑.๒๕ เซนติเมตร ของฝ่ายหญิงเรียกว่าเบ๊ย หนา ๐.๖๐ เซนติเมตร ทำด้วยยางช้าง เขาควาย ทองเหลืองหรือโลหะกลึง คล้ายเหรียญกษาปณ์ขนาดใหญ่ เส้นผ่าศูนย์กลาง ๓.๕ - ๕.๐ เซนติเมตรบางบ่อนมีเกือก ๘ เซนติเมตร

ผู้เล่น

มีผู้เล่นสองฝ่าย ฝ่ายชายนุ่งผ้าลอยชายสวมเสื้อคอกว้างสีสดคาด พาดสองไหล่ด้วยผ้าสะไบสีสด เอวคาดเข็มขัดเงิน สวมถุงเท้ารองเท้า หน้าประแป้ง หวีผมเรียบแปล้ ตามแต่จะเห็นว่าสาวเห็นแล้วสะดุดตา ประทับใจ ถ้าแต่งกายไม่เรียบร้อย วาจาไม่สุภาพเจ้าของบ่อนจะไม่ให้เล่น ฝ่ายสาวนั้นเล่าก็ต้องงามเลิศเกล้าผมมวยปักด้วยดอกไม้สีทอง แต่งหน้าทาปากให้สวย สวมเสื้อแขนกระบอก นุ่งผ้ากระอมเท้า มีสะไบพาดบ่า อย่างสาวมอญ

เมื่อฝ่ายชายตกลงกับเจ้าของบ่อนถึงวิธีการเล่นโดยใช้กติกาของฝ่ายสาว จากนั้นก็จะเริ่มต้นเล่น เริ่มจากการเข้าสู่ที่นั่ง ทั้งสองฝ่ายที่มีจำนวนเท่ากันนั่งให้ตรงคู่ของตัว เช่น ถ้าฝ่ายชายมี ๘ คน ฝ่ายหญิงก็ต้องมี ๘ คนเท่ากัน หรืออาจมีถึง ๕ คู่ แล้วแต่ขนาดของบ่อน ตรงหน้าของแต่ละคนจะมีลูกสะบ้าวางไว้ ลูกสะบ้าถ้าวางบนพื้นให้ตั้งมักจะล้ม ต้องแก้ไขโดยใช้ดินเหนียวหรือดินน้ำมันปะโคนให้ตั้งหันหน้าเข้าหาฝ่ายตรงข้าม

เมื่อเริ่มเล่น

ผู้เล่นแต่ละฝ่ายนั่งคนละฟากของบ่อน ฝ่ายที่อยู่หัวบ่อนเป็นฝ่ายตั้งลูกสะบ้า ฝ่ายที่อยู่ท้ายบ่อนเป็นฝ่ายเล่น ฝ่ายชายจะเริ่มเล่นด้วยท่าที่ตกลงกันได้ เข้าไปยิงหรือดีดลูกสะบ้าให้ถูกลูกสะบ้าของฝ่ายหญิงที่นั่งตรงหน้าให้ตรงคู่ ถ้ายิงผิดจะต้องเข้าไป เจริญจ่าครองขอลูกสะบ้าคืน ตอนนี้ก็เป็นโอกาสที่หนุ่มได้คุยกับสาว เพราะเปิดโอกาสให้เจริญจ่าขอคืนอย่างอ่อนหวาน คุยเรื่องอะไรก็ได้ แต่ต้องสุภาพเพราะมีผู้คนคอยดูอยู่รวมถึงพ่อแม่ฝ่ายสาว เมื่อเป็นที่พอใจฝ่ายหญิงก็คืนลูกสะบ้าให้ยิงใหม่ แล้วสลับให้ฝ่ายหญิงเล่นบ้างในลักษณะเดียวกันจนครบคน จนจบทุกท่าถือว่าเล่นได้หนึ่งเมือง โดยสรุปมีวิธีการเล่นที่เหมือนกันคือต้องให้

ลูกฝ่ายเราไปถูกลูกของอีกฝ่ายหนึ่งที่นั่งตรงหน้าเป็นคู่กัน แต่รายละเอียดปลีกย่อยของแต่ละท่า และแต่ละบ่อน แต่ละหมู่บ้าน ต่างกันบ้าง เล่นไปเรื่อย ๆ จนถึงเที่ยงคืนแล้วหยุดพัก รับประทานอาหารที่ฝ่ายหญิงเตรียมไว้ ส่วนจะเล่นต่อหรือไม่แล้วแต่ทั้งสองฝ่ายจะตกลงกัน เพราะวันรุ่งขึ้นต้องไปทำบุญที่วัดและจะได้พบกันอีก ถ้าเด็กเล่นฝ่ายชายต้องเป็นฝ่ายเข้าไปลากลับพร้อมทั้งขอโทษฝ่ายสาวถ้าได้ล่วงเกินอะไรไปบ้าง

แต่ละบ้านมีท่าเล่นคล้าย ๆ กัน ดังนี้

- บ่อนบ้านทรงคนอง

ในเมืองหนึ่งมีวิธีการเล่น ๕ อย่าง เรียกชื่อและวิธีการเล่น ดังนี้

๑. **ขึ้นเตง** เริ่มจากการเอาลูกสะบ้าวางบนหลังเท้า ก้าวเดินไป ๓ ก้าวแล้วทอย หรือเหวี่ยงลูกสะบ้าให้ไปถูกลูกของอีกฝ่าย

๒. **อีหญ่** ให้ออกไปยืนครึ่งเมือง หรือครึ่งบ่อน แล้วเอาลูกสะบ้าทอยหรือเหวี่ยงให้ถูกลูกสะบ้าอีกฝ่าย

๓. **อีสระรีด** ขึ้นท้ายบ่อน เอาลูกสะบ้าวางปลายเท้า ใช้นิ้วเท้าหนีบลูกสะบ้าลากไปสามก้าวแล้วถีบลูกสะบ้าให้ถูกลูกอีกฝ่าย

๔. **สะเหน็ดบา** เอาลูกสะบ้าวางในเมืองแล้วใช้ปลายนิ้วเท้าวางบนลูกสะบ้าเตะไป ๒ ครั้ง แล้วนั่งลงเอามือตีให้ถูกลูกของอีกฝ่าย

๕. **สะเหน็ดป้อย** เอาลูกสะบ้าวางในเมืองแบบเดียวกับสะเหน็ดบา แต่เพิ่มถีบเป็น ๓ ครั้ง

๖. **อีเป้** เอาลูกสะบ้าวางบนหลังเท้าแล้วใช้เท้าโยนไปครึ่งเมืองหรือให้ใกล้กับลูกสะบ้าอีกฝ่าย แต่ระวังอย่าให้ล้ำเข้าไปในเมือง ถ้าโยนไปแล้วไม่ถูกคู่ของตน ให้เข้าไปนั่งจับลูกมาตีให้ถูก

๗. **อีโซ** เอาลูกสะบ้าวางที่พื้นห่างจากอีกฝ่ายราว ๓ เมตร นั่งลงตีลูกสะบ้าด้วยนิ้วชี้ให้ลูกสะบ้าของอีกฝ่าย

๘. **อินางโป๊ะ** เอาลูกสะบ้าวางบนพื้นแบบเดียวกับอีโซ แต่วางลึกเข้าไปในเมือง ใช้นิ้วนางเกี่ยวนิ้วนางตีลูก

๙. **อีเกน** เอาลูกสะบ้าวางที่ครึ่งเมืองท่าแบบเดียวกับอินาง แต่เปลี่ยนมาใช้นิ้วก้อยเกี่ยวนิ้วก้อย แล้วตีลูกให้เล่นตามลำดับจนครบ ๕ อย่าง เป็นอันว่าจบหนึ่งเมือง ฝ่ายใดทำได้ครบก่อน เป็นฝ่ายได้เมืองก่อน

- บ่อนบ้านดั่ง

เมืองหนึ่ง มีวิธีการเล่น ทั้งสิ้น ๑๗ อย่าง ดังนี้

๑. **ตอนเตง** (การขึ้นเมือง) เริ่มจากถูลูกสะบ้าจากในเมือง แต่ต้องระวังอย่าให้เลยเข้าไปในเขตที่ตั้งสะบ้าของฝ่ายหญิง เดินเร่ไปให้ตรงคู่แล้วใช้เข่าตีลูก ให้ถูกลูกอีกฝ่าย

๒. **ขึ้นเตง** เริ่มจากเอาลูกสะบ้าวางบนหลังเท้า จากในเมืองก้าวเดินไป ๓ ก้าว แล้วทอยหรือเหวี่ยงให้ถูกลูกอีกฝ่าย

๓. **ขึ้นเตง** เอาลูกสะบ้าวางบนหลังเท้า ท่าแบบเดียวกับวิธีที่ ๒

๔. **สะเหน็ดป้อย** วางผลสะบ้าจากในเมืองใช้ปลายนิ้วเท้าวางบนลูกสะบ้า ถีบไป ๓ ครั้ง ให้ถูกลูกสะบ้า ให้ครั้งที่ ๓ ถูกลูก

๕. **สะเหน็ดปอน** วางผลสะบ้าลงที่พื้นจากในเมือง ท่าแบบเดียวกับวิธีที่ ๔ แต่ใช้เท้าถีบ ๔ ครั้ง ให้ครั้งที่ ๔ ถูกลูก

๖. **อีเป้** เอาลูกสะบ้าวางบนหลังเท้าแล้วใช้เท้าโยนไปให้ตรงคู่ของตน ถ้ายังไม่ตรง ให้เดินเร่ไปจนตรงแล้วใช้เข่าตีลูกสะบ้าให้ถูกลูกอีกฝ่าย

๗. **อีโซ** เอาลูกสะบ้าวางที่พื้นจากในเมืองใช้เท้าถีบลูกสะบ้าให้ถูกลูกคู่ของตน ถ้าไม่ตรงเดินเร่ไปจนตรงแล้วอัดเข่าตีลูกให้ถูกลูกคู่ของตน

๘. **อีสระยู** เอาลูกสะบ้าวางบนหลังเท้า ขึ้นแค่ครึ่งเมืองยกเท้าวางที่ลูกสะบ้า เหวี่ยงเท้าไปข้างหน้าสลับกลับหลังแล้วทอยให้ถูกลูกอีกฝ่าย

๙. **หยอดคาง** ลูกขึ้นไปให้ตรงสะบ้าหน้าคู่ เอามือจับลูกสะบ้าแตะที่คางของตนแล้วปล่อยให้ตกลงไปให้ถูกลูกอีกฝ่าย

๑๐. **อีสระรีด** เอาลูกสะบ้าวางที่พื้นในเขตเมือง ใช้นิ้วหนีบลูกสะบ้า เขย่งขาก้าวกระโดด พาลูกสะบ้าไปให้กระแทกลูกของอีกฝ่ายจนล้ม ถ้าไปไม่ถึง หรือลูกสะบ้าหลุดต้องเขย่งขากลับไปเมือง

๑๑. **อีปอก** ใช้นิ้วหัวแม่เท้าหนีบลูกสะบ้าเขย่งขาข้างที่หนีบ เขย่งพาลูกสะบ้าไปแตะลูกของอีกฝ่ายแล้วเขย่งกลับ

๑๒. **อีมายมับ** ก้าว ๓ ก้าว จากเมืองแล้วกระโดดประกบเท้าตรงหน้าอีกฝ่าย แล้วทอยให้ถูก ขณะก้าวต้องร้องว่า มายมับ

๑๓. **ตองเก้ม** ก้าว ๓ ก้าว จากในเมือง ยกขาหนึ่งข้าง ถูลูกสะบ้าให้ถูกลูกอีกฝ่าย ขณะก้าวต้องร้อง ตองเก้ม

๑๔. **ปีปียะเล่น** ให้ติด ๓ ครั้ง เอาลูกสะบ้าวางแก่ครึ่งเมือง แล้วนั่งลงติดให้ตรงและถูกลูกสะบ้าของอีกฝ่าย ถ้าไม่ถูกติดให้ครบ ๓ ครั้ง

๑๕. **มายสะเกริม** (ล้อตะครุบ) เอาลูกสะบ้ามาล้อให้ลื่นออกจากเมืองไปให้ตรงไปที่ลูกของอีกฝ่าย แล้ววิ่งตามไปตะครุบลูก จากนั้นวัดเข้าติดลูกให้ถูกลูกสะบ้าคู่ของตน

๑๖. **มายโล่น** (ล้อส่งเมือง) ล้อสะบ้าจากในเมืองให้เลยเข้าเมืองและถูกลูกสะบ้าคู่ของตน แล้วไม่ต้องทำท่าที่ ๑๗

๑๗. **อีเกน** ให้นั่งลงตรงหน้าคู่ แล้ววางลูกสะบ้าลงบนพื้น ห่างตัวไปราวหนึ่งศอก จากนั้นติดด้วยนิ้วก้อยให้ถูกลูกสะบ้าของอีกฝ่าย

เมื่อเล่นครบ ๑๗ ท่า ถือว่าครบหนึ่งเมือง ฝ่ายใดได้ครบก่อนถือว่าชนะ ฝ่ายชนะจะเป็นฝ่ายเริ่มต้นเล่นใหม่ จะเล่นหรือจะเลิกให้ตกลงกันบางครั้งอาจเล่นจนสว่างก็ได้

นอกจากนี้ที่บ่อนอื่นๆ ยังมีท่าเล่นอีกหลายท่า เช่น

- **บ่อนบ้านเตื่อ** ที่มีวิธีการเล่น ๑๗ ท่า ดังนี้ จั้นเต็ง อี้จ้งฮะยู๋ อี้ป็อก อี้ดุยรูป อี้ดุยระ อี้แป๊ะ อี้ฮะฮุย อี้เบ๊อะ ดอย อี้เกน อี้มายมับ อี้ตองเก้ม อี้นางทอยบา อี้นางทอยมั่ว อี้โซ อี้มายพาด อี้มายโล่น อะลองเต็ง

- **บ้านเวชะราว** มีวิธีการเล่น ๑๒ ท่า ดังนี้ จั้นเต็ง ไมสะเกริม (ล้อตะครุบ) อี้ฆมน่าว อี้นาง อี้จ้งฮะยู๋ อี้นางเป๊ะ อี้ป็อก อี้ฮะเร็ด อี้ฮะมับจ้งกม อี้เฮียจ้งมั่ง อี้มายพาด อะลองเต็ง

- **บ้านแซ่และบ้านตลาด** ในหนึ่งเมือง มีวิธีการเล่น ๑๕ ท่า ดังนี้

จั้นเต็ง อี้ฮะยู๋ สะเหน็ดบา อะเหน็ดป้อย อี้แป๊ะจ้งมั่ว อี้แป๊ะจ้งบา อี้โซ อี้นางป้อย อี้นางบา อี้มมมับ อี้ตางเก้ม อี้มายโล่น อี้มายพาด อี้เกน อะลองเต็ง (ส่งเมือง)

- **บ่อนบ้านตา** มีวิธีการเล่น ๑๒ ท่า ดังนี้

จั้นเต็ง อี้โซ อี้ฮะบู อี้ฮะมาง (หยอดคาง) อี้ฮะเร็ด อี้มายสะเกริม อี้มายบา อี้ฮะฮุย อี้ตองเก้ม อี้มายลอด อี้มายพาด อะลองเต็ง (ส่งเมือง)

- **บ่อนบ้านเชียงใหม่** ใน ๑ เมือง มีวิธีการเล่น ๑๒ ท่า ได้แก่

จั้นเต็ง แคะเซ็ง อี้ฮะเร็ด อี้มะนาว อี้ปะเร็ก (มะงั่ว) ล้อสะบ้าให้ถูกคู่ของตน ๓ ครั้ง อี้มายล่น อี้ตองเก้ม อี้พับ (ครึ่งหนึ่ง) อี้กะวิง (หมุน) อี้มดเจิง (อีตาตุ่ม) และอะลองเต็ง ส่งเมือง (ทอยลูกสะบ้าให้ถูกคู่ของตน คนทอยเรียกว่า ส่งเมือง) ฝ่ายใดได้ ๑๒ ท่าก่อนถือว่าได้เมืองชม

ถ้าท่านต้องการดูการละเล่นสะบ้ามอญของจริง โปรดมาชมในวันสงกรานต์ที่พระประแดง ซึ่งมีบ่อนเล่นให้ชมหลายบ่อน ติดต่อสอบถามได้ที่ศูนย์วัฒนธรรมอำเภอพระประแดง หรือที่สำนักงานศึกษาธิการอำเภอพระประแดง

๓. สะบ้าทอย

เป็นการละเล่นของผู้ชายในวันสงกรานต์ที่พระประแดง มีให้ชมที่วัดทรงธรรมวรวิหาร แตกต่างจากสะบ้ามอญตรงที่เป็นเรื่องของผู้ชาย เป็นการประลองความแข็งแรงและความแม่นยำของการทอยสะบ้า ไม่มีเรื่องของการหาคู่มาเกี่ยวข้องกับ

สนามเล่นสะบ้าทอย เป็นลานดินเรียบแข็ง ที่โดยรอบต้องโล่ง ไม่มีสิ่งกีดขวาง ตัวสนามมีความกว้างราว ๓ - ๕ เมตร ยาว ๓๐ - ๔๐ เมตร ขอบสนามกั้นด้วยไม้กระดาน หน้ากว้าง ๘ นิ้ว เพื่อกันไม่ให้ลูกสะบ้ากระเด็นไปถูกผู้ชม

ตัวสนามแบ่งออกเป็น ๓ ระยะคือ ระยะ ๒๐ เมตรสำหรับรุ่นเล็ก ระยะ ๒๕ เมตรสำหรับรุ่นกลาง และระยะ ๓๐ เมตรสำหรับรุ่นใหญ่ โดยโรยปูนขาวผ่ากลางสนาม ๑ เส้น แบ่งครึ่งสนามอีก ๑ เส้น เส้นแบ่งระยะทั้ง ๓ ระยะและโรยบอกตำแหน่งวางลูกตั้งทั้งสองฝั่ง

ลูกสะบ้าที่ใช้มี ๒ ชนิดคือลูกสะบ้าตั้ง ทำจากไม้กลมแบน เส้นผ่าศูนย์กลาง ๖ เซนติเมตร หนา ๓.๕ เซนติเมตร จำนวน ๑๐ ลูก กับลูกสะบ้าทอย ทำด้วยไม้เนื้อแข็ง ต้องไม่แตกหักง่าย เพราะเมื่อทอยจะต้องกระทบพื้นอย่างแรง ลักษณะลูกสะบ้าทอยเหมือนลูกสะบ้าตั้ง แต่ต้องลบมุม ด้านบนกลึงให้นูน พองาม ตรงกลางกลึงเป็นหลุมเพื่อให้หัวแม่มือกดลงพอดี ลูกทอยมี ๖ ลูก

การเล่น เริ่มจากผู้เล่นสองฝ่าย ฝ่ายละคนตั้งลูกวางเรียงเป็นรูปขมมเปียกปูน ให้ตั้ง ๓ ลูกแรกตรงกลาง ตามเส้นกลางตั้งเรียงกันหัว ตัว ห่างกันลูกละ ๓๐ เซนติเมตร อีก ๒ ลูกตั้งปีกซ้ายขวาของลูกกลางเรียกปีกขวา ปีกซ้าย การตั้งลูกให้ตั้งทั้งสองฝ่าย ฝ่ายแรกจะทอยไปให้ถูกลูกของอีกฝ่ายหนึ่งให้ล้มจนหมด

ถ้าทอยลูกที่อยู่ในแนวกลาง ที่เรียกลูกหัว ลูกกลาง ลูกท้าย (หาง) จะได้ลูกละ ๑ คะแนน ถ้าลูกถูกปีกซ้ายปีกขวา ได้ลูกละ ๒ คะแนน รวมแต่ละครั้งได้ ๗ คะแนน ผู้ทอยต้องทอยลูกในมือให้หมดทั้ง ๖ ลูก เมื่อครบแล้วให้อีกฝ่ายได้เล่นบ้าง ถ้าฝ่ายใดทอยจนลูกตั้งล้มหมดทั้ง ๕ ลูกก่อน อีกฝ่ายก็ไม่ต้องทอย แต่ถ้าล้มไม่หมดและลูกในมือหมดแล้ว ก็ต้องให้อีกฝ่ายทอย ในลักษณะเดียวกันสลับกัน ๒ ครั้ง ครั้งละ ๖ ลูก รวม ๑๒ ลูก แล้วเปลี่ยนข้างกัน รวมต้องทอย ๒๔ ลูก ซึ่งการเล่นสะบ้าทอย ต้องใช้พละกำลังค่อนข้างมาก และต้องมีความแม่นยำ บางครั้งทอยพลาดไปถูกผู้ชมก็มี

ที่วัดทรงธรรมวรวิหาร มีการแข่งขันกันอย่างสนุกสนานในช่วงวันสงกรานต์ พร้อมทั้งมีรางวัลแก่ผู้ชนะ เช่น พัดลม หม้อหุงข้าวไฟฟ้า ตามแต่คณะกรรมการจะหามาได้ ปัจจุบันเปิดโอกาสให้ผู้สนใจที่ไม่ใช่ชาวมอญเข้าแข่งขันได้ ขอแค่เพียงต้องแต่งกายอย่างมอญนุ่งผ้าลอยชายให้สุภาพ

ที่มาของภาพ : <http://www.prapayneethai.com/%E0%B๘%AA%E0%B๘%B๐%E0%B๘%๕A%E0%B๘%๘๕%E0%B๘%B๒>

๔. สะบ้าไทย

มีอยู่บางท้องถิ่นของจังหวัดสมุทรปราการ มีทำเล่น การทอย และมีชื่อเรียกทำเหมือนกัน แต่ต่างจากสะบ้ามอญ การที่ไม่ค่อยมีการนำมาเล่นกันมากนักในปัจจุบันสะบ้าไทยจึงเกือบสูญหายไปแล้ว ที่อำเภอบางพลี โดยสภาวัฒนธรรมบางพลีกำลังเตรียมการรื้อฟื้นให้สะบ้าไทยกลับมาได้รับความนิยมอีกครั้ง

๕. ทะแยมอญ

ศิลปกรรมนำใจให้สร้างโลก ช่วยบรรเทาทุกข์ในโลกให้เหือดหาย
จำเรียดาพาใจให้สบาย อีกร่างกายก็จะพลอยสุขสราญ

จากบทกลอนข้างต้นจะเห็นได้ว่าศิลปะทุกแขนงไม่ว่าจะเป็นศิลปกรรม สถาปัตยกรรม ดนตรี นาฏศิลป์ ฯลฯ ล้วนเป็นเครื่องกล่อมเกล่าจิตใจของคนในสังคมให้เป็นผู้ที่มีอารมณ์เยือกเย็น นิสัยอ่อนโยน รักความสงบ นอกจากนี้ศิลปะยังเป็นเครื่องยืนยันถึงความเจริญรุ่งเรืองของประเทศชาติในยุคสมัยใดสมัยหนึ่ง จนกระทั่งมีผู้สืบทอดศิลปะแขนงนั้นให้ปรากฏอยู่มาจนถึงทุกวันนี้

ทะแยมอญ เป็นชื่อเพลงไทยชนิดหนึ่ง ทะแยมสามชั้น หมายถึง เพลงสำหรับร้องรับในวงมโหรีปี่พาทย์ ทะแยมอญ เป็นศิลปะแขนงหนึ่งของชาวไทยรามัญ เป็นการร้องเพลงที่มีวงดนตรีประกอบ

ลักษณะการแสดง คล้ายการแสดงลำตัดของไทย มีผู้แสดงสองฝ่าย คือชายกับหญิง มีผู้แสดงอย่างน้อยสองคู่ คำร้องมีเนื้อหาเชิงเกี้ยวพาราสีกันระหว่างหนุ่มสาว ก่อนการแสดงจะเริ่ม พิธีกรไปเรียนเชิญผู้ที่มีความสามารถในการแสดงทะแยมอญต่างถิ่นเข้าร่วมแสดง เมื่อถึงเวลาฝ่ายชายเป็นต้นเสียงในการร้องเพลงประจำวง ใช้ทำนองเพลงตามสมัยนิยม เช่น วงหงส์ฟ้ารามัญ ใช้ทำนองเพลงสุรพล สมบัติเจริญ แต่มีเนื้อร้องเป็นภาษามอญ ต่อจากนั้นร้องเพลงไหว้ครู ผู้แสดงที่เหลือเป็นลูกคู่คอยร้องรับตอบให้จังหวะไปจนจบ จากนั้นเป็นการร้องเพลงเนื้อหาของเพลงมีลักษณะเดียวกัน ฝ่ายชายเริ่มเกี้ยวฝ่ายหญิงก่อน จากนั้นฝ่ายหญิงร้องโต้ตอบฝ่ายชาย จะร้องโต้ตอบกันทีละคู่จนครบทุกคู่ ในระหว่างที่ร้องจะมีการรำประกอบกันเป็นช่วง ๆ ไปตลอดการแสดง

การแต่งกาย

ชาย แต่งกายอย่างชาวมอญ โดยสวมเสื้อคอกลม แขนสั้นลายดอก มีผ้าคาดไหล่ ทั้งชายไปข้างหลัง เข็มกลัดติดตรงกลาง นุ่งผ้าลอยชายสีสวยสด เช่น ดาหมากรุกพื้นแดง คาคเข้มขัด ทัดดอกไม้มีอุบะสามขา ข้างซ้ายหรือขวาก็ได้

หญิง แต่งกายอย่างสาวมอญ สาวพม่า สาวมัลลาคอจีน หรือคอกลม แขนขาว กระบอกหรือแขนสั้นก็ได้ ตัวเสื้อเสมอ เหว นุ่งผ้าถุงสำเร็จยาวกรอมเท้า มีสไบคล้องคอ ห้อยขามาด้านหลังเสมอกัน หรือห่มแบบไทยภาคเหนือก็ได้ มีเข็มขัดคาดเอว ผมห่อด้วยผ้าสูง ปล่อยปอยผมด้านซ้ายติดมวยผม

เครื่องดนตรีทะแยมมอญ

ได้แก่ ซอด้วง ซอสามสาย (มีลักษณะคล้ายไวโอลินมีสามสาย บรรเลงโดยการตั้งพื้น) จะเข้ กลองมอญ ขลุ่ย ฉิ่ง ฉาบ กรับ โหม่ง

การแสดงทะแยมมอญ เป็นศิลปวัฒนธรรมแขนงหนึ่งของชาวไทยรามัญที่สืบสานศิลปวัฒนธรรมของบรรพบุรุษของตน ให้แก่เยาวชนชาวไทยรามัญรุ่นหลังได้รู้จักและสัมผัสได้อย่างมีรสชาติ ด้วยการปรับเปลี่ยนทำนองการเล่นให้เข้ากับยุคสมัยเป็นที่น่า สนใจของผู้ชม แต่ยังคงเน้นเอกลักษณ์ในด้านการใช้ภาษามอญ การแต่งกายแบบมอญอย่างเหนียวแน่น เพื่อให้ศิลปวัฒนธรรมนี้ คงอยู่เป็นเอกลักษณ์คู่กับชาวไทยรามัญสืบไป

๖. โจ๊กหรือพะหมี่ (ตีปริสนา)

การเล่นทายปริสนา มีมาตั้งแต่โบราณหลักฐานปรากฏอยู่ในนิทาน นิยายและวรรณคดีของชาติต่างๆ ในประเทศไทย ก็มีการทายปริสนาซึ่งปรากฏอยู่ในรามเกียรติ์ ราชาริราช แม้แต่ในนิยายหรือนิทานตลกขบขันของไทยเราก็มักให้เห็น เช่น ในเรื่อง ศรีธนญชัย มีการตั้งปริสนาแบบคำพวน ต่อมาทายเป็นปริสนาชนิดนี้ได้แพร่หลายในหมู่ประชาชน โดยที่ผู้ใหญ่มักจะทายเด็ก ๆ เพื่อเป็นการฝึกสมอง มักจะขึ้นต้นว่า อะไรเอ๋ย เช่น อะไรเอ๋ยสี่ตีนเดินมาหลังคามุงกระเบื้อง

ในจังหวัดสมุทรปราการมีการเล่นทายปริสนา ซึ่งนิยมเรียกว่า พะหมี่ หรือ โจ๊ก โดยมีประวัติความเป็นมาว่า เป็นการ เล่นของชาวจีนที่เข้ามาอยู่ในประเทศไทย และได้นำมาเผยแพร่แถวเมืองทางฝั่งตะวันออก โดยเฉพาะที่จังหวัดสมุทรปราการ ชลบุรี นิยมเล่นกันมากตามงานวัดและงานศพ ผู้เล่นมีทั้งพระและฆราวาส เรียกกันว่า ทายโจ๊ก ซึ่งเป็นการประยुคระหว่างการเล่นทายปริสนา ของไทย แต่เดิมกับ พะหมี่ของจีน

คำว่า พะ แปลว่า ดี หมี่ แปลว่า ปริสนา พะหมี่ จึงแปลว่า ดีปริสนา ซึ่งต่างจากการทายปริสนา เพราะการทาย ปริสนาของไทยแต่เดิม เราทายโดยไม่ต้องอธิบาย คือ ทายให้ถูกก็พอ ส่วน พะหมี่ของจีนเขาต้องอธิบายทุกข้อหรือทุกคำ ตอบ คือ ต้องดี (พะ) ความหมายใจความปริสนานั้นให้แตก (หมี่) แม้แต่คำทายแบบ อะไรเอ๋ย คล้ายของไทย ผู้ทายก็ต้อง ดีความให้ฟัง ซึ่งแสดงถึงภูมิปัญญาทั้งสองผู้ออกและผู้ทาย

ดังนั้นพะหมี่ หรือโจ๊กไทยนอกจากจะแตกต่างกับจีนในด้านอธิบายแล้ว สิ่งของจีนไม่มี คือ โจ๊กไทยบางชนิดนิยม คำตอบที่ใช้บังคับพยางค์ที่เหมือนกัน อาจจะเป็นพยางค์หน้า พยางค์กลาง หรือพยางค์ท้าย และไทยมีการสร้างโจ๊กจากถ้อยคำ สำนวน พงศพจน์ ภาษิต คำเพลง การประสมอักษร การถอดอักษร จากคำหรือข้อความในวรรณคดี ฯลฯ

ที่อำเภอบางบ่อ จังหวัดสมุทรปราการ นิยมเล่นพะหมี่ในงานลอยกระทง งานสงกรานต์ และงานนมัสการหลวงพ่อบาน นายโรงที่ได้รับความนิยมอย่างไม่เสื่อมคลายจากผู้เล่นและผู้ทายปัญหา ซึ่งมีความชำนาญในการแต่งและคิดปริสนาการเล่น คือ นาย วีระ นาค์ดุษ อติศครูใหญ่โรงเรียนบ้านระกาศ จังหวัดสมุทรปราการ โดยปริสนาที่ใช้ทายจะใช้เป็นร้อยกรอง เช่น ใช้กาพย์ยานี ๑๑ กาพย์ฉบัง ๑๖ คำกลอน สักวา และโคลง

วิธีเล่นพะหมี่ ต้องคำนึงสถานที่นั้นๆ มีพื้นความรู้ระดับไหน ถ้าผู้ทายส่วนใหญ่มีพื้นความรู้ระดับชาวบ้านธรรมดาๆ ก็ระดับประถม การแต่งพะหมี่ออกเล่น จำเป็นต้องทำแบบที่ทายค่อนข้างง่าย แบบอะไรเอ๋ย เป็นส่วนใหญ่ จะเอาศัพท์หรือคำที่ ค่อนข้างยาก ตลอดจนความรู้ด้านวิชาการต่างๆ มาออกไม่ได้เพราะเกินพื้นความรู้ของผู้ทายจะทำให้การเล่นขาดรสชาติและ หหมดสนุก

ผู้ออกจะแขวนแผ่นพะหมี่ คือ กระดาษขาวหรือสี เขียนด้วยตัวอักษรขนาดใหญ่ เห็นได้ชัด ขนาดกว้างยาวพอเหมาะ กับตัวปริสนา ไว้บนราวที่ละหลายๆ แผ่น เมื่อผู้ทายต้องการจะทาย แผ่นไหนก็ขานหัวโจ๊ก ผู้ออกจะเป่านกหวีดขานรับแล้ว ผู้ทายจึงเริ่มทาย เมื่อทายจบจะกดกริ่ง ถ้าทายถูกก็จะได้รางวัล ถ้าทายผิดผู้ออกจะตีกลอง แผ่นโจ๊กที่ทายถูกแล้วจะถูกเอาออก และแขวนแผ่นอื่นขึ้นแทนต่อไป การทายอนุญาตให้ช่วยกันทายได้ ไม่มีการจับจองและไม่ถือว่าแข่งกัน โจ๊ก มีคำถามหลายๆ คำถาม และมีคนทายหลายๆ คน จึงสนุกมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เมื่อเหลือคำถามที่ตอบผิดเพียงคำถามเดียว เพราะเป็นการช่วยและ ทำทายผู้ทาย ผู้ทายจะตื่นเต้นและใช้ความพยายาม เมื่อทายถูกก็จะภาคภูมิใจ

จะเห็นว่าการทายโจ๊กหรือการเล่นพะหมี่ให้ประโยชน์ทั้งผู้ทายและผู้ดูเพราะอย่างน้อยที่สุดก็ให้ความรู้ร่วมกันและเป็นจุด ที่ช่วยและทำทายให้ผู้ดูผู้ทายคิดโดยไม่มีการบังคับ

ตัวอย่างการทายโจ๊กแบบอะไรเอ่ย

โจ๊กแบบนี้ใช้คำทายเพียงคำเดียวหรือประโยคเดียว เล่นได้สนุก ผู้ทายมักสนใจเพราะง่ายในการหาคำตอบ เช่น

โรงเรียนไหนเอ่ย

(โจทย์)

(เฉลย)

โรงเรียนอะไรเอ่ย.....

เป็นทางผ่านด่านขนอนแต่ก่อนเก่า
มีเรื่องเล่าพยายัพักขวานักลัวเหลือ
ปลาสดลิ้นนี้ดีมีเหลือเฟือ
เป็นปราการป้องกันเรือศัตรูดี
ถิ่นบวงสรวงรูปเทวดามาเป็นชื่อ
ธรรมะถือย้าหลักเป็นศักดิ์ศรี
อยู่กลางน้ำคู่องค์เจดีย์
ชายทะเลชื่อนี้ไม่มีตาย

มัธยมด่านสำโรง
บางหัวเสือ
บางบ่อ
ป้อมนาคราช
บางพลี
ทรงธรรม
พระสมุทรเจดีย์
หาดอมรา

ตัวอย่างการทายโจ๊กแบบคำกลอนสักวา

(โจทย์)

(เฉลย)

สักวา สถานนี้มีชื่อบอก
ใหญ่ไม่หยอกนกนที่ที่เคยเห็น
ฝึกพฤษภาฝาคมนักกันเป็น
มันหลบเร้นหมกพื้นพสุธา
เครื่องปรุงรสแล้วหอมดอมแล้วอยาก
นั่งอ้าปากหาเรื้อยเมื่อแข็งขา
ผัดก็ได้ได้กินก็ดีมีโอชา
เขานำพาเที่ยวท่องคล้องจิ้งเอย

สถานีอรัญประเทศ
นครระจอกเทศ
มะขามเทศ
มันเทศ
เครื่องเทศ
ฟุ้งเทศน์
มะเขือเทศ
มัจจุเทศก์

จะเห็นได้ว่าสักวาข้างต้นนี้คำตอบจะลงท้ายว่าเทศทุกวรรค วรรคแรกจะเป็นกลอนทายปริศนา ซึ่งผู้เป็นนายโรงตั้งอีกฝ่ายเป็นผู้ทาย ซึ่งต้องใช้สมองทั้งในการคิดกลอน ตั้งคำถามและคิดหาคำตอบ ซึ่งทั้งสองฝ่ายต้องมีทักษะในด้านภาษาไทยและความรู้รอบตัวพอสมควร จึงจะตอบคำถามได้

ปริศนาหะหมี่ผัดตัวอักษร

ภาษาไทยมีหลักการอย่างหนึ่ง คือ การนำเอาวรรณยุกต์มาใส่บนคำแล้วทำให้ความหมายของคำเปลี่ยนไป ในการเล่นปริศนาหะหมี่ผัดตัวอักษรนี้ คำที่นำมาเล่นจะใช้เฉพาะที่ผันด้วยรูปวรรณยุกต์เอก และวรรณยุกต์โท เป็นส่วนใหญ่ ตัวอย่างปริศนาหะหมี่ผัดตัวอักษรของอาจารย์วีระ จำคู่ย คำเฉลยเป็นการผันด้วยรูปวรรณยุกต์ เอก และโท เป็นส่วนใหญ่

ตัวอย่างปริศนาหะหมี่แบบผัดตัวอักษร

(โจทย์)

(เฉลย)

ตัวอย่างที่ ๑

คำบอกหญิงสาว
เอก ก้าวค้นหา
โท มาปิดป้อง
เร่งร้องผัดผาย

แส
แส
แส
แส

คำตอบตัวอย่างที่ ๑ คำตอบเช่นนี้ มีความหมายเพราะพจนานุกรมระบุไว้ว่า

แส เป็นคำมักใช้ประกอบกับคำ สาว ว่า สาวแส ใช้กับหญิงสาว

แส แปลว่า เสือก เช่น แสหาเรื่อง

แส คือ เครื่องใช้ปัดขูด หรือแมลง

ตัวอย่างที่ ๒

เรือนใช้เฉพาะกิจ	หอ
เอก ดิดปิดพัน	ห่อ
โท ย่นไปปรี้อ	หื้อ
เร็วลื้อพันคำ	

คำตอบตัวอย่างที่ ๑ คำตอบเช่นนี้ มีความหมายเพราะพจนานุกรมระบุไว้ว่า

หอ หมายถึง เรือนที่ใช้เฉพาะกิจการอย่างใดอย่างหนึ่ง
ห่อ หมายถึง พันหรือหุ้มสิ่งของด้วยใบไม้ หรือกระดาษ เป็นต้น
หื้อ หมายถึง วังเดิมเหยียด วังเดิมที่ (ใช้แก่แม่)

ปริศนาหมีสุภาสิตไทย

เป็นคำประพันธ์ประเภทโคลง โดยมีคำเฉลยเป็นสุภาสิตไทยต่าง ๆ

ตัวอย่างปริศนาหมีสุภาสิตไทย

ตัวอย่างที่ ๑

สิบสองหามาด้วน	ด้วนงาม	(นิ้ว)
ขาดหนึ่งซ้าพึงทรม	เสื่อมด้วย	(ด้วน)
รับผลประโยชน์ยาม	คนอื่นให้แล	(ได้)
มอบสิทธิ์ดวงแก้ว	แน่แท้จำลอง	(แหวน)

เฉลยคำตอบ เมื่อนำคำตอบของทุกวรรคมารวมกัน ก็จะได้เป็นคำสุภาสิตไทย คือ นิ้วด้วนได้แหวน หมายความว่า คนที่ได้สิ่งซึ่งไม่เป็นประโยชน์อะไรแก่ตนเลย

ตัวอย่างที่ ๒

แหล่งเก็บความคิดเห็น	คำทาย	(หัว)
กว่าจะถ้วนจวนตาย	หมื่นร้อย	(ล้าน)
รับทรัพย์สิ่งทั้งหลาย	ผลประโยชน์	(ได้)
วัตถุมีกินน้อย	แค่เบื่องเศษ	(หิว)

เฉลยคำตอบ เมื่อนำคำตอบของทุกวรรคมารวมกัน จะเป็นคำสุภาสิตไทย คือ หัวล้านได้หิว หมายความว่า คนที่ได้สิ่งไม่เป็นประโยชน์แก่ตนเลย

ปริศนาหมีคำผวน

คำผวน คือ คำพูดที่หวนหรือทวนเมื่อตัวคำเนียง กลับกลายเป็นคำไม่สุภาพ แต่คำผวนก็ไม่ได้หมายความว่า เป็นคำไม่สุภาพทุกคำเสมอไป ลักษณะของคนหมีคำผวนนั้น ถ้าขึ้นต้นด้วยเสียงสระในมาตราใด คำที่ผวนกลับต้องติดตามด้วยเสียงสระในมาตรานั้น ในระหว่างคำผวนตัวสุดท้ายกับคำที่ผวนกลับตัวต้น ต้องสัมผัสพ้องเสียงซึ่งกันและกันในกรณีที่ เป็นคำโดดพยางค์เดียว แต่ถ้าคำตั้งแต่สองพยางค์ขึ้นไปอาจสัมผัสคำที่สอง เช่น วีรา ผวนเป็น วารี หรือจกใจกิด ผวนเป็น จิตใจคน คำบางคำเมื่อผวนแล้วได้เนื้อความ แต่บางคำเมื่อผวนแล้วไม่ได้ใจความ และคำที่ผวนได้นั้นต้องเป็นคำตั้งแต่ สองคำหรือสองพยางค์ขึ้นไป คำๆ เดียวโดดๆ จะผวนไม่ได้ คำผวนในปริศนาหมีนี้หมายความว่า ปริศนาคำผวนแล้วเมื่อเฉลยปริศนาคำดังกล่าวจะออกมาในรูปของมาตราสระย่ำที่จากคำที่ถูกต้องเดิม เมื่อจะต้องการจะทราบว่าเป็นคำอะไรแล้ว ต้องย้ายมาตราของสระกลับไปยังคำเดิม

ตัวอย่าง โคลงปริศนาหมีคำผวน

รา	สาวสวยสุดทอง	โสกา	(ราจะนด - รจนา)
รา	สัตว์มีสองขา	ชอบเลี้ยง	(รากะ - ระกา)
รา	ดีดครบพา	วงสนุก	(รามนำ - รำมะนา)
รา	ก่อเกิดแล้วเพี้ยง	ชีพเศร้าศรีสอง	(ราโค - โรคา)
รา	วาไธสวนไล่เข้า	คมสั้น	(วาแด้น - แวนดา)
รา	ล่องลับเร็วพลัน	เหือกสั้น	(วาเล - เวลา)
วา	น้อมนอบหมอค้อ	ที่ท่ายลแฮ	(วาทนั้น - วันทนา)
วา	ต่อคำเกลี่ยน	แย้มคำกายแฝง	(วาซัง - วังชา)

Thai Traditional Games in Samut Prakarn

Children's Traditional Games

Samut Prakan borders Bangkok which is inseparable from the local area. The attitudes and the lifestyles of urban society influence to the lifestyle of the villagers of "Pak Nam" as traditional society has almost completely lost. In addition, the folk games for children have been modernized. Toys have become industrial products that have come from other countries. However, some toys originated from the other countries but are produced in the other countries here in Thailand of the country with modern manufacturing technology such as Tayami racing car, plastic toys, video games etc... The expensive toys are sold at the shopping malls; but the cheap toys are from the shop from the sidewalk of the road. Samut prakan has a very large industrial area that is a production source for many modern toys.

Nowadays, we rarely find children playing traditional Thai folk games such as "Khi Ma Kan Kluay (riding a banana limb), Mhak Keb (play with a stone), Mon Son Pha (hiding a handkerchief behind the back of a player), Ngoo Kin Hang (snake eats the tail of an enemy), Jum Jee Ma Khua Plor (counting hands until finishing reciting "Jum Jee") etc... Whenever children play traditional Thai folk games that were used to play by the ones older Thai's in the past, it seems to be very exciting for us. Many families nowadays allow television programs to take care of children, thus the family relations are gradually being lost. These games need to be revival and back in the mood of the children.

1. Jum Jee Ma Khua Plor (counting hands until finishing a song)

History Background : The origins of the game are unknown. It was found in the part of a book for the primary school students from the national education plan of 1960.

Number of players : No less than 2 players.

Equipment : Both hands of the players.

How to play : All players sit in a circle. They lay both hands down on the floor. Just one player lays down one hand and recites of "Jum Jee" lyrics. During reciting of the lyrics, point to all hand of players continually around end of them. If the end of the lyrics, the person in point of middle directly at a hand of players. The player has to raise that hand out and keeps going the game until only one hand remains, the owner of that hand is the winner.

The lyrics :

Jum Jeemakhueopapae	Katoanawan	Payrueokoan	Kratangtonkum
Sawsawnumnum	Khaochuankunpai	Abnamtanai	Abnamtawat
Aowpangtinaipa	Aowkrajoktinaisong	Yiamyiammongmong	Nogkhuntongrongwu

Benefit : The children use their entire senses, practice speaking poem and have fun. They learn how to play without danger of injuring at home. Parents save money to buy things for the home and for the children to use.

2. Mangmum Khayum Langkha (Spider clutching the roof)

History Background : It has been played for a long time and could be found in primary school lessons.

Number of players : Multiple players

Equipment : Both hands of the players.

How to play : Everyone recites the lyrics "Mang Mum" while they hold the skin of both of their hands and use these as layers. They then shake their hands together until the end of the lyrics. They then raise

their hands and try to catch their bottoms while pretending to be afraid of a dog bite.

The lyrics :

Mangmum khayumlangkha Mawkinpla Mhakadkapungkon I-Oantilek
I-Jekkhaymoo Saitumhoo kratung kratung

Benefit : The children get agility training, sensory training, money saving, and safety. It is a soft game and suitable for playing with their parents before bed time. Moreover, it can improve more relationship within families and friends.

3. Ekafukkai

Number of players : Multiple players

Equipment : Many rocks

How to play : Draw a circle and lay some rocks in a circle to resemble making a nest. One player sits inside the circle and pretends to be a crow and taking care of eggs (lumpy stones). Other players try to steal the eggs. The crow protects the eggs using their legs to swing around. If the leg of crow touches any player, that player then becomes a crow. They keep doing this until all the eggs are stolen.

Benefit : The children can maintain relations with other children as well as get exercise.

4. Len khay Khong (Pretend to be a vendor)

Number of players : Unlimited players

Equipment : Natural materials: leaves, lumpy soil, lumpy stones, cooking equipment which made from clay.

How to play : One player or many players act as vendors. They have to decorate their stores. They use leaves as snacks, grass as yellow noodle. They then pretend to cook with the fake clay cookware. The other players act as customers buying food with fake money represented with leaves, and small pieces of paper. The children create goods from their experiences and in daily life.

Benefit : Children play developing communication skills with other children. They play without danger of injuring and save money to buy toys.

5. Wing Kala (Walking or running with coconut shells)

History Background : As there are many coconut trees in Samut Prakan, coconut shells have been adapted and used as toys.

Number of player : Multiple players

Equipment : A pair of half shell coconut, two meters of rope, two sticks those are equal to chopstick size. Rope is entered into a hole in the coconut shells and then ties at two ends of the rope with sticks to make a knot.

How to play : Hold the rope in the middle. Stand on the coconut shells and clamp the rope with your toes. Then you can walk or run with coconut shells and race.

Benefit : Balance training and funny.

6. Rod Kab Mak (Car toy that is made of the leaf of betel nut tree)

History Background : Samut Prakan has many betel nut trees, so their leaves are made as a car toy for children.

Number of player : Two children per car

Equipment : a leaf of a betel nut
How to play : A player sits on the leaf of betel nut that is supposed to be a car and another player draws it to be a car.

7. Sau Kham Hoay (A tiger leaps a creek)

Number of player : Multiple players

Equipment : The children body

How to play : A player sits on the floor with leg to represent a creek stretching over the floor. The others pretend to be a tiger line up in a queue to leap the creek (leg). There is then another leg puts on the leg (creek) that is lying to represent a second layer. The tigers jump over the creek. Then there's a hand put on the legs (creek) to create a third layer. The tigers then have to leap the creek again. The tiger keeps doing this until someone (a tiger) cannot jump over the creek, at this point that tigers will become the new creek. Layers are made with body points until the highest layer being the bend over body of the last player poster.

Benefit : Children get exercise, and agility training, fun and money saving.

8. Ti Chab (Humming and tagging)

History Background : It's origins in Indonesia and was assigned as a sport in the 13th Asian Game.

Number of players : Multiple players

Equipment : a wide concrete field

How to play : Draw two squares parallel. Players are then divided into two teams. Both teams have their own side. The first team sends a player to attack the opponent trying to touch then escape to their own side. While the player attacks, the other players need to hold their breath with word "Tee" throughout until returning to their side. The team that is attacked tries to catch the player attacking. If the player attack can escape their own side, the player that is touched becomes a captive of the other teams. If all team members are captured, this means that team has lost.

The lyrics : The word "Tee" with as long as possible sound.

Benefits : Children get exercise, agility training, fun, and maintain a good relations with other children.

9. Mak Keb (Jackstones)

Number of players : No less than 2 players

Equipment : 5 small round rocks

How to play :

- 1) Hold 5 small round rocks and throw them to the floor.
- 2) Take a rock and toss it up. Then pick a rock from the floor with a same hand while trying to catch the rock that was tossed up before it falls to the floor.
- 3) Keep doing this until you pickup all rocks from the floor.
- 4) Next, toss a rock up, and try to pick 2 rocks this time from the floor. Keep doing this until picking up 4 rocks in one go. The final round, you toss all rocks up on the back your hand and collect of them without dropping any on the floor. If a player cannot do this then changes to another player and starts all events again.

Benefits : The children get visual mode training, and fun.

10. E-Tak

Number of players : No less than 2 players

Equipment : Lots tamarind grain and cardboard or paper

How to play : Draw a circle and lay lots of the tamarind seed in a circle. Then create a spoon from cardboard to pick the tamarind seed up without touching any other tamarind seeds. If you pick the tamarind seed and touch any other tamarind seeds, you then have to change to the next player. After pick up all the tamarind seeds up, the one who has the most tamarind seeds is the winner.

Benefits : The children get fun, and co-ordination training, visual mode training. They can use natural products to create their toys.

11. Lor Tog

Number of players : No less than 2 players

Equipment : a coin or a circle shaped object.

How to play : Throw the coins as close as a line possible. The player whose coin is the closest to the line can throw to a second coin to touch another players' coin. If you can touch the coin, then you are the winner. The winner can flick the losers' knee (not too hard).

Benefits : The children are enjoyable and they get precision training. (Don't gamble with a coin)

12. Pao Ying Choop (Rock paper scissors)

Number of players : Multiple players

How to play : Players hide their hand behind their back, then everyone says "Pao Ying Choop". After which the hand are held out with rock, paper or scissors. The rock beats scissors; scissors beat paper; and paper beats rock. The player who wins stops playing. The others keep playing until only one remains.

The lyrics : Pao Ying Choop

Benefits : Predicting the mind set of others.

13. Son Ha (Hide-and- seek)

Number of players : No less than 2 players

How to play : The players play the game "Pao Ying Choop" for finding a winner. The loser who then becomes the seeker closes their eyes and counts one to ten. Beginning hides and seeks when players hide in different places. And after count has finished, the seeker opens their eyes and seeks the hiders. When the seeker finds a player who's hidden, the seeker has to say "Pong". The seeker has to seek all players out. The player who is found first becomes the next seeker to find the hiders.

Benefits : Enjoyable.

14. Pao Hob (Blowing a rubber band)

Number of players : No less than 2 players

Equipment : rubber bands

How to play : Each player puts a rubber band on the floor. The first player blows their rubber band once to move the band closer to the opponents' band. Then next player takes their turn to blow their band. Keep doing this until someone's band overlaps another. The player who can blow the band on top of an opponent is the winner. The band of the loser is taken by the winner. The loser is also flicked on the knee.

Benefit : Enjoyable and sportsmanship.

Other children's games are played to the point these games become a cultural game. However, children may forget these games, when they grow up and so they should be preserved in memory.

Adult's Traditional Games

Thai, Laotian, Mon, and Chinese cultures are blended in Samut Prakan province in which most populations are Thai. The funny games are unique about local beliefs, and Buddhist principles as follows:

1. Saba Mon (a game of Mon culture)

When Mons immigrated to Thailand, a group settled down to Pak Gred district. Another group is ordered by the King Rama 2 to move from Prathum Thani to Pak Lud or Nakorn Khaun Khan or Pra Pradaeng now. Mons bring their own traditions and cultures to Samut Prakan including Saba Mon game on Songkran day. In Songkran festival, Pra Pradaeng holds the great festival which brings together both Thai and Mon cultures.

The purpose of Saba Mon game is for young men and women to meet. The game is played on the festivals. In the past, there was no theater, so youngsters together with their parents come to the temple and meet each other under controlling of their parents. It is considered that they start well to learn each other to be a couple in the future.

2. Bon Saba (Bon is a place to play Saba)

In evening, men from other villages go to meet women of other villages at Bon Saba. They don't want to meet the women in the same village because they know each other. When the men come to Bon Saba, they talk to the owner of Bon Saba who holds the game in his / her own home. Bon Saba is a flat area under the house which raises the floor up. A square stable is made of four pieces of thin wood with 4 meters of width and 5 meters of length for protecting "Look Saba" to go outside. The wooden stable is decorated beautifully. There are two parties for playing Saba which is divided by gender. There are 8 chairs for each party to sit. Each party sits opposite near the stable. A table and chairs are provided for guests; and a bowl of water and Kalamae (a sweet is made from sugar and powder) are served on the table.

Equipment :

"Look Saba" (a wooden flat circle) is the tool for men. It is made from wood which has 10 cm.-17.5 cm. of diameter with 1.15 cm. of thickness. A tool for women is called "Bea" which is made from buffalo horn or tusk or brass or metal. It looks like a coin which has 3.5 cm. – 5 cm. of diameter, but some "Bon Saba" has almost 8 cm. of diameter.

Players :

There are two parties of players which are men and women parties. The men wear the loincloth with unrolled edges, colorful shirt. The breast cloth is put on both shoulders. They wear a silver belt, socks, apply powder on their cheeks, and comb hair for impress the women. If the men wear impolite clothes and be rude, they don't get permission to play. The women should be gorgeous. They tie the hair in a bun and decorate with golden flowers, they also wear make-up. They wear sleeveless shirt, loincloth that is long enough to cover the feet, and breast cloth like Mon women.

The men negotiate with the owner of Bon Saba about how to play which women set the rules. There are two parties that are divided as men and women. Both parties have an equal number of players which men sit opposite of the women. All players have "Look Saba" to set in front of them. If "Look Saba" falls down, clay is used to be a base for setting it.

When the game start :

Each player sits in their own area which is opposite to another party. The party which is at the head of field (Bon) play first. The men start the game with throwing Look Saba to touch its women in front of him. The men have to throw it with general gestures according to the agreement with women. The men get the opportunity to talk with the women when asking to return “Look Saba” back if it doesn’t hit to “Look Saba” of women. The men should negotiate politely and pleasantly in general topics because there are many people looking at them including women’s parents. When the women are pleased, they give Look Saba back to the men for throwing again. Then the women turn to play like the men until all players play completely with all gestures. It is considered that it is one game or it is called “Nueng Maung” In brief, there are the same rules to play the game but some details are different in each village or Bon Saba such as the gestures in throwing. They play until midnight and then relax for having dinner which is prepared by women. They will agree to play more games depending on their agreement because they are going to go to the temple tomorrow morning. When they want to quit the game, the men have to say “Good bye”. They have to apologize for any rudeness or impoliteness towards the women.

Each village has similar general gestures as follows :

- Bon Ban Song Khanong (Bon is the place to play Saba (Saba is a snuffbox bean or you can use a flat round wood instead)

Each town has 9 methods to play Saba as follows:

1. Kin-Tenga player begins from putting “Look saba” on the instep and walk for 3 steps. Then toss or throw “Look Saba” to attack another’s team “Look saba”.
2. E-Yooa player begins from standing half “Mueng” or “Bon” and tosses or throws the “Look Saba” to attack another team’s “Look saba)
3. E-Ha-Red a player stands at the end of “Bon” and put the “Look saba” on toes. Then use another foot hold “Look saba” while walking 3 steps and kick “Look saba” to attack another team’s “Look saba”
4. Ha-Nerd-Ba a player puts “Look saba” inside “Mueng” and place the toes on it and kick it twice. After that, the player flicks it until it attacks another team’s “Look saba”.
5. Ha-Nerd-Poia player puts “Look saba” inside “Mueng” as same as Ha-Nerd-Ba method, and then kicks it 3 times.
6. E-Pay a player put “Look saba” on the instep and throws it to half “Mueng” or close to another team’s “Look saba”. Be careful of being offside “Mueng”. If “Look saba” doesn’t reach his/her partner. Then the player walks to his/her “Look saba” and use it to flick another team’s “Look saba”.
7. E-So a player puts “Look saba” on the ground, far away from another team around 3 meters. Then the player flicks “Look saba” with a finger to attack another team’s “Look saba”.
8. E-Nang-Pho a player puts “Look saba” on the ground as same as “E-So” method but further inside “Mueng” and use wedding finger to flick “Look saba”.
9. E-Gen a player puts “Look saba” at half “Mueng” and does the same as “E-Nang” method, but change to use a little finger to flick instead.

The players play all 9 methods. The team which finishes all method first will win and get “Mueng”.

- Bon Ban Dang

Each town has 17 methods to play Saba.

1. **Dong Deng**, a player starts to roll a Saba from the place they called “Mueng” (city), but the player has to be careful to not go over into woman’s base. The player walks directly to his partner and uses knee to kick Saba to hit players from another team.

2. **Kin-Teng**, a player puts “Saba” on his/her foot. Then walk from “Mueng” 3 steps and toss or throw it to hit another team.

3. **Tin-Teng**, a player puts “Saba” on instep and does the same with method 2.

4. **Ha-Nerd-Poi**, a player puts “Saba” in “Mueng” and then putstiptoes on it. Then kick it 3 times. The 3rd time the Saba should hit another team’s Saba.

5. **Ha-Nerd-Pon**, a player puts “Saba” on the floor in “Mueng” and does the same with method 4, but kicks 4 times and the 4th time “Saba” should hit another team’s Saba.

6. **E-Pe**, a player puts “Saba” on the instep and throws it to your partner. If misses the partner, the player will walk directly to the opposite team and uses his/her knee to kick “Saba” until it hits another team’s Saba.

7. **E-So**, a player puts a Saba on the floor in “Mueng” and kicks it to hit another team’s Saba. If it misses the partner, the player will walk directly to the opposite team and uses his/her knee to kick the Saba until it hits another team’s Saba.

8. **E-Ha-Yu**, a player puts a snuffbox bean on the instep and stands on the half of “Mueng”. Then put the foot on a Saba and swing your foot and toss it until the Saba hits another team’s Saba.

9. **Yord-Kaang**, a player walks to a Saba of another team and then moves his/her Saba to touch at the chin then let it down on to another team’s Saba.

10. **E-Ha-Red**, a player puts a Saba on the floor in “Mueng” area.

Then use toes to hold it and hops with one leg on to an opposite team and uses the Saba to attack another team’s Saba until fall down. If the player cannot reach another team or the Saba falls on the floor before reaching another team. The player will hop with one leg on back to “Mueng”.

11. **E-Pok**, a player uses his/her toes to hold a Saba and hops with one leg on to another team and touches another team’s Saba with his/her Saba between toes. Then hop with one leg on back.

12. **E-Mai-Mub**, a player walks 3 steps from “Mueng” while walking says Mai-Mub and hop with both feet together in front of another team. Then the player tosses a snuffbox bean.

13. **Tong-Gam**, a player walks 3 steps from “Mueng” and lifts one leg up and rolls a Saba hit another team’s Saba.

14. **Po-Poi-A-Len**, a player puts a Saba only half “Mueng”. Then flick the Saba to hit another team’s Saba within 3 attempts.

15. **Mai-Ha-Grem (Rolling and catching)**, a player rolls a Saba from “Mueng” to another team’s Saba and runs after it. Then flick a Saba to hit his/her partner.

16. **Mai-Lon (Rolling a Saba)**, a player rolls a Saba from “Mueng” to another team’s “Mueng” and hit his/her partner’s Saba and do not need to do method 17.

17. **E-Gen**, a player sits opposite with his/her partner and puts a Saba on the floor, far away approximately 50 cm. Next, use a little finger to flick the Saba to hit another team’s Saba.

After playing all 17 methods means 1 “Mueng” and which teams finish first will win. The winning team starts to play a new game or stop playing game, depending on negotiation. Sometimes they can play until the morning next day.

Moreover, other Bons (places to play Saba) still have many methods as follows:

- **Bon Ban Teua (Teua Village)**, 17 methods are played in this village as follows: Kin-Teng, E-Pok, E-Tui-Roop, E-Tui-Ra, E-Pae, E-Ha-Aui, E-Buh-Toi, E-Gen, E-Mai-Mab, E-Nang-Toi-Ba, E-Nang-Toi-Mua, E-Mai-Paad, E-Mai-Lon, and E-Long-Derng.

- **Ban Way-Ha-Rao (Way-Ha-Rao Village)**, 12 methods are played here like: Kin-Teng, Mai-Ha-Grem (Rolling and catching), E-ChomChao, E-Nang, E-Jang-Ha-Yu, E-Nang-Bpo, E-Pok, E-Ha-Red, E-Ha-Mub-Jang-Gom,

E-Yea-Jang-Mang, E-Mai-Paad, and A-Long-Deng.

- **Ban Sae and Ban Ta-Lard (Sae and Ta-Lard villages)**, there are 15 methods in each of these villages as follows: Kin-Teng, E-Ha-Yu, Ha-Nerd-Ba, A-Nerd-Poi, E-Pae-Jang-Mua, E-So, E-Nang-Ba, E-Mum-Mub, E-Tang-Gem, E-Mai-Lon, E-Mai-Paad, E-Gen, and A-Long-Deng.

- **Bon Ban Ta (A place at Ta village for playing Sabaa)**, there are 12 methods as follows: Kin-Teng, E-So, E-Ha-Boo, E-Ha-Maang (Touching Saba at chin and dropit), E-Ha-Red, E-Mai-Ha-Grem, E-Mai-Ba, E-Ha-Up, E-Tong-Gem, E-Mai-Lod, E-Mai-Paad, and A-Long-Deng.

- **Bon Ban Chiang Mai (A place at Chiang Mai village for playing Saba)**, there are 12 methods to play Saba in this village as follows: Kin-Teng, Kae-Keng, E-Ha-Red, E-Ma-Nao, E-Pa-Reuk (Ma-Ngua) a player rolls a Saba to hit his/her partner's snuffbox bean 3 times., E-Mai-Lon, E-Tong-Gem, E-Pup(once time), E-Ka-Wing (Spinning), E-Mod-Jeng (E-Ta-Toom), and A-Long-Deng (Throw a Saba to hit his/her partner's Saba and a person who tosses called "Thrower".) Which team does all 12 methods first means they get "Chom Muang" (Chom City).

You can see Saba Mon game on Songkran festival at Prapradaeng district where you can see many Bons (Places for playing Saba). You can ask for more information at Prapradaeng Culture Center or Prapradaeng Educational Office.

3. Saba Toi (Snuffbox bean tossing game)

Saba Toi is game for men on Songkran festival in Prapradaeng district and can be seen at Songtamworawiharn Temple. It is different from Saba Mon (Mon's snuffbox bean tossing game) at Saba Toi is only for men and it is also strong and accurate competition of Saba tossing. Thus, there is no searching for women in this game.

The location used for Saba Toi, is a hard and smooth courtyard without any obstacles. The courtyard has 3-4 meters width and is 30-40 meters long. The sides of courtyard are blocked with wood; size of wood is 8 inches for protecting the audiences from getting hit by the Saba.

The courtyard is divided into 3 spans; firstly, 20 meters span is for junior groups; secondly, 24 meters span is for middle aged groups; and lastly, 30 meters span is for senior groups. Lime is used to make a line in the middle of the courtyard, another line to half of the courtyard, other 3 spans, and make positions for setting down Saba for both teams.

There are 2 types of "Saba" used, Look Saba Tang, is a flat round wood. It is 6 centimeters diameter and 3.5 centimeters thick. Ten of them is used, Look Saba Toi is made from a hardwood which is not easily broken while tossing it. It will be strongly attacked on the ground. The difference of Look Saba Toi to "Look Saba Tang" is the angles are smooth and on the top is drilled until it embosses and in the middle has a hole which is big enough to put the thumb inside. Six of Look Saba Toi is used.

How to play : Players from 2 teams set Look Saba in rhombus shape and set 3 of them on the line in the middle. Each Saba has 30 centimeters distance and other 2 are set on the left and right. The first team starts to toss their Saba to the opposite team's Saba and try to hit all of them down.

If the player tosses and makes 3 of them in the middle fall down, will get 1 score for each falling down. On the left side can make 2 scores. All total is 7 scores for 1 game. The players will toss all 6 Sabas they have got. Then another team takes turn by doing the same rule. Each team does it twice and then swaps the side. Thus, they will toss 24 Sabas. That is why Saba Toi game players are using a lot of energy and need to be accurate. However, mistakes we sometimes made when the Saba is thrown away to the audiences instead.

The competition Saba game is arranged at Songtamworawiharn Temple during Songkran festival. There are various rewards for winners, such as a fan, electrical rice cooker and so on. Interesting people can see Mon Saba playing there and appropriate Mon dressing style is required.

4. Saba Thai (Thai Saba game)

Saba Thai is in some local area of Samutprakarn province. The way of playing, tossing and the name of the methods are same as Saba Mon. The only difference it is not popular and almost has not been seen anywhere. However, at Bang Phli district, Council of Cultural Affairs of Bang Phli tries to resurrect it to become popular again.

5. Ta-Yae Mon (Thai-Mon singing performance)

Arts bring heart out of sadness Release distress in the world
Admire prosperity cause of happiness in mind Will become healthy

According to the poem, it can be seen as all kinds of arts: Fine arts, Architecture, Music, Dancing arts and so on. The belief is all kinds of arts can train people's minds to become calm, peaceful and gentle. Moreover, arts are also presented as prosperity of country in each period. Some arts can still be seen nowadays.

Ta-Yae is the name of Thai song, Ta-Yae Sam Chan (3 levels of Ta-Yae) means a song for chorus in Thai gamelan grand orchestra. Ta-Yae Mon is kind of arts of Thai-Mon. It is the singing with musical instrument.

The performance is similar with Thai antiphonal singing. Performers are divided into 2 teams; men and women. Each pair consists of a man and a woman and in the performance should have at least 2 pairs. The lyric is about flirting between men and women. Before the performance day, a moderator will invite Ta-Yam Mon performers from other towns to attend the performance. At the beginning, a man who is the lead singer of the band starts singing and uses popular rhythms, for example Hong-Fha-Ra-Man band uses rhythm of Suraphon Sombutchalern's song, but lyrics are in Mon language. After that, the singer will sing Wai Kru song (Paying respect teacher song). Other performers will be choruses, clapping to make rhythm until the end of the performance. Next, the first pair of male and female performers starts singing with kind of flirting lyrics. Second pair can begin to sing when the first pair finished and continue until every pair sings. While performers are singing, they are also dancing at the same time.

Dressing

Men dress up like Mon men; wear t-shirt with flower print. The scarf is used and the edges of a piece of it lean over backward. Moreover, they also wear flowers with 3 bunches of garlands on their ears on the left or right.

Women dress up like Mon women, Burmese women; wear a Mandarin collar shirt which can be long or short sleeved. They also wear a long dress that almost covers their feet. The scarf is used around the neck and the edges of a piece of it are always in front. Moreover, they wear a belt and tie their hair up.

Ta-Yae Mon musical instruments

Ta-Yae Mon musical instruments are Saw Duang (Treble fiddle), Saw Sam Sai (Three-stringed fiddle Class), Chakhe (a plucked zither), Mon drum, Khlui (a vertical duct flute), Ching (finger cymbals), Chap (a percussion instrument), Krap (Percussion instrument which comes in three varieties.), and Mong (Medium-sized haning bossed gong used in Thai ensembles).

Ta-Yae Mon performance is one cultural art of Thai-Mon which is inherited from Thai-Mon ancestors in the past to the present. It still can be seen from some Thai-Mon's new generation. However, rhythm has been changed according to the period of the time to make it interesting for audiences. Anyway, it is still unique in Mon language and strongly in Mon dressing style.

6. Joke or Pha Mee (Puzzleguessing game)

Puzzleguessing game has existed since the ancient time as the evidence appears in the stories, novels and literatures of many countries. Thailand also has a puzzleguessing game which appears in Ramayana (Thailand's national epic), Rachathirat (Ruler of empire) or even in the novels or joke tales; puzzle game also can be seen. For

example, Srithanonchai (A trickster of tales) in the tales it always has puzzle questions with spoonerism. Later on, puzzle game became popular among the people. Adults have puzzle guessing games for children to answer that also helps them improve their thinking. It usually begins with “Arai Aei” means “What am I?”. For instance, “I have four legs and a tail. I have no teeth. I can swim and dive underwater. I carry my house around me. What am I?”

In Samutprakarn province, puzzle guessing game is also played and called **Pha Mee** or **Joke**. The history of it is a Chinese people game in Thailand and then blazed around town in the east coast. Especially, in Samutprakarn, Chonburi province is where it usually can be seen playing in many occasions such as temple festival and funeral. Players for puzzle guessing games can be even monk or general people. It can be called Joke guessing which is applied from Thai puzzle and Chinese Pha Mee.

The word **Pha** means **solve/interpret** and **Mee** means **puzzle**. Thus, **Pha Mee** means puzzle solve/interpret which is different from original Thai puzzle guessing game. The original Thai puzzle guessing game; players can guess without any explanation, but Chinese Pha Mee, explanation needed in every answer. This expresses intelligent of both: the people who give a puzzle and people who interpret the puzzle.

Therefore, Pha Mee or Thai joke is not only different from Chinese puzzle guessing game in explanation way, but also in dictions which are usually the same syllable. Moreover, Pha Mee is created from words in idiom, proverb, adage, derivative, the combination of letters, interpreting words from message or literature and so on.

At Bang Bor district in Samutprakarn province, people usually play Pha Mee in many occasions : on Loy Krathong festival, Songkran festival and paying respect to Luang Pho Parn day. A famous host who has highly talented and experience to create puzzles is Mr. Weera Chamtui. He is a former director of Ban Ra-kard school in Samutprakarn province. The puzzles used is poem, such as Gaap-ya-nee 11 (A type of Thai poetry which consists of 11 syllables), Gaap-cha-mang (a type of Thai poetry which consists of 16 syllables), Kham Glon (poem), Sakawa (a verse form similar to poem), and Klong (a verse form which made use of tones as well as rhymes).

How to play Pha Mee, knowledge of players will be concerned. For example, guessers are common rural people and have knowledge in primary school level. In this case, Pha Mee will be easy puzzle type; most will be “What is...?” because difficult vocabulary and academic knowledge will be over their efficiency and that can ruin their pleasure.

The person who creates Pha Mee will hang white or color papers and they are long enough for writing puzzles. The letters should be big enough so it is clear to read. Then the puzzles are hung up. The players can choose which question they want to guess. The player chooses a puzzle, and then says “Hua Joke” and the created puzzle replies by blowing a whistle. The player guesses and then rings the bell. If the guessing is right that player will get the reward. In contrast, the guessing is wrong; the puzzle created will beat a drum. The puzzle papers used will be taken off and a new one will be replaced. Other people can help the player guessing. Thus, this kind of joke is fun because many people helping in puzzle guessing. Especially, the last puzzle left will be challenged to players and when they can guess the right answer, they will be so proud.

It can be seen the benefits of Pha Mee playing, which is benefit of both: player and audience. They can learn from new knowledge together from this guessing game.

The example of Joke guessing game: what is it type

This kind of joke will use only one word or one sentence. It is fun and players are interested in because it is easy to find to guess for example :

What school ?	
(Question)	(Answer)
What school...?	
is the way pass to Kha-non checking point	Mattayom Dan Samrong
has the scary tiger story telling	Bang Hua Seua
has plenty quality of damsel fish	Bang Bor

is the fortress to protect enemy's ship	Pom Nakharat
is the place to get its name from angel worship	Bang Phli
is considering of virtuous honor	Song Tham
is the seaside name which has never die	Had Ammara

The example of joke guessing game: Kham glon Sakkawa (A form of poetry)

(Question)	(Answer)
Sakkawa the station has the name	Aranyaprathet (Aranyaprathet station)
A very big bird you have seen	Nokkrajokthet (ostrich)
An edible pod of plant, sweet and sour	Makhamthet (Manila tamarind)
It is hidden under the ground	Manthet (sweet potato)
Things added to food to enhance the flavor	Kreuang Thet (seasoning)
Listen to it then you become sleepy	Fang Thet (listening to sermon)
Tasty and can be fried	Ma-keua-thet (tomato)
He/she is professional taking you to see things	Mak-ku-thet (guide)

It can be seen the above poetry ends with “Thet” in every sentence and each first sentence of every line is puzzle which created by host. The host has to be talented to create poetry and also can be puzzled at the same time. Thus, both have to have Thai language skill and general knowledge to guess the right answers.

Pha Mee puzzle: Thai alphabet modulation

Thai language has one of many rules, to put tone marks on word then meaning will change. Most of the time, Pha Mee puzzle to modulate Thai alphabet uses only words with “Mai Ek” (is pronounced with either a falling or a low tone), and “Mai Toh” (is pronounced with a falling tone or a high tone). According to examples of Pha Mee alphabet of Mr. Weera Chamtui, answer usually has mark tones with “Mai Ek” and “Mai Toh”.

Examples of Pha Mee puzzle: Thai alphabet modulation

(Question)	(Answer)
Example 1	
Word to use with young woman	sae
Ek Look for trouble	sàe
Toh Protecting	sâe
Hurry to modulate	

Answer for example 1 : These kinds of answers have meaning in dictionary as follows :

sae is a word which is used with young women, such as “sao sae”

sàe means look for trouble, such as “sàe ha rueng”

sâe is something to use for protecting mosquito or insect

Example 2

A house for specific purpose	hor
Ek stick, cover, wrap	hòr
Toh run very fast	hôr
Hurry to modulate	

Answer for example 1 : These kinds of answers have meaning in dictionary as follows:

hor	means a house which is used in specific purpose
hòr	means wrap or cover something with leaves or paper
hôr	means run very fast

Thai proverb Pha Mee puzzle

It is in poem pattern and answers are in Thai proverb.

Examples of Thai proverb Pha Mee puzzle

Example 1

Ten fingers are	all beautiful	(fingers)
Missing one hurts	damaged	(amputated)
Getting benefit from	someone	(receive)
Giving right wastefully	ensure	(ring)

Answer : looks at all answers from each sentences, then we will get a Thai proverb. That is “Fingers amputated receive ring” or “A man without fingers acquires a ring.” means a man gets something useless thing because he has no fingers to put the ring on.

Example 2

A place to keep opinion	guess	(head)
Not easy to collect all	a thousand thousand(million)	
Getting all asset	benefit	(receive)
Thing no need for	hairless	(comb)

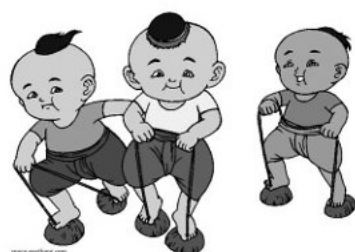
Answer : looks at all answers from each sentences, then we will get a Thai proverb. That is A bald man acquires a comb.” means a man gets useless thing because he has no any hair to comb.

Spoonerism of Pha Mee puzzle

Spoonerism is a verbal error in which a speaker accidentally transposes the initial sounds or letters of two or more words, often to humorous effect, as in the sentence you have hissed the mystery lectures ; accidentally spoken instead of the intended sentence you have missed the history lectures. Some words are impolite. The meaning of spoonerism in Pha Mee puzzle is the answer in pattern of vowels changing. Thus, player moves the vowel back, and then you know what that word is.

Example : Poem of spoonerism Pha Mee puzzle

rasao suay soot tong	so-pa	(rajanod – rodjana)
ra sat mee song kha	chop liang	(raga – raga)
ra tee tob krob pha	wong sanook	(ramnam – rammana)
ra gor gerd laew pieng	cheep sao sri song	(rako - roka)
ra wa dai suan sai khao	khom san	(wataen – waenta)
ra luang lab reo plan	heuak sin	(walay - wayla)
wa nop norm mor khor	tee taa yon hae	(watanan – wantana)
wa tor kham koie sin	yaem kha kai faeng	(wachang-wangcha)

การละเล่นพื้นบ้าน จังหวัดปราจีนบุรี *Thai Traditional Games in Prachinburi*

การละเล่นพื้นบ้านจังหวัดปราจีนบุรี

การละเล่นพื้นบ้าน เนื่องจากจังหวัดปราจีนบุรี เป็นจังหวัดทางภาคตะวันออกของประเทศไทย ทิศเหนือติดต่อกับ จังหวัดนครราชสีมา ทิศตะวันออกติดต่อกับจังหวัดสระแก้ว ทิศตะวันตกติดต่อกับจังหวัดนครนายก ทิศใต้ติดต่อกับจังหวัด ฉะเชิงเทรา สภาพการละเล่นพื้นบ้าน จึงมีลักษณะผสมผสานระหว่างภาคกลางและภาคอีสาน การละเล่นของทั้งเด็กและผู้ใหญ่มี อยู่หลายประเภท ทั้งที่เลิกเล่นกันไปแล้วและยังมีการเล่นอยู่ตามชนบททั่วไป ดังตัวอย่างต่อไปนี้

การละเล่นของเด็ก

การละเล่นของเด็กๆ ในจังหวัดปราจีนบุรี มีอยู่หลายอย่าง เช่น เดินกะลา มะพร้าว ตีจับ ปลาหมอดกถัง มอญซ่อนผ้า เดินขาหยั่งหรือเดินโลกแตก ตีจับ เล่นเบี้ย เล่นเตย หอยอดหลุม ลิงชิงหลัก ซ้อนเม็ล็ดมะขามหรือเม็ล็ดน้อยหน่า จำจิ้มเชือเปราะ ซึ่งจะขอยกตัวอย่างการละเล่นเพียงบางประเภท ดังนี้

๑. เดินกะลามะพร้าว

จัดเตรียมหากลามะพร้าวกันกลวงมา ๑ คู่ เช่น ควรเป็นกะลามะพร้าวพันธุ์ใหญ่ จึงจะใช้เดินได้สะดวก และ รับน้ำหนักของผู้เล่นได้ ใช้เชือกยาวประมาณ ๓ เมตร นำปลายเชือกทั้ง ๒ ข้าง ร้อยเข้ากับรูกลวงของกะลามะพร้าวข้างละอัน มัดปลายเชือกให้เป็นปมเพื่อไม่ให้เชือกหลุดจากกะลามะพร้าวได้ เมื่อจะเล่น ก็ขึ้นไปเหยียบกะลามะพร้าวโดยเชือกอยู่ในระหว่าง ข้างนิ้วหัวแม่เท้าและนิ้วชี้ มือก็ถือเชือกไว้พร้อมกับดึงให้ตึง แล้วเดินไปบนกะลานั้น ในงานรื่นเริงต่างๆ ของพื้นบ้านจะมีการแข่งขัน กันโดยกำหนดเส้นชัยให้มีระยะทางตามความต้องการของผู้จัดการแข่งขัน คู่แข่งขันจะเริ่มเดินบนกะลามะพร้าวพร้อมๆ กัน ตามสัญญาณ ใครเดินถึงเส้นชัยก่อนก็จะชนะ การแข่งขันจะแข่งครั้งละ ๑ คู่ หรือหลายคู่ก็ได้ การเดินกะลามะพร้าวนี้ ผู้ใหญ่ก็มี เล่นบ้างในเทศกาลต่าง ๆ ถ้าใครเดินได้นาน ถือว่าเป็นผู้มีสุขภาพแข็งแรง และเป็นการฝึกการทรงตัวด้วย

๒. การเดินขาหยั่ง หรือเดินโลกแตก

อุปกรณ์การเล่น คือ นำไม้ไผ่สีสุกที่มีตาแข็งแรง ขนาดตามความต้องการ นำมาลนไฟดัดให้ตรงจำนวน ๑ คู่ ตัดแต่งแขนงไม้ตรงข้อให้เรียบร้อย เหลือแขนงไว้ข้างละ ๑ แขนง ให้อยาวประมาณ ๓-๕ นิ้ว ไว้สำหรับเหยียบ โดยให้แขนงไผ่นี้ อยู่สูงจากพื้นตามแต่จะตกลงกัน เช่น สูงจากพื้น ๑-๒ คืบ สำหรับเด็กหรือคนที่ไม่ค่อยชำนาญ หรือให้มีความสูงจากพื้น ๒ ศอก หรือมากกว่านั้น สำหรับคนที่เล่นได้ชำนาญแล้ว เมื่อจะเล่นก็ใช้มือจับไม้ไผ่ข้างละ ๑ ลำ ขึ้นเหยียบบนแขนงไม้ข้างละเท้า แล้ว เดินไปโดยมีไม้ไผ่เป็นเสมือนเท้าของผู้เล่น เมื่อจะแข่งขันกัน ผู้จัดก็กำหนดคนนัดหมายคู่แข่งขัน และกำหนดเส้นเริ่มและเส้นชัยตาม ต้องการ ใครเดินได้เร็วถึงเส้นชัยก่อนก็จะชนะ การแข่งขันจะแข่งครั้งละ ๑ คู่ หรือหลายคู่ก็ได้ การเดินขาหยั่งนี้เล่นได้ทั้งเด็กและ ผู้ใหญ่ หากผู้เล่นเป็นเด็ก พ่อแม่ก็จะทำให้ขาหยั่งหรือไม้โลกแตก โดยใช้ไม้ ไผ่รวกที่แก่และแข็งแรง มีลำต้นขนาดที่เด็กสามารถ จับได้มั่นคง ความยาวนั้นเมื่อจับตั้งขึ้นควรให้สูงกว่าหัวเด็กประมาณ ๑ เมตร เจาะรูทางด้านโคนต้น แล้วทำลิ้มโดยใช้ไม้ไผ่ท่อน หัวที่เหลือติดอยู่กับกอไผ่ นำมาเหลาให้กลม ทำเป็นลิ้ม ขนาดพอดีกับรูที่เจาะไว้ ใช้ค้อนดกกลมเข้าไปในรูที่เจาะไว้ ก็จะได้ไม้ ขาหยั่งให้เด็กเล่นได้ สำหรับลิ้มที่ใช้เหยียบนั้น มีบางบ้านใช้หมุดเหล็กขนาดใหญ่ที่ไม่ได้ใช้งานแล้ว เช่น หมุดดอกลมอนรางรถไฟ นำมาทำเป็นลิ้มแทนก็ได้ การละเล่นนี้ผู้ใหญ่ก็มีเล่นกันบ้าง การละเล่นแบบนี้นอกจากจะสนุกสนานแล้วยังเป็นการส่งเสริมให้ผู้เล่น มีสุขภาพร่างกายแข็งแรง สามารถทรงตัวได้ดีอีกด้วย

๓. ตีจับ

การเล่นตีจับนี้ เด็กๆ นิยมเล่นกันมานานแล้ว และปัจจุบันก็ยังมีการเล่นกันอยู่ วิธีเล่นนั้น ผู้เล่นจะแบ่งเป็น ๒ ข้างๆ ละ ๔-๕ คน ใช้เท้าขีดเส้นแบ่งแดนกัน แต่ละฝ่ายยืนห่างจากเส้นแบ่งเขตประมาณ ๕-๑๐ วา แต่ละฝ่ายส่งตัวแทนมา เป่า-ยิง-จับ กันว่าฝ่ายใดจะเป็นฝ่ายเล่นก่อน ฝ่ายที่เป่า-ยิง-จับแพ่ จะต้องเป็นฝ่ายที่ต้องส่งตัวแทนออกไปก่อน โดยตั้งคนที่เส้น แบ่งเขต ผู้เล่นต้องสูดลมหายใจเข้าเต็มปอด แล้วเปล่งเสียงตี้.....พร้อมกับวิ่งไปแตะคนฝ่ายตรงข้าม และอย่าให้ถูกฝ่ายตรงข้ามจับ ตัวไว้ได้ ถ้าเสียงขาดหรือถูกจับตัวไว้ได้ก็ต้องเป็นเชลย ทั้ง ๒ ฝ่าย ผลัดกันส่งตัวแทนออกไปเล่นครั้งละ ๑ คน คนที่ออกไปต้อง พยายามช่วยเชลยที่ยืนอยู่ด้านหลังฝ่ายตรงข้าม โดยพยายามแตะถูกส่วนใดของร่างกายก็ได้ ซึ่งฝ่ายตรงข้ามก็จะพยายามกันไม่ให้

คนที่ส่งเสียงดี....วิ่งมาช่วยเคลยได้ เล่นผลัดกันไปเช่นนี้ จนกว่าฝ่ายใดจะหมดคนก่อน ก็ถือว่าฝ่ายนั้นแพ้ ต้อง “เอี้ย” ฝ่ายตรงข้าม คือ ให้ฝ่ายตรงข้ามชี้หลังจากจุดที่กำหนดจนถึงเส้นกลาง อนึ่งการส่งเสียงดี....นั้นอาจส่งเสียงอีกอย่างหนึ่งแทนก็ได้ คือ ปัดปากให้แน่นแล้วออกเสียง อึม.... การละเล่นนี้ทำให้เกิดความสนุกสนาน ได้ออกกำลังกาย ฝึกความว่องไว และสร้างความสามัคคีให้แก่หมู่คณะได้เป็นอย่างดี

๔. จำจ๊ะเขือเปราะ

ผู้เล่นมีได้ตั้งแต่ ๒ คนขึ้นไปโดยผู้เล่นนั่งล้อมกันเป็นวงกลม และคว่ำมือลงกลางวง ผู้เล่นคนหนึ่งเริ่มร้องเพลง และนับมือไปตามเพลง โดยนับมือละ ๑ พยางค์ ซึ่งจะร้องเพลง ดังนี้

จำจ๊ะเขือเปราะ	กระเทาะหน้าแว่น
พายเรือออกแอ่น	กระแทนตันกุ่ม
สาว ๆ หนู ๆ	อาบนํ้าท่าไหน
อาบนํ้าท่าวัด	เอาแป้งที่ไหนผัด
เอากระจกที่ไหนส่อง	เอี่ยม ๆ มอ ง
นกขุนทองร้องฮู้	

เมื่อพยางค์สุดท้าย คือ “ฮู้” หยุดที่มือใคร ให้คนนั้นชักมือออกเก็บไว้ข้างหลัง เล่นไปจนเหลือมือสุดท้าย และเจ้าของมือสุดท้ายเป็นผู้ชนะ ผู้ชนะก็จะติดมือผู้แพ้ทุกคน คนละ ๑ ครั้ง

๕. เล่นเบี้ย

การละเล่นชนิดนี้นิยมเล่นบนพื้นดินที่แน่นแข็ง แต่ผิวดินเป็นทรายหรือดินละเอียด มีผู้เล่น ๒ คน ผู้เล่นคนหนึ่งจะใช้เท้าลากเส้น

ผู้เล่นแต่ละคนจะต้องมีเบี้ยซึ่งอาจจะเป็นมาจากภาชนะดินเผาที่แตกแล้วนำมาแต่งขอบให้มีลักษณะค่อนข้างกลม หรือจะใช้เหรียญกลม ๆ ก็ได้ เมื่อจะเล่น ผู้เล่นยืนอยู่ตรงจุด ข แล้วโยนเบี้ยให้ใกล้จุด ค มากที่สุด แต่อย่าให้ถูกเส้น ถ้าถูกเส้นถือว่าตาย คนที่โยนเบี้ยได้ใกล้จุด ค มากกว่าจะได้เล่นก่อน โดยเริ่มกระโดดขาเดียวในบ้านที่ ๑ และที่ ๒ แล้วกระโดด ๒ ขา ในบ้านที่ ๓ ซึ่ง แบ่งเป็น ๒ ส่วน ซึ่งแต่ละส่วนเรียกว่าครึ่งบ้าน บ้านที่ ๔ ก็ลงได้ขาเดียว บ้านที่ ๕ ลงได้ ๒ ขา แล้วเอื้อมมือเก็บเบี้ยของตนแล้วกระโดดกลับหลังหัน กระโดดกลับออกมายังจุดเริ่มต้น เมื่อถึงจุดเริ่มต้นแล้วก็ถือว่าได้บ้าน ๑ บ้าน ก็จะใช้เท้าวางบนพื้นในบ้านที่ ๑ ให้สั้นเท่าอยู่กับที่ แล้วหมุนปลายเท้าให้เป็นวงกลม เป็นการท่าเครื่องหมายแสดงความเป็นเจ้าของบ้าน ผู้เล่นอีกคนหนึ่งจะไม่มีสิทธิ์เหยียบบ้านที่มีเจ้าของแล้ว ต้องกระโดดข้ามไป ระหว่างที่กระโดดไปแต่ละบ้านนั้นต้องอย่าให้เท้าเหยียบเส้น ถ้าเหยียบเส้นถือว่าตาย ต้องเปลี่ยนเป็นผู้เล่นอีกคนหนึ่ง ถ้าผู้เล่นคนแรกได้บ้านที่ ๑ แล้วก็โยนเบี้ยไปใหม่เหมือนครั้งแรก ถ้าใกล้จุด ค กว่า คนที่โยนไว้เมื่อครั้งก่อน ก็สามารถเล่นต่อไปได้ โดยกระโดดลง ๒ เท้าพร้อมกันที่บ้านของตนเอง บ้านอื่นๆ ก็กระโดดเหมือนครั้งแรก ถ้าผู้เล่นคนแรกเล่นได้โดยไม่ตาย ก็จะได้บ้านที่ ๒ เมื่อผู้เล่นอีกคนได้เล่น ก็จะเล่นยากขึ้น เพราะเหยียบบ้านของคนแรกไม่ได้ ต้องกระโดดข้ามครั้งเดียว ๒ บ้าน ใครได้บ้านมากกว่าหรือถ้าอีกคนยอมแพ้ เพราะไม่สามารถกระโดดข้ามหลายๆ บ้านได้ ก็จะถูกลงโทษ เรียกว่า “โดนแข็ง” คือ ฝ่ายแพ้นางมือแบไว้ ฝ่ายชนะก็จะใช้มือตีลงไปที่มือที่นางไว้วันนั้น จะตีกี่ทีก็ต้องดูจำนวนบ้านว่าผู้ชนะได้มากกว่ากี่บ้าน ถ้ามากกว่า ๑ บ้าน ก็เป็น ๑๐ ที

การเล่นเบี้ยนั้นก็มีอีกวิธีหนึ่ง ซึ่งเล่นได้ครั้งละ ๒-๓ คน โดยใช้เท้าหรือไม้ขีดเส้นเบี้ยที่บ้านที่ ๑ แล้วยืนขาเดียว เตะเบี้ยไล่ไปทุกบ้าน เตะไปเรื่อยๆ จนถึงบ้านที่ ๖ แล้วจึงยืน ๒ ขา วางเบี้ยไว้ที่บ้านที่ ๖ แล้วเตะเบี้ยไปยังบ้านเลขที่ ๗, ๘, ๙, ๑๐ โดยเตะไปให้ไกลที่สุดถ้ายังไม่พ้นบ้านที่ ๑๐ ก็กระโดดขาเดียวไปจนออกจากบ้านที่ ๑๐ การเตะเบี้ยนั้นต้องอย่าให้เท้าถูกเส้น หรืออย่าให้เบี้ยไปค้างอยู่บนเส้น ไม่เช่นนั้นจะถือว่าตาย ถ้าตายแล้วให้วางเบี้ยไว้ที่บ้านที่เตะไม่ผ่าน แล้วเปลี่ยนผู้เล่นใหม่ ผู้ใดเตะเบี้ยผ่านได้ทุกบ้านแล้วก็เดินสำรวจขนาดบ้านทุกบ้าน แล้วออกมา กลับตา เหยหน้า เริ่มเดินก้าวไปที่ละบ้าน พร้อมกับถามว่า “รอดมึรอด” หมายความว่า ก้าวผ่านไปโดยไม่เหยียบเส้นหรือไม่ หลงออกนอกบ้านใช่หรือไม่ ถ้าใช่ผู้เล่นคนอื่นๆ ก็จะตอบว่า “รอด” ถ้าเหยียบเส้นหรือก้าวออกนอกบ้าน ผู้เล่นคนอื่นๆ ก็จะตอบว่า “มึรอด” ผู้เล่นอยู่ก็ถือว่าตาย ต้องเปลี่ยนให้ผู้เล่นคนอื่นเล่นการหลับตาเดินเมื่อเดินไปถึงบ้านที่ ๕ ก็ล้มตาได้แล้วกลับตาเหยหน้าเดินต่อไปยังบ้านที่ ๖ จนถึง ๑๐ พร้อมกับร้องถามเหมือนเดิม เมื่อรอดทั้ง ๑๐ บ้านแล้วก็ถือว่าได้ ๑ บ้าน โดยท่าเครื่องหมายใดๆ ก็ได้ไว้ที่บ้านที่ ๑ เพื่อแสดงความเป็นเจ้าของ ผู้เล่นคนอื่นจะไม่มีสิทธิ์เหยียบบ้านนี้อีก ต้องโยนเบี้ยและกระโดดข้ามไป แต่ถ้าจะเหยียบก็ต้องเสียค่าเช่าโดยให้เจ้าของบ้านตี ๑ ที

แต่ถ้าเป็นเจ้าของบ้านบ้านจะเหยียบ ๒ เท้าได้ ใครได้บ้านมากที่สุดเป็นผู้ชนะ การเล่นแบบนี้ทำให้เด็กๆ ได้รับความสนุกสนาน เพลิดเพลินฝึกให้เด็กเป็นคนที่มีวินัย เพราะต้องปฏิบัติตามกติกาฝึกความเป็นผู้ช่างสังเกตและยังสร้างความสามัคคีในหมู่เด็ก ๆ อีกด้วย

๖. มอญซ่อนผ้า

การละเล่นมอญซ่อนผ้านี้มีการเล่นอยู่ทั่วไปนานมาแล้ว เล่นได้ทั้งชายและหญิง การเล่นนั้น ผู้เล่นจะนั่งล้อมวงกัน ประมาณ ๖-๗ คน หรือมากกว่าก็ได้ จะมีผู้เล่นคนหนึ่ง เรียกว่า “คนที่เป่า” ซึ่งจะถือผ้าเดินรอบๆ วง แล้วแอบซ่อนผ้าไว้ที่ด้านหลังคนใดคนหนึ่งที่เลือก ถ้าผู้ที่นำผ้ามาซ่อนไว้เดินครบรอบมาถึงแล้วคนที่ถูกซ่อนผ้าไว้ข้างหลังยังไม่รู้ตัวหรือความหาผ้าไม่พบ ก็จะถูกคนนำผ้ามาซ่อนหยิบผ้าที่ซ่อนมาตีกันคนที่ถูกตีก็จะวิ่งหนีไปรอบๆ วงแล้วกลับมาที่เดิม แต่ถ้าคนที่ถูกซ่อนรู้ตัว และพบผ้าก่อนก็จะหยิบผ้าที่อยู่ข้างหลังมาตีกันคนที่นั่งถัดไป คนที่ถูกตีก็ลุกขึ้นวิ่งหนีไปรอบๆ วง แล้วกลับมาที่เดิม คนที่เป็นครั้งแรกก็จะมานั่งแทนที่คนที่พบผ้าที่ตนไปซ่อนไว้ ระหว่างที่เล่นคนที่นั่งรอบวงก็จะปรบมือเป็นจังหวะ และร้องเพลงดังนี้

มอญซ่อนผ้า คู่กัดตายข้างหลัง
ไวโน่นไว้นี้ มันจะตีกันเธอ

(เพลงประกอบการเล่นมอญซ่อนผ้าในปัจจุบันจะถูกตัดให้เหลือเพียงเท่านี้ ทั้งๆ ที่แต่เดิมมีเนื้อเพลงมากกว่านี้ แต่ไม่ได้รับความนิยมร้องกันในปัจจุบัน)

การเล่นมอญซ่อนผ้านี้ช่วยให้ผู้เล่นมีความสนุกสนาน ได้ออกกำลังกาย ได้ฝึกการสังเกตและความว่องไวของประสาท ได้เป็นอย่างดี

การละเล่นของผู้ใหญ่

การละเล่นของผู้ใหญ่ในจังหวัดปราจีนบุรี ตั้งแต่เดิมมามีอยู่หลายอย่างได้แก่

๑. พายถ้ำน้ำมัน

จัดหาถ้ำน้ำมันเปล่าขนาด ๒๐๐ ลิตร ปิดฝาให้แน่นเพื่อป้องกันน้ำเข้าไปในถ้ำ ผู้สมัครเข้าแข่งขันต้องเตรียมพายมาคนละ ๑ เล่ม นำถ้ำน้ำมันลงในน้ำตรงจุดเริ่มต้น ผู้เข้าแข่งขันขึ้นขี่ถ้ำน้ำมันแล้วพายเข้าสู่เส้นชัย กำหนดระยะใกล้ไกลตามแต่ละตกลงกัน การละเล่นประเภทนี้จะแข่งขันได้ไม่เกินครั้งละ ๓ คู่ เพราะถ้ำน้ำมันถ้ำหนึ่งจะชนกัน ใครถึงเส้นชัยก่อนเป็นผู้ชนะ การละเล่นชนิดนี้มีผู้เล่นจะต้องมีการฝึกซ้อมพอสมควร และร่างกายต้องมีความแข็งแรงบึกบึนด้วย จึงจะสามารถเป็นฝ่ายชนะได้ง่าย เพราะถ้ำน้ำมันจะอยู่ตลอดเวลา ผู้แข่งขันจะตกจากถ้ำได้ง่าย ถ้าผู้ใดตกน้ำก็ขึ้นขี่ถ้ำพายต่อไปได้โดยไม่ผิดกติกา การพายถ้ำน้ำมันนี้ช่วยให้เกิดความสุขสนุกสนานทั้งผู้ชมและผู้เข้าแข่งขัน รวมทั้งฝึกความแข็งแรงอดทนของร่างกายของผู้เข้าแข่งขันด้วย

๒. รำพวน

การรำพวน มีการเล่นในอำเภอศรีมโหสถ และศรีมหาโพธิ โดยเฉพาะที่อำเภอศรีมโหสถจะมีการเล่นกันมาก เพราะอำเภอนี้มีชาวไทยพวนอาศัยอยู่เป็นจำนวนมากการรำพวนนี้จะเล่นตั้งแต่ ๓ คนขึ้นไป ส่วนมากจะมีชาย ๑ หญิง ๒ คน โดยฝ่ายชายจะเป็นคนให้จังหวะ ฝ่ายหญิงจะเป็นคนรำและร้อง เนื้อหาของเพลงมักจะเป็นเรื่องของความรัก เช่นเกี้ยวพา ต่อว่าหรือเป็นบทเพลงสอนใจต่างๆ ก็มี การละเล่นจะมีทุกฤดูกาล โดยเล่นในงานขัตติยคุณต่างๆ เช่น บวชนาค แต่งงาน สงกรานต์ ปีใหม่หรือแล้วแต่เจ้าภาพจะประสงค์ให้มีการละเล่นนี้

๓. การเล่นเข้าผี

การเล่นเข้าผีมีเล่นกันในช่วงเทศกาลตรุษสงกรานต์การเล่นมีหลายประเภท แต่ละประเภทก็แต่งตัวหรือจัดหาเครื่องอุปกรณ์ต่าง ๆ กัน และบทร้องก็แตกต่างกัน พวกเข้าผีนี้นิยมกันมากก็มี ผีแม่ศรี ผีลุ่ม ผีปลา ผีเรือ ผีลิงลม

การเล่นนั้นจะเล่นในเวลากลางคืน พวกหนุ่มๆ ทั้งหลายก็พากันไปตามบ้านสาว ๆ หรือไปที่บ้านสาวที่ตนหมายตาเอาไว้ พวกสาว ๆ ก็จะพากันไปรวมกลุ่มกันที่บ้านหนึ่งบ้านใดที่เห็นว่าสถานที่เหมาะสม หรือมีบริเวณกว้างขวางพอแก่การเล่น การเล่นเข้าผีนั้นจะให้หนุ่มสาวก็ได้หรือบางประเภทก็ใช้เด็ก ส่วนผู้ที่ขับร้องก็คือพวกหนุ่ม ๆ สาว ๆ ผู้แก่ผู้เฒ่าที่มากดู ช่วยกันร้องเชิญผีตามต้องการ การเล่นเข้าผีทุกประเภท เวลาจะเล่นต้องใช้ผ้าผูกตาผู้ที่ให้ผีเข้าหรือทรงผีเสียก่อน แล้วก็หันหน้าไปทางทิศตะวันตกหรือทิศใต้

ผีแม่ศรี อุปกรณ์มีครกและสากตำข้าวหนึ่งชุด คือ ครกใบหนึ่ง สากตำข้าวสองอัน นำผู้ที่เข้าผี (ทรงผี) มาผูกตาแล้วคว่ำครกตำข้าวเอาสากตำข้าวมาทั้งสองอันวางที่พื้นดิน แต่ต้องตั้งฉากกับครกตำข้าว วางพาดสากให้ปลายข้างหนึ่งชี้ไปทางทิศตะวันตก นำผู้ที่ทรงผีแม่ศรีนั่งบนครก ให้เท้าเหยียบสากตำข้าว มือประนมพร้อมดอกไม้รูปเทียน และจะต้องมีพี่เลี้ยงจุดเทียนอีกพวกหนึ่งไปบอกเจ้าที่เจ้าทาง แล้วเชิญผีให้เข้าเพื่อที่จะร้องรำกันให้สนุก เมื่อเสร็จพิธีของพี่เลี้ยงแล้วพวกลูกคู่ก็เริ่มร้องเพลงดังนี้

แม่ศรีเอ๋ยแม่ศรีสาวสะ ยกมือไหว้พระ ว่าจะมีคนชม
ชนกวีเจ้าต่อ ขุนคอเจ้ากลม ชักผ้ามาห่ม ชมแม่ศรีเอ๋ย

ร้องดังนี้ซ้ำๆ จนกว่าผีจะเข้า คือ เริ่มเข้าที่มือก่อน มือจะค่อยๆ สั่น และสั่นขึ้นเรื่อยๆ จนกระทั่งพวกดอกไม้รูปเทียนแทบจะหล่น หรือบางทีก็หล่นลงเลย พวกร้องเพลงต้องคอยสังเกตดูว่าถ้ามือเริ่มสั่นเขาจะเปลี่ยนเพลงเป็นการร้องเชิญดังนี้

ผีลงแล้วไว้อย่า ผีลงแล้ววา เอาหนามพุดซาเกี่ยวหน้าผีตอง อ้ายหมากก็ซอ อ้ายพลูก็ซอ ยกเขียนหมากขันทอง มาลองเซ็ดหน้า ผีลงไม่ได้ไต่ไต่ไม่ลงมา ตาละลา

ผีสิงลม ผีประเภทนี้นิยมให้ผู้ชายเข้าผี เพราะว่าเวลาผีเข้าจะมีอาการเล่นต่างๆ คล้ายกับลิง หรือบางทีจะเป็นปายตามต้นไม้ตามกอไผ่ ฉะนั้นต้องมีพี่เลี้ยงสองสามคนเพื่อจะคอยดึงรั้งเอาไว้ เวลาจะเริ่มร้องเพลงจะต้องเอาผ้าขาวม้าหรือเชือกลำนเอวของผู้ที่จะเข้าสิงลมนั้นไว้ให้แน่น พี่เลี้ยงก็กระทำเช่นเดียวกับการเข้าแม่ศรี เสร็จแล้วเอาตัวผู้ที่เข้าสิงลมไปหมอบอยู่บนกันครกตำข้าว พี่เลี้ยงคอยรั้งเชือกไว้ แล้วร้องเพลงดังนี้

สิงลมเอ๋ย	มามอมข้าวพอง	เด็กน้อยทั้งสองมาตัดดอกจิก
เจ้าพระยานกพริก	เจ้าพระยานกเขก	เก็บเบ๊เก็บข้าวพระเจ้าสิงลม
หนมด้อมด้วยฟู	อ้ายแก้วหน้าหนู	เล่นซู้ท้ายวัด กระด่ายัดตัดตั้ง
เล่นหนังเวตี	ศาลาโรงผี	เล่ เล่ กะทุ้มปองๆ ๆ

ผีเรือ ผีประเภทนี้ จะใช้ไม้กระดานหนึ่งแผ่นให้ยาวพอจะเป็นเรือได้ แล้วก็ให้ผู้ที่จะเข้าผีถือพายไว้ หันหน้าไปทางทิศตะวันตก ใช้หลายคนก็ได้ แล้วก็พี่เลี้ยงร้องเพลงดังนี้

เชิญเอ๋ยเชิญลงเชิญเจ้าพ่อแปดทิศ องค์ไหนศักดิ์สิทธิ์ ให้เนรมิตลงมา
ผ้าแดงห้อยหู สีชมพูห้อยบ่าเชิญลงนาวา เจ้าคนสวยเอ๋ย

ผีสุม ผู้ที่จะเข้าผี ต้องมีผ้าผูกตา แล้วก็ถือสุมสำหรับสุมปลา นั่งบนกันครก หันหน้าไปทางทิศตะวันตก มีพี่เลี้ยงกระทำเหมือนเล่นเข้าผีแม่ศรีแล้วร้องเพลงดังนี้

ผีสุมเอ๋ย จะสุมในห้วย หรือจะสุมในหนอง ได้ปลาเต็มข้อง เรียกแม่เฮ้วๆ

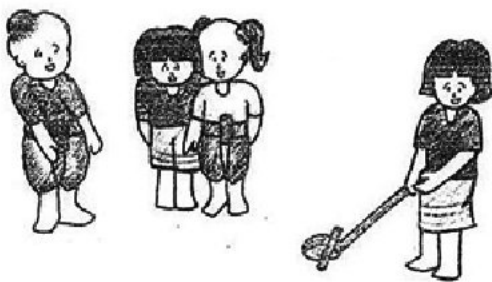
อนึ่ง การเล่นเข้าผีทุกประเภท เวลาเข้าผีแล้ว พี่เลี้ยงจะเป็นผู้มีบทบาทมาก คือ จะคอยพูดชักถามผีทุกประเภทที่มานั้นว่ามาทำอะไร มาจากไหน ชื่ออะไร ชอบให้พวกขับร้องได้ร้องเพลงอะไรจึงจะชอบ จึงจะรำสว้ย เล่นกันเช่นนี้เรื่อยๆ ไป จนกว่าจะเลิก และเวลาจะเลิกก็จะขอให้ผู้เฒ่าผู้แก่ได้ทำนํ้ามนต์ประพรมให้ เพื่อเชิญผีออก

๔. ไม้หีม หรือไม้จ่า

การเล่นประเภทนี้ เล่นกันเฉพาะในเทศกาลตรุษและสงกรานต์ซึ่งเป็นการเล่นที่เรียกชื่อได้ทั้งสองอย่าง การที่เรียกไม้หีม ก็เพราะว่ามีการออกเสียงหีมออกมามากๆ เมื่อเวลาฝ่ายใดที่แพ้ และที่เรียกว่า ไม้จ่า ก็ได้ เนื่องจากว่าเวลาเล่นเครื่องเล่นจะต้องมีไม้วางไว้แล้วอีกฝ่ายหนึ่งก็โยนไม้อีกชิ้นหนึ่งให้มาโดยไม้ของอีกฝ่ายหนึ่ง กิริยาที่โยนมาโดนกันนั้น เรียกว่า “จ่า” เหมือนกันหยอดหลุม ถ้าเบียดันหนึ่งไปโดนอีกอันหนึ่งเราเรียกว่า “จ่า” จึงเรียกว่าไม้จ่าก็ได้

เครื่องประกอบการเล่นประเภทนี้ ประกอบด้วยไม้ ๒ ท่อน ขนาดประมาณหัวแม่มือของผู้ใหญ่ อันหนึ่งยาวประมาณหนึ่งแขน อีกอันหนึ่งยาวประมาณหนึ่งคืบ อันยาวเรียกว่า “แม่ไม้” อันสั้นเรียกว่า “ลูกไม้” ผู้เล่นแบ่งออกเป็นสองพวก

ไม่จำกัดจำนวน มีฝ่ายหญิงและฝ่ายชาย ส่วนสถานที่เล่นอาจจะเล่นที่บริเวณวัดหลังจากทำบุญกุศลแล้ว หรือจะเป็นบ้านของฝ่ายหญิงฝ่ายชายคนใดที่มีบริเวณกว้างหรือจะตามท้องนา ริมหลังบ้าน ซึ่งมีพื้นที่โล่งแจ้งก็ได้

ที่มาของภาพ : www.baanjomut.com

วิธีเล่น คือ แบ่งฝ่ายหญิงชาย ใครจะเป็นผู้เล่นก่อนอยู่ที่การตกลงกัน ส่วนมากมักจะเป็นฝ่ายหญิงก่อน เวลาเล่นจะต้องขุดหลุมให้ยาวประมาณสิบเศษ ลึกประมาณ ๓ นิ้วมือ อันดับแรกจะเริ่ม “อีคู่ย” ก่อน คือผู้เล่นจะนำเอาไม้ท่อนสั้นวางขวางหลุมที่ขุดแล้วเอาไม้ท่อนยาวคู่ยหรือฟุ่ยให้ไม้ท่อนสั้นนั้นกระเด็นไปไกล ๆ เพื่อว่าอีกฝ่ายหนึ่งจะได้โยนกลับมาไม่ถูกแม่ไม้ ซึ่งทางฝ่ายคู่ยจะวางแม่ไม้ในทำนองเดียวกับวางลูกไม้ที่คู่ยไปตอนแรก ถ้าหากฝ่ายตรงข้ามโยนลูกไม้มาถูกแม่ไม้ ก็หมายความว่า ผู้นั้นตายหรือหมดสิทธิ์เล่น ถ้าสมมุติว่าไม่ตาย ก็จะเล่นต่อไป ผู้เล่นจะทำดอกกะดั่งหรือเดาะกะดั่ง คือ การเอาลูกไม้กับแม่ไม้วางพาดกันแบบไม้กางเขน แล้วโยนขึ้นตีให้ลูกไม้กระเด็นไปไกล แล้วผู้เล่นค่อยตีลูกไม้ที่อีกฝ่ายหนึ่งโยนมา ถ้าตีไม่ถูกลูกไม้มาตกที่หลุม ผู้เล่นก็ตายหรือหมดสิทธิ์เล่น ถ้าตีได้ลูกไม้กระเด็นไปไกลเพียงใดก็ได้แล้วแต่ ผู้เล่นจะใช้แม่ไม้วัดระยะทางจากหลุมตรงไปยังลูกไม้ แล้วนับรวมทั้งหมดว่าได้กี่ไม้ คือใช้แม่ไม้เป็นมาตรในการวัด แต่ที่นิยมกันมากก็ต้องให้ได้สิบไม้ การที่จะทำให้ได้สิบไม้นั้น บางครั้งก็ทำหนเดียวแต่บางครั้งก็ต้องทำซ้ำๆ หลายหนจึงจะได้ และการวัดนั้นก็ต้องคอยเฝ้าระวังเอาเปรียบกัน เช่น ลูกไม้อยู่ห่างจากหลุมจริงๆ เพียงสามไม้แต่พวกเล่นก็จะพยายามวัดให้เป็นสี่หรือห้าไม้ โดยย่นระยะการวัดไม่ให้เต็มไม้ หรืออาจจะวัดโค้งไปมาแล้วแต่กลวิธีของหนุ่มๆ สาวๆ ซึ่งจะวัดโค้งหรือไม้โค้งไม่ค่อยถือเป็นเหตุสำคัญ หนุ่มสาวเขาถือว่าได้อยู่คู่ผูกพันใกล้ๆ โดยเฉพาะพวกที่ชอบพอกันอยู่แล้วก็พอใจ เมื่อครบสิบไม้แล้วก็จะเริ่มทำต่อไปอีก คือ “อีเดาะ” หรือ “กะเดาะ” เฉยๆ คือการเอาลูกไม้กับแม่ไม้มาเดาะแบบไม้ตีปอง พยายามทำให้ได้หลายๆ ครั้ง เดาะได้กี่ครั้ง ก็จะตีลูกไม้นั้นไปเท่ากับจำนวนที่เดาะเอาไว้ เพื่อให้อีกฝ่ายหนึ่งหุ้มพาลูกไม้กลับมาที่หลุม การเล่นเกมนี้เล่นได้แต่ในเวลากลางวันหรือในตอนเย็นๆ เท่านั้น ในขณะที่ฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดตีลูกไม้ให้อีกฝ่ายหนึ่งหุ้ม หนุ่มสาวก็จะเดินตามกันไปทั้งหมด ซึ่งเป็นโอกาสที่จะคุยทำความรู้จักมักคุ้น หรือฝากรักกันแล้วแต่จังหวะหรือบางครั้งผู้ที่แพ้คือผู้ที่ถูกหุ้ม จะต้องให้ของอีกฝ่ายหนึ่ง อาจจะให้เฉยๆ หรือเอาคืนในตอนเลิกเล่นแล้วก็ได้

๕. การเล่นเกม

การเล่นเกมนี้ จะเล่นในเทศกาลตรุษและสงกรานต์ สถานที่เล่นอาจจะเป็นที่วัดหรือที่บ้านใดบ้านหนึ่งที่มีพื้นที่กว้างขวางพอสมควร การเล่นเกมนี้จะเล่นต่อเนื่องจากตรุษไปจนกระทั่งสงกรานต์ก็ได้ แล้วแต่ว่าผู้เล่นจะเล่นหรือไม่ การเล่นเกมนี้ต้องมีสองฝ่าย คือ ฝ่ายชายและฝ่ายหญิง ฝ่ายชายส่วนมากจะเป็นหนุ่มต่างถิ่นไปเล่น เช่น หนุ่มชาวบ้านนี้ก็เปลี่ยนไปเล่นกับสาวๆ หมู่บ้านอื่น และอีกประการหนึ่งคู่รักหรือคู่หมายของใครก็จะไปเล่นตามที่ตนหมายปองไว้ เครื่องประกอบการเล่นก็มีลูกสะบ้า (คือ ลูกของต้นสะบ้า มีลักษณะกลม) ถ้าไม่มีลูกสะบ้าจริง ก็จะใช้ไม้กระดานกลิ้งให้กลมมาเล่น การเล่นเกมนี้แบ่งเป็นสองฝ่าย คือ ฝ่ายชายและฝ่ายหญิง ข้างละห้าคน ถ้ามีคนมากๆ ก็จัดเป็นหลายทีมหรืออาจจะผลัดเปลี่ยนกันเมื่อจบเกมแล้ว เวลาเล่น จะใช้ลูกสะบ้าตั้งเป็นรูปเรือบิน คือตั้งสะบ้าสามลูกเป็นตัวเรือบิน และอีกสองลูกเป็นปีก ตั้งให้ระยะห่างกันหนึ่งศอก และกลุ่มของฝ่ายชายและฝ่ายหญิงอยู่ห่างกันพอที่จะโยนทอดถึง แต่ละข้างต้องโยนทอดให้ลูกสะบ้าล้มให้หมด แต่ละฝ่ายต้องทำความตกลงกันว่า จะคู่กับใคร เวลาโยนทอดก็โยนทอดให้ลูกคู่ของตน แต่ถ้าโยนทอดคู่ใดไม่ถูก ก็ให้เพื่อนร่วมทีมช่วยโยนจนทอดหมด ถ้าหากว่าเพื่อนก็โยนทอดไม่ถูกอีก ก็ให้เริ่มคันใหม่ แต่ถ้าฝ่ายใดถูกอีกฝ่ายหนึ่งโยนทอดหมดก็ถือว่าแพ้ต้องเสียขอให้แก่ฝ่ายโยนทอดคนละหนึ่งอย่าง แล้วแต่จะตกลงกันว่าให้อะไร เล่นเช่นนี้เรื่อย ๆ ไป จนผลสุดท้ายเวลาเลิก ทางฝ่ายชายและฝ่ายหญิงก็จะนำของมาคืนซึ่งกันและกัน หรือถ้าคู่ใดชอบพอรักใคร่กัน ก็อาจจะทำให้เลยเพื่อเป็นที่ระลึก หรือในบางครั้งทางฝ่ายแพ้จะต้องพากันออกมากราบให้ฝ่ายชนะเป็นผู้ร้องเพลงให้และดบมือเป็นจังหวะ

๖. การเล่นช่วงรำ

การเล่นช่วงรำทางราชการเรียกว่า **ช่วงชัยรำ** ชาวบ้านเรียกว่า **ช่วงรำ** หรือ **ลูกช่วง** ก็ได้ ที่เรียกว่าลูกช่วงนี้อาจหมายถึงลูกโยน ซึ่งเขาใช้ผ้าขาวม้าบางหรือผ้าอะไรก็ได้ที่เป็นสี่เหลี่ยมผืนผ้า เอาปลายข้างหนึ่งบิดรวมกันให้เป็นเกลียว เสริมแล้วเอาปลายอีกข้างหนึ่งที่คล้องม้วนรวมกันให้เป็นก้อนกลมก่อนหรือมัดให้แน่นเป็นลูกเพราะต้องใช้โยนหรือขว้างกัน ส่วนที่เรียกว่า **ช่วงรำ** นั้น เพราะหมายถึงการเล่นโยนลูกช่วงเสร็จแล้ว ผู้แพ้ต้องถูกปรับให้เป็นผู้รำ

ช่วงรำ เป็นการละเล่นพื้นบ้าน นิยมเล่นกันในเทศกาลสงกรานต์ สถานที่เล่นก็คือที่ลานวัด ในวันสงกรานต์เมื่อหนุ่ม ๆ สาว ๆ ทำบุญตักบาตรกันเรียบร้อยแล้วในช่วงเช้า ก็นัดแนะกันเล่นเพื่อหาความสนุกสนานรื่นเริง ก่อนที่จะถึงเวลาเลี้ยงพระเพลและสงฆ์น้ำพระต่อในตอนบ่าย และก็ต่อด้วยการก่อพระเจดีย์ทรายในตอนเย็น ตลอดจนถึงจะได้ดูได้ร่วมแสดงการเล่นในตอนค่ำคืนอีกด้วย เป็นการเล่นระหว่างชายหญิง โดยให้มีจำนวนที่เท่ากัน แต่โดยมากไม่ต่ำกว่าข้างละ ๕ คน จากนั้นก็จัดทำลูกช่วงขึ้น ซึ่งที่จริงใช้เพียงเป็นสื่อในการเล่นให้สนุกเท่านั้น แล้วก็มาแบ่งเขตแดนและเลือกข้างกันด้วยการปั้นเปาะหรือเปา-ยิง-จูบ เมื่อเลือกข้างได้แล้วก็กำหนดขีดเส้นกั้นกลางเขตแดนและกำหนดเส้นเขตด้านหลังแต่ละฝ่ายไม่ให้หนีล้ำออกนอกเส้นด้วย

เมื่อเริ่มเล่นฝ่ายชายจะเป็นผู้โยนลูกช่วงไปยังฝ่ายหญิงก่อน ถ้าฝ่ายหญิงสามารถแย่งกันรับได้ก็จะต้องขว้างลูกช่วงนั้นเข้าไปในแดนฝ่ายชายหมายให้ถูกผู้ใดคนหนึ่ง ถ้าไม่ถูกก็ถึงตาที่จะต้องโยนลูกช่วงให้ชายรับบ้าง ข้างฝ่ายชายเมื่อรับแล้วก็ต้องรับลูกช่วงนั้นเข้าไปในแดนฝ่ายหญิงก็จะให้ถูกผู้ใดคนหนึ่งเช่นกัน ผลัดกันโยนไปโยนมาอย่างนี้จนกว่าจะได้ผู้แพ้ผู้ชนะ หากฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งถูกขว้างมาถูกต้องตัวมากกว่า ก็ถือว่าเป็นฝ่ายแพ้จะต้องถูกปรับให้รำ มีข้อแม้หรือกติกาอยู่ที่ว่า การวิ่งไปขว้างลูกช่วงนั้นจะวิ่งล้ำแดนเส้นกลางไม่ได้ และข้างฝ่ายที่จะต้องหลบลูกช่วงนั้นหรือจะหนีพ้นเส้นหลังแดนตัวเองไม่ได้เช่นกัน

การปรับรำนั้น ตามที่นิยมกัน มีอยู่ ๒ วิธี คือ

๑. ทั้งผู้ขว้างและผู้ถูกขว้างจะต้องออกมารำ โดยมีคนอื่น ๆ ล้อมวงกันเข้าร้องเพลงขับเป็นลูกคู่ แบบนี้ผู้รำก็จะ มีเพียง ๒ คน คือ ชายหญิงคู่ที่ขว้างและถูกขว้าง

๒. ปรับให้ข้างที่ถูกขว้างเป็นฝ่ายแพ้ ต้องรำทั้งคณะ โดยมีฝ่ายชนะล้อมวงกันเข้าเป็นผู้ร้องเพลง แบบนี้ผู้รำอาจจะ เป็นชายทั้งคณะหรือหญิงทั้งคณะก็ได้

๑๖. **เพลงระบำ** เป็นการละเล่นพื้นเมืองเก่าแก่ของชาวชนบท ซึ่งนิยมเล่นมากในจังหวัดปราจีนบุรี และนครนายก ในสมัยที่เพลงระบำกำลังได้รับความนิยมนั้น แม้แต่เด็ก ๆ ก็สามารถร้องกันได้ เพราะว่าได้ยินได้เห็นอยู่เป็นประจำ ซึ่งการเล่นเพลงระบำนี้เดิมทีจะเล่นกันในงานบวชนาค ทอดกฐินผ้าป่า คือ เล่นกันตามลานวัด แต่ละวงเล่นกันโดยมีหนุ่ม ๆ สาว ๆ ต่างหมู่บ้าน มาว่ากลอนเพลงระบำเกี่ยวกับการซักถามข้อความต่าง ๆ ซึ่งกันและกันต่อมาแพร่หลายไปเรื่อย ๆ จนกระทั่งมีผู้รวมคณะกันตั้งวงตระเวนไปเที่ยวแสดงรับค่าจ้างจากงานต่าง ๆ เช่น แต่งงาน ขึ้นบ้านใหม่ โกนจุก หรืองานศพ ผู้เล่นจะต้องมีฝ่ายชายและฝ่ายหญิงคอยช่วยกันร้อง ซึ่งไม่ต่ำกว่าข้างละ ๒ คน ไม่จำกัดจำนวนว่าจะเป็นเท่าไร แต่ส่วนมากก็ต้องมีหญิงและชายเท่า ๆ กัน แต่ถ้าเจ้าภาพว่าจ้างก็ต้องกำหนดว่าจะต้องเป็นฝ่ายละกี่คน การแต่งตัวก็แต่งง่าย ๆ ฝ่ายชายเรียกว่า “พ่อระบำ” ฝ่ายหญิงเรียกว่า “แม่ระบำ” แม่ระบำจะนุ่งโจงกระเบนห่มสไบเฉียงหรือสวมเสื้อแขนกระบอกผ้าคล้องคอ มีดอกไม้ทัดหู ประแป้งใส่น้ำอบไทย พ่อระบำก็นุ่งโจงกระเบนใส่เสื้อคอพวงมาลัย มีลายดอก มีผ้าขาวม้าคาดพุง ผ้าห้อยคอ ปลอ่ยชายให้หย่อนลงไปยังหลังทั้งสองข้าง ประแป้ง การเล่นก็มีท่วงท่าทุกแบบ คือ มีรัก โศก ตลก เกี้ยวเกี้ยว หรือบางทีจะเล่นเป็นเรื่องราว เช่น เวสสันดรชาดก พระอภัยมณี อิเหนา และถ้าเล่นเป็นเรื่องใด พ่อระบำและแม่ระบำก็จะแต่งตัวให้เข้ากับเรื่อง เช่น เวสสันดร พ่อระบำก็จะแต่งตัวเป็นชูชก คือ ทำเป็นคนแก่ มีหนวดเครา ทำหลังโก่ง เป็นต้น การเล่นเพลงระบำส่วนมากนิยมเล่นในเวลากลางคืน สถานที่เล่นจะยกพื้นเป็นเวทีหรือไม่ก็ได้ เวลาพ่อระบำและแม่ระบำร้องเพลงก็จะรำประกอบไปด้วย แต่ก่อนที่จะเล่นบทใดก็ตาม จะต้องมีการไหว้ครูเสียก่อนหรือที่เรียกว่ายกครู ต้องมีเหล้าขาว ดอกไม้ ธูปเทียน เงิน หมากรูด ยาเส้น ไล่พาน พ่อระบำหนึ่งพาน แม่ระบำหนึ่งพาน มีขันสำหรับทำนํ้ามนต์ด้วย เมื่อไหว้ครูเสร็จ พ่อระบำก็จะเริ่มร้องกลอนไหว้ครู ดังเช่น

ยกมือสองข้าง	ขึ้นวางเหนือผม
พระไตรสรณคม	คุ้มข้า
ขอไหว้พระพุทธรัง	ทั้งเป็นผู้สั่งสอนสัตว์
ให้เลิกปฏิบัติ	หยาบข้า
พวกฆ่าสัตว์ลักทรัพย์	หรือดอดทับเมียท่าน
ให้มนุษย์พากัน	เลิกรา

พวกคิดคดปดไป
ให้เลิกละชื่อว่าตัว
พวกสุราพรวน
ก็รับได้เพราะเป็นกระสาย
ขอรุณหาเจ้าเอย
ขอรุณประนม
ลูกจะขอบูชา
พระรัตนตรัย
ของเจ้าประคุณ

พวกเง่าโง่ควายวัว
.....มูสา
ถ้าปดป่วนท้องไส้
.....แทรกยา
ลูกจะขอเอ๋ยชูลี
.....กัมเกศา
.....พระบาลี
ลูกได้ฟังไบบุญ
จะขอกราบกรานอัญเอยชูลี

หมายเหตุ การปรบมือของลูกคู่ ปรบระหว่างวรรค วรรคละครั้ง คำร้องของลูกคู่ โดยทั่วไป คือ

.....นำ ซา
.....นำ ซาซ่า
.....นำ เอ้ย ซา

Thai Traditional Games in Prachinburi

According to Prachinburi province, which is located in east of Thailand. The north of Prachinburi borders Nakhon Ratchasima province, the east borders Sakaew province, and the south borders Chachoengsao province. Therefore, traditional Thai games were combined between traditional games of central and northeast. There are various games for both children and adults. Some games still exist in the countryside, but some disappear as follows:

Children's Traditional Games

There are many Thai children's games in Prachinburi for example, Dern Kalaa Ma-prao (Walking with coconut shells), Dtee Jap (Humming and tagging (Kabaddi)), Bplaa Mor Dtok Tank (Jumping in and out of the tank), Mon Son Paa (Hiding a cloth behind one's back), Dern Kaa Yang or Dern Tok Tek (Walking with stilts), Len Bia (Throwing chip and hopping), Len Toie (Pandan game), Yod Lum (Drop it in the hole), Ling Ching Lak (Monkey scrambling for posts), Chon Ma-let Ma-kaam or Ma-let Noi Naa (Scoop tamarind or custard apple seeds), Jam Jee Ma-keau Bpor (Touching a finger on the hands) and so on. There are some examples of traditional games that will be presented as follows:

1. Dern Kalaa Ma-prao (Walking with coconut shells)

A pair of big coconut shells with hollow bottom was provided for this traditional Thai game. We choose big coconut shells so it will be comfortable while walking and able to bear the weight of players. Provide the rope which is approximately 3 meters long. Then, tie the end of the ropes to make knots for holding the ropes with each hollow bottom of coconut shells. Players stand on coconut shells by feeding each rope between their toes and holding the ropes tightly. Then players walk on those coconut shells. In many traditional Thai festivals, there is Dern Ka-laa competition which people who provide games will set the finish line. Competitors start walking on coconut shells when they hear signal. The winner is the first person who reaches the finish line. In each game, players could be a pair or more. Moreover, adults also play Dern Ka-laa game in some festivals which people believe that a player who walks longest is strong and healthy. Dern Ka-laa is also good for body balance practice.

2. Dern Kaa Yang or Dern Tok Tek (Walking with stilts)

Bamboos were prepared for this game. Choose proper bamboos with appropriate size. Next, choose a pair of them and hold over the fire and bend them until they become straight. After that, decorate the bamboos. However, be sure to choose a bamboo branch with a branch joint for standing on, and cut the extra branch 3-4 inches in length. The height from branches to ground depends on agreement of players. For example, 50-75 centimeters from the ground is for children or people who have less experience in this game. The height from ground 1 meter or over is for skillful players.

How to play: The player holds one bamboo stilt on the left hand and another one on the right, then steps one foot first onto the stilt. Then the other foot onto the other stilt until can stand still on both stilts. Then, players walk like those stilts are their own legs. According to Dern Kaa Yang game, the people who provide the competition will arrange competitors and set the start point and finish line. The person who walks fastest and reaches the finish line first will be the winner in the game. In each match, competitors can be a pair or many pairs. Dern Tok Tek can be played with both adults and children. If players are children, parents will provide bamboo stilts for them. The bamboo should be 1 meter higher than the children's head. Then drill one hole in each

bamboo and make pins from another bamboo to fit in the hole of each bamboo for walking. In addition, some adults play this game, too. It is good for health and helps players to balance.

3. Dtee Jap (Humming and Tagging (Kabaddi))

Dtee Jap or Kabaddi in Thai means humming and tagging. It was popular for children in the past. However, it still exists in the present. How to play Dtee Jap is to split people into 2 teams. There are 4-5 people in each team. Use the heel to draw the line on the ground to separate the sides. Each team stands 10-14 meters from the line. There is one person to represent each team to play Rock Paper Scissors and the losing team has to send one representative first. The game will be started at the line, a player who is a representative will breathe in deeply then make “Dtee...” sound then run and try to touch people of another team. At the same time, the representative should not let the opposite team catch him/her. If a representative stops making “Dtee...” noise or gets caught. He/She has to be a hostage. Then another team takes turn sending their representative to do the same one by one. The representative tries to help the hostage who stands behind the opposite team by touching any part of the body of that hostage. The opposite team will try to protect their hostage from the representative who keeps making a “Dtee...” sound. This game will continue until there is one team has no any member left which means that team has lost. The losing team will give “Eia” to the opposite team by letting the winning team ride piggyback from one point to another point as a reward for their victory. By the way, instead of making a “Dtee...” sound, the representative can do it another way that is he/she closes mouth tightly then makes an “Umm...” sound. This game is pretty fun and also good exercise. Moreover, it makes you active and could be cause of working in a team.

4. Jam Jee Ma-keau Bpror (Touching a finger on the hands)

A minimum of 2 people is required for this game. The players sit in circle and turn both palms upside down on the ground/floor. One player sings a song and uses one finger to count every player's hands, one syllable per one hand. A song for this game is

Jam Jee Ma-Keau-Bpror	Gra-Tor Naa Waen
Paai Rue Ok-Aen	Gra-Taen Ton Gum
Saao Saao Num Num	Aap Nam Taa Nai
Aap Nam Taa Wat	Ao Bpaeng Tee Nai Pat
Ao Gra-jok Tee Nai Song	Yiam Yiam Mong Mong
Nok-Kun-Tong Rong Hoo	

The player who sings will be stopped when finished the last syllable “Hoo”, that person whose hand is counted last will put his/her hand behind the back. This game will be continued until the last hand in the circle left will be the winner and he/she can flick all the losers' hands once.

5. Len Bia (Throwing chip and hopping game)

This game can be played on solid ground with the sand or clay surface. There are 2 players in this game. Each player has a chip which could be made from broken earthenware with its rubs clean until it looks like a coin or a coin can be used instead.

Len Bia (Throwing chip and hopping) begins when players stand at Point B and throw the chip closest to Point C but not on the lines, if the chip is on the line that player will be lost. All players will throw their chips who can throw it the nearest to point C will start playing first. The player starts hopping on one leg into the first house (the first square) then the second house (the second square) and the third house (the third square) which

there are 2 parts; player can hop with both legs on the ground in this square. The player hops to the fourth house (the fourth square) on one leg and in the fifth house (the fifth square) can hop with two legs on the ground and pick up the chip and hop and turn around to the start point. It means 'that' player gets one house (own one square) then, that player will use his/her heel to draw a circle on the ground to mark as he/she owns that house (square). Another player cannot touch that house (square) so that player has to hop across that square. If the player touches someone's house; the player will be lost and need to change to a new player. If the first player wins and gets the first house then throws coin again to closest to Point C and closer than the previous player. That means that player can continue by hopping with both feet on his/her house and hops to other houses like doing before. If the first player wins; he/she will get one more house and the player who gets many houses is possible to be a winner because other players will hop into the squares difficultly. The loser will get a punishment called "Dohn Keng" the loser opens his/her palms. Then the winner will beat on those hands. The number of beating depends on the number of house (square) which the winner gets more than the loser. For instance, the winner gets one house more than the loser. The winner will beat the loser's hands ten times.

Another method to play Len Bia which can be played by 2-3 people. The player uses his/her heel to draw a line at the first house then stand on one leg and kick the coin to every house (square), continue kicking to every house (square) until at the 6th house and stand with two legs. Place the coin at the 6th house and kick the coin through house numbers 7, 8, 9, and 10 by kicking the coin as far as possible. If the coin is not out of the house number 10, the player has to hop on one leg until finished house number 10. While kicking the coin the player has to be careful, do not let player's feet or coin touch on the line. If the coin is on the line or the player's feet on the line, it means that player loses. A new player will take turn. This game continues until there is a player who can pass all 10 houses. That player has to survey by walking through all houses and walk out. The player has to close his/her eyes and look up and walk through each house and say "Rot Mi Rot" or in English "Survive or die". That means walking passed each house without stepping on the line. If the player does not step on the line, other players say "Rot" which means survive. In contrast, if the player steps on the line or steps out of the house, other players will say "Mi rot" which means die. Then another player will take turn and he/she does the same, if any players can survive, they will get a house and that winner will mark on the chosen house. That means other players cannot step on that house. If any players want to step on houses that are owned by other players, they have to allow the owners to beat them once. The winner is the one who gets the most house.

Children can enjoy playing this game whilst also training them to work in a team and also experience discipline by having to follow rules.

6. Mon Son Paa (Hiding a cloth behind one's back)

Mon Son Paa game had played everywhere a long time ago. This game can be played by girls and boys. How to play this game, 6-7 players or more than will sit in circle and there is one player called "Kon Tee Pen" or "Cloth holder" who holds the cloth and walks around the outside of the circle. Then the cloth holder will hide the cloth behind one player randomly. If that player does not notice that the cloth is behind him/her, the cloth holder will pick that cloth up and hit the player instead. The player who was hit will run around the circle then back to sit at his/her place. On the other hand, if the player finds the cloth before the cloth holder starts hitting him/her; he/she will pick it up and hit the player who sits next to him/her. The player who was hit will run around the circle then back to sit at his/her place. The cloth holder will replace the person who finds the cloth. During the game, players who sit in the circle will clap their hands together and sing the song as follows :

Mon Son Paa

(A Mon hides the cloth)

Dtuk-Dtaa Yoo Kaang laang

(A doll is behind your back)

Wai Non Wai Nee Chan Ja Tee Gon Ter
(Keep it there or here) (Then I will hit your bottom!)

(In the present, the song for Mon Son Paa game was cut until it became this short. Actually, it was longer than this but it is not popular.)

Players have fun from Mon Son Paa game and it is good exercise. The players can also practice their observation and sensation.

Adult's Traditional Games

There are various games for adult in Prachinburi province as follows:

1. Rowing tank

Provide empty oil tanks size 200 liters. Close the cover tightly to protect water getting inside the tank. The competitors provide their own paddles. Then bring the tanks to the river/canal at starting point. The competitors get on the tanks, one tank for one competitor. Then the competitors will row to the finish line. The distance for competition depends on negotiation. There are only 3 pairs in this game because if there are more than 3 pairs, tanks will crash together during a competition. The winner is the one who reaches the finish line. Competitors in this game need to prepare themselves and practice before competition. Moreover, competitors should be strong enough to row to the finish line. If any competitors fall down, they have to try to get on the tanks quickly and continue rowing. This is an enjoyable game for both competitors and audiences.

2. Ram Phuen (Phuen dancing)

Phuen dancing is in Si Maha Phot and Si Mahosot districts. Especially in Si Mahosot, most people play Phuen dancing because a lot of Thai Phuen people live there. There are 3 people in Phuen dancing and most of the time there is 1 male and 2 females. A male gives rhythm and the two females sing and dance. Most lyrics are about love such as flirting, reproaching or moral precept. Phuen dancing was played in many occasions such as ordination, wedding ceremony, Songkran, New Year or other occasions depending on hosts required.

3. Gaan Len Pee Kao (Possessed game)

People usually play Pee Kao game on Chinese New Year festival. There are many types of Pee Kao game. Each type is dressing or providing various accessories and lyrics. Players admire Mother Sri Spirit, Sun Spirit (Wicker fish coop spirit), Fish Spirit, Boat Spirit and Loris Spirit.

People usually play this game at night. Single young men go to women's houses. Women will be in someone's house or an appropriate place where there is enough space for playing this game. It could be played by teenagers or children. Singers for this game are male and female teenagers and the elders who come to see this game. Players who are possessed in this game have to be blindfolded. Then turn to face west or south.

Mother Sri Spirit, provide a set of mortar and pestle; that is one mortar and two pestles. Bring the person who will be possessed and cover that person's eye then turn the mortar upside down and place those pestles on the ground vertical with the mortar. Next place the pestles with its point facing east and then the possessed person sits on the mortar with their feet on the pestle. Then pay obeisance with flowers, candle and jess sticks. A monitor who helps in this game, lights the candle and jess sticks. Other monitors say guardian spirits and invite a spirit to possess then they sing together as follows :

Mae Sri Oei Mae Sri Sao Sa Yok Meu Wai Pra Wa Ja Mee Kon Chom
Kon Kiw Jao Dtor Kun Kor Jao Glom Sak Pha Ma Hom Chom Mae Sri Oei

Sing this song loudly again and again until the spirit possesses. The possessed person starts shaking from hand and sometimes shaking till flowers and candles almost fall or fall. Singers begin to sing when the possessed person starts shaking as the lyrics below.

Pee Long Laew Woi Pee Long Laew Waa Ao Naam Put-Saa
Gieow Naa Pee DtongAai Maak Gor Song Aai Ploo Gor Song
Yok Chian Maak Khan Tong Maa Long Chet Naa Pee Long Mai Dai Dtai Long Ma Dtaa La Laa

Loris Spirit or Pee Ling Lom, this type of spirit usually possesses male because when the spirit possessed people, those people usually act like a monkey. For example, climb up to trees or bamboo so a few monitors were prepared for taking care of them. While start singing, the possessed person will be tied at waist tightly with white sarong or rope. The monitors will do the same as the possessed of Mother Sri Spirit. Then bring the possessed person to crouch on the bottom of a large mortar for pounding paddy to separate the grains from the chaffs. The monitors hold the rope and sing the song as follows:

Ling Lom Oie Maa Om Kaa Pong Dek-noi Tang Song Maa Tat Dok-jik
Jao-pra-ya Nok-prik Jao-pra-ya Nok-kaao Gep Bia Gep Kao Pro-jao Ling-lom
Nom-dtom Tuay-foo Aai-gaew Naa Noo Len Choo Taai Wat Gra-dtaai dtat dtang
Len Nang Way-tee Sa-ra Rohng Pee Lay Lay Ga-tum Pong Pong Pong

Boat Spirit, a board which is long enough to be a boat is used in this type of play. This play can use many people to be possessed and then face west. The monitors sing as follows:

Chern OieChern Long Chern Jao-por Bpaet-tit Ong Nai Sak Sit Hai Nay-ra Mit Long maa
Paa Daeng Hoi Hoo See Chom-poo Hoi Baa Chern Long Naa-waa Jao Kon Suay Oie

Sum spirit (Fish coop spirit), a possessed person who has been blindfolded, holds a wicker fish coop and sits on the bottom of a large mortar for pounding paddy to separate the grains from the chaffs and turn to west. Monitors pretend like they are possessed and sing as follows:

Pee Sum Oie Ja Sum Nai Huay Reu Ja Sum Nai Nong
Daai Bplaa dtem Kong Riak Mae Hel Hel

According to all possessed games, monitors play important roles when spirits already possessed; monitors ask questions. For example, “What are you doing here?” “Where are you from?”, “What’s your name?”, “What songs do you want us to sing? So you can dance beautifully.”. This will be continued until game over and an elder sprays holy water to a possessed person for inviting the spirit to leave.

4. Maai heung or Maai Jaa (Heung stick or Jaa stick), this type was played only on Chinese New Year and Songkran festivals which can be called both “Maai heung” because it sounds loudly “heung” which it a whirring sound when there is a lost team. In addition, it is also called “Maai Jaa” because there is a stick places on the ground while playing a musical instrument, another team throws a stick to impact the stick which was placed on

the ground. An act from impacting is called “Jaa”

Equipments for this game are 2 sticks; size is about an adult’s thumb. One stick is one hand long and another one is 0.25 meter long. The long one is called “Mae Maai”, short one is called “Look Maai”.

After that, divide players into 2 teams, men and women. A location used for this game can be around a temple after making merit or at a player’s house where there is space, such as a rice field, yard and so on.

How to play : Divide players into two teams by gender. Dig a hole about 8 centimeters deep. Most of the time, women start the game first. Start from “Ee Kui” which player puts a short stick over the dig hole and use a long stick to rummage the short stick away so another team cannot throw it back to meet the long stick or “Mae maai”. The first team puts the long stick at the same position the same as the short stick “Look maai”. If another team cannot throw the short one to collide with the long one, that means that team lose. On the other hand, if the short one collides with the long one, the game will continue.

After that, the players cross the short and long sticks. Then throw up and hit the short stick away and hit the short stick which the other team throws. If cannot hit the short stick and it falls in the hole. That team will lose. In contrast, if can hit the short stick away and it falls on the ground. Then measure from the hole to where the stick falls by using the long stick to measure distance which counts from how many times of that long stick from the hole to where the short stick falls. Players usually attempt to make it ten times far, but sometimes it takes more than one attempt. There are also tricks from measuring by each team so they can win in games. However, this is not important because this game makes chance for men and women to be close and have conversation, especially people who are in love with each other.

Moreover, if any team gets ten length measurements of a long stick, the player begins next step “Ee Dor” or “Ga Dor” which means bounce. Players use a short stick and a long stick to bounce like table tennis bouncing. Numbers of bounce will be used to hit the short stick and another team makes a whirring sound while bringing a short stick back to the hole. During making a whirring sound, young men and women will walk following the team which makes a sound. This is an opportunity to make a conversation between them. This game can play at day time and in the evening.

5. Saba game (Saba means a snuffbox bean)

This game is played on Chinese New Year and Songkran festivals. Locations can be at the temple or someone’s house which has large space. This game can be played from Chinese New Year festival until Songkran festival which depends on players. There are two teams, men and women. Young men’s team usually comes from another town, for example, the men swap to play with women who come from another town and love couples play together. Equipment is a snuffbox bean as the pictures below:

A board which is shaped like a lathe will be used instead, in the case when cannot find any snuffbox beans. Divide players into two teams, men and women and there are five people in each team. In case if there are many people, can set many teams or swap when game is over. After that, set the snuffbox beans as a plane. There are three snuffbox beans as a body of a plane, other two as wings. Distance from each snuffbox bean is 0.5 meter. Each team pitches to the snuffbox beans, a purpose to make all snuffbox beans collapse. Each team will make a pair and attempt to pitch at their partners’ snuffbox beans. If any pair cannot collapse all snuffbox beans, other in team will help until all snuffbox beans collapse. The losing team has to give something to the winning team; each person in team gives one thing. However, when the game finishes, things will be returned to the owner, but some people may take this opportunity to give things as gifts for people who they like. Sometimes, a lost team will have to dance and a winning team will sing and give a clap.

6. **Chuang ram game (Chuang dance game)** is officially called “**Chuang Chai Ram**” villagers call “**Chuang ram**” or “Look chuang”. It is called “Look chuang” because it is a toss which can use loincloth or fabric with rectangle shape. Then twist one side of the fabric and wrap with the left of fabric tightly until it became like a lump or band so player and throw it in the game. It is also called “**Chuang ram**” because after the game has finished, loser has to dance.

Chuang ram is one of Thai traditional games which it is usually played on Songkran festival. A location is a field in temple area. Young men and women make merit in the morning and play traditional games while waiting for offering lunch to monks and then sprinkle water onto a Buddha image in the afternoon. People form a sand pagoda in the evening and watch a traditional game at night which is the game between men and women. Divide players into two groups by gender and there are at least five people in each team. Provide “Look chuang” (toss) for the game then separate two teams by drawing a line between men team and women and also draw back lines for each team.

A pitcher from the men’s team begins by throwing “Look chuang” to the women’s team first. If the women’s team can catch it, then that person will throw it back to the men’s team with purpose to strike members of the men’s team. If cannot strike anyone, the women’s team will take turn to throw “Look chuang” to the men’s team by using the same rule. The team which is struck most will be lost and have to dance. One important condition while throwing “Look chuang” is the thrower cannot be offside between two teams and each team while avoiding to be struck by “Look chuang”, the player cannot escape out of the back lines. Otherwise, that team also will be lost.

There are 2 methods of dancing as follows :

1. Pitchers from 2 teams dance and other people make circle around them and sing.
2. All players of the lost team dance and players from winner team make circle around them and sing.

7. **Playng Ra-bam (Dancing song)** is an old traditional game of rural people which is popular in Prachinburi and Nakhonnayok provinces. In the past, when “Playng Ra-bam” was popular even children could sing it. In the past, this game was played on ordination, Kathina ceremony which is played in a temple field. Young men and women from different towns sit in a circle and say a poem in “Playng Ra-bam”. It became popular until some people could set a group and earn from their “Playng Ra-bam” performance on various occasions, such as wedding, house warming, shaving teat, funeral, and so on. There are men and women team which at least two persons in each team. However, the number of people for “Playng Ra-bam” is depending on a host’s decision to hire. “Por Ra-bam” (Man dancing) is called for male team and “Mae Ra-bam” (Woman dancing) is for female team. Costume for people of both teams is casual style. Mae Ra-bam wears loincloth and wrap with breast cloth over one shoulder around her breast and back, or wear blouse with long sleeve and scarf. Then wear an ear flower and Thai traditional perfume. Moreover, apply powder on her face. Por Ra-bam also wears loincloth and collarless striped flower. Then strap another loincloth at waist, have a scarf and apply his face with powder. In addition, this game includes all emotions, such as love, sorrow, happiness, anger and so on. Sometimes, it is performed with stories. For example, the story of Vessantara; Por Ra-bm dresses as Choo Chok, old man with long grey beard and mustache. Pretend like an old man while walking and so on.

Most of the time, Playng Ra-bam is played at night time and can play on stage or floor. Por Ra-bam and Mae Ra-bam will sing and dance at the same time. However, before “Por Ra-bam” and “Mae Ra-bam” begin their performance, they always pay respect to their teachers or “Wai kru ceremony”. Put all rice whiskey, flowers, candles, incense sticks, money, betel nut, and tobacco in a tray with pedestal; one for “Por Ra-bam” and another one tray for “Mae Ra-bam”. There is also a silver/copper bowl for making holy water. When Wai Kru ceremony has

finished, “Por Ra-bam” begins to sing a poem for paying respect to teachers as follows:

<i>Yok Meu Song Kaang</i>	<i>Keun waang Neua Pom</i>
<i>Pra Trai-sa-ra-na-kom</i>	<i>.....Kum Kaa</i>
<i>Kor Wai Pra Put-tang</i>	<i>Tang Pen Poo Sang Son Sat</i>
<i>Hai Lerk Bpa-dti-bat</i>	<i>.....Yaap Chaa</i>
<i>Puak Kaa Sat Lak Sap</i>	<i>Reu Dot Tap Mia Taan</i>
<i>Hai Ma-nut Paa Gan</i>	<i>.....Lerk Laa</i>
<i>Puak Kit Kot Bpot Bpoh</i>	<i>Puak Nnao Ngoh Kwaai Wua</i>
<i>Hai Lerk La Cheu Wa Dtua</i>	<i>.....Mu-saa</i>
<i>Puak Su-raa Paa Ruan</i>	<i>Taa Bpuat Bpuan Tong Sai</i>
<i>Gor Rap Dai Pror Bpen Gra-saai</i>	<i>.....Saek Ya</i>
<i>Yor Gon Na Jao Oie</i>	<i>Look Ja Khor Oie Chu-lee</i>
<i>Yor Gon Pra-nom</i>	<i>.....Gom Gay-saa</i>
<i>Look Ja Khor Boo-cha</i>	<i>.....Pra Baa-lee</i>
<i>Pra Rat-dta-na-dtra</i>	<i>Look Dai Pueng Bai Bun</i>
<i>Kong Jao Pra Kun</i>	<i>Ja Khor Graap Graan An Oie Chu-lee</i>

Remark : Giving a clap of chorus is between each sentence. One sentence, once time and in general chorus sing as below:

.....Cha Chaa
.....Cha Chaa Cha
.....Cha Oie Chaa

การละเล่นพื้นบ้าน จังหวัดสระแก้ว

Thai Traditional Games in Sakaew

การละเล่นพื้นบ้าน จังหวัดสระแก้ว

การละเล่นพื้นบ้านเป็นวัฒนธรรมของกลุ่มชนเช่นเดียวกับวัฒนธรรมด้านอื่น ๆ ที่มนุษย์สร้างสรรค์ขึ้น เพื่อตอบสนองความต้องการของตนเองและสังคม ทั้งในฐานะที่เป็นเครื่องบันเทิงใจ การประกอบพิธีกรรมทางศาสนาและพิธีกรรมที่เกิดขึ้นในแต่ละช่วงชีวิต การละเล่นพื้นบ้านทั้งของเด็กและของผู้ใหญ่จึงมีความสัมพันธ์กับสภาพชีวิต ความเป็นอยู่ ค่านิยมและความเชื่อของสังคมนั้นๆ

การละเล่นพื้นบ้านแต่ละท้องถิ่นมีความแตกต่างกันไปตามสภาพภูมิศาสตร์ สิ่งแวดล้อม การประกอบอาชีพ ค่านิยมและความเชื่อทางสังคม นอกจากนั้นการแลกเปลี่ยนหรือรับวัฒนธรรมจากภายนอกก็มีผลให้การละเล่นพื้นบ้านของแต่ละท้องถิ่นมีเอกลักษณ์เฉพาะตัว มีความหลากหลายและคลี่คลายไปตามความเจริญและพัฒนาการของสังคมจากอดีตจนถึงปัจจุบัน

การละเล่นพื้นบ้านของเด็ก

เด็กโดยทั่วไปรักการเล่นเป็นชีวิตจิตใจ เล่นได้ทั้งวันโดยไม่รู้สึกเบื่อหน่าย ของเล่นที่นำมาเล่นส่วนใหญ่ไม่ต้องซื้อหา เด็กจะหาหรือทำขึ้นเองเป็นส่วนใหญ่ จากวัสดุที่มีอยู่ตามธรรมชาติ การประดิษฐ์เสริมแต่งของเล่นได้ฝึกให้เด็กใช้ความคิดสร้างสรรค์ นำสิ่งที่ไร้ค่ามาทำให้มีคุณค่า สะท้อนความเป็นไปทางสังคมและวัฒนธรรมของท้องถิ่น การละเล่นของเด็กในจังหวัดสระแก้ว มีการเล่นทั้งกลางแจ้งและในร่ม คล้ายคลึงกับการเล่นของเด็กในภาคกลางโดยทั่วไป แต่ชื่อของการละเล่น วิธีการ อุปกรณ์และบทร้องอาจผิดแผกแตกต่างกันไปตามสภาพสังคมและสิ่งแวดล้อม เช่น หมุนนาฬิกา ปลาหมอตกระตะ กาฟักไข่ เสียดกถั่ง แต้ลงรูไม้หึ่ง ชีม้าหลังโปก ตาเข่งไม้โบละ ขาโดกเดก เดินกะลา หมากเก็บ เป่ากบ ดบแผละ อีตัก จ้ำจี้ จี้อเจียน ปิดตาตีปี่ ปิดตาต่อหาง แก้วอีดนตรี ขายแดงโม ลิขิงบอล ชีม้า ก้านกล้วย แมงมุม วังกระสอบ วังสามขา วังเปี้ยว ชีม้าส่งเมือง กระโดดเชือก ตีจับ เตย เตะหุ่น ลูกข่าง ลูกดิ่ง ลูกแก้ว หอยดกลม ล้อด็อก มะล็อกกอกแตก มอญซ่อนผ้า งูกินหาง รีรีข้าวสาร เป็นต้น ตัวอย่างการละเล่นที่นิยมในจังหวัดสระแก้ว เช่น

๑. การเล่นหมุนนาฬิกา

เป็นการละเล่นที่ไม่ใช้อุปกรณ์ เล่นได้ทั้งชายและหญิง ไม่จำกัดจำนวนผู้เล่น

วิธีการเล่น เริ่มจากผู้เล่นทุกคนจับมือเป็นวงกลม แล้วใช้เท้ายันกันเอนตัวหางยลง คนยืนสลับมือจับมือคนนั่ง จับแบบข้าวต้มมัดเพื่อให้แน่นไม่ให้หลุดจากกัน คนยืนจะวิ่งรอบ ๆ วง วงกลมจะหมุนเหมือนรูปนาฬิกาหรือกระตะ

ประโยชน์ของการเล่นหมุนนาฬิกา คือ ฝึกความพร้อมเพรียง และความรักใคร่ชอบ

๒. การเล่นกาฟักไข่

ไม่จำกัดจำนวนผู้เล่น เล่นได้ทั้งชายและหญิง ใช้อุปกรณ์อะไรก็ได้แทนไข่ เช่น ก้อนหิน ผลไม้ หรือลูกบอลขนาดเล็ก

วิธีการเล่น ทุกคนเสี่ยงว่าใครจะเป็นแม่กา ก่อน ด้วยการเป่าขลุ่ย หรือจับไม้สั้นไม้ยาว เมื่อได้ผู้เล่นเป็นแม่กาแล้ว ผู้ที่เหลืออยู่นอกวงจะเอาไข่ให้แม่กาหยีครองไว้ แม่กาต้องพยายามรักษาไข่ไว้ ระหว่างที่แย่งกันถ้ามือหรือเท้าของแม่กาบิดไปถูกคนไหน คนนั้นต้องมาเป็นแม่กาแทน แต่ถ้าผู้เล่นสามารถขโมยไข่ไปได้หมด ผู้เป็นแม่กาต้องปิดตาและ ให้ผู้เล่นนำไข่ไปซ่อน เสร็จแล้วแม่กาจะไปหา ถ้าพบของใครก่อนผู้ที่เป็นเจ้าของต้องเป็นแม่กาแทน

ประโยชน์ของการเล่นกาฟักไข่ คือ ฝึกหัดให้มีความว่องไวและการใช้ปฏิภาณไหวพริบ

๓. การเล่นเสียดกถั่ง

มีผู้เล่น ๒ คน เล่นได้ทั้งเด็กชายและหญิงแต่เด็กชายจะนิยมเล่นมากกว่า อุปกรณ์ในการเล่น มีกระดาสีเหลือง ด้านเท่า ๑ แผ่น ขนาดกว้างและยาวประมาณ ๑ ฟุต เขียนเส้นทแยงมุม ๒ เส้น ปลายเส้นห่างจากมุมทั้ง ๔ ประมาณ ๑ นิ้ว กลางช่องหนึ่งของสี่ช่องนั้น เขียนวงกลมเล็ก ๆ สมมุติเป็นถั่ง เบี้ยหรือเหรียญ ๒ อัน ซึ่งต้องมีลักษณะแตกต่างกัน

วิธีการเล่น คนหนึ่งเป็นเจ้าของเบี้ยหรือเหรียญ อีกคนหนึ่งเป็นเจ้าของเหรียญอีกอันหนึ่ง วางไว้บนปลายทั้งสองที่ตัดกัน สมมุติเป็นเสื้อ แล้วลงมือเล่นด้วยการเดินเหรียญนั้นคนละครั้งสลับกันไป โดยเริ่มเดินจากปลายเส้นไปยังจุดกลาง หรือเส้นหนึ่งก็ได้ แต่จะเดินทับเสื้ออีกตัวหนึ่งหรือทับถั่งไม่ได้ และถ้าถึงดาจนเสื้อโล่มาทั้งหน้าก็เป็นถั่งก็เป็นอันว่าแพ้

ประโยชน์ของการเล่นเสือตกถ้ง คือ ฝึกหัดไหวพริบ สังเกตและเชาว์ปัญญา

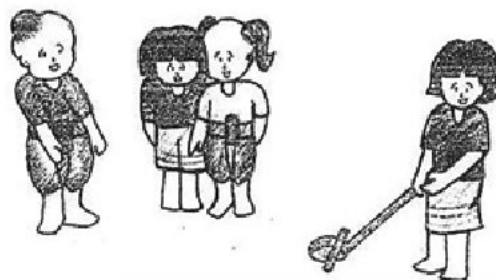
ที่มาของภาพ : <http://leardpanya.blogspot.com/๒๐๑๑/๐๕/blog-post.html>

๔. การเล่นเกมหึ่ง

แบ่งผู้เล่นออกเป็น ๒ ฝ่าย ฝ่ายละเท่า ๆ กัน ประมาณ ๓-๖ คน อุปกรณ์ในการเล่นมีไม้ไผ่ ๒ อัน อันแรกเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณครึ่งนิ้ว ยาวประมาณ ๒๖ นิ้ว เรียกว่า “แม่ไม้” อีกอันหนึ่ง เส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ ๑ นิ้ว ยาวประมาณ ๖ นิ้ว และชุดหลุมกว้าง ๓ นิ้ว ยาว ๘ นิ้ว ให้หัวและท้ายหลุมลาด

วิธีการเล่น เสี่ยงทายโดยการคัดไม้ว่าฝ่ายใดคัดได้ไกลกว่า ฝ่ายนั้นจะได้เล่นก่อน ส่วนอีกฝ่ายเป็นฝ่ายรับ เริ่มเล่นด้วยฝ่ายรุกมาอยู่ด้านหลังของหลุม มีคนแรกเตรียมตัวคัด ส่วนฝ่ายรับยืนกระจายกันอยู่ด้านหน้าหลุม ผู้คัดคนแรกเอาลูกไม้วางขวางปากหลุม แล้วเอาแม่ไม้คัดให้ลูกไม้กระเด็นออกไป ขณะที่ลูกไม้กระเด็นออกไป ฝ่ายรับคนหนึ่งคนใดรับได้ก่อนตกดิน ผู้คัดคนนั้นตาย ก็ต้องให้คนอื่นพวกเดียวกันมาเริ่มเล่นด้วยการคัดต่อไป ถ้าคัดออกไปได้โดยฝ่ายรับ รับไม่ได้ ผู้คัดจะต้องเอาแม่ไม้มาวางปากหลุมเพื่อให้ฝ่ายรับคนหนึ่งคนใดเอาลูกไม้ขวางหรือโยนไปเพื่อให้ลูกไม้แม่ไม้ ลูกไม้อยู่ที่ใดให้ใช้ที่นั้นเป็นที่โยนลูกไม้ ถ้าผู้โยน โยนลูกไม้ถูกแม่ไม้ ผู้คัดตาย ถ้าฝ่ายโยน โยนไม่ถูก ผู้คัดจะต้องทำวิธีต่อไป คือ เอามือที่ถนัดกำแม่ไม้ไว้ให้หัวแม่ไม้โผล่ออกไปพอสมควร เอาลูกไม้วางพาดหัวไม้ติดกับมือที่ถือไม้ แล้วโยนลูกขึ้น เอาทางโคนไม้ตีลูกไม้ออกไปก่อนที่จะตกดิน ตอนนี้อยู่ฝ่ายรับก็พยายามรับลูกไม้ ถ้ารับได้ก่อนตกพื้น ผู้คัดก็ตาย ถ้ารับไม่ได้ต้องเอาลูกไม้โยนมาที่หลุม ผู้คัดต้องพยายามคอยตีลูกไม้ไม่ให้ตกใกล้หลุม การตี ดีได้ครั้งเดียว แก่งไม้ไปมาไม่ได้ และต้องตีก่อนลูกไม้หยุด ถ้าลูกไม้อยู่ใกล้หลุม ห่างหลุมไม่ถึงช่วงหนึ่งของความยาวของแม่ไม้ ผู้คัดต้องตาย ให้คนอื่นมากัดต่อไป ถ้าผู้คัดตีไม่ถูก ลูกไม้กระเด็นไปห่างหลุมโดยวัดด้วยแม่ไม้ไม่ถึงหรือเกินความยาวของแม่ไม้ หมายความว่าตีชนะ ทุกคนของฝ่ายตีจะต้องมาเคาะ โดยยื่นเท้าหนึ่งเท้าใดเตะหลุม แล้วโยนลูกไม้ขึ้นไปเอาแม่ไม้เคาะให้ได้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้ ขณะเคาะจะวิ่งออกไปนอกหลุมไม่ได้ ใครเคาะได้เท่าไรจำไว้แล้วเริ่มโยนและตีลูกไม้เองจากหลุมตรงไปเท่าที่จำนวนครั้งที่ตนเคาะได้ ดีต่อไปจนครบ ฝ่ายรับจะเป็นผู้คอยรับลูกไม้จากการตี ถ้ารับได้ก็มีสิทธิ์ขวางลูกไม้ตรงมายังหลุม ๑ ครั้ง เรียกว่า “ลูกยัน” ฝ่ายตีต่อไปต้องมาเริ่มจากจุดที่ลูกยันหยุดอยู่แล้วตีออกไปอีก เมื่อครบทุกคนแล้ว ให้ฝ่ายรับเก็บลูกไม้แล้ว ส่งเสียงร้องว่า “หึ่ง” พร้อมกับวิ่งตรงมายังหลุม ถ้าขาดเสียงตรงที่ใด ก็ให้พวกเดียวกันส่งเสียงว่าหึ่งต่อไป ถ้าครบคนแล้วยังไม่ถึงหลุม ฝ่ายรับจะต้องเป็นฝ่ายรับต่อไปอีก การเปลี่ยนข้างจะทำได้เมื่อฝ่ายคัดตายหมดทุกคน ก่อนทำการเคาะหรือตี ให้เข้าหึ่งแล้วเข้าหึ่งได้ถึงหลุม

ประโยชน์ของการเล่นเกมหึ่ง เป็นการฝึกความอดทน ความกลมเกลียว สามัคคีรักหมู่คณะ

ที่มาของภาพ : www.baanjommyut.com

๕. การเล่นขี่ม้าหลังโปก

มีอุปกรณ์ในการเล่น คือ ลูกบอล นิยมเล่นในกลุ่มเด็กผู้ชาย ไม่จำกัดจำนวน

วิธีการเล่น แบ่งผู้เล่นออกเป็นสองฝ่าย ฝ่ายละเท่าๆ กัน ให้ผู้แทนของแต่ละฝ่ายเป็นผู้จับไม้ เพื่อดกลงกันว่าฝ่ายใดจะเป็นม้า และฝ่ายใดจะเป็นคนขี่ก่อน เมื่อเสร็จแล้วก็ให้ผู้เล่นทั้งหมดทำวงกลม แต่ละคนห่างกันประมาณ ๓-๔ ก้าว ผู้ขี่คนหนึ่งถือลูกบอลไว้ โยนให้คนขี่ถัดไป และโยนกันต่อๆ ไป ถ้าผู้ซึ่งรับลูกบอลพลาด จะต้องรีบโดกลงจากหลังม้า วิ่งหนีพวกผู้เป็นม้า ส่วนผู้ที่ที่เป็นม้าจะต้องรีบเอาบอลขว้างพวกผู้ขี่ ถ้าผู้ซึ่งถูกลูกบอลขว้าง ฝ่ายพวกผู้ขี่จะต้องเป็นม้า พวกที่เป็นม้าจะกลายเป็นผู้ขี่แทน ถ้าผู้ซึ่งหลบหลีกลูกบอลเข้าวงกลมได้หมด พวกผู้ขี่ก็ยังคงเป็นผู้ขี่ตามเดิม

ประโยชน์ของการเล่นขี่ม้าหลังโปก เป็นการละเล่นที่ช่วยฝึกความอดทน

๖. การเล่นตาเขย่ง

ใช้ผู้เล่นจำนวน ๒-๓ คน ไม่เกิน ๔ คน เริ่มเล่นโดยสร้างสะพานไข่มุกที่พื้นเป็นรูปสี่เหลี่ยมเหมือนเกือกม้า แล้วแบ่งซิดเป็นตอน ๆ ตอนที่อยู่ตรงข้าม ส่วนโค้งเรียกว่า “ตาทะโลก” และที่ติดกับตาทะโลก ซิดเป็นกากบาท เพื่อใช้เป็นตาหัก นอกจากนี้ยังมี “เบ๊ย” ที่ผู้เล่นจะให้เป็นรูปกลมๆ

วิธีการเล่น ผู้เล่นจะเสี่ยงทายว่าใครเล่นก่อน ด้วยการทอยเบ๊ยไปที่ตาทะโลก ใครใกล้ที่สุดก็จะได้เล่นก่อน ผู้เล่นเริ่มด้วยการทอยเบ๊ยไปที่ตาหนึ่ง และเขย่งไปในตาที่หนึ่ง แล้วใช้เท้าเตะเบ๊ยออกจากตาให้ได้ โดยจะต้องไม่เหยียบเส้น และต้องเตะออกทางด้านเข้าเท่านั้น จะเตะออกด้านอื่นไม่ได้ เมื่อเล่นได้ตาแรกก็จะเล่นตาอื่นๆ ต่อไป ถ้าเล่นได้ถึงตาทะโลกและเตะเบ๊ยออกได้ จะได้บ้านในตาแรก ผู้อื่นจะเหยียบไม่ได้ต้องกระโดดข้ามไป ถ้าเจ้าของบ้านเตะเบ๊ยเข้าไปในบ้านของตนเองถือว่าไฟไหม้บ้าน ตานั้นจะว่างผู้อื่นเขย่งเข้าไปในตานั้นได้

ประโยชน์ของการเล่นตาเขย่ง เป็นการฝึกหัดการทรงตัวและความแม่นยำในการใช้สายตา

๗. การเล่นปลาหมอตกกระทะ

เป็นการเล่นที่ไม่มีอุปกรณ์ และไม่จำกัดจำนวนผู้เล่น เด็กผู้หญิงจะนิยมเล่นกันมากกว่าเด็กผู้ชาย

วิธีการเล่น แบ่งผู้เล่นออกเป็นสองฝ่าย ใช้วิธีการเป่า-ยิง-จับ หรือจับไม้สั้นไม้ยาว ว่าใครจะเล่นก่อน ผู้แพ้จะจับมือกันเป็นวงกลม ผู้ชนะต้องกระโดดเข้าไปในวงตรงที่มีมือจับกันอยู่ ถ้ากระโดดเข้าไปได้ พวกของเขาก็มีสิทธิ์ได้เข้าไปหมดทุกคน ขณะที่คนหนึ่งกระโดดอยู่ คนอื่นๆ ก็ไปกระโดดล่อในด้านอื่นด้วย ผู้เล่นแต่ละคนต้องพยายามช่วยเพื่อนของตนให้เข้าไปในวง เมื่อเข้าได้ก็พยายามกระโดดออก ฝ่ายที่หนึ่งจับมือต้องคอยวัดขึ้นไม่ให้อีกฝ่ายหนึ่งเข้าไปได้ ฝ่ายที่กระโดดต้องช่วยกันหลอกล่อ ถ้าขณะที่กระโดด ผู้กันวัดมือถูกถือว่าตาย ก็เปลี่ยนข้างให้ฝ่ายนั้นมาเป็นฝ่ายกันบ้าง ผลัดกันแล้วแต่ความพอใจ

ประโยชน์ของการเล่นปลาหมอตกกระทะ เป็นการฝึกความพร้อมเพรียง การสังเกต ความสามัคคีรักหมู่คณะ ความว่องไว และการบริหารขาได้ให้แข็งแรง

๘. การเล่นหลุมเมือง

ใช้ลูกหินหรือลูกแก้ว แบ่งผู้เล่นเป็น ๒ ฝ่าย ฝ่ายละ ๑-๒ คน นิยมเล่นกันทั้งในกลุ่มเด็กผู้หญิงและเด็กผู้ชาย

วิธีการเล่น ขุดหลุมเป็น ๒ แถว แถวละ ๖ หลุม หลุมที่อยู่ขวามือของผู้เล่นของแต่ละฝ่ายใหญ่กว่าหลุมอื่นๆ เรียกว่า “หลุมเมือง” แต่ละฝ่ายใส่ลูกหินของตนลงในหลุม หลุมละ ๕ ลูก และหลุมเมืองใส่ ๑๐ ลูก จับไม้สั้นไม้ยาวหรือเป่า-ยิง-จับ ว่าใครจะได้เล่นก่อน โดยควักลูกหินในหลุมใดหลุมหนึ่งเป็นของตัวเอง หยอดลูกหินหลุมละ ๑ ลูก ถ้าหมดควักลูกหินหลุมต่อไป หยอดลงในหลุมต่อไป จนมีหลุมว่าง ๑ หลุม ลูกหินที่อยู่ในหลุมถัดไปจะได้เป็นของผู้เล่นด้านนั้น ถ้าผู้เล่นเดินลูกหินไปจนถึงหลุมเมือง ผู้เดินจะควักลูกหินในหลุมเมืองนั้นได้เพียงลูกเดียวเท่านั้น เดินเช่นนี้จนถึงหลุมว่าง ๒ หลุม จะหมดสิทธิ์เดิน เรียกว่า “หลุมบอด” ฝ่ายตรงข้ามจะเดินต่อไป เล่นกันไปจนควักลูกหินหมดทุกหลุม การเล่นเกมนี้ถ้าจะมีการกิน ๒-๓ ต่อหรือหลายๆ ต่อ ในกรณีที่มิได้ลูกหินหลุมเว้นหลุม ผู้เล่นจะกินได้หมด

ประโยชน์ของการเล่นหลุมเมือง เป็นการฝึกการปฏิภาณไหวพริบ

ที่มาของภาพ : http://surinannann.blogspot.com/๒๐๑๔/๑๐/blog-post_๔๔.html

๕. การเล่นเกมเก็บไม้

อุปกรณ์ คือ มะนาว ๑ ลูก ไม้ไผ่เหลากลม ๆ ตลอดอัน ขนาดตะเกียบ ๑๐ อัน ผู้เล่นไม่เกิน ๔ คน

วิธีการเล่น เป่าขลุ่ยหรือจับไม้สั้นไม้ยาว ว่าใครจะเล่นก่อนเริ่มตั้งแต่โยนลูกมะนาวแล้วหยิบไม้ ๑ ไม้ ๒ จนถึงไม้ ๑๐ แล้วโยนลูกมะนาวขึ้นรอบ ๑๐ อัน ถือสลับไปสลับมา ๑๐ ครั้ง โดยลูกมะนาวไม่ตก จากนั้นเล่นเกมคอกหมู หมากไขว้ หมากหมุน ถือวางไม้เป็นรูปคอกหมู ไขว้กันไปมา หรือจับไม้ตั้งในแนวนอนแล้วหมุนให้เป็นวงกลมแล้วหยิบทีละอัน ห้ามแตกจากรูปทรงเดิม มิฉะนั้นถือว่า “ตาย”

ประโยชน์ของการเล่นเกมเก็บไม้ เป็นการฝึกการสังเกต การประสานระหว่างสายตากับมือ ความประณีต ความเป็นระเบียบเรียบร้อย และความซื่อสัตย์

๑๐. การเล่นเกมชิงหลัก

มีผู้เล่นอย่างน้อย ๓ คน สถานที่เล่นควรมีบริเวณกว้างพอสมควร

วิธีการเล่น ผู้เล่นคนหนึ่งสมมุติเป็นลิงหลก่ล่อยไม่มีหลักจับ อีก ๒ คน เป็นลิงจับหลัก ผู้เป็นลิงหลก่ล่อยจะต้องพยายามแย่งหลัก ในขณะที่ผู้เล่นทั้งหมดเปลี่ยนที่กัน ส่วนมากใช้ ๔ หลัก ลิงผู้ชิงหลักอยู่ตรงกลางจึงจะสนุก ลิงที่จับหลักอยู่แล้วต้องเปลี่ยนหลักโดยวิธีวิ่งจากหลักนี้ไปสู่หลักโน้นตามลักษณะของลิงที่ไม่อยู่สุข ผู้ที่อยู่กลางซึ่งสมมุติเป็นลิงที่หาหลักเกาะไม่ได้จะต้องคอยสังเกตว่าตนจะชิงหลักไหนสะดวก ก็รีบวิ่งไปชิงหลักนั้นไว้ถ้าจับหลักได้ก่อนผู้ที่เข้ามาซำก็จะต้องยอมเป็นลิงหลก่ล่อย คอยชิงหลักของคนอื่นการเล่นอาศัยความว่องไว และคอยสังเกต บางคนทำท่าเปลี่ยนแล้วไม่เปลี่ยนเป็นการล่อลึงว่ายังยึดหลักอยู่ผู้อื่นจะชิงยังไม่ได้ บางคนขายาวแขนยาวได้เปรียบ

ประโยชน์ของการเล่นเกมชิงหลัก เป็นการฝึกไหวพริบ การสังเกต และความว่องไว และการออกกำลังกาย

ที่มาของภาพ : <http://www.prapayneethai.com/>

การเล่นของเด็กทุกประเภทเป็นการสันถนาการ สร้างความสามัคคีในหมู่คณะ ได้รู้จักใช้ปฏิภาณไหวพริบ สติปัญญา นอกจากนี้ในการกำหนดกติกา กฎเกณฑ์ กลวิธีเล่น ตลอดจนอุปกรณ์ก็ยังแสดงให้เห็นสภาพสังคมและสิ่งแวดล้อมเป็นอย่างดี อีกทั้งผู้เล่นยังได้ออกกำลังกาย ได้รับความสนุกสนาน เป็นการผ่อนคลายความเคร่งเครียด ทำให้มีสุขภาพกาย และสุขภาพจิตที่ดีทั้งผู้เล่นและผู้ดู

การละเล่นพื้นบ้านของผู้ใหญ่

เป็นภาพสะท้อนถึงวิถีชีวิตที่แสดงออกถึงความสนุกสนาน และความสัมพันธ์ของผู้คน สร้างความสัมพันธ์ของผู้คน สร้างความสมัครสมานสามัคคี และเป็นกีฬาเพื่อความเพลิดเพลิน การละเล่นของผู้ใหญ่ในจังหวัดสระแก้ว มีลักษณะที่หลากหลาย ผสมผสานเนื่องจากผู้คนในจังหวัดสระแก้วนอกจากจะมีผู้คนในท้องถิ่นแล้ว ยังมีผู้ที่อพยพมาจากภูมิภาคต่างๆ เป็นจำนวนมาก จึงมีการนำเอาการละเล่นดั้งเดิมมาปรับปรุงให้เข้ากับถิ่นใหม่ จนกลายเป็นการละเล่นที่มีลักษณะเฉพาะท้องถิ่น และลักษณะร่วมกับภูมิภาคต่างๆ จัดแบ่งประเภทอย่างกว้างๆ ได้แก่ กีฬา ดนตรี มหรสพ เพลงพื้นบ้าน ซึ่งยกตัวอย่างให้เห็นพอสังเขป ดังนี้

• กีฬาพื้นบ้าน

เป็นกิจกรรมหรือการละเล่นของชาวบ้านเพื่อความสนุกสนานเพลิดเพลิน ทำให้ร่างกายแข็งแรง หรือเพื่อผ่อนคลายความตึงเครียด แต่มีลักษณะที่เป็นระบบ มีกฎกติกา กีฬาพื้นบ้านเกือบทุกชนิดมีการแข่งขันกันเพื่อประลองความสามารถ และตัดสินผลแพ้ชนะหรือเสมอกัน ด้วยเหตุดังกล่าวกีฬาพื้นบ้านบางประเภทจึงมีการพนันร่วมอยู่ด้วย อย่างไรก็ตาม กีฬาพื้นบ้านมีส่วนในการสร้างระบบความสัมพันธ์ของชาวบ้าน สร้างความสามัคคี ปลูกฝังความมีน้ำใจเป็นนักกีฬา การละเล่นบางชนิดต้องอาศัยพลังความสามัคคีร่วมกัน กีฬาพื้นบ้านของจังหวัดสระแก้วที่เป็นรู้จักกันดี ได้แก่ ตะกร้อ ชักกะเย่ วงกระสอบ แย้ล้งรุมหากรุก ชนไก่ ฯลฯ

๑. ตะกร้อวงเล็ก

นิยมเล่นกันมาตั้งแต่สมัยโบราณ เพราะเล่นได้ทุกหนทุกแห่งใช้บริเวณไม่กว้างขวางนัก ปัจจุบันนิยมเล่นกันอยู่โดยทั่วไป และไม่มีการแข่งขันเป็นทางการ แต่เล่นเพื่อให้เกิดความสนุกสนาน จึงกำหนดกฎเกณฑ์การเล่นขึ้นเอง ไม่มีกฎกติกาการเล่นที่แน่นอน

จำนวนผู้เล่น กำหนดให้มีผู้เล่นชุดละ ๒-๖ คน อุปกรณ์ในการเล่นตะกร้อ ๑ ลูก วิธีการเล่น กำหนดให้ผู้เล่นทุกคนพยายามเตะหรือช้อนว้ายทุก ๆ ส่วน ยกเว้นมือ เตะลูกส่งไปมาระหว่างกัน โดยไม่ให้ลูกตะกร้อตกลงสู่พื้น แล้วนับจำนวนครั้งรวมกันทั้งหมดก็ได้ เวลาในการเล่น อาจใช้กำหนดเวลาการเล่น ๑๐ นาที หรืออาจจะใช้นับจำนวนครั้งที่โยนก็ได้ เช่น ๕ โยน ๑๐ โยน เป็นต้น การแพ้ชนะ โดยการนับคะแนนรวมของแต่ละชุด ชุดใดได้คะแนนรวมมากกว่าเป็นชุดที่ชนะ

๒. ตะกร้อลอดบ่วง

เป็นกีฬาที่ผู้เล่นแต่ละคนต้องใช้ความสามารถและทักษะการเล่นที่สูง ผู้เล่นต้องสามารถบังคับทิศทางของลูกตะกร้อให้เข้าบ่วงอย่างแม่นยำ ตะกร้อลอดบ่วงจึงเป็นกีฬาที่ทั้งความสนุกสนานเพลิดเพลินและตื่นเต้นแก่ผู้เล่นและผู้ดูมากที่สุด เดี่ยว จะเห็นได้ว่าในแต่ละอำเภอในจังหวัดสระแก้ว ได้จัดให้มีการแข่งขันเสมอๆ ในเทศกาลต่างๆ ทางวัด หรือหน่วยงานอื่นๆ ก็จะทำให้การแข่งขันเป็นประจำ และมีผู้สนใจไปดูอย่างคับคั่ง

ลักษณะของสนามจะอยู่ในร่มหรือกลางแจ้งก็ได้ เป็นพื้นที่ราบ ไม่มีสิ่งกีดขวางทั้งทางสูง กว้าง และยาว สูงอย่างน้อย ๘ เมตร พื้นที่สนามกว้างยาวประมาณ ๑๘ เมตร สนามแข่งขันตีเส้นเป็นรูปวงกลม ๒ วงซ้อนกัน วงนอกเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ ๑๖ เมตร ส่วนวงในเส้นผ่าศูนย์กลาง ๔ เมตร อุปกรณ์มีเสาสูง ๕ เมตร ๒ ต้น เสาทั้ง ๒ ปักอยู่ในระดับเดียวกัน ห่างกันประมาณ ๒๐ เมตร จึงลวดปรึงไว้บนยอดเสา ตรงกึ่งกลางของลวดมีรอกตัวหนึ่ง ห่างจากรอกนี้ ๘ เมตร ไปทางเสามีรอกอีกตัวหนึ่งผูกกับเส้นลวด แล้วใช้เชือกผูกขอบบนของห่วง ให้ปลายเชือกร้อยเข้ากับรอกทั้ง ๒ เพื่อผ่อนห่วงขึ้นลงได้สะดวก ห่วงแต่ละห่วงมีเส้นผ่าศูนย์กลาง ๑.๘ นิ้ว ๓ ห่วง ทำด้วยไม้หวาย หรือโลหะและมัดให้ ๓ ห่วงติดกัน โดยหันหน้าออกเป็นรูปสามเหลี่ยม แต่ละห่วงมีจุดดาขายสีขาวผูกร้อยไว้ เชือกผูกห่วงยาวประมาณ ๑.๒๐ เมตร เมื่อผูกห่วงกับเชือกแล้ววัดจากส่วนที่ต่ำสุดของห่วงไปจดพื้นให้ได้ระยะ ๕.๑๕ เมตร การแข่งขันใช้กรรมการ ๓ คน นาฬิกาปลุก ๑ เรือน นาฬิกาจับเวลา ๑ เรือน ป้ายคะแนน นกหวีด และตะกร้อ ๑ ลูก ขนาดวัดโดยรอบ ๓๓-๓๘ เซนติเมตร

วิธีการเล่น ๑ ชุด ใช้ผู้เล่น ๗ คน โดยต้องติดหมายเลขที่ด้านหลังและด้านข้างของเสื้อผู้เล่นแต่ละคนไม่ให้ซ้ำกัน ขึ้นเป็นวงกลมตามเส้นรอบวงใหญ่ ระยะห่างกันพอสมควร และสามารถสลับเปลี่ยนแทนที่กันได้ เมื่อกรรมการให้สัญญาณ ให้ผู้เล่นคนหนึ่งโยนลูกให้คู่ของตน แล้วเริ่มได้ลูกต่อไป โดยใช้ท่าทางต่างๆ ยกเว้นการใช้มือ ให้เตะเข้าดาขายให้มากที่สุด ใช้เวลาในการเล่นแข่งขันชุดละ ๔๐ นาที กรรมการจะเป็นผู้นับคะแนนโดยดูจากท่าต่าง ๆ ในการเตะลูกเข้าดาขาย ชุดไหนเตะเข้ามาและใช้ท่าทางที่ยากต้องได้คะแนนมากและเป็นฝ่ายชนะ

๓. ชักกะเย่อ

นิยมเล่นในเทศกาลสงกรานต์ บริเวณลานวัดหรือสถานที่กว้างพอสมควร เป็นการแข่งขันระหว่างหมู่บ้าน ผู้เล่นไม่จำกัดจำนวน แต่เมื่อแบ่งสองฝ่ายแล้วต้องมีจำนวนเท่ากัน อุปกรณ์การเล่น ใช้เชือกเส้นใหญ่ที่มีกำลังพอจะทานกำลังผู้เล่นทั้งสองฝ่ายให้ดึงเชือกนั้น

วิธีการเล่น นำเชื้อมาวางที่เส้นกลาง โดยจะวางให้อยู่ตรงกึ่งกลางเส้นพอดี แล้วผู้เล่นทั้งสองฝ่ายเลือกแดน โดยการโยนหัวก้อยว่าจะอยู่ด้านไหน เมื่อเลือกแดนใดแล้ว ผู้เล่นจะไปยืนประจำอยู่ที่เชือกที่วาง กระยะให้ห่างพอไม่ให้ชนกันได้ ขณะเอนตัวดึงเชือก เมื่อวางระยะดีแล้ว ผู้เล่นจะดึงเชือกขึ้นสูงระดับเอว ผู้ตัดสินจะไปยืนตรงเส้นกึ่งกลาง (ซึ่งเป็นเส้นชัย) เมื่อผู้ตัดสินให้สัญญาณ ผู้ที่อยู่ต้นเชือกและปลายเชือกเป็นคนสำคัญอย่างยิ่งในระหว่างดิ่งนั้น ถ้าผู้ใดเสียหลักยืนพื้นไม่อยู่ ก็จะเสียกำลัง ความสนุกอยู่ที่ผู้ให้สัญญาณและผู้ที่จะมีท่าทางสีหน้าต่างๆ กัน การแพ้ชนะอยู่ที่ฝ่ายไหนสามารถดึงให้อีกฝ่ายถูตามไป ที่เส้นชัยเป็นฝ่ายชนะ นับว่าชักกะเย่อเป็นกีฬาที่ฝึกความสามัคคี พร้อมเพรียงระหว่างหมู่คณะได้เป็นอย่างดี

๔. วิ่งกระสอบ

นิยมเล่นในเทศกาลที่สนุกสนานรื่นเริงต่างๆ ไม่จำกัดจำนวนผู้เล่น ใช้กระสอบเป็นอุปกรณ์ในการเล่น เท่ากันจำนวนผู้เล่น

วิธีการเล่น ผู้เล่นทุกคนลงไปในกระสอบ มือจับขอบกระสอบให้อยู่ในระดับเอว แล้ววิ่งแข่งกันจากเส้นตั้งต้นถึงเส้นชัยนะ ประโยชน์จากการเล่นวิ่งกระสอบเป็นการเล่นที่สนุกสนาน ฝึกความอดทน และการพุงตัว

๕. แอล้งรู

นิยมแข่งขันในกลุ่มผู้ชาย ซึ่งเป็นตัวแทนจากหมู่บ้านต่างๆ แข่งขันในเทศกาลสงกรานต์ หรืองานรื่นเริงต่างๆ วิธีการเล่น ใช้ผู้เล่น ๔ คน เอาเชือกผูกเอาติดกันไว้ทั้ง ๔ คน ห่างกันคนละ ๓ เมตร หันหลังให้กันทุกด้าน ตรงหน้าผู้เล่นทุกคนห่างออกไป ๑ วา บักธงไว้ ๑ ธง กรรมการเหยียบปมเชือกที่ศูนย์กลางไว้ให้ตรงจุดกลางของสนาม ซึ่งห่างจากธงแต่ละธงเท่าๆ กัน เมื่อกรรมการให้สัญญาณพร้อมกับปล่อยเท้าที่เหยียบปมเชือก ให้ผู้เล่นแต่ละคนพยายามดึงตนเองเพื่อไปจับธงของตน ใครได้ธงก่อนผู้นั้นชนะ ประโยชน์จากการเล่นแอล้งรู ทำให้ฝึกความอดทน เข้มแข็ง

ที่มาของภาพ : <http://www.dek-d.com/board/view/๒๒๕๘๖๐๓/>

๖. ขนไก่

เป็นกีฬาพื้นบ้านที่มีการเดิมพัน การพนันด้วย ในปัจจุบันต้องมีการขออนุญาตจากทางราชการเปิด “บ่อนไก่” และอนุญาตให้ชนไก่ได้ในวันอาทิตย์ที่ ๒ และ ๔ ของเดือน เท่านั้น ผู้เล่นได้แก่ เจ้าของไก่ ๒ ฝ่าย และไก่ชน อุปกรณ์ในการจับเวลา คือ กะลาเจาะรู กะละมังใส่น้ำ

วิธีเล่น เจ้าของไก่นำไก่มาเปรียบเทียบกับกัน โดยดูที่ ขนาด รูปร่าง เดือย หงอน ขา ว่าใกล้เคียงกันหรือไม่ พอดีสักไหนหรือไม่ พอดกลองชน (ตี) ไก่กันแล้ว ก็จะกำหนดยก คือ กำหนดเวลาในการชนไก่ เรียกว่า อัน (ยก) แต่ละอัน กำหนดเวลา ๑๕ นาที พัก ๑๕ นาที รวมคู่ละ ๘ อัน หรืออันละ ๒๐ นาที พัก ๒๐ นาที คู่ละ ๖ อัน แล้วแต่ละกำหนดการจับเวลา เครื่องมือที่กำหนดอันหรือยก คือ กะลาเจาะรูลอยน้ำในกะละมัง เมื่อน้ำเข้ากะลาจนเต็มก็จะจม เรียกว่า อันจม นับเป็น ๑ อัน (๑ ยก) เกณฑ์การตัดสินคือการที่ไก่ตัวแพ้ไม่สู้ เมื่อถูกตีจะร้องแล้ววิ่งหนี หรือวิ่งหนีแต่ไม่ร้อง เมื่อเอามาวางใหม่ ๓ ครั้ง ถ้าไม่สู้ถือว่าแพ้ สำหรับไก่ที่ตีกันจนหมดแรงแล้วเอาออกปะทะกัน เอาคอไขว้กันนิ่ง พอแยกออกก็วิ่งเข้าชูกันอีกโดยไม่ทำร้ายกัน และกัน ไม่มีฝ่ายใดหนีถือว่าเป็นเสมอกัน การต่อสู้ของไก่ชนเป็นที่ชื่นชอบของผู้คน แม้ว่าจะเป็นกีฬาที่มีการพนันขันต่อเข้ามา

เกี่ยวข้อง แต่เป็นกีฬาเพื่อความบันเทิงที่มีศาสตร์แห่งการเลี้ยง และสร้างความสัมพันธ์ให้ผู้คนได้พบปะรู้จักมักคุ้นกันเป็นอย่างดี

ที่มาของภาพ : <http://www.kaitee-e-san.com/index.php?topic=๘๗๒๕.๒๕>

๑. ปิ่นนํ้ามัน

เป็นกีฬาที่นิยมเล่นแข่งขันกันในเทศกาลที่มีความสนุกสนานรื่นเริง เป็นการประลองความแข็งแรง และความสามารของชายหนุ่มในหมู่บ้านได้เป็นอย่างดี ผู้เล่นจะเล่นกันเฉพาะผู้ชาย ไม่จำกัดจำนวน อุปกรณ์ในการเล่น คือ เสาไม้ไผ่สูงประมาณ ๕-๖ เมตร ทา น้ำมันพืชให้ชุ่ม บนยอดเสาจะตัดปล้องไม้ไผ่ให้สูงประมาณ ๕-๖ นิ้ว ใส่ น้ำมันพืชไว้ให้เต็ม ปลายเสามีธงปักไว้ จำนวน ๔-๖ เสา (ถ้าจำนวนผู้เล่นมากควรมีหลายเสา)

วิธีการเล่น ผู้เล่นจะต้องแข่งขันกันเป็นเสาไม้ไผ่ไปจนถึงบนสุดเพื่อหยิบเอาธงที่ปักบนยอดเสาลงมาให้ได้เร็วที่สุด ก็จะได้รับชัยชนะ ในขณะที่เป็นเสาไม้ไผ่จะโอนเอนไปมา ทำให้น้ำมันพืชที่อยู่บนเสาระลอกออกมาใส่เสา ทำให้ปิ่นยาก และลื่นมากขึ้น ผู้เล่นอาจครูดลงมาจากเสาได้ ผู้ชมก็จะเชียร์กันอย่างสนุกสนาน (ในปัจจุบันธงที่ปักไว้ยอดเสาจะใช้เป็นธงบัตร์ใบละ ๑๐๐-๕๐๐ บาท เป็นสิ่งขั้วใจและเป็นรางวัลแทนธงผ้าในอดีต)

ประโยชน์ที่ได้รับจากการปิ่นนํ้ามัน เป็นการฝึกทักษะและการออกกำลังกายได้ความสนุกสนานรื่นเริง

• ดนตรีพื้นบ้าน

ดนตรีพื้นบ้านของจังหวัดสระแก้วมีหลายประเภท เพราะได้รับอิทธิพลจากกลุ่มวัฒนธรรมที่หลากหลาย เนื่องจากชาวสระแก้วส่วนใหญ่ได้อพยพมาจากท้องถิ่นต่างๆ เมื่อเข้ามาอยู่ในจังหวัดสระแก้ว ก็ได้นำเอาวัฒนธรรมดั้งเดิมของตนเข้ามาด้วย กลุ่มวัฒนธรรมที่สำคัญ ได้แก่ กลุ่มวัฒนธรรมทางภาคกลาง เช่น วงปี่พาทย์ วงเครื่องสายไทย วงกลองยาว วงดุริยางค์ แตรวง กลุ่มวัฒนธรรมหมอลำ เช่น พิณ แคน วงพิณแคนประยุกต์ หมอลำ หมอลำซิ่ง กลุ่มวัฒนธรรมเจียงกัณฑ์ริม เช่น อาขั้ กัณฑ์ริม และกลุ่มเพลงโคราช เช่น การร้องเพลงโคราช ในที่นี้จะขอยกตัวอย่างพอสังเขป ดังนี้

๑. ปี่พาทย์

เรียกว่า “วงพิณพาทย์” เป็นวงดนตรีที่ได้รับอิทธิพลมาจากมอญ เครื่องดนตรีประกอบด้วย ข้องวง ฆ้องวง ระนาดเล็ก ระนาดเอก ระนาดทุ้ม ปี่ ตะโพน ฉิ่ง ฉาบ นิยมบรรเลงเพลงในงานศพ บางวงมีการนำเครื่องดนตรีสากลมาบรรเลงด้วย เพลงที่บรรเลงส่วนใหญ่เป็นเพลงไทยเดิม และเพลงไทยร่วมสมัย ร่วมวงบรรเลงกับวงเครื่องสายไทย และวงดุริยางค์ส่วนใหญ่จะพบมากในสถานศึกษาต่าง ๆ ในจังหวัดสระแก้ว

๒. วงกลองยาว

วงกลองยาวส่วนใหญ่ชาวบ้านจะรวมกลุ่มหรือตั้งเป็นคณะกลองยาว รับตามงานต่างๆ ที่พบเห็นมากคือ แท้ในงานบวชนาคแห่กฐิน ทำนองการดีเป็นแบบพื้น ๆ โดยทั่วไป

๓. หมอลำ

เป็นดนตรีและเพลงพื้นบ้านของกลุ่มวัฒนธรรมไทย ลาว ซึ่งอาศัยอยู่ในอำเภอต่างๆ ในจังหวัดสระแก้ว ในระยะแรกเป็นการลำเล้าเรื่องราว นิทานพื้นเมืองดั้งเดิมของภาคตะวันออกเฉียงเหนือเช่น ลำการะเกด ลำศิลปชัย ลำจำปาสี่ต้น มีการใช้แคนเป่าประสานเสียงช่วยให้ไพเราะยิ่งขึ้น ต่อมาได้พัฒนาเป็นการแสดงเป็นคณะ มีการฝึกหัด และรับจ้างแสดงในงานต่างๆ

มีการนำเอาเครื่องดนตรีต่างๆ มาประกอบมากขึ้น เช่น แคน พิณ ซอ โหวด มีการนำเอาเพลงลูกทุ่งเข้ามาร้องผสมผสาน นำกลองชุดมาตีให้จังหวะ ใช้ทำนองลำผสมกับทำนองเพลงลูกทุ่ง และเน้นการเต้นที่ใช้ลีลาท่าทางของหางเครื่องคณะหนึ่งจะมีจำนวน ๖-๑๒ คน ซึ่งแต่ละคนต้องมีการฝึกซ้อมเป็นอย่างดี กลายเป็นหมอลำชนิดใหม่ที่ชาวสระแก้วนิยมกันอย่างแพร่หลาย หมอลำประเภทนี้ เรียกว่า หมอลำกลอนซิ่ง หรือ หมอลำซิ่ง ใช้บรรเลงในโอกาสงานบันเทิงรื่นเริงต่างๆ

ที่มาของภาพ : http://๑๑๘.๑๑๔.๑๔.๓๐/kanokporn/Culture/lesson_๐๕.html

๔. เซิ้งหรือลำเซิ้ง

คำว่า เซิ้ง หมายถึง การฟ้อนรำ เช่น เซิ้งกระติบ หรือหมายถึง ทำนองเพลงชนิดหนึ่ง เรียกว่า ลำเซิ้ง โดยทั่วไปเพลงเซิ้งนั้นเป็นเพลงสนุกสนาน เครื่องดนตรีประกอบด้วย กลอง แคน พิณ โหวด โหม่ง ดีเป็นจังหวะเรียกว่า จังหวะเซิ้ง มีการร่ายรำประกอบ ส่วนใหญ่จะเป็นขบวนการแห่ฟ้อนรำกันไป มีต้นเสียงร้องนำ ซึ่งนิยมด้นกลอนสด ผู้ที่อยู่ในขบวนแห่จะเป็นลูกคู่ร้องรับ การเซิ้งนี้มักจะเป็นกลุ่มย่อย ๆ ที่ตั้งขบวนแห่ไปเพื่อขอปัจจัย ข้าวของ ไปร่วมทำบุญที่วัด เซิ้งที่เป็นที่รู้จักกันมาในจังหวัดสระแก้ว ได้แก่ เซิ้งบั้งไฟ และเซิ้งนางแมวขอฝน เนื้อร้องนั้นอาจมีความหมายสองแง่สองงาม

๕. เจริญกันตรึม

เป็นการเล่นดนตรีและเพลงพื้นบ้านของกลุ่มวัฒนธรรมเขมร-ส่วย ซึ่งกลุ่มวัฒนธรรมนี้จะพบในอำเภอตาพระยา กิ่งอำเภอโคกสูง และบ้านดუნ ในตำบลบ้านด่าน อำเภอรัษฎาประเทศ เจริญกันตรึมเป็นการร้องเพลงประกอบวงกันตรึม คือ การเล่นดนตรี ประกอบด้วย ปี่อ้อ ปี่ซลัย กลองกันตรึม ฉิ่ง ฉาบ กรับ ปัจจุบัน มีซอด้วง

ที่มาของภาพ : <http://www.bloggang.com/mainblog.php?id=rouenrarai&month=๑๓-๑๒-๒๐๑๐&group=๑๒&gblog=๑๐>

วงกันตรึม มีการร้องเล่นในเทศกาลงานรื่นเริงต่างๆ แสดงเป็นคณะรับจ้างแสดง ในงานต่างๆ ส่วนเนื้อร้องนั้นจะเลือกให้เข้ากับงานนั้นๆ

๖. อายัย

เป็นการละเล่นพื้นบ้านของชาวไทยเชื้อสายเขมร ในแถบอำเภอตาพระยา อำเภอโคกสูง และอำเภอรัษฎาประเทศ จังหวัดสระแก้ว การแสดงอายัยนี้เป็นการร้องและการลำประกอบดนตรี การร้องใช้ภาษาเขมร โดยใช้คำพื้นบ้านง่ายๆ ฟังแล้วเข้าใจง่าย บทร้องจะเป็นเรื่องราวชีวิตความเป็นอยู่ การเกี่ยวพาราสีระหว่างหนุ่มสาว ใช้แสดงในงานพิธีกรรมต่างๆ เช่น พิธีบวช พิธีโกนจุก และในงานเทศกาลต่างๆ

เครื่องดนตรีที่ใช้ประกอบการแสดงอาลัย ประกอบด้วย ซอด้วง ซออู้ จิม ฉิ่ง ฉาบ กลอง แคนน้ำเต้า
ขั้นตอนในการเล่น เริ่มจากไหว้ครู ประกอบด้วยบายศรี ชูปเทียน เหล้า บุหรี่ หลังจากนั้นนักดนตรีจะเริ่มบรรเลง
นักร้องชายหญิงจะร้องเป็นภาษาเขมร ตอบโต้กันในบทต่าง ๆ จังหวัดจันทบุรี โดยนักร้องจะต้องปรับเนื้อเองให้เร็วหรือช้าตามจังหวะ
ดนตรี ส่วนใหญ่จะใช้จังหวะเร้าใจ ให้เกิดความสนุกสนาน

ที่มาของภาพ : http://๑๑๘.๑๓๔.๑๔.๓๐/kanokporn/Culture/lesson_๐๕.html

การกีฬาพื้นบ้าน ดนตรี นาฏศิลป์ เป็นกิจกรรมที่ทำให้เกิดความสุขสนุกสนานเพลิดเพลิน มีความอ่อนช้อยงดงาม
เป็นสิ่งที่ถ่ายทอดศิลปวัฒนธรรม วิถีชีวิตของชาวสระแก้ว ซึ่งมีรูปแบบและเอกลักษณ์ของท้องถิ่นที่ชนรุ่นหลังควรอนุรักษ์และ
สืบทอดไว้ตลอดไป

Thai Traditional Games in Sakaew

Traditional games are culture of community as same as other cultures which humans create to satisfy their demand and society in many ways such as, entertaining, religion ceremonies, and so on which occurs in humans' lives. Traditional games of children and adult is related to living condition, social value and beliefs in that society.

Traditional games in each locality are different depending on its geography, environment, people's occupation, social value and society belief. Moreover, cultural exchange or adoption from non-local people also affect the traditional game in each locality to be unique, diversity and ease up because of society development from the past to the present.

Children's Traditional Games

Children in general love to play games. They can play games all day long without getting bored. Toys which we used to play are made from nature. Children learn to create their own toys and that makes them creative and can create toys from useless things to give it value. That reflects possibility in society and culture of local area. Traditional games in Sakaew, there are indoor and outdoor games, similar with general traditional children's games in the central but traditional games called, method, instruments and song's lyrics may be different according to conditions of society and environment, such as Clockwise game, Pla Mor Tok Kata (fishes tilapia in the frying pan), Ka Fuk Khai game (Crow hatching eggs game), Seu a Dtok Tank (A Tiger Falls Into a Tank), Yae Long Roo (Tug-of-war for flag), Mai Hueng (Mai Hueng game), Kee Maa Lang Bpohk game (Piggyback riding and throwing a ball game), Tar Ka-yayng (Throw a chip and hop), Mai Phlor (Bamboo Gun), Kha Dok Dek (Wavering walk), Dern Kalaa Ma-prao (Walking with coconut shells), Mark Keb (Five Stones), Pao Krob (To blow the Elastic), Dtop plae (2 children use the hands to pat each others' hand and knees), E-Tag (Taken Game), Jam Jee (To Poke the Finger), Pit Taa Tee Peep (Blind and Hit Pails), Pid Dta Tor Hang (Blindfold and tail-extension), Kho-E Don Tree (Musical Chair), Selling watermelon, Ling Ching Ball (Monkey play), Kee Ma Kan Kluay (The horse riding), Maeng Mum (Spider game), Ving Gra-sop (Sack-race), Ving Sam Kha (Three-legged race), Ving Piew (Flag-race), Khee Mah Song Muang (Horse-Ride to Hand over a Town), Kra Dod Cheark (The Rope Jumping), Dtee Jap (Humming and tagging (Kabaddi)), Dtoie (Run across the line), Dtae Hoon (A magic touch), Look Khang (The Top-Twisting Game), Look Ding (The Plumb Game), Look Kaew (Marble balls), Yord Lum (Dropping in the hole), Lor Tok (Coin roller), Ma Lock Kok Kaek (Knock knock), Mon Son Paa (Hiding a cloth behind one's back), Ngoo Gin Hang (Tail-Eating Snake), Ri Ri Khao San (The Long-Grained Rice), and so on. There are some examples of traditional children's games which were popular in Sakaew as follows :

1. Mun Na-ri-ka (Clockwise game)

In this game, players do not use any instrument and can be played by both girls and boys with no limited players'.

How to play : Everyone holds each other hands and makes a circle. Some players stand and some lean back on the ground. Players who lean on the ground need to be in the middle of two standing players and use their feet to push to other feet and leans body down to the ground. Every player needs to hold each others hands' tightly. The standing players turn everyone like a clock or pan.

Benefit of Clockwise game : Children learn to work in team and have responsibility.

2. Ka Fuk Khai game (A Crow is hatching)

A crow is hatching game. The game can be played with unlimited players and can be played by both girls and boys. Equipment used in this game are things, such as stones, fruits, small balls or any article and pretend they are eggs.

How to play : To play this game, start from selecting a player as a “crow”. Thus, everyone does Rock Paper Scissors, or draws the straws for it. Then draw a circle to make a crow’s territory and other players who are not a crow will be outside the circle. Put all eggs (stones, fruits or small balls) in the circle. The crow tries to protect her eggs and other players try to grab the eggs. While players try to grab the eggs, they have to be careful avoiding to be touched by the crow player’s hands or feet. If anyone is touched by the crow player, that person will be a next crow instead. On the other hand, if players can steal all eggs from the crow. That crow has to blindfold and other players will hide the eggs. After that the crow player will find the eggs. If the crow player finds the first egg, the player who hid the egg will be the next crow.

Benefit of Ka Fuk Khai game (A Crow is hatching) : Children can practice their active movement from this game by trying to grab the eggs and the player who is a crow tries to protect his/her eggs from other players. Moreover, players can also learn to use their intelligence to steal eggs and to protect them.

3. Seua Dtok Tank game (Tiger in the tank game)

There are 2 players in this game and can be both girls and boys, but it is more popular for boys. Equipment used in this game is one piece of square paper, width and length approximately 12 inches. Then draw 2 lines from corner to corner, making an X. Leave 1 line about 1 inch space from the end of the lines to the corners. After that, draw a small circle and pretend it is a tank. Use 2 coins or chips which are different.

How to play : One person is an owner of coins or chips and another person owns different coins or chips. Place coins or chips at the end of the diagonal lines. Pretend these are tigers and the first person moves his/her coin or chip and then another person takes turn. Moving from the end of the line to the middle or to other lines, but cannot move over another tiger (another coin or chip). If any player cannot move his/her coin or chip anywhere but in the tank, that person will lose.

Benefit of Seua Dtok Tank (A Tiger Falls into a Tank) : Children can learn and practice tactics and observation.

4. Maai heung game (Konda Kondi)

The game is played between two teams, consisting of the same number of people about 3-6 people in each team. Equipment used in this game is 2 bamboo sticks. One bamboo stick has a half inch diameter and approximately 26 inches long is called “Mae Maai”. Another one stick has an inch diameter and 6 inches long is called “Look Maai”. Then dig a hole which is 3 inches width, 8 inches long and make both sides of its slope.

How to play : To start the game, both teams will flick the short stick or Look Maai (the short stick). The team that can flick the short stick farthest will begin the game. The other team will be the defense team. The players from offense team stand behind the hole and the first player prepare to flick. The defense team stands around in front of the hole. The first player puts Look Maai (a short stick) over the hole, and uses Mae Maai (the long stick) to flick Look Maai (the short stick) away. While Look Maai (the short stick) is in the air, the defense team

tries to grab the stick. If anyone from defense team can grab the stick before it falls on the ground. The first player will lose; that means another person in team will replace him/her and continue the game. In contrast, defense team cannot grab the stick. The first player will place the long stick over the hole and one player of the defense team will use Look Maai (the short stick) to throw or pitch to Mae Maai (the long stick) from where Look Mai (the short stick) is. If that person can pitch or throw Look Maai (the short stick) to Mae Maai (the long stick) the first player will lose. On the other hand, if the person from defense team cannot pitch or throw to Mae Maai (the long stick), the first player will hold Mae Maai (the long stick) and place Look Maai (the short stick) on the back of the long stick. Then throw Look Maai (the short stick) over and hit it before it falls on the ground. The defense team also tries to grab Look Maai (the short stick) again. If anyone from defense team can grab a stick before falling on the ground, the first player will lose, but if defense team players cannot grab the stick. A representative of defense team will cast into the hole and the first player tries to strike the stick away from the hole.

However, the first player can strike once and cannot move Mae Maai (the long stick) around. The first player also has to hit Look Maai (the short stick) before it falls on the ground. If the short stick lands less than one length of Mae Maai (the long stick) from the hole, the first player will lose and other player will flick instead. In contrast, the first player misses hitting Look Maai (the short stick) in the air and it lands far from the hole about one Mae Maai (the long stick) length or further that means the first person wins.

Everyone from offense team will bounce Look Maai (the short stick) by using Mae Maai (the long stick) while one foot is in the hole. That means the person who is bouncing the stick cannot move out of the hole. The number of bouncing will be used to count for throwing and hit Look Maai (the short stick) from the hole. The defense team will try to grab the short stick from striking. If anyone from defense team can grab the stick, that person has the right to throw the stick back to the hole once, it is called “Look Yon” (Shorter stick). The offense team will have to go back to where Look Yon (shorter stick) is and strike it right away again.

After everyone in the offense team strike Look Maai (the short stick). A player from defense team collects Look Maai (the short stick), and makes a “Hmmm” sound continuously while running to the hole. If that person stops making “Hmmm” sound, other player in the team has to make “Hmmm” sound and runs to the hole instead. If all members in the team run and make “Hmmm” sound, but still cannot reach the hole, the defense team still has to continue defending. Changing from defense to offense team will happen when all offense players lose.

Benefit of Maai heung game (Heung stick game) : Children learn to be patient, united and harmonious.

5. Kee Maa Lang Bpohk game (Piggyback riding and throwing a ball game)

Equipment used in this game is a ball. This game is popular for boys and unlimited players.

How to play : The players are split into 2 teams with the same number. There is one representative of each team to play “Pulling the short straw” for choosing which team will give piggyback, as if they were horses, the other team will be on the back, as if they were horse riders. Then other players make a circle, standing 3-4 steps apart. The first rider who is on the back holds the ball and throws it to other riders and other riders try to catch the ball and throw it to other riders. At the same time, the horse team who give piggybacks must try to avoid their rider catching the ball. Keep doing this until there is a rider that cannot catch the ball. That rider has to jump down from the back and run away from the horse who gives him/her piggyback. The boys/girls who give piggyback will pick up the ball quickly and throw to another team. If the ball touches any person from the opposite team,

that person has to give a piggyback instead. In contrast, if horse riders are not hit by the ball. The same team still has to give a piggyback.

Benefit of Kee Maa Lang Bpohk game (Piggyback riding and throwing a ball game) : Children learn to be patient from this game.

6. Dtaa Ka-yayng game (Throwing chip and hopping)

The players can be 2-3 or maximum 4 people. Start by drawing a horseshoe on the ground. After that, divide it into small squares and the area left on the curve is called “Dtaa Ga-lohk” (Skull square). Cross a square next to the “Skull square” this is used for resting. In addition, “Bia” (round chip) is used in this game.

How to play : Start by choosing the first player. To do this, one player from each team tosses one chip each. The player who lands closest to the “Skull square” is the winner. Then the first player tosses the chip to the first square and hops into that square with one leg. Next, the player kicks the chip back out of the square without stepping on the line. The player continues doing the same until can pass the “Skull square” then the player can own the 1st square which other players cannot step on. They have to hop across that square. However, if the square’s owner kicks the chip into his/her square, that square will be available again.

Benefit of Dtaa Ka-yayng game (Throwing chip and hopping) : Children can practice balance and precision.

7. Pla Mor Tok Kata (fishes (tilapia) in the frying pan)

No equipment is used in this game and number of players is unlimited. It is a popular game for girls.

How to play : The game is played between two teams consisting of the same number of people. Use “Rock Paper Scissors” or “Draw the Short Straw” to find the team to start the game. The losing team sits in a circle and grips the hands of each other tightly, this team is called “frying pan”. The winning team stands out of the circle and they are called “Tilapia fish”. The fish team will try to find the way to jump over the raised hands of the pan team. If one can jump over into the circle, other people in the fish team can also get into the circle. Then they will try to jump again to stay out of the circle. Each player who jumps must take care not to allow part of his/her body to touch the obstacle; otherwise their team will be replaced as the frying pan team.

Benefit of Pla Mor Tok Kata (fishes (tilapia) in the frying pan) : Children can practice observation, be balanced between eyes and hands, being neat, and honest.

8. Lum Mueang game (Picking and dropping stones in the holes)

The equipment needed by each player is round stones or marble balls. The number of players is around 1-2 players. It is a popular game for girls and boys.

How to play : Before the game, it is necessary to dig 6 holes in 2 parallel lines. The hole on the right side of the player of each team is bigger than other holes. It is called “Lum Mueang”. Each team drops their stones into their holes. The number of stones in each hole is 5 and 10 for “Lum Mueang” (bigger hole). Then find the first player to start the game by playing “Draw the Short Straw” or “Rock Paper Scissors”, the winner will begin the game. The player picks all stones from one of his/her holes and drops each stone into holes until all stones are gone. Then the player picks up the stones in the next hole and drops the same until the empty hole is found. Therefore, that player can have all stones in the next hole. The player can pick only one stone from “Lum Mueang” while passing it. This continues until the player meets the 2nd hole, called “Lum Bot” (Blind hole). After that, the

opposite team/player takes turn and continues until all holes are empty. The player who has got the most stones will be the winner. If any player has one empty and one with stones all in his/her line, that player can also win this game.

Benefit of Lum Mueang game (Picking and dropping stones in the holes) : Children can practice their hand and eye co-ordination.

9. Mark Keb Mai game (Throw a lime upward and pick the sticks up)

Equipment used in this game is a lime, 10 bamboo sticks which are the same size as chopsticks. The number of players is within 4 players.

How to play : Before the game, play “Draw the Short Straw” or “Rock Paper Scissors”, to find the winner. The winner will start the game. The first player throws a lime upward and pick up one stick on the floor, then the second one, one by one until pick all 10 sticks up. Then the player throws a lime upward and picks up all 10 sticks. After that, player swaps those sticks 10 times without leaving the lime falls on the floor. Then play “Mark Kok Moo” (Pig sty), build the sty from sticks. Mark Kwai (Crossing), crosses all sticks and Mark Mun (Spinning) is spinning all sticks slowly and pick it up with all sticks still are in the same shape, otherwise that player will be “Tai” (die or lost in game).

Benefit of Mark Keb Mai game (Throw a lime upward and pick the sticks up) : Children practice the balance between eyes and hands. They also learn to be neat, observant and honest.

10. Ling Ching Lak game (The monkey game – catching for the stilt)

The number of participants is at least 3 players. The place to play this game is under the house, which built on stilts.

How to play : One of the players will act as “ling” (monkey) and the other players will be placed at each stilt. The game starts when the ling gives the sign and then every player suddenly run out from behind their stilt and change the place of other players. The players must use their trick, rapidly and intelligence to catch the stilt to be their place. If any player loses the stilt then that player must act as “ling” instead.

Benefit of Ling Ching Lak game (The monkey game – catching for the stilt) : Children learn to be intelligent, observant, active and it is a good exercise for them.

All kind of children’s game is entertainment and creates harmony in a group. Children also can use their intelligence while playing games. Moreover, rules setting and equipment can present decent society and environment condition. It is good exercise and entertains them well. Thus, players are healthy in body and mind. Audiences also enjoy watching the games.

Adult’s Traditional Games

Traditional adult’s games reflect way of life which presents enjoyable and creative relationships between people, harmonious in a group, and also for entertainment. Traditional adult’s games in Sakhaew province are various and mixed according to different people. Some people are native of Sakhaew province and many people immigrated from different provinces. Thus, traditional games are mixed and adapted in Sakaew province and to be unique traditional games. The figure can be divided into sports, music, entertainment, traditional songs which some examples can be presented as follows:

Traditional sports

Traditional sports or games of ordinary people are for entertainment, good exercises and can release their stress. Almost all traditional sports also have systems, roles while having competition and results can be to win, lose and draw (equal). Therefore, gambling is involved in some traditional sports. However, traditional sports play important rule to create ordinary people's relationship, harmonious and cultivate broad-mindedness for players. Traditional sports of Sakhaew which are well-known are Takraw (Rattan ball), Chak Ka-Yer (Tug-of-war), Ving Gra-sop (Sack-race), Yae Long Roo (Tug-of-war for flag), Mark Ruk (Chess), Chon Gai (Cock fighting) and so on.

1. Takraw Wong Lek (Rattan ball for small circle)

It has been popular since olden days because can be played anywhere and does not use much space to play. It is not officially competition, but for enjoyment. Therefore, rules for this sport are set and uncertain.

The participants for this game are between 2-6 players and the equipment for this game is Takraw, made of rattan or bamboo, woven into a ball shape. To play this game, players stand in a loosely formed circle. The player will use all the body, except hands to hit the ball and keep the ball airborne and pass the ball to another player without making the ball fall down on the floor. The score can be counted in how many times the ball is hit and airborne or using time limit such as 10 minutes. Moreover, it can be counted from the number of times thrown, such as throw 5 times, 10 times and so on. The team which gets the highest score will win.

2. Takraw Lot Buang (Sepak Takraw)

Sepak Takraw is a sport which each player must use high skill and efficiency to play. Players can control the direction of Takraw to get exactly through the hoop. Therefore, Sepak Takraw is very enjoyable, entertaining and exciting for both players and audiences. It can be seen in each district in Sakhaew province, and is usually played on various festival dates. Other organizations also arrange it, and plenty of people are interested to watch it.

The court can be indoor or outdoor. It is necessary to be at least 8 meters high and 18 meters long, plain, and does not have any obstacles. Then, make 2 circles one circle is bigger than the other and overlapping each other, the bigger circle has a diameter approximately 16 meters and the smaller circle has a diameter of 4 meters. The equipment used in this sport is 2 poles 9 meters high which are stuck in the same level and spaced about 20 meters apart. On the top of the poles, wire springs are pulled tight with one pulley in the middle of the wire springs which is 8 meters distance from the pulley. The other pulley on the pole is tied with wire spring. Then tie on the edge top of hoop which ends of ropes thread with those 2 pulleys. Therefore, hoops can be lifted up and down easily. Those three hoops are 18 inches diameter each and are made from rattan or metal and tie 3 hoops together and turn out like a triangle. Each hoop has a white net tie and the rope to tie hoops is about 1.20 meters. After tying hoops and ropes, the measurement from the lowest of the hoops to the floor should be approximately 5.75 meters. In the competition, there are 3 referees, an alarm clock, a stopwatch, a score board, a whistle and a rattan ball which size is 33-34 cm.

How to play this game, one set consists of 7 players and every player has their number on their t-shirt front and back. The players stand in the bigger circle and keep some distance from each other, so they can swap or replace. The referee gives a sign, and then the player will throw the rattan ball to his/her partner. The player will use his foot to hit the ball to get through the hanging net as much as possible. The players can use any position to hit the ball, except hands. It is 40 minutes for one set. The referees will count the score and consider

from players' position used during hitting the ball through the net. The set which can hit the ball into the net most and use difficult positions will get high scores and win.

3. Chak-ka-yer (Tug-of-war)

Tug-of-war is usually played on Songkran festival, the location is in a temple area which has enough space for competition between 2 villages. The game is played between two teams consisting of unlimited and equal number of people. The equipment in this game is a big rope which is strong enough for the players of two teams pulling against it.

How to play this game is to bring the rope and place it exactly between the centrally drawnlines. Two teams choose the side by tossing a coin. Then players stand beside their rope and leave some distance from each other in the team, for maximum grip and performance. Both teams hold the rope up about their waist level. The referee stands in the middle on the line (which is also the finish line). The referee gives a sign, the player at the beginning and the ends of the rope are very important during the game. If anyone cannot stand, that team will lose power to pull. The team which can pull another team to their side, that team will win. This sport is very enjoyable for people and can create harmony in a group.

4. Ving Gra-sop (Sack-race)

Sack-race is usually played in any entertainment festivals. The number of players in this game is unlimited and equipment needed is a sack for each player.

How to play this game: The player gets into the sack and holds it at waist level. Players stand behind the starting line and when the referee gives a sign to start running then all players run to the finish line. The player who reaches it first will win. This sport is enjoyable and players can practice their patient and rythem from this game.

5. Yae Long Roo (Tug-of-war to catch a flag)

This type of Tug-of-war is usually played by men group who are representatives from various villages. It is played on Songkran festival and many festival party fairs.

How to play this game: 4 players will be tied together at their waist, and the distance from each other is 3 meters. Each player will turn back to back with other players. A flag will be stuck in front of every player with a distance of 2 meters. The referee steps over a knot in the middle of the rope and gives the sign at the same time with moving the foot away from the knot. Each player will try to grab his flag and the player who gets the flag first will win. The benefit of this Tug-of-war game is to prove the strength of competing villages.

6. Chon Gai (Cockfighting)

Cockfighting is a traditional sport with gambling. Nowadays, permission from the government to open "Bon Gai" (Place for cockfighting with gambling) is required by law and permission for cockfighting is only granted on the 2nd and 4th of each month. The team consists of cock and cock owner. The equipment requested is a stop watch, drilled coconut shell and a water basin.

How to play this game: The fighting cocks will be categorized into different weight sectors by size, figure, spur, crest, and leg. There are 2 fighting cocks for one competition. Then a fighting time limit will be set which is called "An" (round). Each round is 15 minutes; with 15 minutes rest between each round. Total 8 rounds, or 20 minutes, rest 20 minutes total 6 rounds depending on negotiation. The equipment used is a drilled coconut shell, float the shell in a water basin when water gets into the coconut shell it sinks, it's called "An Jom" (Round sinks) it is counted as one "An" (one round). Rule of this sport is when any cock stops fighting, or run away. The owner can take it back to the competition 3 times and if it does not fight, it is assumed that cock loses. In the case, when cocks fight until both of them are tired and stop fighting, it can be assumed they draw. Cockfighting is the people's favorite, even gambling is included. However, it is entertainment and can create relationships between people.

7. Peen Sao Nam-Man (Oil pole climbing)

Oil pole climbing is usually played on festival party fairs for strong contest and ability of young village men. The player for this sport is only men and of unlimited number. The equipment used is bamboo poles, 5-6 meters high and apply with oil. On the top of each pole, oil will be contained in the cutting bamboo, size 5-6 inches. The flag is also on the top of each pole.

How to play this game : Each player competes with other players to climb up to the top and grab the flag and then climb down. The fastest player will win. However, while playing this sport the poles will be swaying so oil on the top will splash out on to the poles. That makes climbing more difficult and slippery and players may slip and fall down. Audience will cheer and be amused. (In the present, flag on the top will be cash note 100-500 baht, to provoke people and be a reward. It replaces a fabric flag in the past.

Folk music

Folk music of Sakaew province is various because it is affected from different cultures. According to people in Sakaew, many locals are migrants, and they brought their original culture with them. The central cultural groups are considered to be one of the most important groups of Thai culture, such as Wong-pi-path (Classical Thai orchestra), Wong-kreuang-sai-thai (Thai Stringed orchestra), Wong-klong-yao (Tom-tom orchestra), Wong-du-ri-yang (Orchestra), Tae-wong (Brass band) and cultural group of northeastern-style singer, such as mandolin, Khene (a mouth organ of Lao), Wong-phin-khene-pra-yook (Applied lute and Khene orchestra), Mor Lam (Northeastern-style singer), Mor Lam sing (Northeastern modern style singer) and so on. Jeng-Kantrum cultural group, such as Aa Yai (Poem countering between men and women), Kantrum (Musical played), and Korat musical group (Nakhon Ratchasima Province musical group), such as Korat song singing and so on.

1. Pi-phat (a kind of ensemble in the classical music of Thailand)

It is called "Wong-pin-path" because it is an orchestra which has got influence from Mon (an ethnic group from Burma). Musical instrument consists of Gong, Ranat Lek (the generic name for keyboard percussion instruments used in the music of Thailand) Ranat Ek (a Thai musical instrument in the percussion family that consists of 21 wooden bars suspended by cords over a boat-shaped trough resonator and struck by two mallets. It is used as a leading instrument in the Pi-phat ensemble.)

2. Wong-klong-yao (Tom-tom orchestra)

Tom-tom orchestra was set up by a group of folk to be a group to work at festival or ordination ceremonies, Kathin parades and so on. The rhythm of Tom-tom is generally played.

3. Mor-Lam (Northeastern-style singer)

Northeast-style singer of folk music and songs of Thai-Lao cultural group which live in many districts in Sakaew as the short of a performance of Northeastern-style singers will tell a story about original local stories of Northeast, such as Ram Ga-ra-ket (Ga-ra-ket dancing), Ram Silapachai (Silapachai dancing), Ram Jam-pa Si ton (Four Champaca dancing) and so on. Khean is used to harmonize and it makes music more melodious. Next, it develops to group performances, they practice and people pay for them to perform on many occasions including festivals. Many instruments are used, such as Khaen, lute, Saw (Thai bowed string instrument), Wot (a circular panpipe) and so on. Folk song is used with Northeastern-style singing and drum kit is also used. Dancers are also part of this performance and can be 6-12 dancers. Each dancer has practiced thoroughly to become a new Northeastern-style singer, which is popular and widespread in Sakaew. This type of Northeastern-style singing called Mor-Lam Gorn-Sing or Mor-Lam Sing, is played in many entertainment occasions.

4. Sueng or Lam-Sueng (Northeastern dancing)

Sueng means dancing, such as Sueng Gra-tib (Dancing with a Bamboo container) or means kind of rhythm called Lam-Sueng. Generally, Sueng song is a kind of entertainment and musical instruments consists of drum, Khaen, lute, Wot, Mong which are used to play together called Sueng rhythm and dancing is also consisted. Most of the time, is a dancing parade and a singer will sing, others in the parade will sing chorus. Sueng are small groups that parade for donation money and things and after bring to a temple for making merit. Sueng is known in Sakaew as is Sueng Bang-Fai (Firecracker dancing) and Sueng Nang Maew Kor Fon (Cat parade praying for rain) and the lyric is double-meaning.

5. Jeng-kantrum (A Folk music singing played by the Khmer in Isan, Thailand)

Jeng-kantrum is folk songs and music of Khmer-Suai cultural group. This group of people can be found in Tapraya district, Khok Soong sub-district, and Baantun in Aranyaprathet district. Jeng-kantrum is singing together with a folk music band its musical instruments consist of Pi-Or (quadruple), Pi Chalai (a double-reed oboe accompanied with Kantrum ensemble), Glong Kantrum (Drum used with Kantrum ensemble), Ching (pair of small, thick cymbals joined by a cord; used to mark time) Chap (pair of flat cymbals joined by a cord), Krap (clapper) and in the present there are also Saw u (lower two-string fiddle with a coconut shell body) and Saw duang (higher two-string fiddle with hardwood body).

Kantrum ensemble is played in many festival fairs. According to lyrics, an appropriate one will be chosen for each fair.

6. Aa Yai (Poem countering between men and women)

Aa Yai is a traditional game of Thai-Khmer in Tapraya district, Khok Soong sub-district, and Aranyaprathet district areas in Sakaew province. It is singing and dancing together with music. Lyric is Khmer language which is traditional language and easy to understand and about living, flirting between man and woman. Aa Yai is played in many ceremonies, such as ordination ceremony, topknot-cutting ceremony and many festivals.

Musical instruments used in Aa Yai performance consists of Saw duang (higher two-string fiddle with hardwood body), Saw u (lower two-string fiddle with a coconut shell body), Khim (hammered dulcimer), Ching (pair of small, thick cymbals joined by a cord), Chap (pair of flat cymbals joined by a cord), drum and a gourd mouth organ.

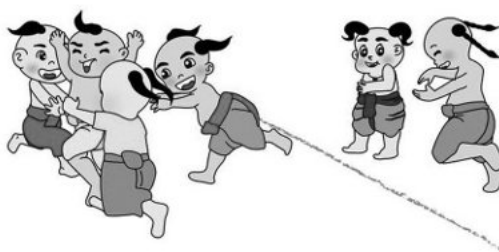

How to play : Begin from Wai kru ceremony, it consists of Bai Sri (rice offering; offering of cooked rice under a conical arrangement of folded leaves and flowers), candles, incense, rice whisky, and cigarette. After that, a musical instrument player begins to play, and male and female singers will sing in Khmer language. Singers will adapt lyrics themselves following rhythm of the music. Most of the time is fast paced rhythm because it makes it enjoyable.

Traditional sport, music and dancing art are activities for entertainment. They are gentle and to pass cultural knowledge. The way of life of people in Sakaew has pattern and identity of local people which new generation people should conserve and inherit on and on.

การละเล่นพื้นบ้าน จังหวัดนครนายก
Thai Traditional Games in Nakhon Nayok

การละเล่นพื้นบ้านจังหวัดนครนายก

การละเล่นพื้นบ้าน เป็นศัพท์เฉพาะของคติชนวิทยา คือ “การเล่น” เพื่อความสนุกสนานและการกีฬา ลักษณะการเล่นพื้นบ้าน (ชिका โมลิกรัตน์, ธนรัฐ ศิริสวัสดิ์, ๒๕๒๓) จำแนกการเล่นเป็น ๓ ลักษณะ คือ

การละเล่นพื้นบ้านเป็นเกม มีผู้เล่นหลายคน เล่นด้วยความสมัครใจ มกติกการเล่น มีกำหนดเวลาและสถานที่เล่น โดยเฉพาะในการเล่น ผู้เล่นอาจต้องสร้างท่าหรือเล่นตามบทสมมุติ เช่น โปลิศัจขโมย จู๋นางเข้าห้อง อ้ายเข้อ้ายโจง หมากรุก เป็นต้น

การละเล่นพื้นบ้านที่เป็นการละเล่น ลักษณะการเล่นมีผู้เล่นคนเดียวหรือหลายคน เล่นด้วยความสมัครใจ ไม่มีกติกา กำหนดบังคับการเล่น ส่วนมากเป็นการเล่นที่มุ่งความสนุกสนานและไม่มีการแข่งขัน เช่น ขี่ม้าก้านกล้วย ตีวงล้อ เล่นขายของ เป่าใบไม้

การละเล่นพื้นบ้านที่เป็นกีฬา ลักษณะการเล่นเป็นการแข่งขัน มีกติกาการเล่น ผู้เล่นมีพฤติกรรมไม่เป็นอิสระ ต้องเล่นตามเวลา สถานที่กำหนดไว้ เช่น ชนไก่ กัดปลา มวยไทย แข่งว้าว เล่นสะบ้า ช่วงซัย แข่งเรือ เป็นต้น

การละเล่นพื้นบ้านของไทย แบ่งได้ ๒ ลักษณะ คือ การละเล่นพื้นบ้านของเด็ก และการละเล่นพื้นบ้านของผู้ใหญ่

การละเล่นของเด็ก

ส่วนใหญ่มีลักษณะเป็นเกม แบ่งได้ ๕ ประเภท คือ

ใช้สมรรถภาพทางกายภาพและความรู้สึกสัมผัส เป็นการเล่นที่ต้องใช้ความสามารถทางร่างกาย และความรู้สึกขณะเล่น เช่น การเล่นเกมอุยซ่อนผ้า ตีจับ วิ่งเปี้ยว เป็นต้น

ใช้กลยุทธ์ในการเล่นโดยใช้สมอง ใช้ไหวพริบ คิดวางแผนในการเล่น เด็กต้องปรับตัวให้ทัน เช่น การเล่นเกมตกลัง ลิงชิงหลัก หมากรุก หมากฮอส เป็นต้น

อาศัยโชค จังหวะเล่นชนะ เช่น เป่า-ยิง-ลูก ทอดลูกเต๋า เป็นต้น

การสวมบทมีลักษณะการเลียนแบบสิ่งที่ผู้เล่นคุ้นเคยและมีความสำคัญ เด็กแต่ละคนสวมบทเลียนแบบต่างกันไปแล้วแต่ภูมิหลังของแต่ละคน เช่น ขายดอกไม้ แมงมุม เสือกินวัว ตีไก่ เป็นต้น

ผู้เล่นเสียสมดุลทางร่างกาย หรือกลัวสุดขีด ซึ่งลักษณะเล่นโลดโผน ทำให้กลัวหรือตื่นเต้น เช่น การเล่นเกมชิงช้า หมุนนาฬิกา เป็นต้น

นอกจากนี้ศาสตราจารย์พันธุ์คุณหญิงพะอบ โษะกฤษณะ ศาสตราจารย์รัฐปะนีย์ นาคทรพรพ และศิวพร สุนทรพงษ์เผ่า วิจัยเรื่องการเล่นของเด็กไทยภาคกลาง สรุปลักษณะการเล่น ๔ ประการ คือ

การเล่นกลางแจ้งและในร่ม

ใช้วัสดุหาง่ายในท้องถิ่น

การเล่นเป็นหมู่คณะ มีกติกาการเล่น

มีบทร้องและได้ตอบประกอบการเล่น

การละเล่นของเด็กในจังหวัดนครนายก ตามการศึกษาวิจัยโบราณคดี และประวัติศาสตร์เมืองนครนายก ปรากฏว่าลักษณะส่วนใหญ่เน้นความสนุกสนาน ฝึกทักษะ ออกกำลังกาย มีโครงสร้างการเล่นแต่ละประเภทอย่างง่าย ไม่ซับซ้อน มีลักษณะสัมผัส อาศัยโชค การสวมบทมีการเล่นกลางแจ้ง ในที่ร่ม ถ้ามีการใช้วัสดุหาง่ายในท้องถิ่น เล่นเป็นหมู่คณะ มีบทร้องง่ายๆ โดยจำแนกตามลักษณะ ดังนี้

การละเล่นของเด็กประเภทมีเพลงหรือคำร้องประกอบการเล่น ได้แก่ รีรีข้าวสาร จ้ำจี ูกินหาง แมงมุม มอญซ่อนผ้า โพงพาง ไอ้เข้อ้อโจง

ลักษณะภาษาของคำร้อง เป็นภาษาง่ายๆ มีสัมผัสคล้องจองกัน มีความหมาย มีจังหวะรูกเร้าอารมณ์ ไม่เคร่งด้าน กฎเกณฑ์ จันทลักษณ์ มุ่งความเพลิดเพลินเป็นสำคัญ เนื้อร้องเกี่ยวกับพืช สัตว์ ธรรมชาติที่พบเห็นในชีวิตประจำวัน คำร้องในการเล่นดังกล่าวมีสำนวนแตกต่างกันบ้างในบางพื้นที่

ตัวอย่างการละเล่นของเด็กประเภทมีเพลงหรือคำร้องประกอบการเล่น มีดังนี้

งูกินหาง เป็นการละเล่นเลียนแบบธรรมชาติ ด้วยเหตุที่สมัยก่อนธรรมชาติอุดมสมบูรณ์ และงูเป็นสัตว์ที่พบเห็นง่าย ดังนั้นเด็กๆ จึงดัดแปลงมาเป็นการเล่นที่สนุกสนาน ปัจจุบันเด็กๆ ยังนิยมเล่นกันอยู่

ผู้เล่นมีทั้งเด็กชายและเด็กหญิง จำนวนตั้งแต่ ๕ คนขึ้นไปถึง ๒๐ คน หากมีบทบาทสำคัญ คือ “คนเป็น” เป็นพ่อ และแม่ อาจมีการอาสาหรือใช้วิธีคัดเลือกโดยวิธีโธน้อยออก เป่ายิงฉุบ หรือวิธีอื่นๆ ผู้ไม่เป็นพ่อแม่ก็เป็นลูกๆ เป็นการเล่นไม่มีอุปกรณ์การเล่น

วิธีเล่น มีพ่อ แม่ และลูก ผู้เป็นแม่ให้ลูกจับเอาตัว ๑ กัน ฝ่ายพ่อจะถามตอนสุดท้าย ไล่จับลูก ลูกคนไหนถูกจับได้ พ่อถามว่าจะอยู่กับพ่อหรืออยู่กับแม่ ลูกจะตอบ ถ้าอยู่กับพ่อก็มาอยู่กับฝ่ายพ่อ ถ้าอยู่กับแม่ก็ต่อท้ายเล่นไปเรื่อยๆ ขณะถามคำถามให้ทำท่าทางประกอบด้วย เช่น การโยก การย้าย การบิน

คำร้อง “งูกินหาง”

พ่อ “แม่เอ๋ย กินน้ำบ่อไหน”
แม่ “กินน้ำบ่อโศก โยกไปก็โยกมา”
พ่อ “แม่เอ๋ย กินน้ำบ่อไหน”
แม่ “กินน้ำบ่อทราย ย้ายไปก็ย้ายมา”
พ่อ “แม่เอ๋ย กินน้ำบ่อไหน”
แม่ “กินน้ำบ่อหิน บินไปก็บินมา”
พ่อ “กินหัว กินหาง กินกลางตลอดตัว”
 เมื่อลูกงูตัวไหนถูกจับได้ พ่อจะถาม
พ่อ “จะอยู่กับพ่อ หรืออยู่กับแม่”
ลูก “อยู่กับพ่อ”
พ่อ “หักคอจิมปลาร้า” หรือ “หักคอจิมน้ำพริก”
ลูก “อยู่กับแม่”
พ่อ “แร่เนื้อเอาเกลือทา” หรือ “ลอยแพไป”

ประโยชน์ที่ได้รับนอกจากความสนุกสนานแล้ว ยังสามารถฝึกความสามัคคีในหมู่คณะ เช่น ท่าทางในการบิน การโยก การย้าย และเป็นการออกกำลังกายไปในตัวด้วย ส่วนบทร้องนั้นเป็นพื้นฐานในการฝึกทักษะด้านภาษาไทย ในการพูดคล้องจอง สามารถพัฒนาเป็นการใช้ภาษาได้ดียิ่งขึ้น

การละเล่นของเด็กประเภทออกกำลังกาย เป็นละเล่นที่ต้องใช้กำลังกายมาก เช่น ตี กะพิกไข่ เล่นเตย ปล้ำเชตแดน เป็นต้น ทำให้ผู้เล่นเกิดพลานามัยที่แข็งแรงสมบูรณ์

ตัวอย่างการละเล่นของเด็กประเภทการออกกำลังกาย มีดังนี้

ตีจับ หรือ ปล้ำชิงแดน เป็นการเล่นที่ค่อนข้างซับซ้อนกว่าประเภทแรกคงพัฒนามาจากการเล่นไล่จับกัน ผู้เล่นเป็นเด็กค่อนข้างโต

จำนวนผู้เล่น ตั้งแต่สิบคนขึ้นไป แบ่งฝ่ายด้วยวิธีโธน้อยออก หรือมากออก หรือจับคู่เป่ายิงฉุบก็ได้ ไม่มีอุปกรณ์ในการเล่น

วิธีเล่น แบ่งผู้เล่นเป็นสองฝ่ายๆ ละเท่าๆ กัน โดยขีดเส้นยาวคั่นกลางแบ่งเขตส่วนการเล่นตกลงกันว่าฝ่ายใดเริ่มเล่นก่อน หรือใช้วิธีเสี่ยงทายโดยส่งตัวแทน ๑ คน ทำเสี่ยงดี ไม่ให้เสี่ยงขาด วิ่งไปแตะฝ่ายตรงข้าม ฝ่ายที่ถูกแตะต้องจับไว้จนกว่าเสียงร้องที่จะหมด แล้วจับเป็นเชลย แต่ผู้ที่เข้าไปแตะแล้วรีบกลับไปถึงเส้นก่อนหมดเสียงยอมได้ผู้ที่ถูกแตะเป็นเชลย

ไม่มีบทร้องประกอบ

การเล่นตีจับนั้นนอกจากผู้เล่นจะได้ออกกำลังกายแล้วยังได้ฝึกทักษะไหวพริบ ฝึกความอดทน ส่วนการออกเสียงเป็นประโยชน์แก่ร่างกายทำให้ปอดแข็งแรงยิ่งขึ้น

การละเล่นประเภทฝึกทักษะ การละเล่นของเด็กส่วนใหญ่เป็นการฝึกทักษะในตัวเพราะอาศัยไหวพริบ สติปัญญา และประสบการณ์ระหว่างการเล่นให้อยู่ในกฎกติกา ขณะเดียวกันก็พยายามเล่นให้เป็นผู้ชนะ การละเล่นที่มุ่งเน้นฝึกทักษะโดยตรง เช่น อีตัก ไข่ทักษะในการดัก การเล่นเกมข่าง อาศัยการฝึกทักษะอย่างมากในการขว้าง หรือเล่นเกมสะบ้า เป่ายิงฉุบ ไบไม้ ข้างข้าว

และการตัดกระดาษ

ตัวอย่างการละเล่นประเภทฝึกทักษะ มีดังต่อไปนี้

อีตัก เป็นการละเล่นของเด็กที่ได้แบบอย่างการทำงานของผู้ใหญ่ เช่น การนับ นำมาผสมผสานกันโดยใช้วัสดุธรรมชาติ ใกล้เคียง เช่น เมล็ดน้อยหน่า เมล็ดมะขาม มะขามเทศ ฯลฯ

วิธีเล่น ผู้เล่นตั้งแต่ ๒ คนขึ้นไป นั่งล้อมวงกัน แต่ละคนมีเมล็ดพืชจำนวนหนึ่ง ตกลงกันว่าจะวางเมล็ดพืชคนละเท่าไร (เท่ากันทุกคน) ผู้เล่นคนแรกทอดเมล็ดพืชให้กระจายในกรอบที่ขีดไว้ แล้วใช้กระดาษที่พับจีบเป็นกระถางหรือช้อน ช้อนตักเมล็ดพืชละเมล็ด ถ้าตักไปถูกเมล็ดอื่นต้องเปลี่ยนคนเล่นคนต่อไป

การละเล่นประเภทแข่งขัน (มีการแพ้-ชนะ) การละเล่นของเด็กในจังหวัดนครนายกส่วนใหญ่นิยมเล่นประเภทเร้าใจ โดยอาศัยเรื่องการแพ้-ชนะ เป็นประเด็นสำคัญในการเล่น หากมีการแบ่งเป็น ๒ ฝ่าย ย่อมเป็นการแพ้-ชนะ ระหว่างฝ่าย หากเป็นการละเล่นในกลุ่มเดียวกันจะเป็นการแพ้-ชนะ ของบุคคลภายในกลุ่มเดียวกัน มีการผลัดกันแพ้ชนะ คนแพ้จะถูกปรับโทษในรูปแบบต่าง ๆ เช่น ต้องเปลี่ยนไปเล่นในตำแหน่งที่เป็นศูนย์กลางการเล่น อาทิ การปักไข่ มอญซ่อนผ้า บ้องโพละ ปีนก้านกล้วย แอสนะไบ (ซ่อนแอบ) เป็นต้น การตกเป็นเชลยต้องไปอยู่กับอีกฝ่ายหนึ่ง อาทิ ตี เตย เป็นต้น หรืออาจได้ชื่อเพียงว่าเป็น “ผู้ชนะ-ผู้แพ้” แล้วเริ่มต้นเล่นกันใหม่

ตัวอย่างการละเล่นประเภทมีการแพ้-ชนะ มีดังนี้

กาปักไข่ เป็นการละเล่นที่เลียนแบบธรรมชาติ ซึ่งสมัยก่อน “อีกา” เป็นนกที่มีชุกชุมตามต้นไม้ในบ้าน ดังนั้น การละเล่นชนิดนี้จึงสอดคล้องกับธรรมชาติ สะท้อนให้เห็นธรรมชาติอันอุดมสมบูรณ์เป็นอย่างดี

วิธีเล่น เล่นตั้งแต่ ๒ คน ขึ้นไป ให้ผู้เล่นหาไก่กอนหิน กะลา หรือกาบมะพร้าวคนละอัน สมมติว่าเป็นไข่ของกามาวางรวมกันไว้กลางวงที่ขีดสมมติเป็นรังของกา คนเป็นกา ๑ คน นอกนั้นเป็นสัตว์อื่นที่คอยลักไข่ของกา เวลากาเผลอหรือกำลังคลาน ไข่ขาไล่เตะคนอื่น กาดึงคลานแล้วไข่เตะคนที่มาลักไข่ ถ้าเตะต้องผู้ใดผู้หนึ่งจะเป็นกาปักไข่แทน

ประโยชน์ของการเล่น เป็นการฝึกไหวพริบ การออกกำลังกายของผู้เล่น

การละเล่นประเภทให้ความสนุกสนาน การละเล่นของเด็กทุกประเภทล้วนมีความสนุกสนานเป็นองค์ประกอบ แต่การละเล่นบางประเภทก็เน้นความสนุกสนานเป็นหลัก โดยไม่มีองค์ประกอบแพ้-ชนะ เช่น แมงมุม ขี่ม้าก้านกล้วย ลากกาบหมาก บ้องโพละ ปีนก้านกล้วย เป็นต้น อย่างไรก็ตามในบางกรณีเด็กอาจนำการแพ้-ชนะเข้าไปเป็นองค์ประกอบของการละเล่นเหล่านั้น เช่น กรณีการเล่นแมงมุม ปกติจบลงด้วยการปล่อยมือทั้งหมดลงอย่างรวดเร็ว แต่เด็กอาจเพิ่มกติกาให้ทุกคนปิดหูให้เร็วที่สุดจากร้องเพลงจบ คนที่ช้ากว่าต้องออกจากการเล่นไป เป็นต้น

ตัวอย่างการละเล่นประเภทให้ความสนุกสนาน มีดังนี้

แมงมุม การเล่นแมงมุมเป็นการละเล่นที่เลียนแบบธรรมชาติ ด้วยเหตุที่แมงมุมเป็นสัตว์ที่พบได้ในบ้านเรือน ทำให้เด็ก ๆ เห็นสภาพแมงมุมชักใยตลอดจนวงจรชีวิตของแมงมุม

วิธีเล่น ผู้เล่นจับหลังมือในลักษณะจับนิ้วต่อ ๆ กันขึ้นมาก ขณะที่เล่นก็ร้องเพลงแมงมุมว่า “แมงมุมเอ๋ยขึงหลังคา แมวกินปลาหมากัดกระพุ้งกัน” แล้วทุกคนยกมือปิดหูให้เร็วที่สุด คนที่ช้ากว่าต้องออกจากการเล่นไป

ประโยชน์ที่ได้รับ คือ ความสามัคคี ความสนุกสนาน

การละเล่นของเด็กในจังหวัดนครนายก จึงประกอบด้วยการเล่นที่หลากหลาย มีทั้งเพลงหรือคำร้องประกอบ ช่วยให้การละเล่นมีความเพลิดเพลิน สนุกสนาน ส่วนการเล่นประเภทเน้นเรื่องการออกกำลังกาย การฝึกทักษะในด้านต่างๆ ตลอดจนประเภทที่มีองค์ประกอบของการแพ้-ชนะ ในรูปแบบต่างๆ เป็นเครื่องเร้าใจในการเล่น

อย่างไรก็ตามการละเล่นของเด็กมีความแตกต่างจากการละเล่นพื้นบ้าน คือ การละเล่นของเด็กไม่จำกัดเทศกาล เป็นการเล่นในชีวิตประจำวันที่มีกฎกติกาตามลักษณะของการละเล่นนั้น ไม่เกี่ยวข้องกับพิธีกรรมและความเชื่อในเรื่องผี ส่วนการเล่นพื้นบ้านมีลักษณะตรงข้ามกับลักษณะดังกล่าว

การเล่นของเด็กในปัจจุบันจะเปลี่ยนแปลงไปในลักษณะของการเล่นเลียนแบบสมัยใหม่ ทำให้ลักษณะการเล่นเช่นสมัยโบราณที่ได้ออกกำลังกาย ฝึกปัญญา มีความสามัคคี ส่งเสริมกันอยู่เป็นหมู่คณะ (การเข้าสังคม) ลดน้อยลงไปมาก ดังนั้นจึงควรจะได้อนุรักษ์ฟื้นฟูส่งเสริมต่อไป

การเล่นของผู้ใหญ่

เป็นการเล่นที่เน้นเอกลักษณ์และแบบอย่างเฉพาะท้องถิ่นของตน ซึ่งได้สืบทอดมาแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เช่น มหรสพ ดนตรี เพลงพื้นบ้าน และกีฬา เป็นกิจกรรมหรือการเล่นที่ได้ความสนุกสนานเพลิดเพลิน ทำให้ร่างกายแข็งแรง ผ่อนคลายความเคร่งเครียดทางจิตของผู้เล่นและผู้ดู ในจังหวัดนครนายก มีการเล่นของผู้ใหญ่ที่มีลักษณะคล้ายกับภาคกลางโดยทั่วไป แต่ที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะของจังหวัด คือ เพลงพื้นบ้าน

มหรสพ ตามความหมายในพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๒๕ หน้า ๖๒๘ อธิบายว่า เป็นการละเล่นรื่นเริง มีโขน ละคร หรือสิ่งคล้ายคลึงกัน โดยนิยมมหรสพมีทั้งผู้แสดงและผู้ดู การร้องรำ ร่ายรำ อาจเล่นเป็นเรื่องก็ได้ เช่น ลิเก หนังตะลุง หนังใหญ่ เป็นต้น

จังหวัดนครนายก นิยมมหรสพที่แพร่หลายในงานของคนทุกระดับ เช่น ลิเก หนังตะลุง ต่อมาเมื่อพัฒนาการแล้วจึงมีภาพยนตร์ฉายเร่ตามวัด หรือมีผู้ว่าจ้าง (เจ้าภาพ) ให้แสดงในงานของตน ซึ่งส่วนมากเป็นงานฉาปนกิจศพ ส่วนในเทศกาลอื่นๆ ไม่มีการเล่นมหรสพ ยกเว้นงานประจำปีของวัดต่าง ๆ

ลิเก จังหวัดนครนายกมีลักษณะของการเล่นลิเก เริ่มแรกปีพ.ศ. ๒๔๖๖ โรงโหว้ครูแล้วออกแขก ประกาศเรื่องที่จะแสดง ต่อจากนั้นนักแสดงจึงแสดงตามเนื้อเรื่องเป็นเรื่องราวใช้คำร้องเป็นกลอนคล้องจองกัน มีบทพูดสั้นเป็นช่วงๆ จนจบเรื่องที่แสดง มีการรำประกอบการร้องด้วย

เครื่องแต่งกาย ตัวพระ ตัวนาง ตัวโกล มีขลุ่ย เสือกักคิดเพชร สังวาล ธนูบัว เข็มขัด ผ้านุ่ง กำไลข้อเท้า ถูเท้า ลิเกที่มีชื่อเสียงของจังหวัดนครนายก ได้แก่ คณะมนตรีลูกบ้านโพธิ์ คณะคำวจันจ์ ปัจจุบันแม่ลิเกจะเป็นมหรสพ ที่ไม่ค่อยนิยมกัน แต่ก็ยังพอมิแสดงอยู่บ้าง

หนังตะลุง เล่นรามเกียรติ์ มีตัวตลก โปด ปาด เปลือย คณะหนังตะลุงที่มีชื่อเสียง คือ นายหนุ่ม (บ้านไร่) ปัจจุบันถึงแก่กรรมแล้ว เป็นคณะที่มีตัวหนังตะลุงอยู่ครบ ต่อมาให้หมอบให้แก่คณะหนังตะลุงของจังหวัดปราจีนบุรี ซึ่งมีนายเจริญ นาคมนิ (บ้านศรีนาวา) เป็นผู้สืบทอด ปัจจุบันถึงแก่กรรมแล้ว

การแข่งเรือ เนื่องจากสภาพภูมิศาสตร์ของจังหวัดนครนายก มีแม่น้ำสายหลัก คือ แม่น้ำนครนายก ทำให้การคมนาคมส่วนใหญ่เป็นเรือ โดยเฉพาะในฤดูน้ำหลากนิยมการละเล่นแข่งเรือ ซึ่งเป็นการแข่งขันที่มีมานานแล้ว โดยไม่มีรางวัลให้แก่ผู้ชนะ นอกจากขอนัดเที่ยว (พายเรือ) กับผู้แพ้แข่งเรือ

การแข่งขันต้องหาสนามแข่งเรือตามทำนน้ำและวัดต่าง ๆ เช่น วัดสุวรรณ วัดท่าทราย วัดกลางโสภา วัดศรีเมือง ตลาดวัดกระโสม และวัดโพธิ์ โดยเลือกสนามแข่งขันเป็นเส้นทางตรงไม่มีโค้ง (คุ้งน้ำ) มีจุดเริ่มต้น และเส้นชัยให้ปักธงสวยงาม

ส่วนอุปกรณ์ คือ เรือ อาจเป็นเรือขุด เรือมาด หรือเรือแข่งสุดแต่ฝีพาย ขนาดเรือแล้วแต่ความเหมาะสม เรือที่มีชื่อเสียงของตำบลท่าทราย คือ เรือบายศรีจำปาทอง เรือหงส์ เรือม่วง ซึ่งเป็นเรือขุด

เริ่มการแข่งขัน เมื่อคู่แข่งถึงจุดเริ่มต้นที่กำหนดแข่งขัน มีการเชียร์อย่างสนุกสนาน โดยมีเรือต่างๆ มาร่วมกันเชียร์ ปัจจุบันมีการแข่งขันในประเภทความเร็วและสวยงาม

ลักษณะเด่นของเรือที่ตำบลท่าทราย คือ มีการเล่นเพลงพวงมาลัยเรือ ใช้กระทุ่มน้ำเป็นจังหวะร้องกันสนุกสนาน มีพ่อเพลงแม่เพลง เช่น เพลงพื้นบ้านทั่วไป ลูกคู่ จะร้องรับว่า “เอ๋ย” อาทิ

“พวงมาลัยควรหรือจะไปจากห้อง ลอยละล่อง ไปห้องไหนเอ๋ย”

ตัวอย่าง ชาย : “ดอกเอ๋ย (ฮาไฮ้) เจ้าดอกจำปี มาพบน้องวันนี้ขอผูกไมตรี สักรายเอ๋ย” ต่อจากนั้นลูกคู่รับส่วนแม่เพลงร้องตอบ สลับไปมา

ดอกไม้ที่จะร้อง ได้แก่ จำปา พิกุล มณฑา กระดังงา สายหยุด เพกา ก็จะใช้กลอนอา ลี โส ไหล คล้องจองกัน เป็นที่สนุกสนาน (สัมภาษณ์นายหมอน อุดมเวช. ๒๔ ตุลาคม ๒๕๕๐.)

นอกจากนี้การศึกษาวิจัยโบราณคดีและประวัติศาสตร์เมืองนครนายก ตามแนวพระราชดำริในสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้แบ่งการเล่นเป็น ๒ ลักษณะ คือ แบ่งตามวาระ และโอกาสที่เล่น แบ่งตามลักษณะเพลงเล่น ดังต่อไปนี้

การละเล่นตามวาระหรือโอกาส ได้แก่

การละเล่นในเทศกาลต่าง ๆ ส่วนใหญ่เป็นการละเล่นในเทศกาลสงกรานต์ เช่น วิ่งวัว ลิงลม แม่ศรี ต่อไก่ ตีลูกกลี ช่วงเชลย (ลูกช่วง) ฟีนางดัง ฝึลอบ ฝึข้อง ฝึอิู้ นางช้าง นางสุม นางอึ่ง เป็นต้น การละเล่นประเภทนี้มีการสืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน แม้ว่าความนิยมน้อยลงแต่ยังพบในบางพื้นที่

การละเล่นในงานรื่นเริงทั่ว ๆ ไป เช่น กลองยาว รำวง ลำตัด หมอลำ ลำพวน ลิเก เป็นต้น การละเล่นประเภทนี้ยังสืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน แต่มีลักษณะของ “การละเล่นพื้นบ้าน” น้อยลง โดยมีลักษณะของการแสดงอาชีพมากขึ้น

การละเล่นตามลักษณะเพลงเล่น ได้แก่

การละเล่นที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อเรื่อง “ผี” ตามการศึกษาพบว่า ชาวบ้านมีการละเล่นหลายประเภท ที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อเรื่อง “ผี” ได้แก่ แม่ศรี ลิงลม ฟีนางดัง นางสาก ฝึกระดัง ฝึลอบ นางข้อง ฝึอิู้ นายช้าง นางสุม และนางอึ่ง ผู้เล่นจะร้องเพลงพื้นบ้านเกี่ยวกับการเชิญผีให้เข้าผู้เล่นคนใดคนหนึ่ง ผู้ที่ผีเข้าย่อมมีพฤติกรรมต่าง ๆ ตามประเภทของผีนั่น ๆ หรืออาจตอบปัญหาต่าง ๆ ได้สนุกสนานตามลักษณะของผู้เล่นด้วย เมื่อพิจารณาชื่อและอุปกรณ์ที่ใช้ในการเล่นแล้วส่วนใหญ่จะสัมพันธ์กับอุปกรณ์ที่ใช้ในสังคมการเกษตร เช่น ลอบ ข้อง อิู้ สุม และอุปกรณ์ในครัวเรือน เช่น กระดัง สาก แม้แต่อุปกรณ์ที่ใช้ในการเล่นลิงลม คือ สาก และอุปกรณ์ที่ใช้ในการเล่นแม่ศรี คือ ครก

การละเล่นที่ไม่เกี่ยวข้องกับความเชื่อเรื่อง “ผี” เช่น วิ่งวัว ต่อไก่ ชักเย่อ ช่วงเชลย ตี หรือปล้ำชิงแดน ตีลูกกลี กลองยาว รำวง ลำตัด เป็นต้น การละเล่นประเภทนี้เป็นการละเล่นเพื่อความสนุกสนานทั่วไป

การละเล่นพื้นบ้านของจังหวัดนครนายก มีดังนี้

๑. ต่อไก่ เป็นการละเล่นพื้นบ้าน

วิธีเล่น แบ่งผู้เล่นเป็นสองฝ่าย คือ ฝ่ายชายและฝ่ายหญิง แต่ละฝ่ายจะเอาผ้าคลุมคนเป็นไก่ของฝ่ายตัวเอง แล้วอุ้มไก่ของแต่ละฝ่ายมาวางไว้ข้าง ๆ กัน คนที่มีผ้าคลุมต้องขันเสียงไก่ให้แต่ละฝ่ายทายว่าเป็นใคร ถ้าทายถูกก็เป็นฝ่ายชนะ ฝ่ายที่แพ้จะต้องร้องรำทำเพลง (ปัจจุบันเลิกเล่นแล้ว)

๒. ช่วงเชลย ลูกช่วง เป็นการละเล่นพื้นบ้าน

วิธีเล่น แบ่งผู้เล่นเป็น ๒ กลุ่ม คือ หญิง ๑ กลุ่ม ชาย ๑ กลุ่ม ยืนอยู่ตรงข้ามกันห่างกันพอสมควร ใช้ผ้าขาวม้าบิดเป็นเกลียวแล้วโยนให้ฝ่ายตรงข้ามรับ ฝ่ายที่รับไม่ได้ต้องเป็นเชลย เมื่อเล่นจนหมดแล้วฝ่ายใดแพ้เป็นฝ่ายรำ (ปัจจุบันเลิกเล่นแล้ว)

๓. ฝึแม่ศรี เป็นการละเล่นพื้นบ้าน

วิธีเล่น ให้ผู้หญิงแต่งกายสวยงามนั่งบนกันกรก เท้าวางบนสาก ๒ อัน พนมมือ ถือรูปเทียนดอกไม้อะและร้องคำเชิญ พร้อมเคาะไม้ไผ่หรือกะลาเป็นจังหวะ

คำร้องเชิญฝึแม่ศรี มีใจความดังนี้

แม่ศรีเอ๋ย แม่ศรีสาวสะ ยกมือไหว้พระก็จะมีคนชม คิ้วเจ้าก็ต่อ กอเจ้าก็กลม ชักผ้ามาห่ม ชมแม่ศรีเอ๋ย ฝึมาแล้วโย้ย ฝึมาแล้ววา ฝึมาได้ ไต่ไม้ลงมา เอาหนามพุทราเกี่ยวหน้าฝึไว้ หนามก็ของ พลุก็ของ นกเอี้ยงเสียงทอง พานรองเช็ดหน้า

เชิญเอ๋ย เชิญองค์ เชิญพระองค์สิบทิศ องค์ไหนศักดิ์สิทธิ์ เชิญเนรมิตลงมา เครื่องเช่นเครื่องเหล้า เครื่องข้าวใบทองแดง ฝึตายวัดท่าแขก มาลงเด็กน้อยดาดำค่านี่แม่จะมาก เครื่องเช่นเครื่องเหล้า เครื่องข้าวใบข่อย ฝึตายวัดส้มป่อย มาลงเด็กน้อยดาดำ ๆ ดาเอยดาดำ ค่านี่แม่จะมา (ไป...กับวัด...ต้องคล้องจองกัน)

๔. รำวง เป็นการละเล่นพื้นบ้าน

วิธีเล่น ผู้หญิงนั่งเป็นวง ผู้ชายเข้ามาโค้งคำนับฝ่ายหญิงที่ตนพอใจ กองเชียร์ตีกลองให้จังหวะ นักร้องร้องเพลงเชียร์ตลอดงาน ฝ่ายหญิงเดินรำนำหน้าฝ่ายชาย ออกทำรำตามจังหวะและทำนองเพลง

การเล่นร่าวงที่รู้จักกันดีของชาวนครนายก ได้แก่ ร่าวงที่อำเภอบ้านนา เป็นร่าวงที่รักษาเอกลักษณ์อย่างดียิ่ง แต่เดิมเมื่อชาวอำเภอบ้านนาทำบุญกัน หลังจากวันตรุษไทย และสงกรานต์แล้ว เวลากลางวันมีรำโทน ใช้โทนตีให้จังหวะ และร้องเพลงที่แต่งขึ้น เป็นเพลงง่ายๆ สั้นๆ เนื้อร้องสนุกสนาน หรือเกี่ยวพาราสีกันระหว่างหนุ่มสาว เรียกว่า “รำโทน”

ต่อมาภายหลังได้นำเอากลอง “ร่ำมะนา” มาตีแทนโทน เนื่องจากมีความไพเราะกว่า แต่ยังคงเรียกว่า รำโทน ลักษณะการรำเป็นวงกลมรอบ ๆ โຕ้ะ หรือพุ่มดอกไม้ที่ตั้งไว้กลางลานบ้าน ภายหลังจึงเรียกว่า “ร่าวง”

การเตรียมตัวรำโทน คือ หาลานบ้านกว้างๆ ปรับที่ให้เตียน ตั้งโຕ้ะ หรือพุ่มดอกไม้ตรงกลาง แล้วประดับกระดาดสายรุ้ง บักไม้ไผ่ไว้ตรงกลางวง มีตะเกียงเจ้าพายุหรือดวงไฟที่จะให้แสงสว่างตั้งไว้กลางวง พอถึงเวลากลางคืนสาว ๆ แต่งตัวสวยงามนั่งตามเก้าอี้ที่จัดให้ เมื่อเสียงตีโทนหรือร่ำมะนา บรรดาหนุ่ม ๆ เข้าไปโค้ง รำประมาณ ๕-๖ รอบ แล้วเสียงเป่านกหวีดพักแล้วสาว ๆ จะนั่งรอหนุ่มอื่นมาโค้งเพื่อรำวง ส่วนหลังจากนั้นชายหนุ่มอาจไปรำวงตามหมู่บ้านอื่นๆ ต่อไป ประมาณเที่ยงคืนจึงกลับบ้านของตนเอง อย่างไรก็ตามหนุ่มสาวบางคู่อาจลงเอยด้วยการแต่งงานกัน

๕. กลองยาว เป็นการละเล่นพื้นบ้าน

วิธีเล่น การเล่นกลองยาวบางครั้งอาจนั่งเป็นวงก่อน หรือหลังพิธีสงฆ์ในงาน บางครั้งเดินเล่นนำหน้าการแห่หน้าคก่อนเข้าบวชนิโบสถ์ แห่หน้าน้องค์กฐิน เป็นต้น การเล่นกลองยาวนั้นส่วนมากเป็นชายล้วน การแต่งกายนุ่งกางเกงธรรมดา เสื้อม่อฮ่อม และคาดเอวด้วยผ้าขาวม้า

๖. ลำลาว ลำพวน เป็นการละเล่นพื้นบ้าน

วิธีเล่น หมอลำจะเป่าแคน มีชายหญิงรำและร้องเป็นภาษาพวน ๑ คู่ คำร้อง (ลำ) เป็นการทักทายปราศรัยกัน ว่า แก่กัน เกี้ยวพาราสี ร้องถามเรื่องราวโต้ตอบกัน ฝ่ายใดร้อง (ลำ) โต้ตอบไม่ได้ถือว่าเป็นฝ่ายแพ้

ตัวอย่างคำร้อง “ลำลาว” “ลำพวน” มีความดังนี้

อันหนึ่งนั้น จนนเงินจันทอง จนของใช้ขงบ่ท่อนจิด จนปัญญาความคิดกะว่า จนเหลือหลาย อดสา ฝึกฝนไว้ ปัญญาไว้ให้ใส่ส่อง อันนี้ไทยพี่น้อง จงจำไว้ใส่ใจ อันข้อสองนั้น คั่นอยากมีเงินใช้ ให้เจ้าหมื่นขยันหา ยามได้มาเก็บรวบรวมเอาไว้ คั่นเฮามีเงินใช้ สบายใจ บ่ลำบาก คิดอยากใช้อย่างใดได้ดั่งหมาย อันว่าข้อสามนั้น อย่าให้มีพยาธิ ย้ายเกิดโรคโรคา ให้รักษาอนามัย ตรวจตราดูกัน อันของเฮาควรใช้ กินนอนให้สะอาด โรคพยาธิ บ่ใกล้ก็สุขล้วนอยู่เกษม

๗. ลำพิ่น เป็นการละเล่นพื้นบ้าน

วิธีเล่น หมอลำพิ่นแบ่งเป็นฝ่ายชายและฝ่ายหญิง ฝ่ายละกี่คนก็ได้ลำ (ร้อง) โต้ตอบกัน หรือจะมีเฉพาะหญิงหรือชายเดี่ยวๆ ก็ได้ การลำพิ่นเพื่อให้ระลึกถึงถิ่นกำเนิดท้องถิ่น ความรัก ความกตัญญู ศาสนา ฯลฯ มีหมอลำแคนเป่าแคนคลอแต่งกายแบบพื้นบ้าน

๘. ดนตรี ลักษณะดนตรีพื้นบ้านของจังหวัดนครนายกเหมือนภาคกลางทั่วไป เช่น ขลุ่ย ปี่พาทย์ จ้องหนองมีบ้าง แต่ในปัจจุบันไม่พบแล้ว

กลุ่มไทยพวนมีการเป่าแคน ชาวบ้านนานิยมเล่นกลองยาว นอกจากนั้นในอำเภอต่างๆ มีวงปี่พาทย์ประปรายตามบ้าน

๙. กีฬา กีฬาพื้นบ้านของจังหวัดนครนายกส่วนใหญ่ต้องใช้กลยุทธ์และสมรรถภาพทางร่างกายเป็นหลักในการเล่น ได้แก่ หมากรุก ตะกร้อ แข่งเรือ มีจำพวกใช้สัตว์เป็นอุปกรณ์การเล่นบ้าง เช่น ตีไก่ กัดปลา แข่งเรือ เป็นต้น ส่วนใหญ่เล่นเมื่อว่างจากการทำนาฤดูน้ำ และออกพรรษา

๑๐. เพลงพื้นบ้าน เป็นการละเล่นที่มีบทร้องประกอบเนื้อหาโต้ตอบ ใช้ปฏิภาณไหวพริบกัน เรียกว่า **เพลงปฏิพากย์** จังหวัดนครนายกมีเอกลักษณ์ทางเพลงพื้นบ้าน ได้แก่ เพลง (ใช้) หน้าโย เพลงระบำ “บ้านนา” และเพลงบวชนาค นอกจากนั้นยังมีเพลงล้อ ลำตัด เพลงขอทาน อีแซว ขางชัก เป็นต้น **เพลงพื้นบ้าน** ของชาว พวน คือ **ลำพวน** ส่วนกลุ่ม **ลาวเวียง** มีการเล่น **ลำพิ่น** และ **หมอลำ**

อนึ่งจังหวัดนครนายกได้สืบทอดการอนุรักษ์และเผยแพร่เพลงพื้นบ้านนครนายกเป็นมรดกสำคัญของท้องถิ่น โดยเฉพาะผลสัมฤทธิ์ในการศึกษาเพลงพื้นบ้านภาคต่าง ๆ ของ “นายเอนก นาวิกมูล” ศิลปินแห่งชาติทำให้เพลงพื้นบ้านได้เผยแพร่สู่ผู้อื่นอย่างแท้จริง

๑๑. เพลงหน้าโง่ (โง่) เป็นเพลงพื้นบ้าน เล่นกันในจังหวัดนครนายก แต่ไม่ค่อยแพร่หลายนายแสวง ดอกบัว พ่อเพลงชาวบางลูกเสือ อำเภองครักษ์ ได้เล่าว่าเพลงนี้เล่นกันมานานครั้งปู่ย่า เล่นเฉพาะแถบหมู่บ้านบางลูกเสือเท่านั้น ในบริเวณอื่น ๆ ยังมีเล่นบ้าน เช่น ตำบลโพธิ์แท่น เล่นโดยไม่จำกัดจำนวน แบ่งเป็นพ่อเพลง แม่เพลง และลูกคู่ ผู้เล่นจำนวน ๕ คน ขึ้นไปก็เล่นได้

วิธีเล่น นั่งเล่นบนศาลา หรือนั่งเล่นในเรือ เมื่อพ่อเพลงแม่เพลงจะมีลูกคู่รับว่า “โง่” และสอดตรงกลางว่า “เขียแม่เขียะ” ตรงกลางร้องรับทวนอีกครั้ง และลงท้ายว่า “เอ๋ย หรือเอ๋ย” เช่น (โง่) “โยเอ๋ยโยย่าพี่ไม่วายจะรำจากจะรำโยเอ๋ย”

การเล่นเพลงหน้าโง่ (โง่) ไม่มีดนตรีประกอบ ใช้แต่มือตบพื้นกระดาน เล่นในโอกาสหลังการทอดกฐิน ผ้าป่า ถูน้ำ เวลาที่เล่นคือตอนเย็นถึงกลางคืน อาจครั้งคืนหรือตลอดคืนก็ได้ ทำให้ได้รับความสนุกสนานและเพิ่มความสามัคคีในหมู่คณะ การเล่นเพลงหน้าโง่ (โง่) ในปัจจุบันขึ้นเกือบจะไม่มีเล่นเป็นวงแล้ว มีแต่ร้องสาธิตเท่านั้น

ตัวอย่างเพลงหน้าโง่ (โง่)

(พ่อเพลงไหว้ครู) จากนั้นลอยลมกลืนกระตบฝั่งเอ๋ย...(ลูกคู่...โง่)

ยกมือขึ้นสิบนิ้ว ยกขึ้นหว่างคิ้วเสมอเศียร ดังรูปเอ๋ยเทียน ลูกคู่สอด โห้แม่โง่ (เขียะพ่อเขียะ)

ดอกไม้นักขึ้นครุเล็ก ยกขึ้นทางซ้าย แล้วไปทางครุใหญ่ (สอดเพลง) ยกขึ้นทางขวา ลูกจะยกคุณผู้...น้องเอ๋ยแม่เจ้า

ขึ้นไปวางไว้บนเกล้า ลูกชายขอให้ขึ้นคล้องลงคล้องไปเหมือนช่องน้ำไหลเอ๋ย...(สัมภาษณ์นายหมอน อุดมเวช, ตำบลท่าทราย, ๒๔ ตุลาคม ๒๕๕๑.)

๑๒. เพลงระบำ “บ้านนา” การเล่นเพลงระบำ ในจังหวัดนครนายก ส่วนใหญ่เล่นในงานมงคล งานรื่นเริง และเทศกาลต่าง ๆ เช่น งานตรุษสงกรานต์ งานสารท งานบวช ฯลฯ การเล่นมีมาตั้งแต่รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕ (การบอกเล่าของนางทองอยู่ รักษาพล)

การเล่นเพลงระบำบ้านนา ประกอบด้วย พ่อเพลง แม่เพลง ตั้งแต่ ๒-๓ คน ขึ้นไป มีลูกคู่ร้องรับ ๑-๒ คน แล้วสามารถเล่นเพลงระบำได้ การกำหนดจังหวะใช้การปรบมือ เนื้อหาเล่นเป็นชุด ๆ ตั้งแต่ไหว้ครูเกริ่นชวนฝ่ายหญิงรำ ฝ่ายหญิงไหว้ครูแล้วเริ่มว่าบทแต่งตัว ซึ่งหมายความว่า จะออกไปพบแล้วว่า “ประ” คำพูดกัน มีแขวงอื่น ๆ เช่น แขวงนา แขวงเกรียน ฯลฯ อาจเล่นเป็นเรื่องราวทางวรรณคดี เช่น ไชยเชษฐา ลักษณะวงศ์ ฯลฯ จบลงด้วยบทลา การเล่นเพลงส่วนใหญ่เล่นกันในเวลาประมาณ ๒๐ นาทีมาถึงเที่ยงคืน หรือเล่นตั้งแต่หัวค่ำยันรุ่งเช้า

เพลงระบำบ้านนา มีลักษณะแตกต่างจากเพลงระบำบ้านไร่ คือ ลูกคู่ร้องรับว่า “แฉะรำเจ้าเอ๋ย รำเอ๋ย รำแฉะ ไม่ลายเขารำงามเอ๋ย” ลูกคู่ชายรับว่า “ซาไว้” ลูกคู่หญิงรับว่า “ลาดซา” หรือ “ลาเอ๋ย”

แม่เพลงระบำบ้านนาที่มีชื่อเสียงคือ “นางทองอยู่ รักษาพล” ได้รับพระราชทานโล่ในฐานะแม่เพลงพื้นบ้านภาคกลางจากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ในฐานะแม่เพลงพื้นบ้านภาคกลาง เมื่อวันที่ ๑๕ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๒๕ และสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติได้พิจารณาคัดสรรให้เป็นศิลปินเพลงพื้นบ้านแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๒๘ แต่นางทองอยู่ รักษาพล ถึงแก่กรรมก่อน เมื่อวันที่ ๒ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๒๘ อายุได้ ๕๒ ปี ส่วนพ่อเพลงแม่เพลงที่สนับสนุนงานแสดงวัฒนธรรมของจังหวัดนครนายก คือ นางเลี่ยม ชื่นอารมณ์ นางเตี้ย ช้างเฉลิม นายแสวง ดอกบัว นางซ้อย มูลศรี นางมะลิ มูลศรี และนายลบ (ไม่ทราบนามสกุล ถึงแก่กรรมแล้ว)

ตัวอย่างเพลงระบำ “บ้านนา”

“ไหว้ครู”

มือข้าพเจ้าสิบนิ้ว

ยกขึ้นวางหว่างคิ้วเหนือเศียร

มีทั้งดอกไม้ธูปเทียนบูชา

ข้าจะไหว้พระพุทธที่ล้ำ

จะไหว้พระธรรมที่เลิศ

จะไหว้พระสงฆ์องค์ประเสริฐที่อยู่ตามวัดวา

ขอให้คุณพระรัตนตรัย

มาดลใจข้าพเจ้าเมื่อกระผมจะกล่าววาทา

ข้าพเจ้าจะคิดอะไรมาดลใจดลจิต

ที่ข้าพเจ้าคิดว่าอะไร

เสร็จการไหว้พระเลยหันมาไหว้ครู

ที่ข้าพเจ้าได้เรียนรู้ เามา

จะไหว้ครูถึงครูฉาบไหว้ครูรับครูกลอง
ถ้าผู้ใดคิดสู้ ขอให้ครูประสิทธิ์
เสร็จจากไหว้ครูเลยหันมาไหว้คุณ

ไหว้ครูระบำ รำร้อง สอนมา
ขอให้มันแพ้ฤทธิ์ไปด้วยอำนาจครูบา
ที่ท่านได้เกื้อหนุนลูกมา

๑๓. เพลงบวชนาค เป็นเพลงพื้นบ้าน ร้องกันในแถบอำเภอองครักษ์ ครั้งปู่ย่าของพ่อเพลงในปัจจุบัน จำนวนผู้ร้องเพลงตั้งแต่ ๒-๓ คนขึ้นไป ร้องเพลงแห่ นาคเมื่อนำนาคเวียนโบสถ์ ลักษณะการร้องโต้ตอบ แบบเพลงปฏิพากย์ แต่เนื้อความเป็นทำนองสั่งเสียกันว่าอย่าได้หว่านโยนในสีกา ให้ตั้งมั่นในพุทธศาสนา ทดแทนคุณบิดามารดา (ปริศนา สำราญกิจ, ๒๕๓๘)

ตัวอย่างเพลงบวชนาค แม่เพลง “นางมะลิ มุลศรี” ร้องเพลงบวชนาค มีเนื้อเพลงดังนี้

บวชเสียเถิดพ่อนาค เจ้าขา
อย่ามัวพะวงหลง ให้หว่าน สีกา สีกา
ตั้งใจวันทาก็เสียเลย
บวช...น้องว่าจะช่วย ไกรผ้า
จะบวชหรือพี่นาคน้องจะถือไกรแพร
ก็คือน่าน้องจะตามไปแห่ ก็จะไม่แนเสียเลยเอ๋ย

๑๔. เพลงขอทาน ไม่ปรากฏหลักฐานว่ามีมาตั้งแต่ครั้งใด เพลงขอทานบริเวณท่าทราย จังหวัดนครนายก จะเล่นเมื่อสงกรานต์ก่อนวันสงกรานต์ มีผู้เล่น ๓-๔ คนขึ้นไป โดยนำเครื่องดนตรีประเภทโทนร้องเล่นไปตามบ้านในคอนบ้ายๆ เพื่อนำเงินที่ผู้บริจาคไปซื้อผ้าไตรเป็นส่วนกลางของวัด เนื้อหาที่เล่นมีหลายเรื่อง เช่น พระสุธนมนิราห์ ลักษณะวงศ์ พระไวยฯ (ปริศนา สำราญกิจ, ๒๕๓๘)

ตัวอย่างเพลงขอทาน

ฝ่ายดาพรานบุญมุ่นป่า	แอบต้นพญาแล้วก็มองดู
มองเห็นเต็มหู แล้วก็เต็มตา	ดูอันเจ้าตั้งไปเป็นดอกบัวตูม
ดูช่างแต่งดูเต็มอุรา	ทำไฉนจึงจะได้สักคน
เอาไปถวายพระสุธนเจ้าพารา	คงจะได้รางวัลประทานเงินทอง
ดีกว่าเที่ยงท่องหาหนองา	ดาพรานนั่งนึกแกล่เอ๋ย
ก็ตรึงดาอยู่จนเวลาเอ๋ยเย็น	

(ลูกคู่) ดาพราน ฟังนึก เอ๋ย เอ๋ย ตรึงดา อยู่จนเวลาเย็นเอ๋ย
(สัมภาษณ์ นายหมอน อุดมเวช, ๒๔ ตุลาคม ๒๕๕๑)

ส่วนพวก “ทุกขตะ” คือ พวกที่ขอทานด้วยความจำเป็น มีการร้องเพลงแลกหอมกระเทียม ร้องว่า “เปิดหม้อไฟเห็นข้าวสุก เปิดสุมกไม่เห็นข้าวสาร ต้องมานั่งจอนจ่อขอทานเอ๋ย” หรือ “เจ้าประคุณลูกก็ยากจน (มือดีโทน แท้ดีลิง) มีข้าวสุกข้าวสารมาโปรยทาน เอาบุญเถิดนะแม่ที่เรือนเอ๋ยที่นี้ระบายยากจน...” (นายหมอน อุดมเวช : ผู้ร้อง)

๑๕. ลำตัด เป็นเพลงพื้นบ้านจังหวัดนครนายก มีคณะลำตัดรับจ้าง คือ คณะ “ส รวมศิลป์ลูกศรีจุฬา” ซึ่งนายสำเนียง โชติสวัสดิ์ ผู้ใหญ่บ้านศรีจุฬาเป็นผู้ก่อตั้งขึ้น ปัจจุบันถึงแก่กรรมแล้ว นางสอึง โชติสวัสดิ์ ได้เป็นหัวหน้าแทนรับเล่นในงานต่างๆ ความนิยมเพลงพื้นบ้านลำตัดในปัจจุบันลดน้อยลงมาก

ส่วนการร้องลำตัดตามประสาเจ้าบทเจ้ากลอนของชาวบ้านทั่วไปมีปรากฏในงานบวช ครุชสงกรานต์ การทำบุญ โดยไม่มีหลักฐานแน่ชัดว่าการเล่นในสมัยใด เครื่องดนตรีเป็นประเภทกลองรำมะนา จึง เหมือนกันลำตัดทั่วไปในภาคกลาง ไม่มีเอกลักษณ์เฉพาะของจังหวัดนครนายก

๑๖. ลำพวน เป็นเพลงพื้นบ้านของกลุ่มไทยพวน ที่สืบทอดกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษร้องกันในอำเภอปากพลี โดยหมอลำชายหมอลำหญิงร้องโต้ตอบกันครั้งละ ๑ คู่ หรือ ๒ คู่ หรือ ๓ คู่ สลับเปลี่ยนกัน มีการเป่าแคนประกอบ เมื่อหมอลำร้องถูกใจหรือร้องจบกลอนแต่ละตอน จะมีแนวร่วมหรือผู้ฟังส่งเสียงร้อง “ป๊” เพื่อเพิ่มความสนุกสนานเร้าใจ การลำพวนแต่เดิมฝ่ายชาย

จะนั่งของๆ เอามือเท้ากางหันหน้าไปหาฝ่ายหญิง ส่วนฝ่ายหญิงนั่งพับเพียบเอามือเท้ากางร้องโต้ตอบฝ่ายชาย คนดูและคนอื่นๆ นั่งล้อมวง แต่ปัจจุบันคนดูมากขึ้นจะมองไม่เห็นคนร้อง จึงเปลี่ยนให้คนร้อง คนเป่าแคนยืนขึ้นเพื่อให้คนดูมองเห็นอย่างทั่วถึง เนื้อร้องมีทั้งถามความเป็นอยู่ การเกี้ยวพาราสี และเรื่องต่างๆ ไป เล่นกันในเทศกาลรื่นเริง บุญกฐิน สงกรานต์ งานบุญ ตั้งแต่เวลา กลางคืนจนถึงสว่างก็มี ปัจจุบันยังมีการเล่นอยู่บ้างแต่ไม่ได้ตั้งเป็นวง หรือคณะ นายภานุพงศ์ อุดมศิลป์ ได้ศึกษาวิจัยฯ เมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๕ พบว่า นายพี ข่ายแก้ว อายุ ๗๓ ปี เป็นหมอลำอาชีพ ปัจจุบันไม่ค่อยได้เล่นแล้ว อาจเล่นในบางโอกาส เช่น งานทำบุญกฐิน งานสงกรานต์ ในรอบปีที่ผ่านมามีได้เล่นประมาณ ๒-๓ ครั้ง โดยจ้างแม่เพลงจากจังหวัดปราจีนบุรี พ่อเพลงและแม่เพลง ในอำเภอปากพลีเดิมนั้นเล่นเก่งๆ หลายคน ปัจจุบันถึงแก่กรรมแล้ว ได้แก่ นายช้าง นายคิด นายปัด นางเจริญ และนางเจียน ส่วนบางคนที่ยังมีชีวิตอยู่ก็เลิกเล่นแล้วเนื่องจากชราภาพ และลูกหลานไม่ต้องการให้เล่นอีก ได้แก่ นางจอน นางสาวลัย นางน้อย มีบางคนได้ย้ายไปอยู่ที่จังหวัดอื่นแล้วจึงเลิกเล่นอาชีพนี้ มีบางคนก็ยังพอเล่นได้บ้าง แต่ยังไม่เก่งพอที่จะออกงานได้ อีกทั้งสามีไม่ยอมให้เล่น เพราะหึงหวง เนื่องจากมีการเกี้ยวพาราสีกัน เพลงลำพวนไม่ได้ถ่ายทอดให้คนรุ่นใหม่เล่นกัน ผู้ที่สนใจฟังเพลงลำพวน มีแต่คนแก่เฒ่า ส่วนคนรุ่นใหม่ๆ จะสนใจ “หมอลำเพลิน” หรือ ชาวบ้านเรียกว่า “หมอลำซิ่ง” กันมากกว่า

นอกจากนั้น ยังมีผู้คนพยายามสืบทอดและเป็นนักลำสมัครเล่น ได้แก่ นายสุรศักดิ์ สิงหวิบูลย์ อายุ ๖๐ ปี ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ ๑ บ้านเกาะหวาย อำเภอปากพลี นางสปีน พรหมสวัสดิ์ นางตำรอง มั่งคั่ง นางบังอร มีอาษา ฯลฯ

ตัวอย่างเพลงลำพวน มีคำร้อง ดังนี้

แม่น...ทว่าไอ้...คนงามเอ๋ย...

เสาก็ในในอ้อม
ตำบลนั้นหนาชื่อเกาะหวาย
นครนายกคือจังหวัด
เสากะกลอยใจเศร้า
ชื่อบัดตั้งสะท้อน

อันไทยพวนเฮนี่

คนรู้จักพวนหลาย
คิดตั้งแต่พี่น้องแม่
ชื่อเพิ่นดังสะท้อน
หากว่าจวบกันแล้ว
อย่าเฮื้อเขาดูแคลน
อย่าเฮื้อมันสูญเชื้อ
อยากเฮื้อโลกรู้ไว้

พี่น้องฮักเอ๋ย

หวายทองบ้านเพิ่นชำ
อำเภอนั้นชื่อปากพลี
เฮาอยู่มาตั้งแต่ร้อย
นำไทยพวนบู้สู้สว่าง
ดั่งด้ามดั่งเขา
จวบกันแล้วเว้าพวนกันแต่แม่
ชื่อพวนกะดั่งก้อง
ดอยแถวฮักกะเหียง
คนฮู้ยิ่งกว่าพวน
เฮื้อพากันเว้าภาษาเหง้าแห่งพวน
จงจีมีคนฮู้
ภาษาพวนซัดับชาติ
พวนนั้นก็หากมี...นั่นละเนอ...

Thai Traditional Game in Nakhon Nayok

“Traditional game” is a folklore terminology. It means “the play for amusement, enjoyment and physical strength”. It can be classified into 3 types:

- Traditional game as game

For this type of game, all players are voluntary and the number of player is unlimited. There are rules, timing and location for the game. Players must also use intelligence to play the games. The games are Police Arrested a Thief, Lead the Girl into the Room, Teasing the Crocodile, Chess and etc.

- Traditional game as a tradition

This type of game requires a large group of players, yet some requires only few. There are no strict rules to follow. It is relaxed and most of them are only played for fun. They are Banana Rib Horse Ridding, Encirclement Wheel, Be Childish, Leaf Blowers etc.

- Sports for tradition

In this type of game, players are more competitive. There are rules when playing and each player's behavior is defined. Time and place must also be considered. The examples of these types of game are Cock Fighting, Fish Fighting, Thai Boxing, Kite racing, Saba, Regatta etc. Also, Thailand's folks can be divided into two types : the folks of children and those of adults.

Children's Traditional Games

For children's traditional games, they can be classified into five types:

The game that involves the physical fitness and the sense of touch : They are Hiding a Cloth behind One's Back, Humming and Tagging, Chase Racing, etc.

The game used the players' intellect : It requires strategies and the use of cunning and planning in playing the game. Also players must adapt speed in games such as Monkeys Scrambling for Post, Tic-Tac-Toe, Pebbles Tossing and Picking, etc.

The game that entirely depends upon the luck : They are Rock Paper Scissors and Toss the Dice, etc. The game that each player plays an important role in joining the game : They are Florists, Spider, A Tiger Eat a Cow, Clock Fighting, etc.

The game in which the players tend to be frightened due to physical imbalance : that is involved in the game, yet it is very exciting to play. Swing, Clockwise, Rotation etc. are examples of this type of game.

According to the study of “Children Folk in Central Region”, conducted by Prof. Maj.Lady. Pa-ob Bosakitsana, Prof. Tapanee Nakantap and Siwaporn Sontornpongpaow, it revealed that there are four kinds of folk styles as follow :

Outdoor and indoor games

Games that make use of easy equipment and tools found within the place

Games that composes groups and with rules to follow

Games that requires lyrics interaction

According to the study of Archaeological and politic history of Nakhonnayok's traditional children games, it showed that most of the games emphasizes on generating fun. The games help to build up physical fitness and mental alertness. There are simple and easy plays which are uncomplicated. Some games rely on luck ; each player has a role. They can be played in both outdoor and indoor. Games use materials which are accessible or

easy to find around them. There are plays in group with easy lyrics.

Games played by groups which make use of simple lyrics in the game can be categorized by the following. The games that are composed of music and lyrics folk include Catching the Last One in the Line, Touching a Finger on the hands, Snatching a Baby from the Mother Snake, Spider Clutching the Roof, Hiding a Cloth behind One's Back, Tapping the Fish, and Teasing the Crocodile.

The words from the lyrics are easy, rhyming, meaningful, inoffensive, and not strict in prosody. The lyrics usually tell about animals, plants or natural things of daily life; however lyrics' phrase may differ from some areas.

Example of a traditional game which has lyrics or music

Taking Away a Baby Snake from the Mother Snake: The players imitate naturally the animals' behaviors for some reason; therefore they were adapted and used as an idea for a fun game. Indeed, this folk game is still recognized by young children and is still being played.

This game requires at least five to twenty participants and can be played by both boys and girls. Two players must volunteer to play the roles of the "Father Snake" and the "Mother Snake". They can choose by playing "O less left" or Rock Paper Scissors. Then the rest of the players will be playing the role of the "Baby Snakes".

This is how to play the game. There are two teams: The father Snake and a Mother Snake with her Baby Snakes who will line up behind each other and place both their hands around the waist of the player in front. And the Father Snake team who will be alone at first time. Then, the Father Snake will try to catch any of the Baby Snakes behind the Mother Snake. The Mother Snake, of course, must protect the babies. If any of her baby snakes was caught by the Father Snake, he then will ask the question "Whom do you want to stay with, with your mother or with your father?" If the little one chose the father snake, he/she will move to the father's line, and if he/she chose to stay with the Mother Snake then he/she stay on the same position. However, during the time that the Father Snake asks the questions, the Baby Snakes shall sway or move from side to side while still in the line.

Rhymes of Game

Father snake: Dear Mother Snake.

Mother snake: Yes, Father Snake.

Father snake: From which well do you drink?

Mother snake: I drink from a Sok well. (Sway from side to side)

Mother and Baby snakes in chorus: Each one of us does too.

Father snake: Dear Mother Snake.

Mother snake: Yes, Father Snake.

Father snake: From which well do you drink?

Mother snake: I drink from a well in the stone. (Move from side to side)

Mother and baby snakes in chorus: Each one of us does too.

(Father Snake catches both middle part and the tail of the line)

Father Snake asks when he caught a Baby Snake:

"Do you want to live with father or mother?"

Baby snake: Will live with father.

Father snake: I'll dip your rip off head in chili sauce.

Baby snake: I'll stay with Mother.

Father snake: I'll cast you away on raft down a jungle river.

Children's games for exercise : There are games that require the use of high energy such as Crow Takes Care of Its Eggs, Passing the Zone etc. They bring players complete health and strength.

Sample of children's game

Humming and Tagging or Plum Ching Dan: It has a complicated structure. It may be developed from chasing game. The game is most suitable for boys and girls aged between 9 to 14 years.

Number of Players : Ten people or more. The players need to divide themselves into two equal-sized teams. To play the game, we need to add hand out or make a couple for rock paper and scissors. No equipment is required.

How to play : First of all, the players need to divide themselves into two equal-sized teams. Each team needs to mark out their territory. So a representative from each team plays Rock, Paper and Scissors to determine which team will play first. The winner team selects their first player to attack the rival team. This player has to cross over into the rival team's territory, touch an opponent and then make it back to their own territory while continuously making a loud humming noise that sounds like, "Tee".

Lyrics : None

Even make the players to have physical strength. It can be also witty training, tolerance and for pronunciation "Tee" It helps for healthy lungs.

Children's games for practice: Most of children's traditional games always practice skills because they require the use of the cunning, intelligence and experience. For the rules of game, the players try to get win in the game too. Traditional game focuses on practice such as scooping tamarind seeds. It uses lap skill top spinning use throw skill and another games such as Tossing Saba Seeds, Banana Left, Rice Stubble Flute and Paper Cutting.

Sample for tradition games for practice :

Scooping Tamarind Seeds is children's game that imitate for work of adults such as counting or addition. The elements of nature are what players use for their "raw material such as custard apple seeds, tamarind seeds etc.

How to play : This game requires between two to five players. The players will be sitting in a circle. Each player is supposed have his/her own tamarind seeds (equally). The first player pours his/her tamarind seeds onto the ground (in the frame set) and race to pick them up again one by one with the use of paper cone or spoon. If a player touches a seed while trying to pick up another he/she must stop and let the next player do it.

Types of competition game (with loser and winner). Most of Children's traditional games in Nakhonnayok are popular for provocative games and focus on result of losing and winning. If the game is divided into two groups, it must definitely have the winner. If the game uses only one group, the result will happen in the group too. The loser will be punished in different ways. For example, the loser must change his/her position for the center of game such as in the game of Crow Takes Care of Its Eggs, Hiding a Cloth behind one's Back, Hide and Seek etc.

Sample for lose – win traditional games:

Crow Takes Care of Its Eggs : Humans in real life are often compared to crow for some reasons; therefore it was adapted and used as an idea for a fun game. Also, it shows the natural abundance.

How to play : This game requires at least two participants. The players are find a number of small items needed to represent the crow's eggs. These can either be stones or coconut shell, then put all together in the small circle needed to represent the bird net. Select which member of the group will play the role of the crow. Other players represent another animals whose try to steal crow's eggs. When the crow is not looking, the crow has to fend off the thieves by pushing them away or blocking their hands from the pile. If one of the players is caught by the crow while they are inside the area of the large circle, they must immediately trade places with them. The game then restarts with the new crow.

Benefits of game : The practice of sense and exercise.

Children's games for fun : Every kind of traditional games can also make the players enjoyable, but some traditional games are focus on fun not focus on lose – win such as Spider Clutching the Roof, Banana-stalk Gun, Pulling the Palm Fronds, etc. However, sometimes the players can bring lose-win in the game. For example in spider clutching the roof game in normal, at the end of the game, the players must release all hands down quickly. They may add the rule that let everyone closed ears as soon as possible. The latest must be out of the game.

Sample of traditional games for fun

Spider Clutching the Roof is the game of nature. Therefore spiders can find it easy in their spider's web, although life cycle is always in their eyes.

How to play : The players will grip other players' back hand by crimping fingers and continue singing a spider song while playing "Spider Clutching the Roof, the cat eats the fish and the dog bite your ass" so every player must closed their ears as soon as they can. The lowest will leave the game.

Benefits from the game : Harmony and fun

Nakonnyok has varieties of games. There are with the songs or lyrics. They help the games enjoyed and entertaining. However children's games are different from traditional games because they can play all the time, not only for festivals. There are games in daily life with the rules. They are not associated with ritual or spiritualism but, traditional games are opposite. In the present, children's games are changed to modern life imitation. The benefits of games are exercise, practice, harmony, sociability.

Adult's Traditional Games

There are unique games and local characteristics. They had been inherited from past to present, such as amusement, musical, traditional song and sport. They do it for entertainment, feel more relax and can exercise to make themselves healthier. Sometimes, games urge people to develop their ideas, make them feel confident and develop their intelligence. Types of adult's traditional games in Nakonnyok are similar to those of central region, but the local characteristics are folk music.

The meaning of "entertainment", explained by the Royal Academy Dictionary 2525 B.E, page 628, is an activity providing the pleasure, joyfulness and recreation such as pantomime, drama, musical folk drama, shadow play, grand shadow etc.

Nakonnyok's entertainment is very popular in every class of society. They are musical drama, shadow play etc. Also, it is developed to outdoor cinema. Audience must buy ticket for watching. Moreover it is shown in some celebration and rituals.

Thai musical folk drama : Nakonnyok's Thai musical folk drama begins with prelude music which is used for calling the audiences to get ready to watch. For the drama, actors will sing and dance in each scene of the story. Also, some short dialogues are found throughout the story. For the costumes and decoration of the characters (protagonist, heroine, scoundrel), they will wear headdress, diamond vest (artificial diamonds), breast chain, shoulder bow, belt, sarong, anklet, socks. The famous Thai musical folk drama of Nakonnyok is Montri Luktarue Troupe and Come Vajanang Troup. Even though this kind of entertainment is not popular in the present, it can still be found.

Shadow play : it is related to the story of Ramayana. The famous shadow play in Nakonnyok is Mr. Noom party (Banrai), he passed away long time ago. After that, he passed on his troupe to Mr. Charoen Naknamanee (at Prachinburi) who was the successor. Also, Mr. Charoen recently passed away.

Boat race : Nakonnayok is geographically located in the area with main river which facilitates local people for convenient transportation. In the flood season, it is very popular for local people to organize the traditional boat racing without award for the winner. Boat racing is organized at the dock or temples such as Suwan Temple, Thasai Temple, Klang Sopa Temple, Srimeuang Temple, Pho Temple and Krajom Temple Market. The vicinity of boat racing will be decorated with beautiful flags.

The racing boats are usually made from dugout tree trunks and most famous boats are Buysrichumpatong Boat, Hong Boat, and Mong Boat. At the time of racing, they will start at the starting point with colorful cheer team. Presently, the beautiful decorative boat contest can be found on the racing day.

The remarkable features of the Tambon Thasai racing boat are seen through music, rowing strokes and fun songs. While singing their songs, they will have singing leaders (man and woman). The song will come with refrains and chorus “Aey”.

For example “Pluang Marai kaun reau ja pai jak hong loy lalong pai hong nai aey” and “Dok Aey (Ha hai) jao dok jampa ma pob nong wannee kaow puk maitree suk rai aye” so the refrain will chorus then the mother music will reply.

Flowers used in the song are, champa, bullet wood, magnolia, ylang-ylang, Chinese demos, broken bones. The song will use verse with rhyme (Interview to Mr. Mon Udomwet, 24 October, 1998). Moreover, a study case on archaeological history in Nakonnayok. The folk plays can be classified into many types. They are as follows;

Occasional Folks

They are the plays seen in various occasions. They are like Loris, the Mallet Toss or Range Ball, Mrs. Elephant, Mrs. Random Skits, Mrs. Bullfrog Flying, etc. Most of them had relinquished at the present but some can be found in some place.

Folk in the festivals

Most of them always can be seen in festivals like Thai New Year (Songkan’s Day), Buffalo Racing, Ling Ling Lom Racing, the Mallet, Toss or Range Balls, Phee Nang Dong, Ghost Trap, Pee Kong, Nang Khanetc. Although they become less popular among people, these folkplays now can be seen in some place outside the city

Folk in the carnivals,

They are long drum dance, Thai traditional dance, Thai northeast style dance, Lumtudand Thai musical dramaetc. Even though they can be seen, they are played as a career.

Folk with music

They are related with superstitious and spiritual beliefs. They are Mae Sri, Ling Lom, Pee Khong, Nang Sak, Pee Kradong, Pee Nang Sum and Pee Nang etc. The players will sing a song to invite the ghost to stay inside someone. A person who is haunted will change behavior following the character of the spirit.

Folk not related to the superstitious and spiritual beliefs: They are buffalo racing, ridiculous chicken, Tag of War, Toss or rang balls, Rope or anything that boundary lines. Thai classic dance in circle, Lam Tad etc. They are played for fun only.

Local folks of Nakonnoyok are as follows :

1. Ridiculous Chicken

How to play : Divide players into two teams equally with unlimited number of players (male and female). Each team will wear their chicken costume; they will hold their own chicken to the point. The chickens have to tighten. Then the players of each team will guess who is the chicken which team can guess will be the winner

2. Toss or Range Balls

How to play : Divide players into two teams equally with unlimited number of players (male and female). Demarcate the area to allow players to pass so use a twist throw to another team. Players shall be a captive of their opponents. The game will end when some team is lost. By the rule of the game, the loser and be fined by being commanded as the winner want to do like dancing or singing a song.

3. Mae Sri

How to play : The players of Mai Sri will dress and sit on the mortar. They will put their feet on the pastel and put the palms of the hands together in salute with incense and candle. The remaining players will be invited to sing to the song of Mae Sri.

The Lyric of Mae Sri

“Dear Mae Sri! Dear young Mae Sri! She respects the monk. “The ghost comes but the ghost can’t come down. So the ghost must come down by the wood. We must put the jujube’s thorn to prevent it. Give the ghost a pack of betel palm and a pack of the betel pepper, beautiful song from lung bird and handkerchief tray with pedestal”.

“We like to invite most holy god and partake all foods. We like to invite the ghost who died at Wat Tha Keak and come to haunt a child. Our mother will come this evening. Please come to take all oblation foods. So I like to invite the ghost who died at Sompoi temple and haunted the child.”

4. Thai traditional dance in a circle

How to play : Dancers will sit in a circle. Male players will bend down to invite women to dance in pairs. The dancers will sing and dance for fun. Sometimes, the funny dance can be seen during the time of dance.

Generally known, this Thai traditional dance is ubiquitous in Banna District. In the past, after the villagers had made merit in the Thai New Year etc., they would play and sing the short and easy songs-- lyrics of fun together. It’s called Hop Singles. The dancers would dance in circle around the table, brunch of the flower is decorated in the middle of the yard

How to prepare : For this traditional dance, the wide and clear yard is required for activity. Table or brunch of the flowers must be set in the middle of the yard and it should be decorated by colorful papers. Also, bamboo stick with lamps must be decorated in the middle. At night ladies will dress up and sit at chairs. When the music begins, male dancers will bend to invite women to dance with them. Interestingly some young couple may get married after they met in the dancing yard.

5. Tom-tom (klongyaow)

How to play : The players may sit in the circle. They will play in some laymen’s Buddhist ceremony like the procession of ordinations, the kathin robe offering ceremony, etc. Most of Tom-tom players are generally men. The players dress trousers and loincloth.

6. Lumlao

How to play : Northeastern style singer will play Can, Northeastern musical instrument. Male and female dancers will dance and sing in Phuen language for greeting and courting by interactive singing a song. By the rule, if which side of players can't reply, they will be a loser.

Sample of Lao and Phuen dance lyric

First : Without wealth, we will not be baffled. But without mentality, we are poor to be patient for intelligence training will great.

Second : If you want to be a Millionaire must not idleness and save money. When we have money we will be happy and comfortable. We will have everything as we want.

Third : Being healthy is better than being wealthy, so be careful for foods. Keep your house clean and sanitary.

7. Lumpeun

How to play : The players need to divide themselves into two groups (male and female) with unlimited number of members. Interactive singing between 2 teams may occur among the participants. They will sing a song of local town, gratitude, and religion etc. Music will be played in duets. Traditional costumes are required while performing.

8. Folk Music

Nakonnyok's folk music instruments are similar to general folk music in the central region such as flute, gamelan, spinet (It not anymore now). People of Thai Phuen origin play Can. Also, Banna villagers like to play long drum.

9. Local sports

Most of Nakonnyok's local sports required for brain and physical fitness. They are chess, Takraw, Regatta, etc. Some games use animal as a main part of the game such as Cockfighting, Fighting Fish etc. The games will be played in free time in the farm, during raining season and at the end of Buddhist Lent festival.

10. Local folk song

It uses interactive lyrics and aptitude which is called "music retort". The unique local folk songs in Nakonnyok are Banna dance music and music for ordination. There are also antiphonal music, beggars Music, Tease song, Shang music etc.

Nakonnyok province puts importance on local folk music by conserving and disseminating for cultural heritage of locality. Mr. Anak Nawikmoon, National Artists, is one of those who try to preserve local culture and wisdom. He tries to promote younger generation to maintain their local culture.

11. Surface ships (So)

It is played in Nakonnyok, but it is not widely seen. Mr. Sweng Dokbaou, esteemed as the Father of Song, from Bang Look Seua Village, Aonkarak District. He said that this local folk music has been played very long time ago in the grandparent's periods at Bang Look Seua Village. The players need to divide themselves into two equal sized teams (male and female). Male team will have the leader and female team will have leader too. The chorus may be about five people.

How to play : Place for this game is in pavilion or the boat. When Mother/father of the Song is singing, the chorus will reply ‘yes’ and the chorus will say “Seamaesea” in the middle part of the lyrics. And chorus at the end “Aey” such as (so)” Yai aey yai yum pee mai why cha rumchak cha rumyai aey”

For Na Yai song, it does not have any instrument. It only uses hands slap on the floor for making the rhythm. Basically, it will be played after the Kathin ceremony and inundation season. This will be played in the evening or at night; it may end at midnight or throughout the night. The benefits of game are fun and harmony in group.

Example of Nai Yai lyrics

Leader of the group will perform Wai Kru (respect paying ceremony to the teachers)

“The wind and the surf always move (chorus “so”) we use our hands to respect. We don’t have flowers, candles and joysticks. We believe in you (Their teachers). My dear teacher, please, come down to help us for good singing tonight.” (In Thai language will rhyme with alphabet or vowel

(By interview of Mr.Mon Adomwet, Thasai Sub-district 24 October, 2008)

12. Banna local folk: Randi folk

It will be played in festivals and auspicious ceremony such as, Thai New Year (Songkan’s Day), ordination etc. Historically, it has started to play since the reign of King Rama V (King Chulalongkorn) (By interview Mrs.Thongyu Raksapong).

Banna local folk Randi consists of leader of male group (Father of Song), leader of female group (Mother of the Song). In each tem, two or more team members are requiredfor being a chorus for each team. Misical instruments are not required because the music will be done by clapping the hands. This folk will started by “Wai Kru”. (Show respect to the teacher) so introduction and called the female group to singing. Banna Randi song is different from Banrai Randi song by the chorus.

The famous of Banna Randi singer is Mrs. Tongyoo Raksapon. She has received the Royal Shield from Her Royal Highness Princess Maha Chakri Sirindhorn on 19 November, 1982. Also, the National Commission for Culture awarded as the National Artist of Folk Music. Unfortunately, she hadpassed away before (on 2 November, 1982, at her age of 92 years old) she received that award by herself . Other famous singers in Nakonnayok are Mrs. Leam Chenarom, Mrs. Teay Changchaleam, Mr. Saweng Dokbuo, Mrs. Choy Moonsri and Mrs. Mali Moonsri etc.

Example of Banna Randi Song

“WaiKru”

All of my fingers	will take over my head
With flowers and candles for worship;	I will respect the Buddha
I will respect the Dharma	I will respect all of the sublime monks
Let the ancestors inspire my mind	when I like to talk as a good thing.
Let inspire my mind to have	a good thing as I like
After that I would like to “WaiKru”	I would like to respect all of my art
If someone is against, please my teachers defeat the enemy to total loss.	
So I would like to say thank you to all my fans	

13. Ordination song

it is one of famous local folk songs of the province. Most of them can be found in Aongkaruk District. They have been played since an ancient time. A few singers are required in this folk. The song will be used in the ordination procession, leading "Naga" or prospective monk around the Buddhist cathedral. The song will mention about how to prepare oneself to be ready for a monk. (Prissana Sumrankit, 1915)

Example for ordination song: The female lead singer, Mrs. Mali Moonsri, will sing this with the lyrics as follow;

"Please be ready to ordain, my lovely boy. Do not be nervous to your girls. Put the palms of the hand together in salute. I will help you dress up the monk's yellow robes (HomPha Trai). I will hold your Buddhist yellow robes. I will join the ordination procession.

14. Beggars' song

There is no evidence to show what exact time the song happened. The beggar's song of "Thasai" in Nakhonayok province will be found on Sonkran's day (Thai New Year) before bathing rite for Buddha images and monks. There are 3-4 players. The song will be sung with the beggar music for asking donation. After donation is collected, they will give to the temple for buying the necessary things for the temple and the monks. The Thai story used for beggars' song are Prasuton Manora, Laksanawong and Prawai. (Prissana Samrankit, 1995)

Example of Beggar's song (Prasuton Manora)

Pran Boon, the hunter, still hid himself behind the big tree and looked at a beautiful girl.

He talked to himself "What a beautiful girl!. She is as beautiful as a fresh lotus. How I can get her. I will give her to Sutton king. He will be happy and he will give me a lot of money and gold. How good!!! It's better I find all the things in this jungle to sale" The chorus will accept when the leader ends. (Interview : Mr. Mon Udomwet, 24 October, 1999)

Tukka (Poor) Beggar group: There are songs for life. The songs will be sung for begging for food. The lyrics will mention about their poor living without food to eat. Some house will donate food; some house will give little money.

15. Antiphonal song is local folk song of Nakhonayok province

S. Ruam Sinis a famous antiphonal troupe. It was found by Mr. Sumneng Chotsawat, the village headman, who now has passed away. Mr. Sumneng Chotsawat led his troupe to show in each festival. In the present, antiphonal singing is not really famous and its popularity became dwindled.

Antiphonal singing is usually played in festivals such as Ordaining, Sonkan's day, etc. There is without the evidence to confirm the time of beginning. The musical instruments used in the band are poppies, castanets etc.

16. Lmpwn is a folk music of Tai Phuen ethnic group

It is inherited from the ancestors and it can be seen in Bangplee district.

How to play : During the performance, the male and female singers will alternately sing the northeastern style songs. The instrument used in the performance is canyon. For original Lmpwn folk music, male player will squat and rest the chin on one's hand and face to the female player. The female player will squat (sit on the floor with legs tucked back to one side) and rest the chin on one's hand and sing a song. The audience will sit around the players. The performance will be shown in the evening until early morning.

According to Mr. Panupong Udomsin's research, it revealed that Mr. Pee Choykaew is the professional singer. He is 73 years old; presently he will occasionally play in some special festivals such as Kathin ceremony or Song Kan's Day. Many years ago, he could show twoto three times a day. In Pakplee district, there are many leaders of the song (male and female), but in the present many of them passed away. Also, the remaining singers are too old to perform; some of them emigrate to other provinces. They are Mrs. Sungwan, Mrs. Noi etc.. Lmpwn song is nowadays ignored by new generation because they are interested modern style singers. Anyway, Lmpwn is still popular among the elderly. Incidentally, despite the age of 65, Mr. Surasak Singwiboon, as the village headman of Ban Kao Wai, tries to revive Lmpwn.

Example of Lmpwn song

Ohhhh! My beautiful girl,
We have familiar
Kaowai is the sub- district
Nakonnayok is our province
We are so sad
Is not famous Like others.

Please our Tai Phuen race
It will let peoples know us as well
We miss our cousin "Hmong" tribe.
They are famous more than our Phuen.
When we meet each other anywhere
Don't let to be insulted.
Don't let it get lost;
Let the world know us.

I love you so much.
life in the same village
Pakplee is the district.
it is our hometown.
because our Tai Phuen ethnic group
we are not popular as we want.
when we meet, we should speak Phuen.
Tai Phuen will be famous around,
"Walnut" tribe and Karen Tribe.
They have a big fame.
we should speak Phuen as our language.
Let everyone know about us.
otherwise, Phuen will end.
We (Phuen) are still in the world.

บรรณานุกรม

คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุ ในคณะกรรมการอำนวยการจัดงานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
เนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๖ รอบ ๕ ธันวาคม ๒๕๕๒. (๒๕๕๒). วัฒนธรรม
พัฒนาการทางประวัติศาสตร์เอกลักษณ์และภูมิปัญญา จังหวัดฉะเชิงเทรา. กรุงเทพมหานคร. กระทรวงมหาดไทย
กระทรวงศึกษาธิการ กรมศิลปากร.

คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุ ในคณะกรรมการอำนวยการจัดงานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
เนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๖ รอบ ๕ ธันวาคม ๒๕๕๒. (๒๕๕๒). วัฒนธรรม
พัฒนาการทางประวัติศาสตร์เอกลักษณ์และภูมิปัญญา จังหวัดสมุทรปราการ. กรุงเทพมหานคร. กระทรวงมหาดไทย
กระทรวงศึกษาธิการ กรมศิลปากร.

คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุ ในคณะกรรมการอำนวยการจัดงานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
เนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๖ รอบ ๕ ธันวาคม ๒๕๕๒. (๒๕๕๒). วัฒนธรรม
พัฒนาการทางประวัติศาสตร์เอกลักษณ์และภูมิปัญญา จังหวัดปราจีนบุรี. กรุงเทพมหานคร. กระทรวงมหาดไทย
กระทรวงศึกษาธิการ กรมศิลปากร.

คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุ ในคณะกรรมการอำนวยการจัดงานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
เนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๖ รอบ ๕ ธันวาคม ๒๕๕๒. (๒๕๕๒). วัฒนธรรม
พัฒนาการทางประวัติศาสตร์เอกลักษณ์และภูมิปัญญา จังหวัดสระแก้ว. กรุงเทพมหานคร. กระทรวงมหาดไทย
กระทรวงศึกษาธิการ กรมศิลปากร.

คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุ ในคณะกรรมการอำนวยการจัดงานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
เนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๖ รอบ ๕ ธันวาคม ๒๕๕๒. (๒๕๕๒). วัฒนธรรม
พัฒนาการทางประวัติศาสตร์เอกลักษณ์และภูมิปัญญา จังหวัดนครนายก. กรุงเทพมหานคร. กระทรวงมหาดไทย
กระทรวงศึกษาธิการ กรมศิลปากร.

<http://www.bloggang.com/mainblog.php?id=rouenrarai&month=๑๓-๑๒-๒๐๑๐&group=๑๒&gblog=๑๐>

<http://www.dek-d.com/board/view/๒๒๕๘๖๐๓/>

http://lugval๒๕๓๕.blogspot.com/๒๐๑๓_๑๒_๐๑_archive.html

<http://leardpanya.blogspot.com/๒๐๑๑/๐๕/blog-post.html>

<http://www.prapayneethai.com/>

<http://www.prapayneethai.com/%E๐%B๘%AA%E๐%B๘%Bo%E๐%B๘%๕A%E๐%B๕%๘๕%E๐%B๘%B๒>

<http://www.kaitee-e-san.com/index.php?topic=๘๗๒๕.๒๕>

http://surinannann.blogspot.com/๒๐๑๔/๑๐/blog-post_๔๔.html

http://๑๑๘.๑๗๔.๑๔.๗๐/kanokporn/Culture/lesson_๐๕.html

Bibliography

The document collected by the Committee of the 72nd Anniversary Celebration of HM. King Bhumipol on 5 December, 1999. The Development of Culture, History, Identity and Wisdom of Chachoengsao Province. Bangkok: Ministry of Interior, Ministry of Education and Fine Arts Department.

The document collected by the Committee of the 72nd Anniversary Celebration of HM. King Bhumipol on 5 December, 1999. The Development of Culture, History, Identity and Wisdom of Nakhonayok Province. Bangkok: Ministry of Interior, Ministry of Education and Fine Arts Department.

The document collected by the Committee of the 72nd Anniversary Celebration of HM. King Bhumipol on 5 December, 1999. The Development of Culture, History, Identity and Wisdom of Prachinburi Province. Bangkok: Ministry of Interior, Ministry of Education and Fine Arts Department.

The document collected by the Committee of the 72nd Anniversary Celebration of HM. King Bhumipol on 5 December, 1999. The Development of Culture, History, Identity and Wisdom of Samutprakarn Province. Bangkok: Ministry of Interior, Ministry of Education and Fine Arts Department.

The document collected by the Committee of the 72nd Anniversary Celebration of HM. King Bhumipol on 5 December, 1999. The Development of Culture, History, Identity and Wisdom of Sa Keo Province. Bangkok: Ministry of Interior, Ministry of Education and Fine Arts Department.

<http://www.bloggang.com/mainblog.php?id=rouenrarai&month=17-12-2010&group=12&gblog=10>

<http://www.dek-d.com/board/view/2258603/>

http://lugva2535.blogspot.com/2013_12_01_archive.html

<http://leardpanya.blogspot.com/2011/09/blog-post.html>

<http://www.prapayneethai.com/>

<http://www.prapayneethai.com/%E0%B8%AA%E0%B8%B0%E0%B8%9A%E0%B9%89%E0%B8%B2>

<http://www.kaitee-e-san.com/index.php?topic=8725.25>

http://surinannann.blogspot.com/2014/10/blog-post_44.html

http://118.174.14.70/kanokporn/Culture/lesson_05.html

รายนามคณะผู้จัดทำ

ที่ปรึกษา

๑. ผศ.ดร.อุทัย	ศิริภักดิ์	อธิการบดี
๒. นายสมพงษ์	ทองคำ	รองอธิการบดีกิจการนักศึกษา
๓. นายจินดา	เนื่องจำนงค์	ที่ปรึกษาศูนย์ศิลปะฯ
๔. นายโยธิน	จีง้วาพ	ที่ปรึกษาศูนย์ศิลปะฯ
๕. ผศ.ดร.ลักษณะพร	โรจน์พิทักษ์กุล	คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
๖. ผศ.วิไล	อนุสรณ์นการ	ประธานสาขาวิชาภาษาอังกฤษ

ผู้จัดทำเอกสารภาษาไทย

๑. นางสาวอารียา	บุญทวี	ผู้อำนวยการศูนย์ศิลปะ วัฒนธรรมและท้องถิ่น
๒. นายวชิรพงศ์	มณีนันท์วัฒน์	รองผู้อำนวยการศูนย์ศิลปะ วัฒนธรรมและท้องถิ่น
๓. นางสาวสุนทรี	ธรรมสุวรรณ	รองผู้อำนวยการศูนย์ศิลปะ วัฒนธรรมและท้องถิ่น
๔. นายธีระวุฒิ	กลิ่นด้วง	รองผู้อำนวยการศูนย์ศิลปะ วัฒนธรรมและท้องถิ่น
๕. นางสาวอรรธรรณ	เล็กชะอุ่ม	กรรมการ
๖. นายณัฐปนนท์	สิงห์ยศ	กรรมการ
๗. นางสาวนวลลออ	อนุสิทธิ์	กรรมการ
๘. นางสาวจิตติรัตน์	เอนกสุวรรณกุล	กรรมการ
๙. นายสุรพล	ไต่ะสีดา	กรรมการ

ผู้จัดทำเอกสารภาษาอังกฤษ

๑. ดร.เกษมพัฒน์	พลสวัสดิ์	อาจารย์ประจำสาขาวิชาภาษาอังกฤษ
๒. นางสาวน้ำตาล	เทพพิพัฒน์	อาจารย์ประจำสาขาวิชาภาษาอังกฤษ
๓. นางสาวนันทิพร	เรืองสวัสดิ์	อาจารย์ประจำสาขาวิชาภาษาอังกฤษ
๔. นางสาวพรรณรัตน์	กานต์ไกรศรี	อาจารย์ประจำสาขาวิชาภาษาอังกฤษ
๕. นางสาวนันทวัน	คำสุริยา	อาจารย์ประจำสาขาวิชาภาษาอังกฤษ
๖. Mr. David Bernard King		อาจารย์ประจำสาขาวิชาภาษาอังกฤษ
๗. Mr. Virgilio Marc McIntyre		อาจารย์ประจำสาขาวิชาภาษาอังกฤษ

Board of Contributors

Advisers

1. Asst. Prof. Dr. Uthai Siriphakdi	President of RRU
2. Mr. Sompong Thongkam	Vice President for Students' Affairs
3. Mr. Chinda Nuengchamnong	Academic Adviser
4. Mr. Yothin Cheekangwan	Academic Adviser
5. Asst. Prof. Dr. Laksanaporn Rojpitakkul	Dean of Faculty of Humanities and Social Sciences
6. Asst. Prof. Wilai Anusornrakarn	Head of English Program

Thai-version document providers

1. Miss. Areeya Boontawee	Director of Art and Culture Center
2. Mr. Wachirapong Maneenuntiwat	Deputy Director of Art and Culture Center
3. Miss. Suntaree Thamsuwan	Deputy Director of Art and Culture Center
4. Mr. Teerawut Klindoung	Deputy Director of Art and Culture Center
5. Miss. Orawan Lekchum	Committee
6. Mr. Nutpanont Singyot	Committee
7. Miss. Nonla-or Anusit	Committee
8. Miss. Titirat Aneksuwannakul	Committee
9. Mr. Surapon Toe-sida	Committee

English Translator Team

1. Mr. Kasemphat Poolsawas	Lecturer in English Program
2. Miss. Numtan Teppipat	Lecturer in English Program
3. Miss. Nuntiporn Reungsawat	Lecturer in English Program
4. Miss. Pannarat Kankrisee	Lecturer in English Program
5. Miss. Nantawan Khumsuriya	Lecturer in English Program
6. Mr. David Bernard King	Lecturer in English Program
7. Mr. Virgilio Marc McIntyre	Lecturer in English Program

